

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"צ שליט"א

פרשת
אמור
ט' – ט"ו אייר תשפ"ו

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מנחות. פרק שלושה עשר – הרי עלי עשרון דף קה עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רלה

רש"י

מן הצאן יביא כבש – אמר "הרי עלי עולה מן הצאן" – יביא כבש ולא עז, הואיל ופתח בו וכו'. **דלית ליה שם לווי** – שנקראת "מנחה" סתם, דשאר מנחות יש להם שם לווי: "מנחת מחבת", ו"מנחת מרחשת", ו"מנחת מאפה". **איזו היא מנחה דקרי לה רבי יהודה מיוחדת** – משום דלית ליה שם לווי? זה שפתח בה הכתוב תחלה, והיינו מנחת סלת.

פשיטא דמנחת סלת קאמר – רבי יהודה, דהא בהדיא קתני להו! **סימנא בעלמא** – לגירסא, שלא תטעה ותשכח איזו מנחה קאמר רבי יהודה דיביא. סימן זה יהא בידך – זו שפתח בה הכתוב תחלה. **וואת תורת המנחה** – ב"צו את אהרן", ואבולהו מנחות קאי. **תא שמע** – ממתניתין. **מנחה מין המנחה** – פירשתי לעיל. **יביא אחת** – משום ד"מין" – חד משמע, ו"מנחה" – נמי חדא משמע. **הא מיני מנחה שתים** – יביא שתים! **ממין אחר** – דמוקים לתרוייהו [לישני]. **דלמא הא מיני מנחה יביא שתי מנחות משתי מינין** – ד"מיני" (מנחה) – משמע תרין, [ו"מנחה" – נמי משמע תרין] כדאמר לעיל "וזאת תורת המנחה". **ודילמא** – הא דדייקינן מינה: הא "מיני מנחה" חדא – רבי שמעון היא, דלדידיה איכא לקיומי תרוייהו [לישני] שני מינין במנחה אחת. אבל לרבנן, דלית להו מנחה משני מינים – לעולם חדא מנחה ממין אחד (לא) מייתי. **מאן תנא** – דלא מספקא ליה אלא בחמשה מנחות? **כיון דאמר מחצה חלות ומחצה רקיקין יביא** – ולאו דוקא קאמר, דהוא הדין לתשע חלות וחד רקיק, או לתשעה רקיקין וחדא חלה. **אי נמי סבר לה כרבי יהודה דאמר** – בפרק "ואלו מנחות" (מנחות עו,א): כל המנחות באות עשר עשר. **איכא לספוקי להאי בארבע עשרה מנחות** – סלת ומחבת ומרחשת – הרי שלש, ומנחת מאפה איכא אחד עשר ספיקות: דלמא כולה חלות נדר, ושמא תשעה חלות וחד רקיק, ושמא שמנה חלות ושני רקיקין, וכן גרועי לחלות ואסופי לרקיקין, עד שמא כולה רקיקין – [הוי אחד עשר]. **מייתי** – שתי מנחות: חדא – של עשר חלות, וחדא – של עשר רקיקין, ואומר: אם כולה חלות או כולה רקיקין נדרתי – אותה שנדרתי תהא לנדרי, והאחרת תהא נדבה. ואם מחצה של חלות ורקיקין נדרתי – יצטרפו חלות מזו לפי מה שנדרתי ורקיקין מזו לפי מה שנדרתי לנדרי, והאחרת תהא נדבה. **למחרת מביא אשמו ולוגו עמו** – בתוספתא דנזירות קתני לה: מי שהיה ספק נזיר טמא וספק טהור, ספק מצורע מוחלט טמא ספק טהור – אוכל בקדשים אחר ששים יום בו'.

רבי

תוספות

סימנא בעלמא — לגירסא, שלא תטעה ושלא תשכח באיזה מנחה אמר רבי יהודה. כי על ידי טעם זה אתו לאדכורי גמרא.

למחרת מביא אשמו ולוגו — פירש בקונטרס: למחרת יום ששים. ובזבחים (עו,א) פירש: למחרת יום שמיני. והכל אחד, דאספק נזיר טמא ואספק מצורע טמא קאי, כדמוכח בתוספתא דנזיר פרק בתרא. והכי איתא התם: ספק נזיר טמא וספק נזיר טהור. אבל נזיר ודאי היה ספק מצורע טמא — פירוש: מוחלט, ספק מצורע טהור — פירוש: שטהור כבר. אבל מצורע ודאי היה. פירוש: בחד גברא אירי, שיש בו ספיקות הללו — אוכל בקדשים לאחר ששים יום, ושותה יין ומיטמא למתים לאחר מאה ועשרים יום. כיצד? אמרו לו: נזיר טמא אתה [ואין נזיר טמא מגלח אלא עד שבעה], צא ומנה שבעה, הזה ושנה וגלח והבא קרבן. מנה שבעה ומבקש לגלח, אמרו לו: נזיר טהור אתה, ואין טהור מגלח פחות משלשים יום, צא ומנה עשרים ושלשה להשלים לשבעה. מנה שלשים ומבקש לגלח, אמרו לו: נזיר טהור אתה, ואין טהור מגלח אלא על הדמים. פירוש: שלש בהמות חייב להביא, חטאת עולה ושלמים, ועל אחד מהם יכול לגלח. וחטאת בהמה אינה באה על הספק, ושלמי נזיר נמי טעון תנופה, וזה אין יכול להניף, מפני שהוא ספק מצורע טמא. אבל עולה יכול להביא על תנאי. והיינו דקתני: כיצד הוא עושה? מביא עולת בהמה ומתנה עליה. ואומר: אם טהור אני — הרי זו חובה, ואם לאו — הרי זו נדבה. כיצד הוא עושה להחמיר עליו? מביא פיילי של חרס חדשה, ונותנין לתוכה רביעית מים חיים, ומביא שני ציפורי דרור. פירוש: כדין כל מצורעין ביום תגלחתם, וחטאת העוף — פירוש: כדין נזיר טמא, דשמא טמא הוא, ותגלחת זו — של טומאה, ואינו מתחיל נזירות טהרה עד שיביא חטאתו של טומאה, שחטאתו מעכבתו מלמנות נזירות טהרה, אבל אשמו אינו מעכבו. ומשיגלח תגלחת טומאה, הוא אסור לגלח עד שימנה נזירות טהרה. ולהכי צריך להביא חטאת נזירות טומאה — למנות נזירות טהרה, ולגלח בסופה לטהרת צרעתו. ואשם ישהה עד תגלחת הטומאה שיעשה אחרי טהרתו בודאי מן הצרעת — שאותה תעלה לו ודאי לטומאת נזרו, כמו שמפרש בסוף הברייתא: דימי צרעתו אין עולין לו לימי נזרו. ותגלחת צרעתו אינה עולה לתגלחת נזרו, כדאמר בפרק "מי שאמר הריני נזיר מגלח" (נזיר יז,ב) ובפרק "שני נזירים" (שם סט,ב). ומה שמביא חטאתו ביום תגלחתו — היינו כרבי עקיבא, דאמר במסכת נזיר (מד,ב): אם גילח בשמיני — מביא קרבנותיו בו ביום. והכי נמי הוי כגילח בשמיני, שהרי שיהה תגלחתו. ומתנה על חטאתו, ואומר: אם טמא אני — חטאת מחובתי, ועולה נדבה. פירוש: עולה שאמרנו למעלה. ואם טהור אני — עולה מחובתי, וחטאת העוף ספק. מגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו, כדרך שהמצורעים מגלחין. ומביא עולת בהמה, [ומתנה עליה כו'], וסופר שלשים יום, ומביא עולת בהמה כו'). שהרי ספק נזירות טהרה הוא מונה. ואינו יכול לגלח תגלחת שניה לצרעתו, עד שיזרוק עליו אחד מן הדמים. ומביא עולה וחטאת ושלמים (ודאי עולת בהמה), וישהה עד סוף נזירות טהרה שאחר טהרת צרעתו, שעולה בודאי. ואומר: אם טמא אני. פירוש: אם טמא הייתי בתגלחת ראשונה — העולה ראשונה נדבה היתה, וזו תהיה חובה. וחטאת העוף שהבאתי בתגלחת ראשונה — מחובתי. ואם טהור אני — עולה ראשונה חובה, וזו נדבה. שתגלחת זו של עכשיו אינה כלום. וחטאת העוף — ספק. ומגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך מצורעים. ותגלחת זו היתה ראויה לעשות בסוף שבעת ימי ספירה תגלחתו ראשונה, אבל לא היה יכול — משום דגילוח ספק מצורע אינו דוחה איסור גילוח דנזיר.

רבי

תְּחִלָּה. "מִן הַצֹּאן" - יָבִיא כֶּבֶשׂ, הוֹאִיל וּפָתַח בּוֹ הַכָּתוּב תְּחִלָּה. "מִן הָעִזִּים" - יָבִיא תּוֹרִים, הוֹאִיל וּפָתַח בּוֹ הַכָּתוּב תְּחִלָּה. אַלְמָה תְּנַן: "חֲרֵי עָלַי עוֹלָה" - יָבִיא כֶּבֶשׂ. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: תּוֹר אוֹ בֶן יוֹנָה, וְלָא פְּלִיג רַבִּי יְהוּדָה! אֶלָּא מַאי "מְיוּחֶדֶת שֶׁבַּמְּנָחוֹת"? - דְּלֵית לֵיהּ שֵׁם לְוַוי. - וְהָא תַּנָּא "הוֹאִיל וּפָתַח בּוֹ הַכָּתוּב תְּחִלָּה" קָאָמַר! - הָכִי קָאָמַר: אֵיזֶהוּ מִנְחָה "מְיוּחֶדֶת שֶׁבַּמְּנָחוֹת" דְּלֵית לֵיהּ שֵׁם לְוַוי? - זוֹ שֶׁפָּתַח בּוֹ הַכָּתוּב תְּחִלָּה. - פְּשִׁיטָא, "מִנְחַת הַסּוֹלֶת" קָאָמַר! - סֵימָנָא בְּעָלְמָא. "מִנְחָה מִין הַמִּנְחָה" [וכו']. בָּעֵי רַב פָּפָּא: "מִינֵי מִנְחָה" מַהוּ? כֵּיוָן דַּאֲמַר "מִינֵי" - תַּרְתֵּי קָאָמַר, וּמַאי "מִנְחָה"? דְּכוּלְּהוּ מְנָחוֹת נַמֵּי "מִנְחָה" מִיקְרְיָין. דִּכְתִיב "וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה". אוֹ דִלְמָא, כֵּיוָן דַּאֲמַר "מִנְחָה" - חֲדָא מִנְחָה קָאָמַר, וּמַאי "מִינֵי מִנְחָה"? הָכִי קָאָמַר: "מִמִּינֵי מִנְחָה, חֲדָא מִנְחָה עָלַי"? תָּא שְׁמַע: "מִנְחָה מִין מִנְחָה" - יָבִיא אַחַת, הָא "מִינֵי מִנְחָה" - שְׁתַּיִם. - אֵימָא סֵיפָא: "מְנָחוֹת מִין מְנָחוֹת" - יָבִיא שְׁתַּיִם, הָא "מִינֵי מִנְחָה" - חֲדָא! אֶלָּא מֵהָא לֵיפָּא לְמִשְׁמַע מִינָהּ. תָּא שְׁמַע: "מִן מְנָחוֹת עָלַי" - יָבִיא שְׁתֵּי מְנָחוֹת מִמִּין אֶחָד, הָא "מִמִּינֵי מִנְחָה" - חֲדָא! - דִּלְמָא הָא "מִינֵי מִנְחָה" - מֵבִיא שְׁתֵּי מְנָחוֹת מִשְּׁנֵי מִינִין. - וְהָא לָא תָּנֵי הָכִי: "מִן מְנָחוֹת עָלַי" - מֵבִיא שְׁתֵּי מְנָחוֹת מִמִּין אֶחָד, "מִינֵי מְנָחוֹת עָלַי" - מֵבִיא שְׁתֵּי מְנָחוֹת מִשְּׁנֵי מִינִין. הָא "מִינֵי מִנְחָה" - חֲדָא! - דִּלְמָא הָא מָנֵי? רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דַּאֲמַר: מָחֳצָה חַלּוֹת וּמָחֳצָה רְקִיקִין יָבִיא, וּמַאי "מִינֵי מִנְחָה"? מִנְחָה דְּאִית בָּהּ תְּרֵי מִינֵי. אֲבָל רַבָּנַן דְּאָמְרִי: מָחֳצָה חַלּוֹת וּמָחֳצָה רְקִיקִין לֹא יָבִיא - מֵבִיא שְׁתֵּי מְנָחוֹת מִשְּׁנֵי מִינִין. "פִּירַשְׁתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי - יָבִיא חֻמְשָׁתָן". מַאן תַּנָּא? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: דְּלָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאִי רַבִּי שִׁמְעוֹן, כֵּיוָן דַּאֲמַר: מָחֳצָה חַלּוֹת וּמָחֳצָה רְקִיקִין יָבִיא. אִי נָמֵי, סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה דַּאֲמַר: כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת עֶשֶׂר, אֵיפָא לְסַפּוֹקֵי בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה מְנָחוֹת. אַבַּיֵי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי שִׁמְעוֹן, שָׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דַּאֲמַר: מָיְיתֵי וּמַתְנֵי. דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְמֶחָרָת מֵבִיא אֲשָׁמוֹ וְלוּגּוֹ עמו

רבי שמעון אומר: למחרת מביא אשמו ולוגו עמו בידו, כדין מצורע בשמיני שלו, והוא יום אחד וששים. ומתנה עליו, לפי שהוא ספק מצורע. וחטאת מצורע שמעבבת טהרתו אינו יכול להביא מבהמה — שאין חטאת בהמה באה על הספק. לפיכך יביא חטאת העוף. ואם הוא עשיר — יכתוב נכסיו לאחר, ויהא עני, ויביא קרבן עני, דהיינו עוף. ורבי שמעון לטעמיה, דאמר במסכת ערכין (יז,ב): אפילו היה עשיר בשעה שהביא ציפורין, או בשעת הבאת אשם, והעני — הכל הולך אחר החטאת. ואפילו לתנאי דפליגי עליה, איבא לאוקומה להא דהכא ולפרושי: יכתוב נכסיו לאחר מעיקרו. ומתנה על חטאת העוף, ואומר: אם טמא הוא, פירוש: אם מצורע הוא — הרי זו חובתו. ואם לאו — הרי זו ספיקו. ואוכל בקדשים מיד. אבל לשתות יין וליטמא למתים — אינו יכול, שאין ימי נזרו עולין לו לימי צרעתו. כיצד יעשה? פירוש: לדברי בן זומא שאין מצריך לבקש אחד מן השוק לידור כנגדו בנזיר, כמו שמצריך רבי יהושע בפרק "שני נזירין" (נזיר נט,ב) — סופר שלשים ומביא עולת בהמה, ומגלח — פירוש: ספק תגלחת טומאה וספק תגלחת טהרה, דשמא מצורע היה ונזיר טמא, ולא עלו לו אחת מתגלחותיו לנזירותיו רק מצרעתו, שאין ימי נזרו עולין מתוך ימי צרעתו. ולסוף שבעה אחר ימי טהרת צרעתו אינו יכול לגלח — דשמא נזיר טהור הוא. אבל הזאה לא בעי — שכבר הזה ושנה. ואפילו לסוף שלשים אינו יכול לגלח, עד שיזרוק עליו אחד מן הדמים. ומביא חטאת העוף — משום ספק תגלחת טומאה. שאינו יכול להתחיל מנין נזירות טהרה, עד שיביא חטאתו, כדפרישית. ומתנה עליו כתנאי שלמעלה בתגלחת ראשונה והוא הדין שיש להתנות שאם אינו נזיר עכשיו כלל שכלתה נזירותיו מתגלחת שלמעלה העולה נדבה וחטאת העוף ספיקו אך התנה לא חש לפרש כל זה וסופר שלשים יום ומביא קרבנותיו שלמים ודאי ועולת בהמה ספק ומתנה עליה, ואומר: אם טמא הייתי בתגלחת שלישית — העולה ראשונה נדבה, וזו חובה, וחטאת העוף מחובתי. ואם טהור אני — העולה ראשונה חובה, וזו נדבה, וחטאת העוף ספק. והוא הדין נמי דמתנה: אם כלתה נזירות מתגלחת שניה — שתיהן עולת נדבה, וחטאת העוף ספק. אך לא חשש לפרש כך. ושותה יין, ומיטמא למתים. תימה: למה לא הזכיר בקרבנות תגלחת רביעית, זו חטאת [בהמה], שהרי ודאי נזיר היה, ועדיין לא הביא חטאת הבהמה בשום פעם? ואם באנו לפרש רישא דברייתא: ספק נזיר וספק אינו נזיר כלל עכשיו (אבל נזיר ודאי היה), ולכך לא יביא חטאת בהמה, שהרי אינה באה על הספק — לא משתמע הכי. דאם כן, הוה ליה לפרושי בהדיא! ועוד, אם כן, בשלמים הוה ליה למיתני תנאי: או למיהוי עולת נדבה, או שלמי נזיר לענין [המורם מהם], דבהאי — חזה ושוק, ובהאי — זרוע בשילה. במה דברים אמורים? בזמן שנדר שלשים, אבל נדר שנים עשר חדש, אוכל בקדשים — לאחר שתי שנים, ושותה יין ומיטמא למתים — לאחר ארבעה שנים. באותו ענין ובאותה שיטה שאמרנו. מגלח לסוף שנה — באותה של סוף שלשים ובאותו תנאי, ולסוף שתי שנים — בשניה, ולבסוף שלש שנים — בשלישית, ולבסוף ארבעה שנים — ברביעית. טמא בספק ומוחלט בודאי, אוכל בקדשים — לאחר שמונה ימים. דתגלחת מצורע ודאי דוחה איסור גילוח דנזיר, ומיד כשיבא לפנינו — מגלח ראשונה, ובשביעי — תגלחת שניה, ובשמיני — מכניס ידיו לבהונות, ושותה יין ומיטמא למתים — לאחר שלשים ושבעה. כך כתוב בתוספתא. ונראה דגרסינן "ששים ושבעה" לפי שיטה שפירשנו. טמא בודאי ומוחלט בספק, אוכל בקדשים — לאחר שלשים ושבעה יום, ושותה ביין ומיטמא למתים — לאחר שבעים וארבעה יום. טמא בודאי ומוחלט בודאי, אוכל בקדשים — לאחר שמונה ימים, ושותה יין ומטמא למתים — לאחר ארבעה וארבעים יום. **אשם** זה יהא שלמי נדבה — ואם תאמר: והא אמרינן בפרק "איזהו מקומן" (זבחים מז,ב) דאשם מצורע, שני כהנים מקבלין את הדם, אחד ביד ואחד בכלי. ושלמים אמרינן דצריך שיקבל כל דמו של פר? ויש לומר: דתקוני גברא שאני, כדאמרינן בפרק "התערובות" (זבחים עו,ב).

וסמיכה — למאן דאמר: אשם מצורע — לאו דאורייתא הוי באקפויי ידיו. ואף על גב דשלמים בעו סמיכה גמורה, ואשכחן בפסחים בפרק "האשה" (פט,ב) גבי "חמשה שנתערבו עורות פסחיהן" דנמנעין מלעשות פסח שני מחמת סמיכה — משום תקוני גברא התירו. ולמאן דאמר דאורייתא — הזכיר בחנם סמיכה, וכן נסכים, דבין שלמים בין אשם מצורע טעונין סמיכה ונסכים. ומיהו נסכים מצינו למימר דנקט משום שאר אשמות דלא בעו נסכים. **ותנופת** חזה ושוק — תימה: דלא תני תנופה מחיים דבעי אשם מצורע, כדתנן בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות סא,א). **ונאכל** ליום ולילה — ובתודה, דאין נאכלת אלא ליום ולילה, אין יכול להתנות — משום דבעיא לחם, ובלחם אי אפשר לעשות תקנה, כדמוכח בפרק "התודה" (מנחות פ,א). **שמעינן** ליה לרבי שמעון דאמר אם הביא עשרון אחד משני עשרונות ולוג אחד משני לוגין יצא — פירש בקונטרס: לא איתפריש. ויש לדקדק: מדקסבר מדת יבש לא נתקדשה, דמכשר שתי הלחם ולחם הפנים אבית פאגי, שמעת מינה דלא חייש בעשרון משתי עשרונות. ומיהו לוג אחד משני לוגין לא שמעינן מינה — דכולהו מודו במדת הלח דנתקדשה.

כרבי

עָמּוֹ, וְאוֹמֵר: אִם מְצוֹרָע הוּא - זֶהוּ אֲשָׁמוֹ וְזֶה לוּגוֹ, וְאִם לָאו - אָשָׁם זֶה יֵהֵא שַׁלְמֵי נְדָבָה. וְאוֹתוֹ אָשָׁם טָעוּן שְׁחִיטָה בַּצָּפוֹן, וּמַתַּן בְּהוֹנוֹת וּסְמִיכָה, וְנָסָכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וָשׁוֹק, וְנֵאָכָל לְזִכְרֵי כְהוּנָּה לְיוֹם וְלַיְלָה. וְאַף עַל גַּב דְּקָא מְפָרֵיק מָר בִּשְׁחִיטַת קָדָשִׁים: אֵימַר דַּאֲמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מָיְיתֵי וּמַתְנֵי, לְכַתְּחִילָּה - לְתַקּוֹנֵי גַּבְרָא. אֲבָל בְּעַלְמָא דִּיעֲבַד - אִין, לְכַתְּחִילָּה - לָא. - הָנֵי מִילֵּי גַּבֵּי שְׁלָמִים, דְּקָא מְמַעֵט בַּאֲכִילָתָן, דְּהָווּ לְהוּ קָדָשִׁים לְבֵית הַפִּסּוּל. אֲבָל מִנָּחוֹת - אֲפִילּוּ לְכַתְּחִילָּה. אֲמַר לֵיהּ רַב פַּפָּא לְאַבַּיֵי: רַבִּי שִׁמְעוֹן דַּאֲמַר, מֶחֱצָה חַלּוֹת וּמֶחֱצָה רְקִיקִין יָבִיא, הָא קָא מָיְיתֵי עֶשָׂרוֹן אֶחָד מִשְּׁנֵי עֶשְׂרוֹן, וְלוֹג אֶחָד מִשְּׁנֵי לוּגִין! שָׁמְעֵינַן לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דַּאֲמַר: אִם הֵבִיא עֶשָׂרוֹן אֶחָד מִשְּׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת וְלוֹג אֶחָד מִשְּׁנֵי לוּגִין - יָצָא. - וּמִיקְמֵץ הֵיכִי קָמֵץ? דְּמַתְנֵי וַאֲמַר: אִי חַלּוֹת לְחוּדַיְיהוּ וּרְקִיקִין לְחוּדַיְיהוּ אֲמַרִי, דְּקָא קָמֵיצְנָא מֵחַלּוֹת - לֵיהֱוֵי אַחַלּוֹת, דְּקָא קָמֵיצְנָא מֵרְקִיקִין - לֵיהֱוֵי אַרְקִיקִין. אִי מֶחֱצָה רְקִיקִין וּמֶחֱצָה חַלּוֹת אֲמַרִי, דְּקָא קָמֵיצְנָא מֵחַלּוֹת - לֵיהֱוֵי אַמֶּחֱצָה חַלּוֹת וּמֶחֱצָה רְקִיקִין, וּדְקָא קָמֵיצְנָא מֵרְקִיקִין - לֵיהֱוֵי אַמֶּחֱצָה רְקִיקִין וּמֶחֱצָה חַלּוֹת. - וְהָא בָּעֵי מִיקְמֵץ חַד קוֹמֶץ מֵחַלּוֹת וּמֵרְקִיקִין

שמעינן

רבי שמעון אומר למחרת של יום ששים מביא אשמו כו'. ושחיטתו בצפון – כשאר אשמות. **ומתן בהונות** – כדין אשם מצורע. **וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק** – כחומר שלמים. **ונאכל לזכרי כהונה ליום ולילה** – שמא אשם הוא. **ואף על גב דאמר מר** – בשחיטת קדשים, בפרק "כל הזובחים שנתערבו בחטאות המתות" (עו,ב). **אימר דאמר רבי שמעון, מייתי ומתני לכתחילה לתקוני גברא** – כגון האי, דבלאו הכי אסור למיכל בקדשים, דשמא מצורע הוא. **אבל בעלמא** – כגון התם בזבחים, דמיירי באשם שנתערב בשלמים, דקאמר רבי שמעון התם: כולן יאכלו כחומר שבהן, שיהו כולן נאכלין ליום ולילה כאשם, וכולן טעונים סמיכה ונסכים, דיעבד – אין, לכתחילה – לא. **דקא ממעט באכילתן** – דשמא שלמים הן, וזמן אכילתן שני ימים ולילה אחד. וכיון דאשם אינו נאכל אלא ליום ולילה, והנותר שורף – נמצא מביא קדשים לבית הפסול שלא כדין. אבל מנחות הללו, זמן אכילתן שוה – אפילו לכתחילה נמי. **ולרבי שמעון דאמר מחצה חלות כו'** – ומוקמא מתניתין אליביה, וכגון דמייתי ומתני: שיצטרפו חלות מעשרון זה לפי מה שנדר, ורקיקין מעשרון זה לפי מה שנדר. **הא קא מייתי** – השתא עשרון, מזה קצת ומזה קצת, וקא מערב שתי מנחות בהדי הדדי. ואיהו לא נדר אלא חדא מנחה, לאיתויי חד עשרון וחד לוג, ומיפלגיה לחלות ורקיקים. **שמעינן ליה לרבי שמעון** – דאמר: המביא מנחה והביא שני עשרונים ושני לוגין, ואמר "חציו של זה וחציו של זה – לחובתי, והשאר – נדבה" – יצא. ולא איתפריש לן היכא. **ומיקמץ היכי קמץ** – לאותה מנחה, שהוא מצטרף שתי מנחות למנחה אחת. **והא בעי מיקמץ כו'** – דאי חדא מנחה של חלות ורקיקין אמר – הוי בעי איתויי חלות ורקיקין ולפותתן בכלי אחד, ולקמוץ משניהם קומץ אחד.

שמעינן ליה לרבי שמעון – בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות סג,ב). **מותר השמן** – אמרינן בפרק "ואלו מנחות" (מנחות עה,א): מנחה הבאה מחצה חלות ומחצה רקיקין – מביא לוג שמן וחוצהו לחלות ורקיקין. וחלות – בוללן, ומושח הרקיקין על פני כולן, ושאר השמן מחזירו לחלות. וגבי "כולה רקיקין" תניא לעיל מההיא: מושחן כמין כי, ושאר השמן נאכל לכהנים. **רבי שמעון בן יהודה** – גבי "מחצה חלות ומחצה רקיקין" קאי. **מותר השמן נאכל לכהנים** – כדין רקיקין הבאים בפני עצמן, הלכך ממה נפשך מותר של רקיקין נאכל לכהנים. **כי קא מספקא ליה** – לנדר – ממנחת יחיד שאינה באה בצבור, דהיינו הנך חמש מנחות הנדבה, דאינן באות בצבור, כדאמר לעיל (קד,ב): אין שנים מתנדבים עשרון אחד, שהרי כתיב בה "נפש". אבל מנחת נסכים, הבאה בצבור – לא מספקא ליה, דודאי ידע שלא נְדָרָהּ. **של עשרונים מאחד ועד ששים** – שיביא ששים מנחות בששים כלים, בחד כלי – חד עשרון, ובאידך – שנים, ובאידך – שלשה, ובאידך – [ארבעה, וכן עד] ששים. **שהם אלף ושמנה מאות ושלשים עשרונות** – ובכל כלי יאמר: "אם כזו נדרתי – זו לנדרי. ואם לאו – תהא נדבה". דממה נפשך חדא מינייהו נדר. **פירשתי** – "עשרונות, ופירשתי מאיזה מנחה מן החמש המנחות, ואיני יודע מאיזה מנחה פירשתי, וכמה עשרונים פירשתי בה" – יביא חמש מנחות של ששים עשרונות. **במותר להכנים חולין לעזרה** – ודכולי עלמא: אסור לערב חובה בנדבה. **רבנן סברי מותר להכנים חולין לעזרה** – הלכך, יביא ששים עשרון בכלי אחד, ויתנה: "אם כולן נדרתי – כולן לחובתי. ואם לאו, מה שנדרתי – יהא לחובתי, והשאר – חולין". אבל השאר לנדבה לא מצי לאיתויי, דאסור לערב חובה בנדבה. ואי קשיא: הכא נמי, היכי קריב קומץ, הא הוי קצת מן הקומץ חולין? ועוד: מנחה היכי מישתרי, והא לא איקמצא קומץ שלם, דקצת מן הקומץ הוי חולין? תריץ כדתרצינן ב"הקומץ רבה" (מנחות כד,ב): קומץ בדעתא דכהן תליא מילתא, וכהן – דעתו אקודש ולא אחולין. **ורבי סבר אסור להכנים חולין לעזרה** – הלכך, לא מצי איתויי בכלי אחד ומתנה. אבל יביא ששים מנחות, מאחד ועד ששים בששים כלים, ויאמר: "אותם שנדרתי – יהו לחובתי, והשאר – נדבה". ואי קשיא: לייתי ששים עשרונות בששים כלים, ויאמר: "לפי חשבון שנדרתי – יהא לנדרי, והשאר – נדבה"? הא לא קשיא, דקביעות המנחה – מילתא היא, ולא מצי לאיתויי בכלי אחד פחות ממה שקבע בו. **מותר לערב חובה בנדבה** – הלכך מייתי ששים עשרונות, ויאמר: "כפי מה שנדרתי – יהו לחובתי, והשאר – לנדבה". **שני קמצים** – חד לחובה וחד לנדבה. **ומשני דקמיץ** – שני קמצים. **כל היכא דמטי ידיה דכהן השתא** – בקומץ ראשון – יהא חובה, וכל היכא דמטו ידיה בקומץ אחרון – תהא נדבה.

דלמא

וּמֵרְקִיקִין, וְקָא קָמִיץ מֵחַלּוֹת אֲרְקִיקִין וּמֵרְקִיקִין אַחַלּוֹת! - שָׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דַּאֲמַר: אִם קָמַץ וְעָלָה בְּיָדוֹ מֵאֶחָד עַל שְׁנֵיהֶם - יָצָא. - וְהָא אִיכָּא מוֹתַר שֶׁמֶן, דְּאִי מֶחֱצָה חַלּוֹת וּמֶחֱצָה רְקִיקִין אֲמַר - מוֹתַר הַשֶּׁמֶן מַחֲזִירוֹ לְחַלּוֹת, אִי כּוּלָּהוּ רְקִיקִין אֲמַר - מוֹתַר הַשֶּׁמֶן נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים! - כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה. דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: מוֹשְׁחָן כְּמִין כִּי, וּמוֹתַר הַשֶּׁמֶן נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרַב אַשִׁי: וְהָא אִיכָּא לְסַפּוֹקֵי בְּמִנְחַת נְסָכִים, דַּאֲמַר רָבָא: מִתְנַדֵּב אָדָם מִנְחַת נְסָכִים בְּכָל יוֹם! - כִּי קָא מִסְתַּפְקָא לֵיהּ (סִימָן: יָחִיד. בְּגִלַּל. לְבוֹנָה. בְּלוֹג. מְקַמְּצָהּ) - בָּאָה בְּגִלַּל יָחִיד, בָּאָה בְּגִלַּל צִיבּוּר - לָא מִסְתַּפְקָא לֵיהּ. כִּי קָא מִסְתַּפְקָא לֵיהּ - בָּאָה בְּגִלַּל עַצְמָהּ, בָּאָה בְּגִלַּל זֶבַח - לָא מִסְתַּפְקָא לֵיהּ. כִּי קָא מִסְתַּפְקָא לֵיהּ - טְעוּנָה לְבוֹנָה, שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה לְבוֹנָה - לָא מִסְתַּפְקָא לֵיהּ. כִּי קָא מִסְתַּפְקָא לֵיהּ - בָּאָה בְּשִׁלְשָׁה לוּגִּין - לָא מִסְתַּפְקָא לֵיהּ. כִּי קָא מִסְתַּפְקָא לֵיהּ - טְעוּנָה קְמִיצָה, שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה קְמִיצָה - לָא קָא מִסְתַּפְקָא לֵיהּ. "פֵּירַשְׁתִּי מִנְחָה שֶׁל עֶשְׂרוֹנִים". תָּנוּ רַבָּנָן: "פֵּירַשְׁתִּי מִנְחָה וְקִבַּעְתִּי בִּכְלִי אֶחָד שֶׁל עֶשְׂרוֹנִים, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי" - יָבִיא מִנְחוֹת שֶׁל שִׁשִּׁים עֶשְׂרוֹנִים, דִּבְרֵי חֲכָמִים. רַבִּי אוֹמֵר: יָבִיא מִנְחוֹת שֶׁל עֶשְׂרוֹנִים מֵאֶחָד וְעַד שִׁשִּׁים, שֶׁהֵן אֶלֶף וּשְׁמוֹנָה מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים. "פֵּירַשְׁתִּי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי, וְאֵי זוֹ מֵהֶן פֵּירַשְׁתִּי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה פֵּירַשְׁתִּי" - יָבִיא חֲמֵשׁ מִנְחוֹת שֶׁל שִׁשִּׁים שִׁשִּׁים עֶשְׂרוֹנִים, שֶׁהֵן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת, דִּבְרֵי חֲכָמִים. רַבִּי אוֹמֵר: יָבִיא חֲמֵשׁ מִנְחוֹת שֶׁל שִׁשִּׁים עֶשְׂרוֹנִים מֵאֶחָד וְעַד שִׁשִּׁים, שֶׁהֵן תִּשְׁעָה אֲלָפִים וּמֵאָה וַחֲמִשִּׁים. בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? אָמַר רַב חִסְדָּא: בְּמוּתָּר לְהַכְנִים חוּלִּין לָעֲזָרָה קָא מִיפַּלְגִי. רַבִּי סָבַר: אָסוּר לְהַכְנִים חוּלִּין לָעֲזָרָה, וְרַבָּנַן סָבְרִי: מוּתָּר לְהַכְנִים חוּלִּין לָעֲזָרָה. רָבָא אָמַר: דִּכּוּלֵי עָלְמָא - אָסוּר לְהַכְנִים חוּלִּין לָעֲזָרָה, וְהָכָא בְּמוּתָּר לְעָרֵב חוֹבָה בִּנְדָבָה קָא מִיפַּלְגִי. רַבָּנַן סָבְרִי: מוּתָּר לְעָרֵב חוֹבָה בִּנְדָבָה, וְרַבִּי סָבַר: אָסוּר לְעָרֵב חוֹבָה בִּנְדָבָה. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרָבָא, לְרַבָּנַן דְּאָמְרִי: מוּתָּר לְעָרֵב חוֹבָה בִּנְדָבָה - הָא בָּעֵינַן שְׁנֵי קְמָצִים! - דְּקָמִיץ וַהֲדַר קָמִיץ. - וְהָא קָא קָמִיץ מֵחוֹבָה אִנְּדָבָה וּמִנְּדָבָה אַחוֹבָה! - דְּתָלֵי לֵיהּ בְּדַעַת כֹּהֵן, דַּאֲמַר: כָּל הֵיכָא דְּמָטְיָא יָדָא דְּכֹהֵן הָשְׁתָּא - חוֹבָה, וּלְבַסּוֹף - נְדָבָה. - וְאַקְטוֹרֵי הֵיכִי מַקְטַר? לִיקְטַר נְדָבָה בְּרֵישָׁא - דְּחוֹבָה הֵיכִי מַקְטַר לָהּ? דִּלְמָא כּוּלָּהּ חוֹבָה הִיא וְחָסְרוּ לְהוּ שִׁירַיִם, וַאֲמַר מָר: שִׁירַיִם שֶׁחָסְרוּ בֵּין קְמִיצָה לְהַקְטָרָה - אֵין מַקְטִיר קוֹמֶץ עֲלֵיהֶן! לִיקְטַר חוֹבָה בְּרֵישָׁא - דִּנְדָבָה הֵיכִי מַקְטַר לָהּ?

ודלמא

ברבי שמעון בן יהודה — ואם תאמר: מאי סלקא דעתך דמקשה, דקאמרינן דאי מחצה חלות ומחצה רקיקין — מותר השמן מחזירו לחלות, הא לא אשכחן בפרק "ואלו מנחות" (מנחות עה,א) רבי שמעון דאית ליה האי סברא, ומנא ידע בכולה רקיקין דשאר השמן נאכל לכהנים? ויש לומר: משום דרבנן דפליגי ארבי שמעון בן יהודה התם סבירא להו במותר השמן מחזירו לחלות, ואליבא דרבי שמעון קאמרי, דהא קתני "מנחה הבאה מחצה חלות ומחצה רקיקים", ומאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא? רבי שמעון!

שהן אלף ושמונה מאות ושלשים — כיצד? קח בידך מאחד ועד ששים, וצרף תחילתן לסופן עד האמצע כגון אחד וששים — הם ששים ואחד, שנים וחמשים ותשע — ששים ואחד, ושלש וחמשים ושמונה — הם ששים ואחד. כן תמנה עד שלשים, דשלשים ושלשים ואחד — נמי הם ששים ואחד, ויעלה לך שלשים פעמים ששים ואחד. וכן נוכל למנות פרים דחג, דעולין לשבעים. כיצד? שבע ושלש עשרה — הם עשרים, וכן שמונה ושתים עשרה — הם עשרים, וכן תשע ואחת עשרה — הם עשרים, ועשר — הרי שבעים.

במותר להכניס חולין לעזרה קמיפלגי — ולא מיתוקמא אלא כרבנן דאמרי: למנחה של ששים עשרון — ששים לוגין. דאי כרבי אליעזר בן יעקב דאמר: אין לה אלא לוגה — היכי מיתכשרה? כיון דאיערב חולין בהדה, הא אינה ראויה לבללן, משום דהוה ליה חיסר שמנה.

רבה אמר דכולי עלמא וכו' — "רבה" גרסינן, אף על פי שהוא אחר רב חסדא. דרבא משני לקמן שינויא אחרינא.

דתלי לה בדעת כהן — ואף על גב דב"הקומץ רבה" (מנחות כד,ב) לית ליה לאביי בדעתא דכהן תליא מילתא, הבא מודה.

אפשר

אפשר דמייתי שיתין בחד מנא ומגע להו וקמיץ — תימה: והא תניא ב"הקומץ רבה" (מנחות כד,א): "והרים ממנו בקומצו" — מן המחובר, שלא יביא עשרון בשני כלים ויקמוץ. ומשמע התם בגון דחק קפיזא בקבא, אף על גב דעריב מעיקרא! ואין לחלק בין עשרון אחד לכמה עשרונות, דהא על כרחיך הא דקאמרינן הכא "ומגע להו וקמיץ", למה לי ד"מגע להו", אי לאו משום דכתיב "ממנו", כדדריש להו התם. וכיון דמדכתיב "ממנו" נפקא, יש לנו למעט שני עשרונות בשני כלים, כיון דחדא מנחה נינהו וחד קומץ לתרוייהו, אף על גב דנגעי, כמו עשרון אחד בשני כלים! וצריך לפרש: שני כלים דהכא, בעריבה של תרנגולים דהתם. ואף על גב דמפסקן מחיצתה — הא נוגע. ואם תאמר: דבכולה שמעתא משמע דלא אסרינן אלא לערב חובה בנדבה, אבל חובה בחובה — משמע דשרי. ואם כן, לרבי, יאמר: "אם ששים עשרונים נדרתי — הרי עלי עדיין עשרון אחד. ואם פחות ששים נדרתי — הרי עלי עדיין כל מה שחיסרתי ששים ועוד עשרון אחד יותר". ומייתי שיתין בחד מנא, וחד בחד מנא, ומגע להו, וקמיץ מהאי וקמיץ מהאי. דבין שהכל חובה — יכול לערב! ויש לומר: כדשנינן לעיל בפרק "התודה" (פא,א): התורה אמרה "טוב אשר לא תדור", ואת אמרת ליקו ולינדר לכתחילה?! ואין לנו לעשות כאן תקנה על ידי "הרי עלי", אבל ב"הרי זו" — שרי, דהוי נדבה, ורבי כרבי אליעזר בן יעקב. ואין לומר: דלייתי שיתין בחד מנא, וחד בחד מנא, ומגע להו, וקמיץ להו מעשרון אנדבה בנדבה, הוה ליה חיסר שמנה וריבה שמנה. **לא** יפחות משני גזירין — ודווקא כי אמר "עצים", אבל כי אמר "עץ" — מייתי גזיר אחד, כדאיתא בשקלים (יא). **לא** יפחות מן הקומץ — במסכת שקלים בפרק "שלשה עשר שופרות" (יא) פליגי אי לשיעור יד בעלים אי לשיעור יד כהן.

המעלה את הקומץ בחוץ חייב — ובהא כללא הוי מעלה קומץ בפנים — דהקטרה מעלייתא היא, והלכך לא חשיב להו בשיתא. כך פירש בקונטרס. ואם תאמר: ומי סתם לן תנא כרבי אליעזר, דבפרק בתרא דזבחים (קי,א) ומייתי ליה לעיל בסוף פרק קמא (יב,ב), דרבנן מחייבי בכזית בחוץ! ויש לומר: ד"קומץ" דנקט — לאו לאפוקי כזית, אלא לאפוקי מאידך דרבי אליעזר, דאמר בשני בזיכי לבונה: עד שיקריב שני קמצים. ולפירוש זה לא מיירי בקומץ דסולת. **והא** איכא עולה — ואם תאמר: והא איכא שמן, למאן דאמר בפרק "בל התדיר" (זבחים צא,ב) דכלילי? ויש לומר: כיון דאיכא שמן דאבלי כהנים — לא פסיקא ליה. ועוד קשיא: והא איכא עצים, דאפילו לרבי דאמר טעון קמיצה — הכל קרב, כמפורש ב"הקומץ רבה" (מנחות כ,ב). ודילמא

דלמא כולה חובה היא – ומכי שקיל קומץ קמא – הוה ליה כל מה שבכלים שיריים, וכי קמיץ דנדבה ומקטר לה – הוו להו [במקטיר] שיריים (שחסרו). **דמסיק להו לשם עצים** – לעולם דחובה מקטיר ברישא. ודקאמר: דילמא אינו שיריים נינהו וקמו להו ב"בל תקטירו" – דמקטר ליה לקומץ דנדבה לשם עצים. **ואל המזבח לא יעלו** – בתריה דההוא קרא ד"בל תקטירו" כתיב. **אית להו דרבי אליעזר** – הלכך, כי מקטר לקומץ דנדבה, מתנה ואומר: אם איכא נדבה בההוא כלי – תהוי הקטרה מעליא. ואי כולה לחובה היא, הקטרה קמייתא – תהא הקטרה, והך – לשם עצים. **ורבי לית ליה דרבי אליעזר** – הילכך, לא מצי לאיתויי בחד מנא – דתו לא מקטר לקומץ קמא, דלמא כוליה חובה, וקם ליה ב"בל תקטירו". **אפשר דמייתי ששים בחד מנא וחד בחד מנא** – וקמיץ מגדול ברישא, ומתנה: אי כולה חובה – שפיר. ואי לא, הא דקמיצנא – ליהוי מחובה, ומאי דקמיצנא מכלי אחד – ליהוי אההוא עשרון, ולאותה נדבה דפש בכלי אחר. "ומגע" – מגען לראש הכלים זה בצד זה, כדי שיגעו ראשי הקלתות זו לזו, כי היכי דלישתרי נדבה דבכלי גדול הקומץ דבכלי קטן. ומקטיר חובה, והדר דנדר. דאי נמי הויא קמייתא כל כלי גדול חובה – לא הוו להו שיריים שחסרו, דמהנהו שיתין דבחד מנא לא שקיל ולא מידי, מכי שקיל קומץ קמא. **ששים לוג לששים עשרון** – שבאותו כלי, ומתנה: כמה שנדרתי – תהא לחובתי, והשאר – תהא נדבה. וכל חד עשרון – לוג שקיל, ודחובה – לחובה ונדבה – לנדבה. **אין לה (מנחה) אלא לוגה** – לוג לכל המנחות. ואי עריב שתים מנחות, זו של שלשים וזו של שלשים בכלי אחד – בעי להו שני לוגין. ואי חדא היא – בעי חד לוג. **קמן והביא גדול** – וזה אי נמי לא נדר אלא שלשה עשרונות, ומייתי חמשה לנדרו – יצא, ולא בעי אתנויי מידי. **קמן והביא גדול** – "שור קטן עלי", והביא גדול. **אידי ואידי** – בין מנחה גדולה ובין מנחה קטנה – חד קומץ מקריב. **אימורין דגדול נפישי מדקטן** – ואיכא למימר: לא הכי נדר – בההוא קאמר לא יצא, דנפישי אימורין דידיה. **משנה שני גזירין** – שני בקעיות גדולות. **והמעלה את הקומץ בחוץ חייב** – כרת, דהעלאה היא. ובהאי כללא הוי מעלה קומץ בפנים – דהקטרה מעלייתא היא. הלכך לא חשיב להו בשיתא. **שני בזיכין** – של לחם הפנים. **נחשת לא יפחות ממעה כסף** – לא יפחות משוה מעה כסף. דמייתי [נחושת] שוה מעה כסף. **פירשתי** – "כך וכך זהב, ואיני יודע כמה פירשתי". **יביא** – כל כך עד שיודע בעצמו שלעולם לא לכך נתכוון. **גמרא** קרבן – "נפש כי תקריב קרבן מנחה" (ויקרא ב). **וכן הוא אומר** – דעצים איקרו "קרבן". **ומעונין הגשה** – בקרן דרומית מערבית כמנחה. **עצים מעונים קמיצה** – שמרסקן לעצים דקין, עד שנוטל מהם מלא קומצו. **עצים** – שהתנדב אדם טעונים עצים להסיקן בעצי הקדש, כשאר קרבנות. **מגלן** – דסתם הקטרה הוי קומץ? **פירשתי** – "אחד מאותן הקריבין כולם למזבח, ואיני יודע איזה מהם פירשתי". וקא סלקא דעתך: דודאי מדנחית למנייא – דעתיה [נמי] אמידי דלית ביה היתר שיריים לכהנים, ואף על גב דאינו נקטר כולו כמין עולת העוף ומנחת נסכים, והילכך יביא מכולן. אבל היכא דאמר "הרי עלי למזבח" סתם – משמע: דבר שנקטר, היינו לבונה. **ותו ליכא** – ואמילתא קמייתא קאי, ד"אין לך דבר הקרב כולו למזבח אלא לבונה".

וְדִלְמָא כּוּלָּהּ חוֹבָה הִיא, וְכָל שֶׁהוּא מִמֶּנּוּ לָאִישִׁים - הֲרֵי הוּא בְּ"בַל תַּקְטִירוּ"! אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי: דְּמָסֵיק לְהוּ לְשׁוּם עֲצִים, וּכְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לְרֵיחַ נִיחוֹחַ אִי אַתָּה מַעֲלֶה, אֲבָל אַתָּה מַעֲלֶה לְשׁוּם עֲצִים. אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי: וְדִלְמָא דְּכוּלֵּי עָלְמָא מוּתָּר לְעָרֵב חוֹבָה בִּנְדָבָה, וְהָכָא בִּדְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר קָא מִיפַּלְגִי. דְּרָבָנָן - אִית לְהוּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְרַבִּי - לֵית לֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר! - אָמַר לֵיהּ: אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לְרַבִּי מוּתָּר לְעָרֵב חוֹבָה בִּנְדָבָה וּדְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לֵית לֵיהּ - אֶפְשָׁר דְּמַיְיתֵי שִׁיתִּין בְּחַד מָנָא, וְחַד בְּחַד מָנָא, וּמַגַּע לְהוּ, וְקַמֵּיץ. רָבָא אָמַר: דְּכוּלֵּי עָלְמָא מוּתָּר לְעָרֵב חוֹבָה בִּנְדָבָה, וּדְכוּלֵּי עָלְמָא אִית לְהוּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְהָכָא בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וְרַבָּנָן קָא מִיפַּלְגִי. דִּתְנַן: אֶפִילּוּ מִנְחָה שֶׁל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן - נוֹתֵן לָהּ שִׁשִּׁים לוֹג. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֶפִילּוּ מִנְחָה שֶׁל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן - אֵין לָהּ אֶלָּא לוּגָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר "לְמִנְחָה וְלוֹג שָׁמֶן". רַבָּנָן סָבְרִי [דְּרַבָּנָן], דְּאָמְרִי: שִׁשִּׁים לוֹג, וְכָל חַד וְחַד עִשָּׂרוֹן - לוּגָהּ קָא שָׁקֵיל. וְרַבִּי סָבַר כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, דַּאֲמַר: אֵין לָהּ אֶלָּא לוּגָהּ, וְלָא יָדְעִינַן אִי חֲדָא מִנְחָה הִיא - דְּסָגֵי לָהּ בְּחַד לוֹג, אִי שְׁתֵּי מְנָחוֹת נִינְהוּ - דְּבָעֵינַן שְׁנֵי לוּגִין. רַב אַשִׁי אָמַר: בְּקָטָן וְהֵבִיא גָּדוֹל קָמִיפַּלְגִי. רַבָּנָן סָבְרִי: קָטָן וְהֵבִיא גָּדוֹל - יָצָא, וְרַבִּי סָבַר: לֹא יָצָא. - וְהָא אִיפְּלְגוּ בָּהּ חֲדָא זִמְנָא, דִּתְנַן: קָטָן וְהֵבִיא גָּדוֹל - יָצָא, רַבִּי אוֹמֵר: לֹא יָצָא! - צְרִיכָא, דְּאִי אִיתְמַר בָּהָא - בָּהָא קָא אָמְרִי רַבָּנָן, מִשּׁוּם דְּאִידֵּי וְאִידֵּי קוֹמֶץ הוּא, אֲבָל הָתָם דְּקָא נָפְשֵׁי אֵימוּרִין - אֵימָא מוֹדוּ לֵיהּ לְרַבִּי. וְאִי אִיתְמַר בָּהָהִיא - בְּהַהִיא קָאָמַר רַבִּי, אֲבָל בָּהָא אֵימָא מוֹדֵי לְהוּ לְרַבָּנָן, צְרִיכָא. סִימָן: עֵצִים. זָהָב. יַיִן. עוֹלָה. תּוֹדָה. שׁוֹר. **משנה** "הֲרֵי עָלַי עֵצִים" - לֹא יִפְחוֹת מִשְּׁנֵי גְּזִירִין. "לְבוֹנָה" - לֹא יִפְחוֹת מִקּוֹמֶץ. חֲמִשָּׁה קְמָצִים הֵם: הָאוֹמֵר "עָלַי לְבוֹנָה" - לֹא יִפְחוֹת מִקּוֹמֶץ, הַמְנַדֵּב מִנְחָה - יָבִיא עֶשָׂרוֹן לְבוֹנָה, הַמַּעֲלֶה אֶת הַקּוֹמֶץ בַּחוּץ - חַיָּיב, שְׁנֵי בְּזִיכִין טְעוּנִין שְׁנֵי קְמָצִים. "הֲרֵי עָלַי זָהָב" - לֹא יִפְחוֹת מִדִּינַר זָהָב. "כֶּסֶף" - לֹא יִפְחוֹת מִדִּינַר כֶּסֶף. "נְחֹשֶׁת" - לֹא יִפְחוֹת מִמָּעָה כֶּסֶף. "פִּירַשְׁתִּי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי" - יְהֵא מֻבְיָא, עַד שֶׁיֹּאמַר "לֹא לְךָ נְתַכַּוַּנְתִּי". **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן: "קָרְבָּן" - מִלַּמֵּד שֶׁמִּתְנַדְּבִין עֵצִים. וְכַמָּה? שְׁנֵי גְּזִירִין, וְכֵן הוּא אוֹמֵר "וְהַגּוֹרָלוֹת הִפַּלְנוּ עַל קָרְבַּן הָעֵצִים". רַבִּי אוֹמֵר: עֵצִים קָרְבָּן הֵם, טְעוּנִין מֶלַח וּטְעוּנִין הַגָּשָׁה. אָמַר רָבָא: וּלְדִבְרֵי רַבִּי, עֵצִים טְעוּנִין קְמִיצָה. אָמַר רַב פָּפָּא: לְדִבְרֵי רַבִּי, עֵצִים צְרִיכִין עֲצִים. "לְבוֹנָה לֹא יִפְחוֹת מִן הַקּוֹמֶץ". מְנָלַן? דִּכְתִיב "וְהֵרִים מִמֶּנּוּ בְּקֻמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֶת כָּל הַלְּבֹנָה", מַקִּישׁ לְבוֹנָה לַהֲרָמָה דְּמִנְחָה, מַה הֲרָמָה דְּמִנְחָה - קוֹמֶץ, אַף לְבוֹנָה - נַמִּי קוֹמֶץ. תָּנוּ רַבָּנָן: "הֲרֵי עָלַי לְמִזְבֵּחַ" - יָבִיא לְבוֹנָה, שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁקָּרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ אֶלָּא לְבוֹנָה. "פִּירַשְׁתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי" - יָבִיא מִכָּל דָּבָר שֶׁקָּרֵב לְמִזְבֵּחַ. - וְתוּ לֵיכָּא? וְהָא אִיכָּא עוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים. - וְהָא אִיכָּא עוֹלַת הָעוֹף! - אִיכָּא

רש"י

מוראה ונוצה – נזרקין אצל מזבח (הפנימי) ונבלעין במקומן, כדאמרינן במסכת יומא בפרק קמא (כא,א). **לא פסיקא ליה** – דלימא דבר הקרב כולו למזבח משום מנחת נסכים – הואיל ואיכא מנחת נדבה, דאינה כולה למזבח. **נסכא** – חתיכה אחת של זהב, שקורין פלט"א. **מצינורא קטנה** – מזלג קטן. **מחטטין** – מפילין ראש הפתילה בשהוא שרוף, ובלעז ממוקי"ר. **ומקנחין בה נרות** – של מנורה, מאפרה שבתוכה. **כליה עורב** – מסמרות חדין תוחבין בראש גג ההיכל, לכלות העורבין, שלא ישבו עליו. **משנה הרי עלי יין** – לנסכים – לא יפחות משלשה לוגין, שהן פחותין שבנסכים. **שמן לא יפחות מן הלוג** – דחזי למנחת נדבה, ואף על גב דהוא מתבטל להקריבו בפני עצמו, כנסכים. והך סתמא – כרבי טרפון, דאמר בפירקין דלעיל (קד,א): אף מתנדבין שמן. **כיום מרובה** – מפרש בגמרא. **גמרא אזרח** – בפרשת נסכים כתיב (במדבר טו) "כל האזרח יעשה ככה" וגו' – קרא יתירא הוא. **שלשה לוגין** – דבציר מהכי לא חזו. **יהיה** – התם כתיב "ככם כגר כאזרח יהיה" – משמע: יהיה לכם עוד נסכים אחריני. **דון מינה** – דשמן דבא נדבה – גמרינן ממנחת נדבה, כדאמר לקמן: "קרבן" – מלמד שמתנדבין שמן. והההוא, גבי מנחת נדבה כתיב (ויקרא ב) "כי תקריב קרבן מנחה". **ואוקי באתרה** – בנסכים, דשמן הבא בפני עצמו – הוי כנסכים, דומיא דיין. **מאזרח גמר לה** – כי היכי דגמרינן לעיל יין, הכי נמי גמר רבי "אזרח" – מלמד שמתנדבין שמן, ודון מינה: כל הנסכים שלשה לוגין. **קרבן מנחה מלמד כו'** – אלמא ממנחת נדבה גמר לה. **משנה יביא ככש** – פחות שבעולות. עולה ליכא לספוקי אלא בזכרים. **פירשתי** – "אחד מקרבנות הבהמה, ואיני יודע איזה מהם פירשתי". **יביא** – מכל מיני בהמה הזכרים גדולים, דהיינו: פר ועגל ואיל ושעיר גדי וטלה. **פירשתי** – "את המין, ואיני יודע אם מן הבהמה ואם מן העוף".

תורה

מוּרְאָה וְנוֹצָה. - וְהָאִיכָּא נְסָכִים! - לַשִּׁיתִין אָזְלִי. - וְהָאִיכָּא מִנְחַת נְסָכִים! - כֵּיוָן דְּאִיכָּא מִנְחָה דְּאָכְלִי כֹּהֲנִים מִינָּהּ, לָא פְּסִיקָא לֵיהּ. "הֲרֵי עָלַי זָהָב לֹא יִפְחוֹת מִדִּינַר זָהָב". וְדִלְמָא נַסְכָא! אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: דַּאֲמַר מַטְבֵּעַ. - וְדִלְמָא פְּרִיטֵי! אֲמַר רַב פַּפָּא: פְּרִיטֵי דְּדַהֲבָא לָא עָבְדִי אֱינָשֵׁי. "כֶּסֶף לֹא יִפְחוֹת מִדִּינָר". וְדִלְמָא נַסְכָא! אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: דַּאֲמַר מַטְבֵּעַ. - וְדִלְמָא פְּרִיטֵי! אֲמַר רַב שֵׁשֶׁת: בְּאַתְרָא דְּלָא סָגוּ פְּרִיטֵי דְּכַסְפָּא. "נְחוֹשֶׁת לֹא יִפְחוֹת מִמָּעָה כֶּסֶף". תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: לֹא יִפְחוֹת מִצִּינוֹרָא קְטַנָּה שֶׁל נְחשֶׁת. - לְמַאי חֲזָא? אֲמַר אַבַּיֵי: שֶׁמְּחַטְּטִין בָּהּ פְּתִילוֹת, וּמְקַנְּחִין בָּהּ נֵרוֹת. בָּרֵיךְ, תַּנְיָא, אֲחֵרִים אוֹמְרִים: לֹא יִפְחוֹת מִכְּלִיָּה עוֹרֵב. - וְכַמָּה? אֲמַר רַב יוֹסֵף: אַמָּה עַל אַמָּה. אִיכָּא דְּאָמְרִי: לֹא יִפְחוֹת מֵאַמָּה עַל אַמָּה. - לְמַאי חֲזָא? אֲמַר רַב יוֹסֵף: לִכְלִיָּה עוֹרֵב. **משנה** "הֲרֵי עָלַי יַיִן" - לֹא יִפְחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה לוּגִין. "שֶׁמֶן" - לֹא יִפְחוֹת מִלּוֹג, רַבִּי אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה לוּגִין. "פֵּירַשְׁתִּי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי" - יָבִיא כְּיוֹם מְרוּבֶּה. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן: "אֶזְרָח" - מְלַמֵּד שֶׁמִּתְנַדְּבִין יַיִן. וְכַמָּה? שְׁלֹשָׁה לוּגִין. וּמִנַּיִן שֶׁאִם רָצָה לְהוֹסִיף יוֹסִיף? תַּלְמוּד לוֹמַר "יִהְיֶה". יָכוֹל יִפְחוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר "כָּכָה". "שֶׁמֶן - לֹא יִפְחוֹת מִן הַלּוֹג. רַבִּי אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה לוּגִין". בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? אָמַרוּהָ רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרַב פַּפָּא: בְּדוֹן מִינָּהּ וּמִינָּהּ, בְּדוֹן מִינָּהּ וְאוֹקִים בְּאַתְרָהּ קָא מִיפַּלְגִי. רַבָּנַן סָבְרִי: דּוֹן מִינָּהּ וּמִינָּהּ, מַה מִּנְחָה מִתְנַדְּבִין - אַף שֶׁמֶן נַמִּי מִתְנַדְּבִין. וּמִינָּהּ, מַה מִּנְחָה בְּלוֹג - אַף שֶׁמֶן בְּלוֹג. וְרַבִּי סָבַר: דּוֹן מִינָּהּ וְאוֹקֵי בְּאַתְרָהּ, מַה מִּנְחָה מִתְנַדְּבִין - אַף שֶׁמֶן נַמִּי מִתְנַדְּבִין. וְאוֹקֵי בְּאַתְרָהּ, כְּנָסְכִים, מַה נְּסָכִים שְׁלֹשָׁה לוּגִין - אַף שֶׁמֶן נַמִּי שְׁלֹשָׁה לוּגִין. אֲמַר לְהוּ רַב פַּפָּא: אִי מִמְּנָחָה גָּמַר לָהּ רַבִּי, דִּכוּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דּוֹן מִינָּהּ וּמִינָּהּ, אֶלָּא רַבִּי מֵ"אֶזְרָח" גָּמִיר לָהּ. אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נָתָן לְרַב פַּפָּא: וּמִי מָצֵית אָמְרַתְּ הָכִי? וְהָתַנְיָא: "קָרְבָּן" - מְלַמֵּד שֶׁמִּתְנַדְּבִין שֶׁמֶן, וְכַמָּה? שְׁלֹשָׁה לוּגִין. מַאן שָׁמַעְתָּ לֵיהּ דַּאֲמַר שְׁלֹשָׁה לוּגִין? - רַבִּי, וְקָא מָיְיתֵי לָהּ מִקָּרְבָּן! אֲמַר לֵיהּ: אִי תַּנְיָא תַּנְיָא. "פֵּירַשְׁתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי - יָבִיא כְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת. **משנה** "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה" - יָבִיא בֶּכֶשׂ. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: אוֹ תּוֹר אוֹ בֶּן יוֹנָה. "פֵּירַשְׁתִּי מִן הַבָּקָר, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי" - יָבִיא פַּר וְעֶגֶל. "מִן הַבְּהֵמָה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי" - יָבִיא פַּר וְעֶגֶל, אַיִל, שָׂעִיר, גְּדִי וְטָלֶה. "פֵּירַשְׁתִּי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי"

מוסיף

תוספות

ודילמא נסכא — נראה דנסכא פחות מדינר, דמטפי לא קשיא ליה — דאזלינן בתר הפחות, כדקאמר (מנחות קד,ב): "הרי עלי עשרונות" — יביא שנים, אבל טפי — לא. "הרי עלי עולה" — יביא תור או בן יונה, וכן כולם. ובפרק בתרא דכתובות (קי,ב) ובבבא בתרא (קסה,ב) אמר: כתוב בו "בסף" — מגביהו דינר. ופריך: ואימא נסכא? ובכל דוכתא קיימא לן דיד בעל השטר על התחתונה. ובמסכת שקלים (יא) אמרינן: "הרי עלי זהב" — יביא דינר זהב. אמר רבי אלעזר: והוא שהזכיר צורה, אבל לא הזכיר צורה — מביא אפילו צינורא. משמע דצינורא פחותה מדינר, והיינו נסכא כדי לעשות צינורא. וקשיא מהא דאמרינן ב"הגוזל בתרא" (בבא קמא צו,ב): נסכא ועבדינהו זוזי — משמע דזוזא פחות מנסכא! ויש לומר: דהתם בזוזי פשיטי, דהוא שמיני שבצורי. ואף על גב דנקט "זוזי" סתם, הכי נמי תנן בפרק "אף על פי" (כתובות סה,ב): כלים של חמשים זוז, ומפרש בגמרא: חמשין זוזי פשיטי. ובפרק "הישן" (סוכה כב,ב) אמר: כזוזא — מלעיל, כאיסתירא — מלתחת. ולקים לן: איסתירא — פלגא דזוזא. אלא ההוא זוזא — הוא זוזי פשיטי, דארבע מניידהו קיימי באיסתירא. "באתרא דלא סגי פריטי דכספא" — הכא, וב"גט פשוט" (בבא בתרא קסה,ב) משני הכי. ותימה: דבפרק בתרא דכתובות (קי,ב) אמרינן: פריטי דכספא לא עבדי אינשי! ועוד קשיא: ד"בגט פשוט" (בבא בתרא שם א) אמרינן: מגביהו דינר, ובכתובות (קי,ב) קתני: מגביהו לוה כל מה שירצה! ויש לומר: ד"פריטי" דהכא וב"גט פשוט" — לאו דווקא. והכי פריך: "ואימא פריטי" — כלומר, פונדיונים או מעות איסרים, כי התם בכתובות? ומשני: באתרא דלא סגי. ובכתובות פריך: ואימא פרוטות ממש. ואף על גב דקתני "מגביהו לוה כל מה שירצה" — לא משמע ליה שיוכל להגבותו פרוטות, מדלא קתני "מגביהו פרוטות", שהוא הגרוע שבכל המטבעות.

שמוחטין בה את הפתילות — לאו של מנורה, דמלקחיים אית להן, אלא [של] שאר נרות שהיו במקדש, כדתנן בתמיד (ל). ובפרק קמא דסנהדרין (יד,ב), דאמרינן: אפילו צינורא קטנה של הקדש צריכה עשרה בני אדם לפדותה — לא כמו שפירש שם בקונטרס שטווין בה זהב, אלא כי הכא — שמוחטין בה את הפתילות אשכחן צינורא, כדתנן (כלים פרק ט משנה ו): כוש שבלע את הצינורא. **כליה** עורב — פירש בקונטרס: מסמרות חדין תוחבין בראש גג ההיכל, לכלות העורבים שלא ישבו עליו. ובמקום אחר פירש: כמין טבלא חדה, זקופה על צידה, וחדודה לחתוך כמו סכין. ובערוך ערך "כל" פירש: שעשו צורה להבריח בה העופות מגג ההיכל, כדרך שעושין עכשיו שומרי זרעים, וקראו אותה "כליה עורב". ועוד פירש בערוך: מקדש ראשון, ששכינה שרוייה בו — לא היו צריכין כליה עורב, שלא היו עופות פורחין עליו. אבל במקדש שני, שלא היתה קדושתו כקדושת ראשון — הוצרכו לכליה עורב. ובפרק שני דמועד קטן (ט,א) לא משמע כן, גבי "בית שעשה שלמה דאכלו ביום הכפורים", דקאמר: איבעי לשיורי בבנין פורתא! ומשני: שיורי בנין, לא משיירי. איבעי ליה לשיורי באמת כליה עורב! משמע שהיה שם כליה עורב. ושמא תחלה עשה כליה עורב, שלא היה יודע. אחרי כן כשראה קדושתו — שָׁמְטוֹ. **אי** תניא תניא — ולעולם כאן בדון מינה פליגי. והכי נמי אית ליה לרב פפא בפרק "כל התדיר" (זבחים צא,א) ובפרק "כל שעה" (פסחים לג,א). והא דלא קאמר הכי בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות סב,ב) — דיחויא בעלמא הוא. **רבי** אלעזר בן עזריה אומר יביא תור או בן יונה — בגמרא אמרינן דלא פליגי, דמר כי אתריה. ואף על פי שהיו רגילין לקנות קרבנות בירושלים, כדאמרינן (בבא מציעא כו,א): מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה, ואמרו (כריתות ח,ב): מעשה ועמדו קינים ברבעתיים — מכל מקום, דעת הנודר לפי מה שרואה בעיר. **פירשתי** מן הבהמה כו' — הכי גרסינן: "יביא פר עגל ואיל שעיר גדי וטלה". ויש ספרים דלא כתיב "שעיר", ועל כרחין גרסינן ליה, כדקתני גבי שלמים "שעירה".

מוסיף

מוסיף עליהם תור ובן יונה — ולא גרסינן "ובני יונה". **הרי** עלי תודה או שלמים גרסינן — ולא כספרים דגרסי "תודה ושלמים".

כבש יביא הוא ונסכיו בסלע — תימה: הא דאמר בפרק שני דכריתות (י,ב) גבי "עולה ויורד": מכאן אתה למד לעשירית האיפה בפרוטה, דתניא: "הרי עלי בסלע למזבח" — יביא כבש. דמדאמר רחמנא "איל אשם" בכסף שקלים, דבן שתי שנים. מכלל דבן שנה — בסלע. ומדחס רחמנא עליה דדלות, למהוי חד משיתסר בעשירות. דמטמא מקדש עשיר — מביא כבש לחטאת בסלע, ועני — שני פרידים ברובע, כדתנן (כריתות ח,א): ועמדו קינין ברבעתיים — פירוש: רובע דינר, שהוא אחד משמה עשר בסלע. אלמא דכבש בלא נסכים — הוי בסלע, דחטאת אינה טעונה נסכים! ויש לומר: דכך הוא הדין דכבש בין יש עמו נסכים, [בין אין עמו נסכים] — בסלע. כדקתני באיל "הוא ונסכיו בשתים". והיינו, לפי שמצינו באיל האשם שהוא בכסף שקלים, אף על פי שאין נסכים באשם. ואם תאמר: והא משמע ברייש "איזהו מקומן" (זבחים מה,א) דחטאת בת דנקא — פירוש: שתות דינר, דהיינו מעה. ובריש חגיגה (ו,א) אמרינן דחגיגה מעה כסף, ושה של פדיון פטר חמור אמרינן בפרק קמא דבכורות (יא,א): בפטרוזא בת דנקא! ויש לומר: דודאי מן התורה יכול להביא אפילו בפרוטה, כדאמרינן בפרק [בתרא] דכריתות (כז,א): שלא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה, שמא יזולו טלאים, ואין להן תקנה לאבול בקדשים. ושמא עין יפה בסלע, עין רעה בדנקא. ואם יזולו טלאים אפילו בפחות [מדנקא] — אם הוא טוב ומובחר, [מתכפר בהם]. ואם תאמר: והא אמרינן בפרק "הוציאו לו" (יומא נה,ב) גבי "לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות, שמא ימות אחד מן הבעלים". ופריך: ונשקול ארבע זוזי מינייהו, ונשדי בנהרא, והנך — לישתרו! משמע שזהו שיעור דמי הקן. ופירש שם בקונטרס: ארבע זוזי מדינה, והיינו חצי דינר צורי. דאיסתירא, דהוי סלע מדינה, הוי פלגא זוזא, כדאמר בפרק "אף על פי" (כתובות דף סד,א). וקשיא לההיא דכריתות דמשמע שהוא רובע דינר! ויש לומר: דהתלמוד נקט שיעור שהיו עומדים בימיהם, ושמא אחר כך נתייקרו. אי נמי: אורחיה דהתלמוד בכל דוכתא ארבעה זוזי ולאו דווקא. כדאשכחן בפרק "איזהו נשך" (בבא מציעא סט,ב): שקול ארבע זוזי, ואימא ליה לפלניא דלחופן זוזי. ובפרק קמא דגיטין (יג,א): דאי בעי שקיל ארבע זוזי מישראל ופסיל ליה. ובפרק "המקדיש שדהו" (ערכין כט,א): שקיל ארבע זוזי ושדי בנהרא. ובפרק בתרא דראש השנה (לא,ב) גבי "גר שנתגייר": מפריש רובע לקינו פירש רש"י: רובע סלע. ולא יתכן, אלא רובע דינר, כדפרישית. כדמוכח בפרק קמא דכריתות (י,ב) דחד משיתסר הוי. ועוד קשיא: דבפרק "הזהב" (בבא מציעא נב,א) אשכחן רובע סתם דהוא רובע שקל, דהיינו חצי דינר צורי. גבי "עד כמה תחסר ויהא רשאי לקיימה בסלע? עד שקל בדינר, עד רובע". ומפרש התם: רובע שקל! ויש לומר: דאדרבה, משם ראיה דסתם רובע לאו רובע שקל. מדהוה בעי למימר מעיקרא רובע דינר, ומסיק רובע שקל, ודייק לה מדקתני "עד רובע" ולא קתני: עד רביע ועוד דומיא דסלע. **שחור** והביא לבן — חלוקים קצת, כדאמר פרק חמישי דנזיר (לא,ב) ופרק קמא (ג): אוכמא — למשכיה, סומקא — לבישריה, חיורא — לרידיא. **שירא** שלום זה עם זה — ואף על פי שבערב השבת מחלקין העורות משום בעלי זרוע, [כדאמרינן] בפרק "מקום שנהגו" (פסחים נז,א) — כאן יש תקנה לבעלי זרוע, אף על פי שכל בית אב נוטל מספר שלו, הואיל וכל המשמרה ביחד. **ורבי** היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא — דלרבנן לא חיישינן, אף על גב דזמנין דשני ליה, דההוא — נתנן לשם אילים, והוא — מביא פר תחתיהם.
והמעה

מוֹסִיף עֲלֵיהֶן תּוֹר וּבֶן יוֹנָה. "הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה וּשְׁלָמִים" - יָבִיא כֶּבֶשׂ. "פֵּירַשְׁתִּי מִן בָּקָר וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי" - יָבִיא פָּר וּפָרָה, עֶגֶל וְעֶגְלָה. "מִן הַבְּהֵמָה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי" - יָבִיא פָּר וּפָרָה, עֶגֶל וְעֶגְלָה, אַיִל וְרָחֵלָה, שָׂעִיר וּשְׂעִירָה, גְּדִי וּגְדָיָה, טָלֶה וְטַלְיֶה. "הֲרֵי עָלַי שׁוֹר" - יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בְּמָנֶה. "עֶגֶל" - יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בְּחָמֵשׁ. "אַיִל" - יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בִּשְׁתַּיִם. "כֶּבֶשׂ" - יָבִיא הוּא וּנְסָכָיו בְּסֶלַע. "שׁוֹר בְּמָנֶה" - יָבִיא בְּמָנֶה, חוּץ מִנְּסָכָיו. "עֶגֶל בְּחָמֵשׁ" - יָבִיא בְּחָמֵשׁ חוּץ מִנְּסָכָיו. "אַיִל בִּשְׁתַּיִם" - יָבִיא בִּשְׁתַּיִם, חוּץ מִנְּסָכָיו. "כֶּבֶשׂ בְּסֶלַע" - יָבִיא בְּסֶלַע, חוּץ מִנְּסָכָיו. "שׁוֹר בְּמָנֶה", וְהֵבִיא שְׁנַיִם בְּמָנֶה - לֹא יָצָא, וַאֲפִילּוּ זֶה בְּמָנֶה חֶסֶר דִּינָר וְזֶה בְּמָנֶה חֶסֶר דִּינָר. "שָׁחוֹר" וְהֵבִיא לָבָן, "לָבָן" וְהֵבִיא שָׁחוֹר, "גָּדוֹל" וְהֵבִיא קָטָן - לֹא יָצָא. "קָטָן" וְהֵבִיא גָּדוֹל - יָצָא. רַבִּי אוֹמֵר: לֹא יָצָא. **גמרא** וְלָא פְּלִיגִי, מָר כִּי אַתְרֵיהּ וּמָר כִּי אַתְרֵיהּ. תָּנוּ רַבָּנָן: "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה בְּסֶלַע לְמַזְבֵּחַ" - יָבִיא כֶּבֶשׂ. שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁקָּרֵב בְּסֶלַע לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ אֶלָּא כֶּבֶשׂ. "שֶׁקָּרֵב בְּסֶלַע פֵּירַשְׁתִּי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי" - יָבִיא מִכָּל דָּבָר שֶׁקָּרֵב בְּסֶלַע לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. "פֵּירַשְׁתִּי מִן הַבָּקָר, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פֵּירַשְׁתִּי" - יָבִיא פָּר וְעֶגֶל. - אַמַּאי? וְלֵיתֵי פָּר מִמַּה נַּפְשָׁךְ! - הָא מָנִי? רַבִּי הִיא, דַּאֲמַר: "קָטָן", וְהֵבִיא גָּדוֹל - לֹא יָצָא. - אִי רַבִּי, אֵימָא סֵיפָא: "שׁוֹר בְּמָנֶה" וְהֵבִיא שְׁנַיִם בְּמָנֶה - לֹא יָצָא. וַאֲפִילּוּ זֶה בְּמָנֶה חֶסֶר דִּינָר וְזֶה בְּמָנֶה חֶסֶר דִּינָר. "שָׁחוֹר" וְהֵבִיא לָבָן, "לָבָן" וְהֵבִיא שָׁחוֹר, "גָּדוֹל" וְהֵבִיא קָטָן - לֹא יָצָא. "קָטָן" וְהֵבִיא גָּדוֹל - יָצָא. רַבִּי אוֹמֵר: לֹא יָצָא. רֵישָׁא וְסֵיפָא - רַבִּי, וּמְצִיעָתָא - רַבָּנָן? - אִין, רֵישָׁא וְסֵיפָא - רַבִּי, מְצִיעָתָא - רַבָּנָן, וְהָכִי קָאָמַר: דָּבָר זֶה מַחֲלוֹקֶת רַבִּי וְרַבָּנָן. תְּנַן הָתָם: שִׁשָּׁה לִנְדָבָה. כְּנֶגֶד מִי? סִימָן, קמ"ף ש"ע. אָמַר חִזְקִיָּה: כְּנֶגֶד שִׁשָּׁה בָּתֵּי אָבוֹת הַכֹּהֲנִים שֶׁתִּקְּנוּ לָהֶם חֲכָמִים, שֶׁיְּהֵא שָׁלוֹם זֶה עִם זֶה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִתּוֹךְ שֶׁהַנִּדָּבָה מְרוּפָּה תִּיקְּנוּ לָהֶם שׁוֹפָרוֹת מְרוּבִּין, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַפְּשׁוּ הַמָּעוֹת. וְזֵעִירִי אָמַר: כְּנֶגֶד פַּר וְעֶגֶל, אַיִל וְכֶבֶשׂ, גְּדִי וְשָׂעִיר. וְרַבִּי הִיא, דְּאָמַר: "קָטָן" וְהֵבִיא גָּדוֹל - לֹא יָצָא. וּבַר פַּדָּא אָמַר: כְּנֶגֶד הַפָּרִים וְהָאֵילִים, וְהַכְּבָשִׂים

תודה ושלמים – או זה או זה. **יביא כבש** – פחות שבתודה ושלמים. **פירשתי כו'** – תודה ושלמים איכא לספוקי בזכרים ונקבות. **רחל** – בת שתי שנים, (טלה וטלייה) כבש – בן שנתו. **יביא הוא ונסכיו עמו במנה** – כך נתפרש דינו בתורה שבעל פה. **בחמש** – סלעים. **אמר הרי עלי שור במנה יביאנו במנה חוץ מנסכיו** – שהרי כך קִבְּלוּ. **שור במנה והביא שנים במנה לא יצא** – שהרי קבע שור אחד במנה. **גמרא מר כי אתריה ומר כי אתריה** – באתריה דתנא קמא גריע כבש מעוף, ובאתריה דרבי אליעזר גריע עוף מכבש. **פירשתי** – איזה קרבן אביא ואקנגו בסלע – מדנחת לפרושי, איכא לספוקי נמי באחריני. הלכך, יביא מכל דבר הקרב למזבח שוה סלע, מכל אחד, ובלבד שיוכל לקנות דבר שלם מסלע. **ממה נפשך** – דאי נמי עגל נדר – הא יש בכלל מרובה מועט. **דבר זה** – ששנינו "יביא פר ועגל" – לאו דברי הכל היא, אלא מחלוקת דרבי ורבנן דלגבי "קטן והביא גדול", [לרבי] – לא יצא. משום הכי נקט תנא פלוגתא בסיפא – לפרושי רישא, דלאו דברי הכל היא. **תנן התם** – במסכת שקלים (ט,ב). **ששה לנדבה** – שלשה עשר שופרות היו במקדש, שבעה מהן מפורשים מה נותנין בהם: תיקלים חדתין, ותיקלים עתיקין, קינים, וגוזלי עולה, ועצים, ולבונה, וזהב לכפורת – הרי שבעה. וששה מהן לנדבה, בהן היו נותנין המותרות ההולכות לנדבת צבור, דהוא "קיץ המזבח", והוי הבשר לעולה ועורות לכהנים. **כנגד ששה בתי אבות** – שכל משמר חלוק לששה בתי אבות כנגד ששה ימי שבוע, זה עובד יומו, וזה עובד יומו, ובשבת כולן שוין. **כדי שיהא להן שלום זה עם זה** – שעורות של בהמות הנקחות מן השופרות היו לכהנים שמקריבין העולות. וכל זמן שאין המזבח בטל – לא היו לוקחין מן השופרות. ואם לא היה להם אלא שופר אחד – אתו לאינצויי, דשמא באותו יום של בית אב ראשון או של בית אב שני יביאו נדרים ונדבות הרבה – לא יטול הבית אב מן השופר כלום. ובשאר ימות השבוע של אלו בתי אבות – לא מייתו נדרים ונדבות כל כך. ונמצא אותן בתי אבות מקריבות מן השופר שלא יהא המזבח בטל, והוו עורות שלהם, ומנצי הנך קמאי בהדי הנך, ואמרי: יש לכם עורות, ואנו אין לנו כלום! ואי משום הנך עולות שהביאו יחידים במשמרות שלנו – משום מזלינו הוא! הלכך תקינו ששה, שלא יטול זה משופרו של זה, וכשהמעות באות – נותנין אותן לששה שופרות. **כנגד פר ועגל ואיל כבש ועגל ושעיר** – שהמתנדב פר לעולה – מביא ונותן לשופר ששמו "פר" במנה אחד, כדאמר "יביא במנה", דפר (נקבה) במנה. והמתנדב עגל – מביא חמשה סלעים, ונותן לשופר ששמו "עגל", וכן כולם. והכהנים לוקחין ממעות שופר ששמו "פר", ויקריבו מאותו שופר פרים עד שיכלו כל המעות. **דרבי היא דאמר** קטן **והביא** גדול **לא יצא** – ולהבי הוו ששה, שאין עולה באה אלא מהנך ששה בהמות. **כנגד פרים** – של חטאת ציבור שאבדו והפריש אחרים תחתיהן, ואחר כך נמצאו הראשונים, ונתקו לרעייה [דמיהן נופלין לשופר הראשון. והאילים – אשם גזילות ואשם מעילות שאבדו, והפריש אחרים תחתיהן, ואחר כך נמצאו הראשונים, ונתקו לרעייה – דמיהן נופלין] לשופר השני, ובאים לנדבת ציבור.
והכבשים

רש"י

והכבשים – אשם נזיר ואשם מצורע, הבאים בני שנה, שנאמר בהן "כבש", ינתקו לרעייה – דמיהן לשופר השלישי. ואהכי לא מערב מותריהן עם מותר גזילות ומעילות – משום דלא דמו: דאלו – בני שנה, ואלו – בני שתי שנים. אלו – באין לכפר, ואלו – להבשיר. **והשעירים** – שעירי חטאת של ציבור של רגלים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו, בשאין בה ידיעה, כדאמרינן בשבועות (ב,א). ולא מפי השמועה. ואין לנו בהמה ניתקת לרעייה אלא אלו, דכבשה ושעירה הבאין לחטאת יחיד – אין ניתקות לרעיה, אלא מתות. **והמותרות** – כגון מי שמקריב אחד מכל אלו, והפריש מעות לשם כך, והוזלו בהמות וניתותרו המעות – נותן לשופר החמישי. **והמעה** – קולבון. שכל יחיד מביא מחצית השקל בהכרעה באדר. ואם נתנו בין שניהם שקל שלם – נותנין קולבון אחד, מעה קטנה, מפני הכרעה. שעכשיו לא נתנו בין שניהם אלא הכרע אחד, ואילו הביאום במשפטן – היו שתי הכרעות. לפיכך נותנין קולבון. **כל חד וחד יומיה עביד** – ואם באו לו קרבנות הרבה, שלא צריך לשופר – אין לו ליטול כלום בעורות שנקנו מן המעות שניתנו בשופר. **כיחידאה לא מוקמינן** – דלא חיישינן להא דרבי, דאמר: קטן והביא גדול – לא יצא. אלא המתנדב עגל – נותן המעות לשופר של פר, והכהנים מקריבין פרים מהם, עד שיכלו כל המעות שיש שם. **מותרות** – בתמיה. כלומר, איהו חשיב חד שופר למותרות – כולהו קמאי נמי דחשיב מן הניתקין לרעייה מותרות נינהו, שניתותרו מכדי קרבן! **לשקלים אזלו** – לתרומת הלשכה עם שאר השקלים. **לנדבה** – לשופרות. **הכי גרסינן כנגד מותר חטאת מותר אשם נזיר ומותר אשם מצורע כו'** – שהפריש מעות לאחד מכל אלו, וניתותרו – נותנן לשופרות. ו"אשם" סתם היינו אשם גזילות ומעילות – לא מיעריב מותר דידיה בהדי חטאת. ואשם נזיר ומצורע – לא מיעריב בהדי אשם סתם, דזה – בן שתי שנים, ואיל – בן שנה. ואשם מצורע – לא מיערב בהדי אשם נזיר, דאשם נזיר – בא להכשירו לנזירות טהרה, ואין נותנין מדמו לבהונות, ואין טעונים נסכים. ואשם מצורע – נותנין מדמו לבהונות, וטעון נסכים, ובא להתירו במחנה. **ומותר דמנחת חוטא** – הואיל ואיקרי "חטאת" – אזיל מותרה לנדבת צבור. דהכי אמרינן במסכת תמורה (כג,ב): זה מדרש דרש יהוידע הכהן, כל הבא ממותר חטאת וממותר אשם – ילקח בהם עולות, הבשר – לשם, ועורות – לכהנים. אבל מותר מעות שאר מנחות – לא אזלי לנדבת צבור, אלא הוא יוסיף משלו, ומביא מנחה אחרת. **ומותר עשירית האיפה** – של כהן גדול שמקריב בכל יום ויום. ואם הפריש מעות לעשירית האיפה של היום, וניתותרו – שוב אין יכול לצרפן לשם מחר, אלא תפול לנדבת צבור, שגם היא נקראת "חטאת". בפרק "ואלו מגלחין" במועד קטן (טז,א): "יקריב חטאתו" – זו עשירית האיפה של כהן גדול. **ומותר קינין** – המפריש מעות לקינו, וניתותרו מקינין. **תנא ליה רישא** – בשבעה שופרות קמאי חשיב חד דשמיה "קינין". **ורבי אושעיא תני במתניתין** – שלש עשרה שופרות, ולא תנא קינין בקמאי? חד לקינין – מחוסר כפרה מביא מעות לקינו, ונותן בשופר, ואוכל בקדשים לערב. כדקיימא לן (עירובין לב,א): אין בית דין של כהנים עומדים משם, עד שיכלו כל המעות שבאותו שופר. ולא חיישינן שמא לא יקריבו – הואיל ואין באה על חטאת. (ואי איהו גופיה לא מצי לאקרובינהו). **מנחת חוטא** – שהרי לשם חובה הפריש. **נדבה** – לשופרות. **מותר לחמי תודה ירקב** – דלאו "חטאת" איקרו. ונדבת יחיד לא קרבי. דבפני עצמו אי אפשר להקריבו – שלא מצינו לחם קרב בפני עצמו, ועם תודה אחרת אי אפשר להקריבו – שהרי אין תודה קריבה בלא לחמה. והכי מפרש בשקלים בפרק שני. **מותר שקלים** – הכניס מעות מרובים לשקלים ושקלן, וניתותרו מהן. **ואין אחרת** – ואף על פי שהיא חובה – אינה קרויה "חטאת", שיהא לה דין חטאת שלא יהא טעון לבונה. **ומדלגבי לבונה לית ליה דין חטאת** – לגבי מותר נמי לית ליה דין חטאת. ואף על גב דאיקרי "חטאת" – לאו דין חטאת אית לה, דאימעטא לה מהאי קרא. **משנה** **אם רצה יביא בדמיו שנים** – ואף על גב דהוי גדול והביא קטן, ובגמרא מפרש טעמא. **ורבי אוסר** – לכתחילה, אבל אם הביא – יצא, דכיון דאמר "זה" – אינו חייב באחריותו.

גמרא

וְהַכְּבָשִׂים וְהַשְּׂעִירִים, וְהַמּוֹתָרוֹת וְהַמָּעָה. כּוּלְּהוּ כְּחֶזְקְיָה לָא אָמְרִי - לְאִנְצוּיֵי לָא חָיְישִׁינַן, דְּכָל חַד וְחַד יוֹמֵיהּ קָא עָבֵיד. כְּרַבִּי יוֹחָנָן לָא אָמְרִי - לְאִיעַפּוּשֵׁי לָא חָיְישִׁינַן. כִּוְעִירִי לָא אָמְרִי - כִּיחִידָאָה לָא מוֹקְמִי. כְּבַר פְּדֵה נַמִּי לָא אָמְרִי - מוֹתָרוֹת כּוּלְּהוּ נַמִּי מוֹתָרוֹת, מָעָה נַמִּי לִשְׁקָלִים אָזְלָא, דְּתַנְיָא: לְהֵיכָן קַלְבּוֹן זֶה הוֹלֵךְ - לִשְׁקָלִים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לִנְדָבָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: כְּנֶגֶד מוֹתַר חַטָּאת, וּמוֹתַר אָשָׁם, וּמוֹתַר אָשָׁם נָזִיר, וּמוֹתַר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל. וְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא אָמַר: כְּנֶגֶד מוֹתַר חַטָּאת, וּמוֹתַר אָשָׁם, וּמוֹתַר אָשָׁם נָזִיר, וּמוֹתַר אָשָׁם מְצוֹרָע, וּמוֹתַר מִנְחַת חוֹטֵא, וּמוֹתַר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל. כְּרַבִּי אוֹשַׁעְיָא - קִינִּין תָּנָא לֵיהּ רֵישָׁא. וְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא תָּנֵי, וְלָא תָּנֵי קִינִּין? וְהָתָנֵי רַבִּי אוֹשַׁעְיָא וְתָנֵי קִינִּין! - חַד לְקִינִּין, וְחַד לְמוֹתַר קִינִּין. וְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּשִׁמְוּאֵל - סָבַר לָהּ כְּמַאן דְּאָמַר: מוֹתָר שֶׁל עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל - יִרְקָב, דְּתַנְיָא: מוֹתַר מִנְחָה - יִרְקָב. מַאי קָאָמַר - אָמַר רַב חִסְדָּא, הָכִי קָאָמַר: מוֹתַר מִנְחַת חוֹטֵא - נְדָבָה, מוֹתַר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל - יִרְקָב. רַבָּה אָמַר: אֲפִילּוּ מוֹתַר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל נַמִּי נְדָבָה, אֶלָּא מוֹתַר לַחְמֵי תוֹדָה יִרְקָב. בִּפְלוּגְתָּא, מוֹתַר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל - רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: נְדָבָה, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: יִרְקָב. מֵיתִיבִי: מוֹתַר שְׁקָלִים - חוּלִּין, וּמוֹתַר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה וּמוֹתַר קִינֵּי זָבִין וְקִינֵּי זָבוֹת וְקִינֵּי יוֹלְדוֹת וְחַמָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת - מוֹתָרֵיהֶן נְדָבָה. מַאי לָאו מוֹתַר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל! - לָא, מוֹתַר מִנְחַת חוֹטֵא. אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר רַב יִצְחָק, מִסְתַּבְּרָא כְּמַאן דַּאֲמַר: מוֹתַר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל יִרְקָב. דְּתַנְיָא: "לֹא יָשִׂים עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנָה כִּי חַטָּאת הִיא" - אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: הִיא קְרִיבָה חַטָּאת, וְאֵין אַחֶרֶת קְרִיבָה חַטָּאת, לִימֵּד עַל עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאֵינָהּ קְרִיבָה חַטָּאת וּטְעוּנָה לְבוֹנָה, וּמִדְּאֵינָהּ קְרִיבָה חַטָּאת - מוֹתָרָהּ יִרְקָב. **משנה "שׁוֹר זֶה עוֹלָה", וְנִסְתָּאֲבוּ - אִם רָצָה יָבִיא בְּדָמָיו שְׁנַיִם. "שְׁנֵי שְׁוָורִים אֵלּוּ עוֹלָה", וְנִסְתָּאֲבוּ - רָצָה יָבִיא בִּדְמֵיהֶן אֶחָד, וְרַבִּי אוֹסֵר. "אַיִל זֶה עוֹלָה", וְנִסְתָּאֲב - אִם רָצָה יָבִיא בְּדָמָיו כֶּבֶשׂ. "כֶּבֶשׂ זֶה עוֹלָה", וְנִסְתָּאֲב - אִם רָצָה יָבִיא בְּדָמָיו אַיִל, וְרַבִּי אוֹסֵר.**

תוספות

והמעה — קולבון. שכל יחיד מביא מחצית השקל בהכרע באדר, ואם נתנו בין שניהם שקל שלם נותנין — קולבון אחד, מעה קטנה, מפני הכרע. שעכשיו לא נתנו שניהם אלא הכרע אחד, ואילו הביאו במשפטו — היה שם שתי הכרעות. לפיכך נותנין קולבון אחד. כך פירש בקונטרס. וקשיא: דאם הכרע עולה יותר ממעה יוצאין בהכרע אחד במעה? והלא חייבין שתי הכרעות! ואם זה שיעור הכרע — למה דחק בקונטרס לפרש כן? לפיכך נראה דבכל הכרעות מיירי. ופלוגתא היא בתוספתא דשקלים, דתניא: כמה הוא נותן? קולבון מעה כסף, אחד מעשרים וארבעה כסף לסלע. וחכמים אומרים: חצי מעה של ארבע איסרות. וקולבונות אלו מה היו עושין מהן? נופלין לשקלים. דברי רבי מאיר. רבי אלעזר אומר: לנדבה.

ושמואל מאי טעמא לא אמר כרבי אושעיא — והוא הדין כל הני אמוראי דלעיל. ורבי אושעיא מאי טעמא לא אמר כשמואל — דבשלמא אמוראי דלעיל סברי: דמותר מנחה — לאו לנדבה אזלי, אלא לרבי אושעיא דחשיב מותר מנחת חוטא — כל שכן מותר עשירית האיפה!

היא קרויה חטאת — בפרק קמא (מנחות ד,א) דרשינן לה, ותרתי שמעת מינה.

ומדאינה קרויה חטאת ירקבו — לא דמי למותר מנחה דלא תירקב ואינה קרויה "חטאת", ועשירית האיפה דווקא דקרויה "חטאת" ביחזקאל (מו) — אתא האי קרא לאפוקי, דאין מותר קרויה "חטאת", ותירקב.

לפי

גמרא והא אמרת רישא – אפילו לרבנן. **שור במנה כו'** – ואמאי יביא בדמיו שנים? **זה ונסתאב שאני** – דכיון דאמר "זה אקריב עולה", ונסתאב – אזל ליה נדריה, דזה לא מצי למיקרב. אבל התם דאמר "הרי עלי שור במנה" – חייב עד שיביאנו. **גדול והביא** קטן – שבכל מקום שנים חשובים מאחד, ואפילו שניהם שוין. **ואף על גב דנסתאב** – איכא למימר: חלף ליה נדריה, ובאחריות נמי לא ליחייב, דהא אמר "אלו" – אפילו הכי, לכתחילה לא שרו. **ליפלוג נמי ברישא** – "שור זה עולה", ונסתאב – יביא בדמיו שנים. דהוי "קטן והביא גדול" נמי ליפלוג, ולימא "ורבי אוסר". דלא שני ליה בין "קטן והביא גדול" ל"גדול והביא קטן". **תדע** – דארישא דנדר קטן והביא גדול נמי פליג. **ורבי אוסר** – אלמא בכבש אסר נמי רבי להביא בדמיו איל, דהוי "קטן והביא גדול" דומיא ד"שור זה" ונסתאב, דלא יביא בדמיו שנים. **ממינא למינא מאי** – "שור זה עולה", ונסתאב – מהו שיביא בדמיו שני אילים? **לא יביא בדמיו איל** – דקטן הוא יותר מדאי, אבל יביא בדמיו שני אילים – אלמא ממינא למינא שרי. **לפי שאין בילה** – שצריך להביא עמהם שתי מנחות בשני כלים, ואין יכול לערבן בכלי אחד. הלכך, לא מיחזי כי ההוא דנדרו. דנדר מידי דבאה מנחתו בכלי אחד, וקא מייתי בשני כלים. וקא סלקא דעתך, דעתין, דאי לאו משום המנחות – לא איכפת לן אקרבנות אי נדר חד ומייתי תרין, הואיל ומכח קמא אתו. אבל מנחות, דמביא מביתו – בעינא דומיא דנדרו. **אי הכי** – דממינא למינא שרי, מאי איריא כו'. **תרי תנאי** – דאיכא דסבירא ליה: דאפילו בנסתאב – אסרי רבנן ב"גדול והביא קטן" לכתחילה. **הא יש בילה שרי** – לאיתויי ממינא למינא. **ורבי אוסר** – אף על גב דבכלי אחד אתיא מנחתו, אפילו הכי לא מייתי מדמיו אלא דומיא דידיה. **תרי תנאי כו'** – דאיכא דקפיד אמנחות, ואיכא דקפיד אקרבן גופיה. **ובטהורים** – סיפא דברייתא ד"שור זה עולה", ונסתאב – לא יביא בדמיו איל. ובטהורים, דלא נפל בהן מום. **הוקבע** – אחריותו עליו להביאו עולה אחת, ולא לשתי עולות. **ודלמא עלי להביא** – "לזה עולה" קאמר. וכיון דנסתאב – אזל ליה נדריה. "שור זה לדמיו", אם נסתאב – הוקבע לעולה אחד, דאי מייתי שתי עולות – לא יצא. אבל אי לא אמר "עלי" – יצא, כי היכי דעביד ליה, דאינו חייב באחריותו. **משנה אחד מכבשי הקדש** – למזבח. **בינוני שבהן הקדש** – מפרש בגמרא. **פירשתי** – "איזה מהן, ולא ידעתי איזה". **או שאמר לי אבא** – "בשעת מיתתו: אחד משוורי הפרשתי להקדש". **ואיני יודע** – לאיזהו מהן. הגדול שבהן הקדש – דמסתמא, מוטב שבהן הקדיש, דכתיב "מבחר נדריכם" (דברים יב). **גמרא** חוששין **אף** לבינוני – דכיון דאמר "אחד מהן הקדש" – לא ידענא אהי מינייהו חייל הקדש: אי אגדול, או אבינוני – דהוי עין יפה לגבי קטן. הלכך, אתרווייהו חייל, ומיהו לא קרב למזבח אלא חד מינייהו. אבל היכא דאמר "פירשתי" – ליכא לספוקי, דוודאי גדול פירש. **היכי עביד** – דמישתרי ליה חד מינייהו? **ומחיל לקדושתיה בגדול** – דממה נפשך: אי אבינוני חל, ולאו אגדול – הרי זה נסתאב, וחיללו בגדול. ואי אגדול חל מעיקרא – נמצא בינוני חולין מעיקרא. **לא שנו** – דחוששין אף לבינוני. **תורא בתוראי** – "שור החשוב בשוורי". **מראהו עלייה** – שמראהו לעלייתו, ואומר לו: זו מכרתי לך. קא סלקא דעתך: "עלייה ממש" קאמר, דגריעא דירתה משל בית – אלמא "בית בביתי" לאו "החשובה בביתי" קאמר, והוא הדין ל"תורא בתוראי". **שור בשוורי הקדש** – עולה. הגדול שבהן הקדש – עולה, וכל האחרים ימכרו לצרכי עולות – שמא אבל חד איכא למימר: זה עולה. **ודמיהן חולין** – דקדש אינו תופס דמיו, אלא בעל מום שיצא לחולין דנתפסין דמיו בקדושתו. אבל האי, דלא נפיק לחולין, ולצורך קדשים נמכר – אין דמיו קדושים. ולהקדש נמי לא גזיל מידי – דהא יהיב ליה הגדול שבהן. קתני מיהא "וכולן ימכרו" כו', דחוששין לכולן, אף על גב דאמר "שור בשוורי", וקשיא לרב נחמן. **תרגומא** – הא דקתני "וכולן ימכרו לצרכי עולות". **אשור של הקדש שנתערב באחרים** – אבל א"שור בשוורי" – ליכא לספוקי, דגדול משמע. **והא וכן קתני** – דמשמע: דין שניהם שוה. **תרגומא** – הא דקתני "וכן" אגדול, דכן דינו שוה, דנותן הגדול להקדש. אבל לגבי ספיקא ליכא ב"שור בשוורי". **ונפל** – אחד מביתו – מראהו, ואומר "זהו שמכרתי לך". **ואמאי**

גמרא וְהָא אָמַרְתְּ רֵישָׁא: "שׁוֹר בְּמָנֶה" וְהֵבִיא שְׁנַיִם בְּמָנֶה - לֹא יָצָא! - "שׁוֹר זֶה" וְנִסְתָּאֵב שָׁאנֵי. "שְׁנֵי שְׁוָורִין אֵלּוּ עוֹלָה וְנִסְתָּאֲבוּ רָצָה יָבִיא בִּדְמֵיהֶן אֶחָד וְרַבִּי אוֹסֵר". מַאי טַעֲמָא? מִשּׁוּם דַּהֲוָה לֵיהּ "גָּדוֹל" וְהֵבִיא קָטָן, וְאַף עַל גַּב דְּנִסְתָּאֵב - לְכַתְּחִילָּה לָא שָׁרֵי רַבִּי. - וְלִפְלוֹג נַמִּי בְּרֵישָׁא! - רַבִּי אַפּוּלָהּ מִילְּתָא פְּלִיג, וּנְטַר לְהוּ לְרַבָּנַן עַד דְּמַסְקִי מִילְּתַיְיהוּ, וַהֲדַר מִיפְלִיג עֲלַיְיהוּ. תֵּדַע, דְּקָתָנֵי: "אַיל זֶה עוֹלָה", וְנִסְתָּאֵב - רָצָה יָבִיא בִּדְמָיו כֶּבֶשׂ. "כֶּבֶשׂ זֶה לְעוֹלָה", וְנִסְתָּאֵב - רָצָה יָבִיא בִּדְמָיו אַיִל, וְרַבִּי אוֹסֵר. שְׁמַע מִינָּהּ. אִיבַּעְיָא לְהוּ: מִמִּינָא לְמִינָא, מַאי? תָּא שְׁמַע: "שׁוֹר זֶה עוֹלָה", וְנִסְתָּאֵב - לֹא יָבִיא בִּדְמָיו אַיִל, אֲבָל מֵבִיא בִּדְמָיו שְׁנֵי אֵילִים, וְרַבִּי אוֹסֵר, לְפִי שֶׁאֵין בִּילָה. שְׁמַע מִינָּהּ. - אִי הָכִי, מַאי אִירְיָא תְּרֵי? אֲפִילּוּ חַד נַמִּי, דְּהָא בְּנִסְתָּאֵב לְרַבָּנַן לָא שָׁנוּ לְהוּ בֵּין גָּדוֹל לְקָטָן! - תְּרֵי תַּנָּאֵי וְאַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן. "רַבִּי אוֹסֵר לְפִי שֶׁאֵין בִּילָה". טַעֲמָא - דְּאֵין בִּילָה, הָא יֵשׁ בִּילָה שָׁרֵי, וְהָתְנַן: "אַיִל זֶה עוֹלָה", וְנִסְתָּאֵב - רָצָה יָבִיא בִּדְמָיו כֶּבֶשׂ. "כֶּבֶשׂ זֶה עוֹלָה", וְנִסְתָּאֵב - יָבִיא בִּדְמָיו אַיִל, וְרַבִּי אוֹסֵר! - תְּרֵי תַּנָּאֵי וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי. וּבְטָהוֹרִים, "עֵגֶל" וְהֵבִיא פָּר, "כֶּבֶשׂ" וְהֵבִיא אַיִל - יָצָא. סְתָמָא - כְּרַבָּנַן. "רָצָה יָבִיא בִּדְמָיו שְׁנַיִם" [כו']. אָמַר רַב מְנַשְּׁיָא בַּר זְבִיד, אָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא דַּאֲמַר "שׁוֹר זֶה עוֹלָה", אֲבָל אָמַר "שׁוֹר זֶה עָלַי עוֹלָה" - הוֹקְבַע. וְדִלְמָא "עָלַי לְהָבִיאוֹ" קָאָמַר! אֶלָּא אִי אִיתְמַר הָכִי אִיתְמַר, אָמַר רַב מְנַשְּׁיָא בַּר זְבִיד, אָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא דַּאֲמַר "שׁוֹר זֶה עוֹלָה", אִי נַמִי אֲמַר "שׁוֹר זֶה עָלַי עוֹלָה", אֲבָל אָמַר "שׁוֹר זֶה וְדָמָיו עָלַי עוֹלָה" - הוֹקְבַע. **משנה** הָאוֹמֵר "אֶחָד מִכִּבְשַׂי הַקֹּדֶשׁ, וְאֶחָד מִמְּשָׁוְרֵי הַקֹּדֶשׁ", וְהָיוּ לוֹ שְׁנַיִם - הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן הַקֹּדֶשׁ, שְׁלִשָּׁה - בֵּינוֹנִי שֶׁבָּהֶם הַקֹּדֶשׁ. "פֵּירַשְׁתִּי, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה שֶּׁפֵּירַשְׁתִּי", אוֹ שֶׁ"אָמַר לִי אַבָּא, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה" - הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן הַקֹּדֶשׁ. **גמרא** אַלְמָא, מַקְדִּישׁ - בְּעֵין יָפָה מַקְדִּישׁ. אֵימָא סֵיפָא: "בֵּינוֹנִי שֶׁבָּהֶן הַקֹּדֶשׁ" - אַלְמָא, מַקְדִּישׁ - בְּעֵין רָעָה מַקְדִּישׁ! - אֲמַר שְׁמוּאֵל: חוֹשְׁשִׁין אַף לְבֵינוֹנִי, דִּלְגַבֵּי קָטָן עֵין יָפָה הוּא. הֵיכִי עָבִיד? - אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר רַב: מַמְתִּין לוֹ עַד שֶׁיּוּמַם, וּמַחֵיל לֵיהּ לִקְדוּשָּׁתֵיהּ בְּגָדוֹל. אָמַר רַב נַחְמָן, אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא דַּאֲמַר "אֶחָד מִמְּשָׁוְרֵי הַקֹּדֶשׁ", אֲבָל אָמַר "שׁוֹר בְּשָׁוְרֵי הַקֹּדֶשׁ" - הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן הַקֹּדֶשׁ, "תּוֹרָא בְּתוֹרַאי" קָאָמַר. - אִינִי? וְהָאָמַר רַב הוּנָא, אָמַר רַבִּי חִיָּיא מִשְׁמֵיהּ דְּעוּלָּא: הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ "בַּיִת בְּבֵיתִי אֲנִי מוֹכֵר לְךָ" - מַרְאֵהוּ עֲלִיָּיה, לָאו מִשּׁוּם דְּגַרְיָיעַ! - לָא, מְעוּלָּה שֶׁבַּבָּתִּים. מֵיתִיבִי: "שׁוֹר בְּשָׁוְרֵי הַקֹּדֶשׁ", וְכֵן שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים - הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן הַקֹּדֶשׁ, וְכוּלָּם יִמָּכְרוּ לְצָרְכֵי עוֹלוֹת וּדְמֵיהֶן חוּלִּין! - תַּרְגּוּמָא אַשּׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים. - וְהָא "וְכֵן" קָאָמַר! - תַּרְגּוּמָא אַגָּדוֹל. מֵיתִיבִי: "בַּיִת בְּבֵיתִי אֲנִי מוֹכֵר לְךָ", וְנָפַל - מַרְאֵהוּ נָפוֹל. "עֶבֶד בָּעֲבָדַיי אֲנִי מוֹכֵר לְךָ", וּמֵת - מַרְאֵהוּ מֵת. **ואמאי**

רש"י

ואמאי ניחזי הי נפיל – אי גדול נפל – הפסיד לוקח, דהא גדול שבבתים משמע. ואי קטן נפל – לית ליה פסידא. **בעל השטר** – כגון האי לוקח שבא בשטר מכירה – ידו על התחתונה, דדוי מוציא מחבירו עליו הראיה. שהמוכר מוחזק בבתים, הלכך ראיה על הלוקח. אבל גבי הקדש – גדול משמע. **משנה** **שאקריבנה בבית חוניו יקריבנה במקדש** – דבין דאמר "הרי עלי עולה" – איחייב ליה בעולה. **אם הקריבה בבית חוניו יצא** – מפרש טעמא בגמרא. **יגלח במקדש** – מביא קרבנותיו. **גמרא** **והא מקטל קטלה** – דשוחט חוץ הוא, ואיהו איחייב בעולה מכי אמר "הרי עלי עולה"? **אמר רב המנונא** – כיון דאמר "על מנת שאקריבנה בבית חוניו" – הוי כאילו אמר "על מנת שאהרגנה", ולא איתחייב באחריותה. ומשום הכי יצא, אבל חייב כרת משום שחוטי חוץ, שהרי קרא עליה שם עולה. **נזיר** – לא מצי לאתנויי "על מנת שלא אתחייב באחריות דקרבנותיו", דבין דחלה עליו נזירות – לא פקעא מיניה, עד דמייתי קרבנותיו. לדורון **בעלמא קא** מיכוין – ולא חל עליה שם עולה. **טפי לא מצינא לאיצטעורי** – ברחוק מארץ ישראל עומד, וקרוב לחוניו. ואליבא דרבא – לא מחייב משום שחוטי חוץ. **ואמר ליה רב המנונא נזיר הוי ודאי טעמא כדקאמרת דלא** חל **עליה שם נזירות** – אבל עולה, היינו טעמא – נעשה כאומר וכו', ושם עולה עליה, וחייב כרת. **והקריבה בארץ ישראל** – שלא בירושלים. ולהכי נקט "בארץ ישראל", דאף על גב דלא קיים נדרו – יצא, דקביעותא דבית חוניו – לאו קביעות הוא (אלא היינו טעמא), דהוי כאומר "על מנת שאהרגנה, ועל מנת שלא אתחייב באחריותה", דמה לי קטלה התם מה לי קטלה הכא, וענוש כרת משום שחוטי חוץ. אלמא, שם עולה חל עליה, כדרב המנונא. **במדבר** – קסבר: משום משכן שהיה שם, יהא עדיין המדבר קדוש. **והקריבה בעבר הירדן** – בארץ ישראל שלא בירושלים, אפילו הכי – יצא, ד"על מנת שלא אתחייב באחריות" קאמר. **משנה** **ואין צריך לומר לדבר אחר** – אם שמשו לעבודה זרה – לא ישמשו עוד בירושלים. **הרי אלו כבעלי מומין** – שחולקין ואוכלין בקדשים, כדאמר ב"אלו מנחות" (מנחות עג,א): איש חולק, ואפילו בעל מום. **גמרא** **כהן ששחט בהמתו לעבודה זרה** – לפני עבודה זרה, ושב – קרבנו שהוא מקריב במקדש אחרי כן, ריח ניחוח הוא. **אי עביד שירות** – בעבודה זרה – מיתסר במקדש, ושחיטה לא איקרי שירות, דהא במקדש כשרה בזר. שנג **בזריקה** – זרק דם לעבודה זרה בשוגג. דהשתא עבד ליה שירות, אלא ששוגג היה. **מאי לאו או מכשול או עון** – כלומר, או שוגג או מזיד עשו שירות לעבודה זרה, וכתיב "לא יגשו אלי לכהן לי". עון **מזיד** – כדאמרינן במסכת יומא (לו,ב): "עונות" – אלו הזדונות, וכן הוא אומר "הכרת תכרת עונה בה". **בחטאה בשגגה** – משמע: אפילו נפש כהן בחטאה בשגגה, יכול להקריב קרבנו, ולהקריב על עצמו. ובההיא פרשתא בעבודה זרה מישתעי, כדכתיב (במדבר טו) "וכי תשגו ולא תעשו" וגו' – זו עבודה זרה, ששקולה כנגד כל התורה כולה. **כמאי** – פלח לעבודה זרה, דאיצטריך קרא לאבשורי לעבוד במקדש כי שגג?

נעשה

וְאַמַּאי לֵיחֲזֵי הֵיידָן נָפַל, הֵיידָן מֵת! - לוֹקֵחַ קָא אָמְרַתְּ? שָׁאנֵי לוֹקֵחַ, דְּיַד בַּעַל הַשְּׁטָר עַל הַתַּחְתּוֹנָה. הָשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי, אֲפִילּוּ תֵּימָא עֲלָיָה דְּגָרִיעָה - יַד בַּעַל הַשְּׁטָר עַל הַתַּחְתּוֹנָה. **משנה** "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה" - יַקְרִיבֶנָּה בַּמִּקְדָּשׁ, וְאִם הִקְרִיבָהּ בְּבֵית חוֹנְיוֹ - לֹא יָצָא. "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה שֶׁאַקְרִיבֶנָּה בְּבֵית חוֹנְיוֹ" - יַקְרִיבֶנָּה בַּמִּקְדָּשׁ, וְאִם הִקְרִיבָהּ בְּבֵית חוֹנְיוֹ - יָצָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין זוֹ עוֹלָה. "הֲרֵינִי נָזִיר" - יְגַלַּח בַּמִּקְדָּשׁ, וְאִם גִּלַּח בְּבֵית חוֹנְיוֹ - לֹא יָצָא. "הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֲגַלַּח בְּבֵית חוֹנְיוֹ" - יְגַלַּח בַּמִּקְדָּשׁ, וְאִם גִּלַּח בְּבֵית חוֹנְיוֹ - יָצָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין זֶה נָזִיר. **גמרא** יָצָא, הָא מִקְטַל קְטָלָהּ! - אָמַר רַב הַמְנוּנָא: נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה עַל מְנָת שֶׁלֹּא אֶתְחַייֵב בְּאַחֲרָיוּתָהּ". - אָמַר לֵיהּ רָבָא: אֶלָּא מֵעַתָּה, סֵיפָא דְּקָתָנֵי: "הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאֲגַלַּח בְּבֵית חוֹנְיוֹ" - יְגַלַּח בַּמִּקְדָּשׁ, וְאִם גִּילַּח בְּבֵית חוֹנְיוֹ - יָצָא, הָכִי נַמִּי דְּנַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר "הֲרֵינִי נָזִיר עַל מְנָת שֶׁלֹּא אֶתְחַייֵב בְּאַחֲרָיוּת קָרְבְּנוֹתָיו", נָזִיר בַּמָּה דְּלָא מָיְיתֵי קָרְבְּנוֹתָיו לָא מִתַּכְשַׁר! אֶלָּא אָמַר רָבָא: אָדָם זֶה לְדוֹרוֹן נִתְכַּוֵּין, אָמַר: אִי סַגְיָא בְּבֵית חוֹנְיוֹ - טָרְחָנָא, טְפֵי - לָא מְצֵינָא לְאִיצְטְעוּרֵי. נָזִיר נַמִּי - הַאי גַּבְרָא לְצַעוּרֵי נַפְשֵׁיהּ קָא מִיכַּוֵּין, אָמַר: אִי סַגְיָא בְּבֵית חוֹנְיוֹ - טָרְחָנָא, טְפֵי - לָא מְצֵינָא לְאִיצְטְעוּרֵי. וְרַב הַמְנוּנָא אָמַר לָךְ: נָזִיר - כִּדְקָאָמַרְתְּ, עוֹלָה - "עַל מְנָת שֶׁלֹּא אֶתְחַייֵב בְּאַחֲרָיוּתָהּ" קָאָמַר. וְאַף רַבִּי יוֹחָנָן סָבַר לָהּ לְהָא דְּרַב הַמְנוּנָא, דַּאֲמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה שֶׁאַקְרִיבֶנָּה בְּבֵית חוֹנְיוֹ", וְהִקְרִיבָהּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - יָצָא, וְעָנוּשׁ כָּרֵת. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי: "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה שֶׁאַקְרִיבֶנָּה בַּמִּדְבָּר", וְהִקְרִיבָהּ בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן - יָצָא, וְעָנוּשׁ כָּרֵת. **משנה** הַכֹּהֲנִים שֶׁשִּׁמְּשׁוּ בְּבֵית חוֹנְיוֹ - לֹא יְשַׁמְּשׁוּ בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְדָבָר אַחֵר, שֶׁנֶּאֱמַר "אַךְ לֹא יַעֲלוּ כֹהֲנֵי הַבָּמוֹת אֶל מִזְבַּח ה' בִּירוּשָׁלִַם כִּי אִם אָכְלוּ מַצּוֹת בְּקֶרֶב אֲחֵיהֶם", הֲרֵי אִלּוּ בְּבַעֲלֵי מוּמִין, חוֹלְקִין וְאוֹכְלִין וְלֹא מַקְרִיבִין. **גמרא** אָמַר רַב יְהוּדָה: כֹּהֵן שֶׁשָּׁחַט לַעֲבוֹדָה זָרָה - קָרְבָּנוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ. אָמַר רַב יִצְחָק בַּר אַבְדִּימִי: מַאי קְרָאָה? - "יַעַן אֲשֶׁר יְשָׁרָתוּ אוֹתָם לִפְנֵי גִּלּוּלֵיהֶם וְהָיוּ לְבֵית יִשְׂרָאֵל לְמִכְשׁוֹל עָוֹן עַל כֵּן נָשָׂאתִי יָדִי עֲלֵיהֶם נְאֻם ה' אֱלֹהִים וְנָשְׂאוּ עֲוֹנָם", וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ "וְלֹא יִגְּשׁוּ אֵלַי לְכַהֵן לִי", אִי עֲבַד שֵׁירוּת - אֵין, שְׁחִיטָה - לָאו שֵׁירוּת הוּא. אִיתְּמַר: שָׁגַג בִּזְרִיקָה - רַב נַחְמָן אָמַר: קָרְבָּנוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ, רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֵין קָרְבָּנוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: מְנָא אָמִינָא לָהּ? דִּכְתִיב "וְהָיוּ לְבֵית יִשְׂרָאֵל לְמִכְשׁוֹל עָוֹן", מַאי לָאו אוֹ מִכְשׁוֹל אוֹ עָוֹן, וּ"מִכְשׁוֹל" - שׁוֹגֵג, וְ"עָוֹן" - מֵזִיד. וְרַב נַחְמָן? מִכְשׁוֹל דְּעָוֹן. אָמַר רַב נַחְמָן: מְנָא אָמִינָא לָהּ? - דִּתְנַיָא: "וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגֶגֶת בְּחַטְאָהּ בִּשְׁגָגָה" - מְלַמֵּד שֶׁכֹּהֵן מְחַכֶּפֶר עַל יְדֵי עַצְמוֹ. בְּמַאי? אִילֵימָא בִּשְׁחִיטָה - מַאי אִירְיָא שׁוֹגֵג? אֲפִילּוּ מֵזִיד נַמִּי! אֶלָּא לָאו בִּזְרִיקָה. וְרַב שֵׁשֶׁת? אָמַר לָךְ: לְעוֹלָם בִּשְׁחִיטָה, וּבְמֵזִיד לֹא נַעֲשָׂה מְשֻׁרַת לַעֲבוֹדָה זָרָה. וְאָזְדוּ לְטַעֲמַיְיהוּ. דְּאִתְּמַר: הַזִּיד בִּשְׁחִיטָה - רַב נַחְמָן אָמַר: קָרְבָּנוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ, וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֵין קָרְבָּנוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ. רַב נַחְמָן אָמַר קָרְבָּנוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ - דְּלָא עֲבַד שֵׁירוּת. רַב שֵׁשֶׁת אָמַר אֵין קָרְבָּנוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ,

נעשה

תוספות

שאקריבנה בבית חוניו — אין שייך כאן "תפוס לשון ראשון ואחרון" — דהוי כאומר "עד בית חוניו מצינא דאטרח", כדאיתא בגמרא. **אפילו** תימא עלייה דגריעה יד בעל השטר על התחתונה — תימה: דבפרק "הנודר מן הירק" (נדרים נו,א) מסיק: מאי "עלייה"? מעולה שבנכסיו! ושמא דיחויא הוא. אבל קשיא: דמסיק יד בעל השטר על העליונה! ושמא לאפוקי יציע דווקא קאתי. **לא** ישמשו במקדש בירושלים — בספר "הזהיר" כתוב: כהן שהמיר דתו — לא ישא את כפיו, ולא יקרא ראשון, דכתיב "וקדשתו", והוא אחליה לקדושתיה, ועבדו ליה רבנן מעלה — מפני דרכי שלום. והאי כיון דאידחי — אידחי, כדתנן: הכהנים ששמשו בבית חוניו — לא ישמשו במקדש שבירושלים. ורש"י פירש דכשר, וזה לשונו: הרי אלו כבעלי מומין כו'. מהבא נפקא לן דכהן שהמיר דתו, וחזר בתשובה — כשר לדוכן. שהרי לא מצינו כהן בעל מום שיהא פסול לדוכן, אלא אם היה לו מום בידיו, כדאמרינן במגילה (כד,ב): מפני שהעם מסתכלין בו. ותו: הא דקתני "לא ישמשו במקדש בירושלים", ולהכי איצטריך "בירושלים" — לאשמועינן: דבנוב וגבעון היו מותרין לשמש. כל שכן בזמן הזה, שאין שירות ואין מקדש, דודאי כשר לדוכן ולקרות בתורה תחילה. ותו אמרינן (תענית כז,א): אי מה משרת בעל מום — לא, אף מברך בעל מום — לא? תלמוד לומר "לעמוד לשרת" — לעמידה הקשתיו, ולא לדבר אחר. עד כאן לשונו. **כהן** ששחט לעבודה זרה קרבנו ריח ניחוח — ולרב ששת — בשוגג, ולרב נחמן — אפילו במזיד.

נזדמן

נזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים — בירושלמי פריך: והכתיב "וכל אדם לא יהיה באהל מועד", ואפילו מלאכים, דכתיב "ודמות פניהם פני אדם"! ומשני: דשמא שכינה היתה.

חוניו בני ישמש תחתי — תימה: הא דרשינן בתורת כהנים, "תחת אביו" — בזמן שהוא ממלא מקום אביו, וזה לא היה יודע סדר עבודה, דהא קאמר ליה "בא ואלמדך סדר [עבודה]"! ויש לומר: דבירושלמי חטא היה ממלא מקום אבותיו. ואם תאמר: וכי לא ראה כהן גדול משמש מעולם, שהיה לובש באונקלי וחגור בציצלוז? ועוד: הא אינו נעשה כהן גדול עד שיעשה סגן! ויש לומר: דלא היה יודע, ובא ליכנס בכהונה גדולה תחילה.

והעלה עליו עולה לשם שמים — תימה: הרי יש כאן איסור שחוטי חוץ? ונראה: דלבני נח היה מעלה, (לגוים) הנודרים נדרים ונדבות.

בתחילה כל האומר עולה [או] מנחה — בתחלה קודם שיפריש קרבנו ואומר הרי עלי עולה ומנחה אני מטיל עליו כו'. משום דאין טוב לומר "עלי" — שמא לא יקיים, וכתיב (דברים כג) "וכי תחדל לנדור" וגו' כך פירש הקונטרס. עוד פירש בקונטרס פירוש אחר: גרסינן "בתחילה כל האומר "עלה" — אני כופתו ומניחו לפני ארי, עבשיו כל האומר לירד ממנה — אני מטיל עליו קומקום של חמין. בתחילה הייתי שונא הרבנות, וכל האומר לי "עלה לגדולה" כו'. ועבשיו שעליתי לגדולה, רבי יהושע בן פרחיה נשיא היה, במסכת חגיגה (טז,א). עד כאן לשונו. ואותו לשון ראשון היה כתוב בספר, ולעיל הוה ליה לאיתויי, גבי "הרי עלי עולה". ורבינו קלונימוס אביו של רבי משולם הגיה בלשון שני בשעת פטירתו, והסופר טעה בין "עלה" ל"עולה", ושלשה דברים הגיה כמפי נבואה בשעת פטירתו. זאת ועוד אחרת: שהיה כתוב בספרים בפרק "בית שמאי" בזבחים (מה,ב) "דברים שאין חייבין עליהם משום פיגול — חייבין עליהם משום נותר וטמא, חוץ מן הדם. ונומי רבי שמעון מחייב בדבר שדרכו להיאכל". פירוש: אמר רבי שמעון. ועוד הגיה בשבועות (יב,ב), שהיה כתוב בספרים "קרבנות ציבור סכין מושכתן למשהו", ולא היו יודעין מהו, ואמר דגרסינן "למה שהן". הלומד

נַעֲשָׂה מְשָׁרֵת לַעֲבוֹדָה זָרָה. אָמַר רַב נַחְמָן: מְנָא אָמִינָא לָהּ? דְּתַנְיָא: כֹּהֵן שֶׁעָבַד עֲבוֹדָה זָרָה וְשָׁב - קָרְבָּנוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ. בְּמַאי? אִילֵימָא בְּשׁוֹגֵג, מַאי "וְשָׁב"? שָׁב וְעוֹמֵד הוּא! אֶלָּא פְּשִׁיטָא בְּמֵזִיד, וְאִי בִּזְרִיקָה, כִּי שָׁב מַאי הָוֵי? הָא עֲבַד לָהּ שֵׁירוּת! אֶלָּא לָאו בִּשְׁחִיטָה. וְרַב שֵׁשֶׁת? אֲמַר לָךְ: לְעוֹלָם בְּשׁוֹגֵג, וְהָכִי קָאָמַר: אִם שָׁב מֵעִיקָּרוֹ, דְּכִי עֲבַד בְּשׁוֹגֵג עֲבַד - קָרְבָּנוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ, וְאִם לָאו - אֵין קָרְבָּנוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ. הִשְׁתַּחֲוָה לַעֲבוֹדָה זָרָה - רַב נַחְמָן אָמַר: קָרְבָּנוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ, וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֵין קָרְבָּנוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ. הוֹדָה לַעֲבוֹדָה זָרָה - רַב נַחְמָן אָמַר: קָרְבָּנוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ, וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֵין קָרְבָּנוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ. וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמַעֵינַן קָמָּךְ - בְּהַהִיא קָאָמַר רַב שֵׁשֶׁת - מִשּׁוּם דַּעֲבַד לֵיהּ שֵׁירוּת, אֲבָל שְׁחִיטָה דְּלָא עֲבַד לֵיהּ שֵׁירוּת - אֵימָא מוֹדֶה לֵיהּ לְרַב נַחְמָן. וְאִי אַשְׁמַעֵינַן שְׁחִיטָה - מִשּׁוּם דַּעֲבַד לֵיהּ עֲבוֹדָה, אֲבָל הִשְׁתַּחֲוָה דְּלָא עֲבַד לֵיהּ עֲבוֹדָה - אֵימָא לָא, צְרִיכָא. וְאִי אַשְׁמַעֵינַן הִשְׁתַּחֲוָאָה - מִשּׁוּם דַּעֲבִיד לֵיהּ מַעֲשֶׂה, אֲבָל הוֹדָה דְּדִיבּוּרָא בְּעָלְמָא - אֵימָא לָא, צְרִיכָא. "וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר דָּבָר אַחֵר" [וכו']. מִדְּקָאָמַר "אֵין צָרִיךְ לוֹמַר דָּבָר אַחֵר", מִכְּלָל דְּבֵית חוֹנְיוֹ לָאו עֲבוֹדָה זָרָה הוּא. תַּנְיָא כְּמַאן דַּאָמַר: בֵּית חוֹנְיוֹ לָאו עֲבוֹדָה זָרָה הוּא. דְּתַנְיָא: אוֹתָהּ שָׁנָה שֶׁמֵּת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק, אָמַר לָהֶן: שָׁנָה זוֹ הִיא מֵת. אָמְרוּ לוֹ: מִנַּיִן אַתָּה יוֹדֵעַ? אָמַר לָהֶן: כָּל יוֹם הַכִּפּוּרִים נְזְדַּמֵּן לִי זָקֵן אֶחָד לָבוּשׁ לְבָנִים וְנִתְעַטֵּף לְבָנִים, וְנִכְנַס עִמִּי וְיָצָא עִמִּי. שָׁנָה זוֹ נְזְדַּמֵּן לִי זָקֵן אֶחָד לָבוּשׁ שְׁחוֹרִים וְנִתְעַטֵּף שְׁחוֹרִים, וְנִכְנַס עִמִּי וְלֹא יָצָא עִמִּי. לְאַחַר הֶרֶגֶל חָלָה שִׁבְעַת יָמִים וּמֵת. וְנִמְנְעוּ אֶחָיו הַכֹּהֲנִים מִלְּבָרְכָן בַּשֵּׁם. בִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ אָמַר לָהֶם: חוֹנְיוֹ בְּנִי יְשַׁמֵּשׁ תַּחְתַּי. נִתְקַנֵּא בּוֹ שִׁמְעִי אָחִיו, שֶׁהָיָה גָּדוֹל מִמֶּנּוּ שְׁתֵּי שָׁנִים וּמֶחֱצָה, אָמַר לוֹ: בֹּא וַאֲלַמְּדְךָ סֵדֶר עֲבוֹדָה. הִלְבִּישׁוֹ בְּאוּנְקְלֵי וַחֲגָרוֹ בְּצִיצְלוּל, הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ. אָמַר לָהֶם לְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים: רְאוּ מַה נָּדַר זֶה וְקַיֵּים לַאֲהוּבָתוֹ, "אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁאִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְהוּנָּה גְּדוֹלָה אֶלְבּוֹשׁ בְּאוּנְקְלֵי שֶׁלַּיְכִי וְאֶחְגּוֹר בְּצִיצְלוּל שֶׁלַּיְכִי". בִּקְּשׁוּ אֶחָיו הַכֹּהֲנִים לְהָרְגוֹ, רָץ מִפְּנֵיהֶם וְרָצוּ אַחֲרָיו. הָלַךְ לַאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא שֶׁל מִצְרַיִם, וּבָנָה שָׁם מִזְבֵּחַ, וְהֶעֱלָה עָלָיו לְשׁוּם עֲבוֹדָה זָרָה. וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים בַּדָּבָר, אָמְרוּ: מַה זֶּה שֶׁלֹּא יָרַד לָהּ - כָּךְ, הֵיוֹרֵד לָהּ - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁנִּים וּמֶחֱצָה. וְאַף עַל פִּי כֵן נִתְקַנֵּא בּוֹ חוֹנְיוֹ בְּשִׁמְעִי אָחִיו. אָמַר לוֹ: בֹּא וַאֲלַמְּדְךָ סֵדֶר עֲבוֹדָה, וְהִלְבִּישׁוֹ בְּאוּנְקְלֵי וַחֲגָרוֹ בְּצִיצְלוּל וְהֶעֱמִידוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ. אָמַר לָהֶם לְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים: רְאוּ מַה נָּדַר זֶה וְקַיֵּים לַאֲהוּבָתוֹ, "אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁאִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְהוּנָּה גְּדוֹלָה אֶלְבּוֹשׁ בְּאוּנְקְלֵי שֶׁלַּיְכִי וְאֶחְגּוֹר בְּצִיצְלוּל שֶׁלַּיְכִי". בִּקְּשׁוּ אֶחָיו הַכֹּהֲנִים לְהָרְגוֹ, סָח לָהֶם כָּל הַמְּאוֹרָע, בִּקְּשׁוּ לַהֲרוֹג אֶת חוֹנְיוֹ. רָץ מִפְּנֵיהֶם וְרָצוּ אַחֲרָיו, רָץ לְבֵית הַמֶּלֶךְ וְרָצוּ אַחֲרָיו, כָּל הָרוֹאֶה אוֹתוֹ אוֹמֵר: זֶה הוּא, זֶה הוּא. הָלַךְ לַאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא שֶׁל מִצְרַיִם, וּבָנָה שָׁם מִזְבֵּחַ, וְהֶעֱלָה עָלָיו לְשֵׁם שָׁמַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לַה' בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרָיִם וּמַצֵּבָה אֵצֶל גְּבוּלָהּ לַה'". וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים בַּדָּבָר, אָמְרוּ: וּמַה זֶּה שֶׁבָּרַח מִמְּנָה - כָּךְ, הַמְבַקֵּשׁ לֵירֵד לָהּ - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה: בַּתְּחִלָּה כָּל הָאוֹמֵר "עֲלֵה לָהּ" - אֲנִי כּוֹפְתוֹ וְנוֹתְנוֹ לִפְנֵי הָאֲרִי. עַכְשָׁו כָּל הָאוֹמֵר לִי לֵירֵד מִמֶּנָּה - אֲנִי מַטִּיל עָלָיו קוּמְקוּם שֶׁל חַמִּין. שֶׁהָרֵי שָׁאוּל בָּרַח מִמֶּנָּה, וּכְשֶׁעָלָה - בִּקֵּשׁ לַהֲרוֹג אֶת דָּוִד. אָמַר לֵיהּ מָר קְשִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא לְאַבָּיֵי: רַבִּי מֵאִיר, הַאי קְרָא דְּרַבִּי יְהוּדָה מַאי עֲבִיד לֵיהּ? לְכִדְתַנְיָא: לְאַחַר מַפַּלְתּוֹ שֶׁל סַנְחֵרִיב, יָצָא חִזְקִיָּה וּמָצָא בְּנֵי מְלָכִים שֶׁחָיוּ יוֹשְׁבִין בְּקִרְוֹנוֹת שֶׁל זָהָב, הִדִּירָן שֶׁלֹּא לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיוּ חֲמֵשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מְדַבְּרוֹת שְׂפַת כְּנַעַן

ונשבעות

נעשה משרת – והא דאמרינן לעיל בשחיטה לא מיפסלא – מוקי לה רב ששת בשוגג. **הודה לעבודה זרה** – אמר לה: "אלי אתה". **קמייתא** – שגג בזריקה. **אבל שחיטה אימא מודה ליה לרב נחמן** – ואפילו הזיד. **נכנס עמי** – לפני ולפנים. **אמר ליה** – שמעי לחוניו: בא ואלמדך סדר עבודה. **אונקלי** = מלבוש של עור. **ציצלוז** = אזור. **לאהובתו** = לאשתו. **זה שלא ירד לה** – שמעי שלא ירד לה לגדולה, כך נתקנא באחיו. **היורד לה על אחת כמה וכמה** – שאין מורידין אותו, שלא יקלקל עצמו. **בא ואלמדך** – חוניו היה חכם משמעי. **שברח ממנה** – שלא רצה לקבלה מתחילה. **כל האומר עולה [או] מנחה בתחילה קודם שיפריש קרבנו ואמר עלי עולה או מנחה אני מטיל עליו כו'** – משום דאין טוב לומר "עלי" – שמא לא יקיים, וכתיב (דברים כג) "וכי תחדל לנדור". לשון אחר: בתחילה כל האומר "עלה" – אני כופתו ומניחו לפני ארי. ועכשיו כל האומר לירד הימנה – אני מטיל עליו קומקום של חמין. בתחילה הייתי שונא את הרבנות, וכל האומר לי "עלה לגדולה" וכו'. ועכשיו שעליתי לגדולה וכו'. רבי יהושע בן פרחיה נשיא היה במסכת חגיגה (טז,א). **מדברות שפת כנען** – שפת ישראל הישובים בארץ כנען. וסיפא דקרא.

נשבעים בשם ה' צבאות. **דעת זכרים** – מיושבת עליהם יותר משל נקבות. **בני בבל** – אין להם עול מלכות כשאר גליות שבבל ארצות. **מכירין את ישראל** – בבבודן הראשון, מכירין ואין מכבידין עולם. **ואת אביהם שבשמים** – שמאמצים בהקדוש ברוך הוא, ואין מאמצים בעבודה זרה. **שימי את** – בתמיה. אתה הוא שימי חכם גדול, ומקשה לי דבר זה? ויש אומרים: רב לא היה זוקף עיניו, אלא כובשן כל שעה משום צניעות. **זה הלומד תורה בטהרה** – עליו הוא אומר "לשמי ומנחה טהורה". **לעולם ואת על ישראל** – מקרא הוא בדברי הימים (ב סימן ב), בשלמים ובקרבנות משתעי, דלעולם הם עומדים. והיכי דמיי? מזבח בנוי בשמים, ומיכאל עומד ומקטיר עליו. **מאי דכתיב ואת התורה** – ולא כתיב בה "חוקה"? **עולה ומנחה מיבעי ליה** – דליהוי משמע: זאת התורה היא עולה ומנחה כו'. **אין צריך לא עולה וכו'** – דהכי משמע "זאת התורה לעולה" – כלומר, במקום העולה, "למנחה" – בשביל המנחה. כגון "לכם" – בשבילכם. כלומר, התלמוד תורה מכפר על עונותינו. **בתורת חטאת** – כגון סדר קדשים, דמיירי בהלכות עבודה. **שנת העובר** – עבודת קרבנות, ומביאו למזבח – מתוקה שנתו, שהוא ישן ולא ירא. **אם מעט ואם הרבה יאכל** – מתן שכרו. **ברכות הטובה** – קרבנות. **רבו אוכליה** – כהנים. **ומה כשרין לבעליו** – להקדוש ברוך הוא, "כי אם ראות עיניך" – שזה מתכוין לטובה. **לבעל הדין** – לאומרים רשויות הרבה הן. והדבר מוכיח שזה ששמו כך ציוום להקריב לו מנחה, [וזה] ששמו כך ציוום להקריב לו פרים, וזה אילים – לכך נאמר בכולם "ריח ניחוח לה'". **אחד המרבה** – להביא קרבנות. **כדי שתאמר אעשה רצונו** – להקריב לו קרבן ויעשה רצוני, לפי שהוא צריך לכך ואשחדנו. **לא לרצוני אתם זובחים** – כלומר, לא להנאותי. שאיני רוצה להטריח אתכם לעשות על כרחכם. **לרצונכם** – לצורך עצמכם, לקיים מצוותי, שתהא כפרה לכם בכך. **לרצונכם זבחו** – שתהא כוונתכם לשחוט. פרט למתעסק בסכין לחתוך דבר אחר, ושחט בהמת קדשים – שפסולה. **מנין למתעסק** – בדבר אחר ושחט בהמת קדשים – שהוא פסול? **זו בידינו הוא** – דמצוה לכוין דעתו. **לרצונכם תזבחהו** – שנה עליו הכתוב לעכב.

הדרן עלך הרי עלי עשרון
וסליקא לה מסכת מנחות

הלומד תורה בטהרה נושא אשה ואחר כך לומד תורה — בפרק קמא דקידושין (כט,ב) איבא למאן דאמר איפכא, ואמרינן: לא פליגי, הא — לן, והא — להו.

ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן — מדרשות חלוקין. יש מי שאומר: נשמותיהן של צדיקים, ויש מי שאומר: כבשים של אש, והיינו דאמרינן בשמונה עשרה ב"עבודה": "ואשי ישראל ותפלתם מהרה באהבה תקבל ברצון". ויש אומרים דקאי אדלעיל "והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל". לא מצאתי יותר.

הדרן עלך הרי עלי עשרון
סליקא לה מסכת מנחות

וְנִשְׁבָּעוֹת לַה' צְבָאוֹת". הָלְכוּ לַאֲלֶכְסַנְדְּרִיָא שֶׁל מִצְרַיִם, וּבָנוּ מִזְבֵּחַ, וְהֶעֱלוּ עָלָיו לְשֵׁם שָׁמַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר: "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לַה' בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרָיִם". עִיר הַהֶרֶס יֵאָמֵר לְאֶחָת". מַאי "עִיר הַהֶרֶס יֵאָמֵר לְאֶחָת"? - כְּדִרְמְתַרְגֵּם רַב יוֹסֵף: קַרְתָּא דְּבֵית שֶׁמֶשׁ דְּעָתִיד לְמִיחְרַב, אִיתְּאֲמַר דְּהִיא חֲדָא מִנְּהוֹן. וּמַאי דְּ"עִיר הַהֶרֶס" לִישָׁנָא דְּשִׁימְשָׁא הִיא? - דִּכְתִיב: "הָאוֹמֵר לַחֳרֶס וְלֹא יִזְרָח". "הָבִיאִי בָנַי מֵרָחוֹק וּבְנוֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ", "הָבִיאִי בָנַי מֵרָחוֹק" - אָמַר רַב הוּנָא: אֵלּוּ גָּלְיוֹת שֶׁל בָּבֶל, שֶׁדַּעְתָּן מְיוּשֶׁבֶת עֲלֵיהֶן כְּבָנִים. "וּבְנוֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ" - אֵלּוּ גָּלְיוֹת שֶׁל שְׁאָר אַרְצוֹת, שֶׁאֵין דַּעְתָּן מְיוּשֶׁבֶת עֲלֵיהֶן כְּבָנוֹת. אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר רַב יִצְחָק, אָמַר רַב חִסְדָּא, וְאָמְרִי לָהּ אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מִצּוֹר וְעַד קַרְטִיגְנִי - מַכִּירִין אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֶת אֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וּמִצּוֹר כְּלַפֵּי מַעֲרָב וּמִקַּרְטִיגְנִי כְּלַפֵּי מִזְרָח - אֵין מַכִּירִין אֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶת אֲבִיהֶן שֶׁבַּשָּׁמַיִם. אֵיתִיבֵיהּ רַב שִׁימִי בַּר חִיָּיא לְרַב: "מִמִּזְרָח שֶׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ גָּדוֹל שְׁמִי בַּגּוֹיִם וּבְכָל מָקוֹם מֻקְטָר מֻגָּשׁ לִשְׁמִי וּמִנְחָה טְהוֹרָה"! אֲמַר לֵיהּ: שִׁימִי, אַתְּ? דִּקְרוּ לֵיהּ אֱלָהָא דְּאָלָהָא. "בְּכָל מָקוֹם מֻקְטָר מֻגָּשׁ לִשְׁמִי", בְּכָל מָקוֹם סָלְקָא דַּעְתָּךְ? אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּכָל מָקוֹם, מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיהֶן כְּאִילּוּ מַקְטִירִין וּמַגִּישִׁין לִשְׁמִי. "וּמִנְחָה טְהוֹרָה" - זֶה הַלּוֹמֵד תּוֹרָה בְּטָהֳרָה, נוֹשֵׂא אִשָּׁה וְאַחַר כָּךְ לוֹמֵד תּוֹרָה. "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה' הָעֹמְדִים בְּבֵית ה' בַּלֵּילוֹת" - מַאי "בַּלֵּילוֹת"? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בַּלֵּילָה, מַעֲלֶה עֲלֵיהֶן הַכָּתוּב כְּאִילּוּ עֲסוּקִים בַּעֲבוֹדָה. "לְעוֹלָם זֹאת עַל יִשְׂרָאֵל" - אָמַר רַב גִּידֵּל, אָמַר רַב: זֶה מִזְבֵּחַ בָּנוּי, וּמִיכָאֵל שַׂר הַגָּדוֹל עוֹמֵד וּמַקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָעֲסוּקִין בְּהִלְכוֹת עֲבוֹדָה, מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב כְּאִילּוּ נִבְנָה מִקְדָּשׁ בִּימֵיהֶם. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, מַאי דִּכְתִיב "זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם"? - כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה - כְּאִילּוּ הִקְרִיב עוֹלָה מִנְחָה חַטָּאת וְאָשָׁם. אָמַר רָבָא: הַאי "לָעֹלָה לַמִּנְחָה", "עֹלָה וּמִנְחָה" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא אָמַר רָבָא: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, אֵינוֹ צָרִיךְ לֹא עוֹלָה (וְלֹא חַטָּאת) וְלֹא מִנְחָה וְלֹא אָשָׁם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַאי דִּכְתִיב "זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת" וְ"זֹאת תּוֹרַת הָאָשָׁם"? כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת חַטָּאת - כְּאִילּוּ הִקְרִיב חַטָּאת, וְכָל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת אָשָׁם - כְּאִילּוּ הִקְרִיב אָשָׁם. **משנה** נֶאֱמַר בְּעוֹלַת בְּהֵמָה "אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ", וּבְעוֹלַת עוֹף "אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ", וּבְמִנְחָה "אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ" - לוֹמַר לְךָ: אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט, וּבִלְבַד שֶׁיְּכַוֵּין לִבּוֹ לַשָּׁמַיִם. **גמרא** אֲמַר רַבִּי זֵירָא: מַאי קְרָאָה? - "מְתוּקָה שְׁנַת הָעֹבֵד אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה יֹאכֵל". רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָמַר, מֵהָכָא: "בִּרְכוֹת הַטּוֹבָה רַבּוּ אוֹכְלֶיהָ וּמַה כִּשְׁרוֹן לִבְעָלָיו". תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי: בּוֹא וּרְאֵה מַה כְּתִיב בְּפָרָשַׁת קָרְבָּנוֹת, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בָּהֶן לֹא "אֵל" וְלֹא "אֱלֹהִים" אֶלָּא ה' - שֶׁלֹּא לִיתֵּן פֶּתְחוֹן פֶּה לְבַעַל דִּין לַחֲלוֹק. וְנֶאֱמַר בְּשׁוֹר הַנֶּגַח "אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ", וּבְעוֹף הַדַּק "אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ", וּבְמִנְחָה "אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ" - לוֹמַר לְךָ: אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט, וּבִלְבַד שֶׁיְּכַוֵּין אֶת לִבּוֹ לַשָּׁמַיִם. וְשֶׁמָּא תֹּאמַר: לַאֲכִילָה הוּא צָרִיךְ - תַּלְמוּד לוֹמַר: "אִם אֶרְעַב לֹא אֹמַר לָךְ כִּי לִי תֵבֵל וּמְלֹאָהּ", וְנֶאֱמַר "כִּי לִי כָל חַיְתוֹ יָעַר בְּהֵמוֹת בְּהָרֵי אֶלֶף. יָדַעְתִּי כָּל עוֹף הָרִים וְזִיז שָׂדַי עִמָּדִי". "הַאוֹכַל בְּשַׂר אַבִּירִים וְדַם עַתּוּדִים אֶשְׁתֶּה". לֹא אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם: זִבְחוּ, כְּדֵי שֶׁתֹּאמַר "אֶעֱשֶׂה רְצוֹנוֹ, וְיַעֲשֶׂה רְצוֹנִי". לֹא לִרְצוֹנִי אַתֶּם זוֹבְחִים, אֶלָּא לִרְצוֹנְכֶם אַתֶּם זוֹבְחִים, שֶׁנֶּאֱמַר "לִרְצוֹנְכֶם תִּזְבָּחֵהוּ". דָּבָר אַחֵר: "לִרְצוֹנְכֶם תִּזְבָּחֵהוּ" - לִרְצוֹנְכֶם זִבְחוּ, לְדַעְתְּכֶם זִבְחוּ. כְּדִבְעָא מִינֵּיהּ שְׁמוּאֵל מֵרַב הוּנָא: מְנַיִן לַמִּתְעַסֵּק בְּקָדָשִׁים שֶׁהוּא פָּסוּל? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר" - שֶׁתְּהֵא שְׁחִיטָה לְשֵׁם בֶּן בָּקָר. אָמַר לוֹ: זוֹ בְּיָדֵינוּ הִיא, לְעַכֵּב מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "לִרְצוֹנְכֶם תִּזְבָּחֵהוּ" - לִדַעְתְּכֶם זִבְחוּ.

הדרן עלך הרי עלי עשרון וסליקא לה מסכת מנחות

הַדְרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת מְנָחוֹת וְהַדְרָךְ עָלָן, דַּעְתָּן עֲלָךְ מַסֶּכֶת מְנָחוֹת וְדַעְתָּךְ עֲלָן, לָא נִתְנְשֵׁי מִנָּךְ מַסֶּכֶת מְנָחוֹת וְלָא תִתְנְשֵׁי מִנָּן, לָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי:

יאמר כן שלש פעמים ואחר כך יאמר זה:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אָמָנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא. חַנִּינָא בַּר פַּפָּא, רָמֵי בַּר פַּפָּא, נַחְמָן בַּר פַּפָּא, אֲחַאי בַּר פַּפָּא, אַבָּא מָרִי בַּר פַּפָּא, רַפְרָם בַּר פַּפָּא, רָכִישׁ בַּר פַּפָּא, סוּרְחַב בַּר פַּפָּא, אַדָּא בַּר פַּפָּא, דְּרוּ בַּר פַּפָּא:

הַעֲרֶב נָא, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפְיוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי צֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לִשְׁמָהּ. מֵאֵיבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים, אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים, אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שָׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר: וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי, כְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לִסַּיֵּם מַסֶּכֶת מְנָחוֹת, כֵּן תַּעֲזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם, לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה, וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם, וְיִתְקַיֵּם בִּי: בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ: כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם

משנה **הכל שוחטין** — כל היכא דתני "הכל" כולהו מייתי להו בשמעתא קמייתא דערכין [ב,א], ומפרש "הכל" לאתויי מאי. ו"הכל שוחטין" דמתניתין פליגי בה אמוראי בגמרא, למר — לאתויי טמא בחולין, ולמר — לאתויי כותי או משומד. **וכולן** — בגמרא מפרש מאי "וכולן". **גמרא** **ושחיטתן כשרה דיעבד** — בתמיה. וקשה: רישא דמשמע דההוא דאתרבי מ"הכל" — לכתחלה אתרבי, ואילו סיפא משמע דכי מרבינן מ"הכל" — דיעבד מרבינן לה, אבל לכתחלה לא אתרבי. והא ליכא למימר: כולה מתניתין לכתחלה, וחדא קתני: דכיון דתנא "הכל שוחטין" — פשיטא דכשרה. **וכל הכל לכתחלה הוא** — דתקשה לך, ולא תוכל לומר: כולה דיעבד, והכי קאמר: הכל תורת שחיטה נוהגת בהן, שאם שחטו אותן הפסולין דמתרבי — תהא שחיטתן כשרה. **אלא הכל ממירים** — מי מצית למימר: לכתחלה יביא בהמת חולין אצל בהמת קדשים ויאמר "זו תמורת זו"? "הכל" דתמורה מפרש התם [ערכין ב,א]: לאתויי יורש, שממיר בקרבן אביו לאחר מיתת אביו. דהתם תנן: אין ממירין בשל אחרים. **טוב** — תם. **רע** — בעל מום. **התם** **כדקתני טעמא** — דעקר ל"הכל" דרישא, דלא תימא לכתחלה הוא. אבל "הכל שוחטין" — בדוכתיה קאי, דכל כמה דלא עקר ליה ותנא: לא שיהו הפסולים רשאים לשחוט, כדעקר התם — משמע דלכתחלה רבינהו. והדר תני "ושחיטתן כשרה" דמשמע דיעבד! לא שהאדם רשאי — דכתיב: "לא יחליפנו". ורישא הכי קאמר: הכל דין תמורה נוהגת בהם. והא דתנא ברישא: הכל ממירין, ואיצטריך ליה תו לפרושי: לא שהאדם רשאי כו', ולא נקט ברישא לשון קצרה: הכל שהמירו תמורתם תמורה — לשון התנאים הוא זה, כמו "הכל שוחטין" "הכל סומכין" (מנחות צג,א) "הכל חייבין". הלכך, הכא, אף על גב דהוצרך להאריך — לא שינה התנא את לשונו. **מומר** — נתפסת השניה, ושתיהן קדושות. **וסופג את הארבעים** — משום לאו ד"לא ימיר". **הכל** **מעריכין** — התם [ערכין ב,א] מפרש: לאתויי מופלא סמוך לאיש, קטן היודע להפלות לשם מי מקדישין. ואם סמוך לפרקו הוא, כגון בן שתים עשרה שנה ויום אחד — דבריו קיימין, אף על פי שעדיין קטן הוא עד שלש עשרה שנה ויום אחד. **מעריכין** — תורת מעריכין עליהם, שאם אמר "ערכי עלי" או "ערך פלוני עלי" — נדרו קיים. ואף על גב דקטן הוא זה — הנודר חייב ליתן כפי שנים של נערך. והדמים קצובין בפרשה. **הכל נערכין** — יש להם ערך. ואפילו מוכה שחין שאינו שוה כלום לימכר בשוק — יש לו ערך הכתוב בפרשה, ואם אמר על עצמו "ערכי עלי", או אמר על אחר "ערך מוכה שחין זה עלי" — לא אמרינן: הואיל ודמים אין לו, ערך נמי אין לו. **הכל נודרים** — "דמי עלי" או "דמי פלוני עלי". והתם מפרש, דאיידי דבעי למיתני "הכל נידרין" — תנא נמי "הכל נודרים". **הכל נידרים** — כל אדם השוה כלום יש לו דמים, ואם אמר "דמי עלי", או אמר על אחר "דמי פלוני עלי" — נותן לפי מה שהוא נמכר בשוק. ואפילו היה הנידר זה פחות מבן חדש, ואמר "דמי תינוק זה עלי" — יתן דמיו. ואף על פי שאין פחות מבן חדש נערך, ואם אמר "ערכו עלי" — פטור מכלום שלא נתנה בו תורה ערך, דכתיב (ויקרא כז) "ואם מבן חדש ועד בן חמש שנים" — דמים מיהא יש לו לפי שויו, ואם אמר בתורת דמים — נותן דמיו. **לא יהיה בך חטא** — הא אם תדור — יהיה בך חטא. **טוב** **אשר לא תדור** — לעיל מיניה כתיב: "את אשר תדור שלם", ואפילו הכי — טוב אשר לא תדור, שמא תדור ולא תשלם. הכי מפרש ליה רבי מאיר. **טוב מזה ומזה** — מנודר ומשלם, ומנודר ואינו משלם. **שאינו נודר כל עיקר** — שהרגיל בנדרים בא לידי "לא יחל דברו". **רבי יהודה אומר טוב מזה ומזה נודר ומשלם** — דהכי משמע: "טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם", אבל משתדור ותשלם — לא, שהוא טוב מכולם. **ואפילו רבי יהודה לא קאמר אלא דאמר הרי זו** — דאם מתה או נגנבה אינו חייב באחריותה. אי נמי, כיון דאפרשה — תו לא הדר ביה.

אבל

שׁוֹחֲטִין וּשְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה, חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ אֶת שְׁחִיטָתָן. וְכוּלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן - שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה. **גמרא** "הַכֹּל שׁוֹחֲטִין" - לְכַתְּחִלָּה, "וּשְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה" - דִּיעֲבַד! אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשִׁי: וְכָל "הַכֹּל" לְכַתְּחִלָּה הוּא? אֶלָּא מַעֲתָּה, הַכֹּל מְמִירִין אֶחָד הָאֲנָשִׁים וְאֶחָד הַנָּשִׁים, הָכִי נַמִּי דִּלְכַתְּחִלָּה הוּא? וְהָא כְּתִיב: "לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רַע בְּטוֹב"! - הָתָם כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא: לֹא שֶׁהָאָדָם רַשַּׁאי לְהָמִיר, אֶלָּא שֶׁאִם הֵמִיר - מוֹמָר, וְסוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. - אֶלָּא, הַכֹּל מַעֲרִיכִין וְנֶעֱרָכִין נוֹדְרִין וְנִידָּרִין, הָכִי נַמִּי דִּלְכַתְּחִלָּה? וְהָא כְּתִיב: "וְכִי תֶּחֱדַל לִנְדֹּר לֹא יִהְיֶה בְךָ חֵטְא", וּכְתִיב: "טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדֹּר מִשֶּׁתִּדּוֹר וְלֹא תְשַׁלֵּם"; וְתַנְיָא: טוֹב מִזֶּה וּמִזֶּה שֶׁאֵינוֹ נוֹדֵר כָּל עִיקָּר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: טוֹב מִזֶּה וּמִזֶּה נוֹדֵר וּמְשַׁלֵּם; וַאֲפִילּוּ רַבִּי יְהוּדָה לָא קָאָמַר אֶלָּא בְּאוֹמֵר "הֲרֵי זוֹ",

אבל

הכל שוחטין — כתוב בהלכות ארץ ישראל דנשים לא ישחטו מפני שדעתן קלות. ואין נראה, דאפילו במוקדשין שוחטות לכתחלה. כדאמרינן פרק "כל הפסולין" (זבחים לא,ב): כל הפסולים ששחטו, דיעבד — אין, לכתחלה — לא. ורמינהי: "ושחט", מלמד שהשחיטה כשרה כו'! ומשני: הוא הדין דאפילו לכתחלה, אלא משום דבעי למיתני טמא במוקדשים, דלכתחלה לא — תנא נמי ששחטו. ולא קאמר: משום דבעי למיתני נשים, דתנא להו ברישא. אלא ודאי משום דנשים שוחטות לכתחלה אפילו במוקדשין. והא דלא קתני: הכל שוחטין אחד אנשים ואחד נשים, כדקתני ב"תמורה" (ב,א) — התם אצטריך למיתנייה, כדפירש בריש תמורה, משום דכל הפרשה כולה נאמרה בלשון זכר, אבל הכא אין חידוש באשה יותר מבאיש. ובפרק "כל הפסולין" (זבחים לא,ב) גבי קדשים איצטריך למיתני נשים, משום דבשאר עבודות נשים פסולות, אפילו כהנות. **שמא** יקלקלו כו' — בגמרא (חולין יב,ב) דייק: מדקתני "שמא יקלקלו" ולא קתני "שמא קלקלו" — שמע מינה אין מוסרין לזה חולין לכתחלה. ופירש הקונטרס: אפילו אחרים רואין אותן. וקשה לפירושו, דהא מסיפא שמעינן לה: "וכולן ששחטו ואחרים רואין אותן" כו' — דמשמע דיעבד דוקא. וליכא למימר דדיעבד נקט משום טמא במוקדשין, או אין מומחין, אבל חרש שוטה וקטן אפילו לכתחלה שוחטין באחרים רואין אותן, דהא רבא הוא דדייק: "שמא קלקלו" לא קתני, ולרבא לא קאי "וכולן ששחטו" אלא אחרש שוטה וקטן כדאמרינן בגמרא! ויש מפרשים דגרס לקמן "רבה", אבל רבא לא דייק בין "יקלקלו" ל"קלקלו", כי היכי דלא חיישׁ בהא דלא קתני "ואם שחטו". ורבינו תם מפרש: דאין מוסרין לזה חולין לכתחלה לשחוט אפילו כדי להשליך לכלבים, דלמא אתי למיכל, שיטעו להכשיר שחיטתן מתוך שיראו שמוסרים להן. כדפטר לקמן שחיטתן מכסוי, דלמא אתי למימר שחיטה מעלייתא היא. וניחא השתא, דבאין אחרים רואין אותן עסקינן ברישא. **התם** כדקתני טעמא — פירש בקונטרס: דעקר ליה ל"הכל" דרישא, דלא תימא לכתחלה הוא. ולשון "כדקתני טעמא" לא משמע כפירושו. ומה שפירש נמי במסקנא [עמוד ב] גבי "דאי דיעבד תרתי דיעבד למה לי": ואף על גב דבתמורה נמי תני והדר מפרש — התם לא תנא כי האי גוונא "הכל ממירין ותמורתן תמורה" גבי הדדי, ואי משום "לא שהאדם רשאי להמיר" — משום דבעי לאסוקי "וסופג את הארבעים", לאשמועינן דלוקין על לאו שאין בו מעשה — אין נראה, דמשום "וסופג את הארבעים" לחודיה לא הוה ליה למיתני תרתי דיעבד, דהוה מצי למיתני: "הכל ממירים, והממיר סופג את הארבעים". ועוד, דבריש תמורה (ב,א) פריך: "הכל ממירים" — לכתחלה, "ולא שהאדם רשאי להמיר" — דיעבד! ומשני התם רב יהודה: הכי קתני, הכל מתפיסים בתמורה, אחד שוגג ואחד מזיד. והוה ליה לשנויי דתנא ליה משום "וסופג את הארבעים", כדפירש בקונטרס באן! ונראה לרבינו תם: דשינויא דהכא הוי כדהיא דתמורה, והכי קאמר: התם כדקתני טעמא, דלהכי תנא "הכל ממירים", דמשמע לכתחלה, לאשמעינן שאפילו המיר במזיד, דהיינו לכתחלה — מומר, דלא תימא: ארבעים בכתפיה ובשר, כדאמרן ב"התודה" (מנחות פא,א). ונקשה לפירושו: דבסוף פרק קמא דתמורה (יג,א) משמע דמן הדין ראוי להיות תמורה במזיד יותר מבשוגג, דקאמר: "יהיה" — לרבות שוגג במזיד! ויש לומר: דלענין בהמה שתהא כשרה למזבח, פשוט לן שוגג יותר ממזיד. אי נמי, התם איירי במזיד ולא אתרו ביה, דלא הוו ארבעים בכתפיה, וההוא מזיד פשוט לן יותר משוגג. **וסופג** את הארבעים — ואם תאמר, הוה ליה למימר: וסופג שמונים, דהא תרי לאוי כתיב, "לא יחליפנו" ו"לא ימיר"! ויש לומר: דחד בשלו, וחד בשל חברו, כדאמר בתמורה (ט,א), וכגון דאמר חברו: כל הרוצה להמיר בבהמתו — ימיר. דבענין אחר אין ממירין בשל אחרים. והכי איתא בהדיא בתמורה פרק קמא. **וכתיב** טוב אשר לא תדור — מעיקרא מייתי מדברי תורה, והדר מייתי מדברי קבלה. **טוב** מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר — פירש הקונטרס: דלעיל מיניה כתיב "את אשר תדור שלם", ואפילו הכי — טוב אשר לא תדור, שמא תדור ולא תשלם. וקשה לרבינו תם: דלא מייתי בגמרא ההוא קרא כלל! ונראה לרבינו תם: דכולי מלתא דריש מהאי קרא. דהוה ליה למיכתב "טוב אשר לא תדור משתדור", ואנא ידענא דמשתדור ולא תשלם קאמר. אלא להכי קאמר "ולא תשלם" — לגלויי על משתדור, דמשתדור כדרך הנודרין קאמר, שנודרין ומשלמין, כדאמר גבי שביר ותושב: בא זה ולימד על זה (קדושין ד,א).

אבל

אבל אמר הרי עלי לא — הך סוגיא כלישנא בתרא דפרק קמא דנדרים (י,א), דקאמר דפליגי בנודב. אבל ללישנא קמא (ד)קאמר דפליגי בנודר, אבל בנודב מודה רבי מאיר. ואם תאמר: כיון דקרא בנדר כתיב, מנא ליה לרבי מאיר דאין נודב טוב מנודר ומשלם? ולרבי יהודה נמי, אמאי אם אמר "הרי עלי" לא? הא כל היכא דכתיב נדר — הוי נדר דוקא, ונדבה הוי נדבה דוקא. כדמוכח ברישׁ מנחות (ב,א) וובחים (ב,א) גבי "כאשר נדרת לה' אלהיך נדבה", דפריך: האי נדבה נדר הוא! ויש מפרשים: דהתם פריך משום דשני קרא בדבוריה! ויש לומר, דקסבר: כיון דחייש קרא לתקלה בנדר — הוא הדין בנדבה, דהא איכא למיחש לתקלה. דאפילו מביאה לעזרה ומקדישה — יכול להנות ולמעול בה, ולבא לידי תקלה בכמה עניינים, דכולי עלמא לא בקיאי בהלל דמעולם לא מעל אדם בעולתו (פסחים סו,ב). ולרבי יהודה נמי, משמע ליה קרא דוקא בנדבה, אף על גב דבנדר כתיב. דהא בנדר לא מצי למימר דנודר ומשלם טוב, שהרי כתיב: "וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא", הא אם תדור — יהיה בך חטא. וללישנא קמא דנדרים מפרשינן לקרא: הא אם תדור — אפשר שיהיה בך חטא אם לא תשלם. ואם תאמר: לרבי מאיר, דאין טוב שיהא נודב ומשלם כל עיקר אפילו מביא בכשתו לעזרה, להאי לישנא בתרא דנדרים, היאך אבלו ישראל שלמים במדבר? ויש לומר: כיון שנאסרו בענין אחר בשבר הוו כאילו צוה להם המקום לאבול על ידי שלמים. ואם תאמר: והא כתיב (בראשית כח): "וידר יעקב נדר" וכתיב (יונה ב): "את אשר נדרתי אשלמה"! ויש לומר: דבשעת צרה שרי, כדאמרינן בבראשית רבה: "וידר יעקב נדר לאמר" — לאמר לדורות שיהיו נודרים בעת צרה.

אנא שחיטתן כשרה קא קשיא לי — משמע שרב אשי הקשה אותה קושיא, ואף על פי שהיא סוגיית הגמרא. ומכאן ראיה שרב אשי סידר הגמרא. אף על גב דאביי ורבא נמי אתו לשנויי הך קושיא, והם קדמו הרבה לרב אשי — שמא גם בימיהם הקשוה כבר.

טמא בחולין מאי למימרא — ואף על גב דאסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל — היינו דוקא בפירות, דשייכא בהו תרומה, אבל בשר — לא. ואפילו יהא אסור לטמאות גופו באוכלין טמאין, כדדרשינן: "והתקדשתם והייתם קדושים" — אזהרה לבני ישראל שיאכלו חוליהן בטהרה, מכל מקום יכול לטמאותן ולאוכלן בימי טומאתו.

ובמוקדשין לא ישחוט שמא יגע בבשר — אף על גב דאמרינן לקמן (חולין קכא,ב) דמפרכינן הרי היא כחיה — חיישינן שמא יגע אחר פירבוס. אי נמי, דוקא לענין העמדה והערכה הויא כחיה, אבל לענין טומאה, כיון ששחט שנים או רוב שנים — מקבלת טומאה. דחשיב אוכל, כדאמר ב"העור והרוטב" (שם): השוחט בהמה טמאה לגוי ומפרכסת — מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבילות. **שמא** יגע בשבר — אף על גב דדם קדשים אינו מכשיר — חיבת הקדש מכשרת. או שהעבירה בנהר ועדיין משקה טופח עליה, כדקאמר בפרק קמא דפסחים (ב,א). ואם תאמר: ואמאי לא קאמר דלא ישחוט משום דלמא אתי לימשך בפנים? דאפילו טהור גמור, לבן זומא דאמר (יומא ל,א) הנבנס למקדש טעון טבילה, ואסור לשחוט בסכין ארוכה דלמא אתי לאמשוכי! ויש לומר: דבטהור איכא למגזר טפי דילמא אתי לאמשוכי, אבל טמא מזהר זהיר ומידכר. אי נמי: נקט הכא שמא יגע בשבר — משום דבעי למימר: ואם שחט ואמר ברי לי שלא נגעתי. הקשה רבינו אפרים: איך יתכן שתהא סכין ארוכה כל כך מהר הבית עד עזרת ישראל? דהאי טמא מוקמינן לה בסמוך אף בטמא מת, ותנן בפרק קמא דכלים (משנה ח): החיל מקודש מהר הבית, שאין טמא מת וגוים נכנסים לשם. עזרת נשים מקודשת הימנו — שאין טבול יום נכנס לשם. ואפילו למאן דמוקי לה בנטמא בשרץ — והלא עזרת נשים ארוכה מאה שלשים וחמש אמה, ואיך יתכן שתהא סכין ארוכה כל כך! ויש לומר: דלמאי דפירש רבינו תם בעלמא דלא גזור היכא דנטמא בפנים — ניחא. וכן לפירוש רבינו יצחק דפירש דלא החמירו אלא בעזרת נשים שהוא מקום כניסה ויציאה, אבל בשאר מקומות יכול ליכנס עד סמוך למחנה שכינה ממש — אתי נמי שפיר, ואין כאן מקומו. ויש מפרשים: דהכא מיירי בבמה, ובזה יתיישב נמי בסמוך. **שמא** ישחוט — ולהגרמה ועיקור לא חיישינן, דמינבר. ומיהו, עיקור דסכין פגומה לא מינבר. **אילימא** אחרש שוטה וקטן עלה קאי — פירוש: עלה לחודה קאי. אבל הא פשיטא דעלייהו נמי קאי, דדייקינן עלה לקמן (חולין יב,ב): מאן תנא דלא בעי כוונה לשחיטה. **דליתיה** קמן דנשייליה — ואף על גב דעזרה רשות הרבים היא, כדאמר בפרק קמא דפסחים (יט,ב), והיה לנו לטהר כאן מספק — האי ספק לא דמי לשאר ספק טומאה ברשות הרבים, משום דרוב פעמים לא יכול להזהר מליגע. ואי איירי בבמה — אתי שפיר.

כגון

אבל אמר הרי עלי לא — דלמא פשע ולא מקיים. והכי מוקמינן לה בנדרים בפרק קמא (י,א), לרבי יהודה תנו: נודב ומשלם. אלמא מעריכין ונודרין לכתחלה לא, ד"הרי עלי" הוא. דליכא למימר בהו "הרי זו" עד דאמר ברישא "ערכי עלי", והדר יהיב כפי הקצוב בפרשה. ו"דמי עלי" נמי, דבעי למשיימיה בעבדא. דהיכי מצי למימר "הרי אלו לערכים" אם לא נדר תחלה בערך? **וכל הכל לאו לכתחלה הוא** — וכי אין לך "הכל" שהוא לכתחלה? **הכל חייבים בסוכה** — לאתויי קטן שאינו צריך לאמו. **הכל חייבים בציצית** — לאתויי קטן היודע להתעטף. **חייבין לא קאמינא** — היכא דתני חייבין מוכח ודאי דלכתחלה קאמר. **הכל סומכין** — לאתויי יורש. והא ודאי לכתחלה קאמר, דמצוה רמיא עליה על כרחיה! **תרתי דיעבד למה לי** — הכי איבעי ליה למיתני: שחיטת הכל כשרה חוץ מחרש שוטה וקטן. דמשמע שפיר דהנך דמרבינן מ"הכל" — דיעבד קמרבינן, אבל לא לכתחלה. אי נמי, ניתני: "הכל שוחטין" לחודיה, כדתנן גבי מעריכין ונודרין, ולא מפרש למה לי למיתני הכל שוחטין, ואצטריך לפרושי: ושחיטתן כשרה, למימר דשוחטין דרישא דיעבד הוא. ואי קשיא: בתמורה נמי, הא תני והדר מפרש! התם לא קתני כהאי גוונא: "הכל ממירין ותמורתן תמורה" בהדי הדדי. ואי משום "לא שאדם רשאי" — משום דבעי לאסוקי וסופג את הארבעים, לאשמועינן דלוקין על לאו שאין בו מעשה. **הכי קתני** — לכתחלה ודיעבד דמתניתין: הכל שוחטין לכתחלה — לאתויי טמא בחולין. **פשיטא** — דהא לא הוזהרו ישראל על טהרת חוליהן. **שנעשו על טהרת קדש** — דקבל עליה לאכול בטהרת קדש, שרוצה להרגיל עצמו בטהרת קדשים, שאם יאבל שלמים או תודה — יהא בקי בשמירתן. **בקדש דמו** — וחייב להבדל מדרבנן מכל טומאות הפוסלות בהן. ואפילו הכי שחיט טמא לכתחלה, ובסכין ארוכה, כדמפרש. **ובמוקדשין** — לכתחלה לא ישחוט ואפילו בסכין ארוכה. כיון דמוזהר מן התורה שלא יטמא, כדכתיב (במדבר יח): "ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי", אלמא בעינן שמירה — גזור בהו רבנן לכתחלה, משום "לך לך אמרינן נזירא סחור סחור, לכרמא לא תקרב" [שבת יג,א]. **שחיטתן כשרה** — והיינו דיעבד דמתניתין. ולקמן מפרש אמאי לא מטמא גברא לסכין, והדר ניטמייה לבשר. **גרידי** — שלא קבל עליו טהרת כהן. **שמא ישהו** — והוי נבלה, כדתנן לכולהו בפרק שני. **דיעבד נמי לא שמא ישהו** — כלומר, שמא שהו. ולקמן (יב,ב) מפרש אמאי נקט "שמא יקלקלו" במתניתין לשון עתיד — לאשמועינן שאין מוסרין להן חולין לכתחלה ואפילו אחרים רואין אותם, דמועדים הן לקלקל תמיד. **דעלה קאי** — מינייהו קא סליק, מאי "ובולן" דמשמע דקאי נמי אאחריני "ואם שחטו" מבעי ליה! **ואלא אטמא במוקדשין** — דאמרת דאיירי בה מתניתין, ואמר לא ישחוט — מאי איריא אחרים רואין אותן? הא אמרת איהו מהימן אי אמר "ברי לי". **מהכא נפקא** — כלומר, הכא סתמו רבי במתניתין? הא בשחיטת קדשים סתמיה דלכתחלה לא, ודיעבד כשר! **כל הפסולין** — כגון זר ואונן טמא ובעל מום וכיוצא בהן. **ששחטו** — קרבן. **בזרים** — דכתיב (ויקרא א): "ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן" — מקבלה ואילך מצות כהונה, לימד על שחיטת קדשים שכשרה בזרים, והוא הדין לשאר פסולין. **הכא עיקר** — דכולה פרקין בתורת שחיטה איירי.

חרב

אֲבָל אָמַר "הֲרֵי עָלַי" לָא! - וְכָל "הַכֹּל" לָאו לְכַתְּחִלָּה הוּא? אֶלָּא, הַכֹּל חַיָּיבִים בְּסוּכָּה, הַכֹּל חַיָּיבִין בְּצִיצִית, הָכִי נַמִּי דְּלָאו לְכַתְּחִלָּה? - חַיָּבִין לָא קָאָמִינָא. - אֶלָּא מֵעַתָּה, הַכֹּל סוֹמְכִין, אֶחָד הָאֲנָשִׁים וְאֶחָד הַנָּשִׁים, הָכִי נַמִּי דְּלָאו לְכַתְּחִלָּה? וְהָא כְּתִיב: "וְסָמַךְ יָדוֹ... וְנִרְצָה"! - אִין, אִיכָּא "הַכֹּל" לְכַתְּחִלָּה וְאִיכָּא "הַכֹּל" דִּיעֲבַד, אֶלָּא "הַכֹּל" דְּהָכָא מִמַּאי דִּלְכַתְּחִלָּה הוּא, דְּתִקְשֵׁי לָךְ? דִּלְמָא דִּיעֲבַד הוּא, וְלָא תִּקְשֵׁי לָךְ! אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא "שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה" קַשְׁיָא לִי, מִדְּקָתָנֵי "שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה" - דִּיעֲבַד, מִכְּלָל דְּ"הַכֹּל" - לְכַתְּחִלָּה הוּא, דְּאִי דִּיעֲבַד - תַּרְתֵּי דִּיעֲבַד לָמָּה לִי? אֲמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא, הָכִי קָתָנֵי: הַכֹּל שׁוֹחֲטִין, וַאֲפִילּוּ טָמֵא בְּחוּלִּין. - טָמֵא בְּחוּלִּין מַאי לְמֵימְרָא? - בְּחוּלִּין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ, וְקָסָבַר: חוּלִּין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ כְּקֹדֶשׁ דָּמוּ. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? מֵבִיא סַכִּין אֲרוּכָּה וְשׁוֹחֵט בָּהּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגַּע בַּבָּשָׂר. וּבְמוּקְדָּשִׁים לֹא יִשְׁחוֹם, שֶׁמָּא יִגַּע בַּבָּשָׂר; וְאִם שָׁחַט וְאוֹמֵר: "בָּרִי לִי שֶׁלֹּא נָגַעְתִּי" - שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, דַּאֲפִילּוּ בְּחוּלִּין גְּרִידֵי דִּיעֲבַד נַמִּי לָא, שֶׁמָּא יִשְׁהֶה, שֶׁמָּא יִדְרְסוֹ, וְשֶׁמָּא יַחֲלִידוֹ. - "וְכוּלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ" אַהַנָּיֵא? אֵילֵימָא אַחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן - עָלָּה קָאֵי, "וְאִם שָׁחֲטוּ" מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא אַטָּמֵא בְּחוּלִּין - הָא אָמַרְתְּ: לְכַתְּחִלָּה נַמִּי שָׁחֵיט! וְאֶלָּא אַטָּמֵא בְּמוּקְדָּשִׁים - בְּ"בָרִי לִי" סָגֵי! - דְּלֵיתֵיהּ קַמָּן דְּנַשְׁיֵילֵיהּ. הָאי טָמֵא בְּמוּקְדָּשִׁים מֵהָכָא נַפְקָא? מֵהָתָם נַפְקָא: כָּל הַפְּסוּלִּין שֶׁשָּׁחֲטוּ - שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה, שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָרִים, בְּנָשִׁים וּבְעַבָדִים וּבְטֻמְאִים, וַאֲפִילּוּ בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יְהוּ טְמֵאִין נוֹגְעִין בַּבָּשָׂר! - הָכָא עִיקָּר. הָתָם, אַיְידֵי דְּתָנָא שְׁאָר פְּסוּלִּין - תָּנָא נַמִּי טָמֵא בְּמוּקְדָּשִׁים. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָתָם עִיקָּר, דִּבְקָדָשִׁים קַאֵי. הָכָא, אַיְידֵי דְּתָנָא טָמֵא בְּחוּלִּין - תָּנֵי נַמִּי טָמֵא בְּמוּקְדָּשִׁים. הַאי טָמֵא דְּאִיטַּמַּאי בְּמַאי? אִילֵימָא דְּאִיטַּמֵּי בְּמֵת - "בַּחלל חֶרֶב" אָמַר רַחֲמָנָא,

חרב

אבל אמר הרי עלי לא — דלמא פשע ולא מקיים. והכי מוקמינן לה בנדרים בפרק קמא (י,א), לרבי יהודה תנו: נודב ומשלם. אלמא מעריכין ונודרין לכתחלה לא, ד"הרי עלי" הוא. דליכא למימר בהו "הרי זו" עד דאמר ברישא "ערכי עלי", והדר יהיב כפי הקצוב בפרשה. ו"דמי עלי" נמי, דבעי למשיימיה בעבדא. דהיכי מצי למימר "הרי אלו לערכים" אם לא נדר תחלה בערך? **וכל הכל לאו לכתחלה הוא** — וכי אין לך "הכל" שהוא לכתחלה? **הכל חייבים בסוכה** — לאתויי קטן שאינו צריך לאמו. **הכל חייבים בציצית** — לאתויי קטן היודע להתעטף. **חייבין לא קאמינא** — היכא דתני חייבין מוכח ודאי דלכתחלה קאמר. **הכל סומכין** — לאתויי יורש. והא ודאי לכתחלה קאמר, דמצוה רמיא עליה על כרחיה! **תרתי דיעבד למה לי** — הכי איבעי ליה למיתני: שחיטת הכל כשרה חוץ מחרש שוטה וקטן. דמשמע שפיר דהנך דמרבינן מ"הכל" — דיעבד קמרבינן, אבל לא לכתחלה. אי נמי, ניתני: "הכל שוחטין" לחודיה, כדתנן גבי מעריכין ונודרין, ולא מפרש למה לי למיתני הכל שוחטין, ואצטריך לפרושי: ושחיטתן כשרה, למימר דשוחטין דרישא דיעבד הוא. ואי קשיא: בתמורה נמי, הא תני והדר מפרש! התם לא קתני כהאי גוונא: "הכל ממירין ותמורתן תמורה" בהדי הדדי. ואי משום "לא שאדם רשאי" — משום דבעי לאסוקי וסופג את הארבעים, לאשמועינן דלוקין על לאו שאין בו מעשה. **הכי קתני** — לכתחלה ודיעבד דמתניתין: הכל שוחטין לכתחלה — לאתויי טמא בחולין. **פשיטא** — דהא לא הוזהרו ישראל על טהרת חוליהן. **שנעשו על טהרת קדש** — דקבל עליה לאכול בטהרת קדש, שרוצה להרגיל עצמו בטהרת קדשים, שאם יאבל שלמים או תודה — יהא בקי בשמירתן. **בקדש דמו** — וחייב להבדל מדרבנן מכל טומאות הפוסלות בהן. ואפילו הכי שחיט טמא לכתחלה, ובסכין ארוכה, כדמפרש. **ובמוקדשין** — לכתחלה לא ישחוט ואפילו בסכין ארוכה. כיון דמוזהר מן התורה שלא יטמא, כדכתיב (במדבר יח): "ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי", אלמא בעינן שמירה — גזור בהו רבנן לכתחלה, משום "לך לך אמרינן נזירא סחור סחור, לכרמא לא תקרב" [שבת יג,א]. **שחיטתן כשרה** — והיינו דיעבד דמתניתין. ולקמן מפרש אמאי לא מטמא גברא לסכין, והדר ניטמייה לבשר. **גרידי** — שלא קבל עליו טהרת כהן. **שמא ישהו** — והוי נבלה, כדתנן לכולהו בפרק שני. **דיעבד נמי לא שמא ישהו** — כלומר, שמא שהו. ולקמן (יב,ב) מפרש אמאי נקט "שמא יקלקלו" במתניתין לשון עתיד — לאשמועינן שאין מוסרין להן חולין לכתחלה ואפילו אחרים רואין אותם, דמועדים הן לקלקל תמיד. **דעלה קאי** — מינייהו קא סליק, מאי "ובולן" דמשמע דקאי נמי אאחריני "ואם שחטו" מבעי ליה! **ואלא אטמא במוקדשין** — דאמרת דאיירי בה מתניתין, ואמר לא ישחוט — מאי איריא אחרים רואין אותן? הא אמרת איהו מהימן אי אמר "ברי לי". **מהכא נפקא** — כלומר, הכא סתמו רבי במתניתין? הא בשחיטת קדשים סתמיה דלכתחלה לא, ודיעבד כשר! **כל הפסולין** — כגון זר ואונן טמא ובעל מום וכיוצא בהן. **ששחטו** — קרבן. **בזרים** — דכתיב (ויקרא א): "ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן" — מקבלה ואילך מצות כהונה, לימד על שחיטת קדשים שכשרה בזרים, והוא הדין לשאר פסולין. **הכא עיקר** — דכולה פרקין בתורת שחיטה איירי.

חרב

[מב.]

אֵילֵּין בְּנוֹת בַּרְזִילַי – לְשֵׁם שָׁמַיִם נִתְגַּיְּרוּ, אוֹ שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם נִתְגַּיְּרוּ? אֵין תֵּימַר לְשֵׁם שָׁמַיִם נִתְגַּיְּרוּ – יֹאכְלוּ בְּקָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים. וְאֵין תֵּימַר שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם נִתְגַּיְּרוּ – אֲפִילּוּ בְּקָדְשֵׁי הַגְּבוּל לֹא יֹאכְלוּ. אֲפִילּוּ תֵּימַר לְשׁוּם שָׁמַיִם נִתְגַּיְּרוּ – וְגִיּוֹרֶת לֹא כְּזוֹנָה הִיא אֵצֶל כְּהוּנָּה? ! פְּתַר לָהּ: לֹא הָיוּ בָּנוֹת, אֶלָּא בְּנוֹת בָּנוֹת. וְאֵין מִבְּנוֹת בָּנוֹת – כְּיִשְׂרָאֵל הֵם! כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר: גִּיּוֹרֶת שֶׁנִּתְגַּיְּרָה פָּחוֹת מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, כְּשֵׁרָה לִכְהוּנָּה. לֹא הָיָה בָהּ דַּעַת לִטְבֹּל אָז מִשֶּׁהִטְבִּילוּ אוֹתָהּ. מִכֵּיוָן שֶׁהִיא חוֹזֶרֶת וְטוֹבֶלֶת לְשֵׁם קְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל, כָּל אַחַת גִּיּוֹרֶת הִיא. וְגִיּוֹרֶת כְּזוֹנָה הִיא אֵצֶל הַכְּהוּנָּה.

הַמִּתְגַּיֵּר לְשֵׁם אַהֲבָה, וְכֵן אִישׁ מִפְּנֵי אִשָּׁה, וְכֵן אִשָּׁה מִפְּנֵי אִישׁ, וְכֵן גֵּירֵי שֶׁלְחַן מְלָכִים, וְכֵן גֵּירֵי אֲרָיוֹת, וְכֵן גֵּירֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר – אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן. רַב אָמַר: הֲלָכָה – גֵּרִים הֵן, וְאֵין דּוֹחִין אוֹתָן כְּדֶרֶךְ שֶׁדּוֹחִין אֶת הַגֵּרִים תְּחִילָּה. אֲבָל מְקַבְּלִין אוֹתָן וּצְרִיכִין קֵירוּב פָּנִים, שֶׁמָּא גִּיְּרוּ לְשֵׁם.

גֵּירֵי – עַל שֵׁם (עֶזְרָא ו, כא): "וְכֹל הַנִּבְדָּל מִטֻּמְאַת גּוֹיֵי הָאָרֶץ אֲלֵיהֶם".

חֲרוּרֵי – עַל שֵׁם "וְכָל הַנְּתִינִים" וְגוֹ'.

מַמְזֵירֵי – אָמַר רַבִּי סִימוֹן: כְּתִיב (שָׁם ב, נט): "וְאֵלֶּה הָעֹלִים מִתֵּל מֶלַח תֵּל חַרְשָׁא". "מִתֵּל מֶלַח" – זוֹ בָּבֶל. "תֵּל חַרְשָׁא" – אֵלּוּ שְׁתוּקֵי וַאֲסוּפֵי. "כְּרוּב" – אֵלּוּ הַמַּמְזֵירִין, רוֹבִין, אֵלּוּ שֶׁהָלְכוּ אַחַר עֵינֵיהֶן. "אַדּוֹן" – שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: 'אֵין דִּין וְאֵין דַּיָּן'. "וְאִמֵּר" – שֶׁהִמְרוּ לָאֵל בְּמַעֲשֵׂיהֶן הָרָעִים. רַבִּי אָבוּן בְּשֵׁם רַבִּי פִּינְחָס: פִּירְסְמוּ עַצְמָן כְּאִימְרָא בְּחָלוּק.

רַבִּי לֵוִי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: רְאוּיִים הָיוּ לֵיעָשׂוֹת תֵּל מֶלַח, אֶלָּא שֶׁשָּׁתְקָה לָהֶן מִידַּת הַדִּין – תֵּל חַרְשָׁא.

נְתִינִים – תָּנֵי רַבִּי אִימִּי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: עַל שֵׁם (יְהוֹשֻׁעַ ט, כז): "וַיִּתְּנֵם יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי מַיִם לָעֵדָה". נִיחָא לָעֵדָה, "וּלְמִזְבֵּחַ ה'"? אֶלָּא תְּלָיִין יְהוֹשֻׁעַ בַּדִּפְּן. אָמַר: אֲנִי לֹא מְקָרְבָן וְלֹא מְרַחֲקָן, אֶלָּא בְּמִי שֶׁהוּא עָתִיד לִבְנוֹת אֶת בֵּית הַבְּחִירָה, וְאֶת שֶׁדַּעְתּוֹ לְקָרֵב – יְקָרֵב, לְרַחֵק – יְרַחֵק. בָּא דָּוִד וְרִיחֲקָן, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, ב): "וְהַגִּבְעֹנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה".

וְלָמָּה רִיחֲקָן? עַל שֵׁם "וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד שָׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחַר שָׁנָה". אָמַר דָּוִד: בַּעֲוֹן אַרְבָּעָה דְבָרִים הַגְּשָׁמִים נֶעֱצָרִים: בָּעֲוֹן עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְגִילּוּי עֲרָיוֹת, וּשְׁפִיכוּת דָּמִים,

[מב:]

וּפוֹסְקִין צְדָקָה בָּרַבִּים וְאֵינָן נוֹתְנִין. בַּעֲוֹן עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה מִנַּיִן? "הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם" וְגוֹ' (דְּבָרִים יא, טז). מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ? "וְחָרָה אַף ה' בָּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם" וְגוֹ' (שָׁם, יז). בַּעֲוֹן מְגַלֵּי עֲרָיוֹת מִנַּיִן? "וַתַּחֲנִיפִי אֶרֶץ בְּזִנּוּתַיִךְ וּבְרָעָתֵךְ" (יִרְמְיָה ג, ב). מַהוּ עוֹנְשׁוֹ שֶׁל דָּבָר? "וַיִּמָּנְעוּ רְבִבִים וּמַלְקוֹשׁ לוֹא הָיָה" וְגוֹ' (שָׁם, ג). בַּעֲוֹן שׁוֹפְכֵי דָמִים מִנַּיִן? "כִּי הַדָּם הוּא

יַחֲנִיף אֶת הָאָרֶץ״ (בַּמִּדְבָּר לה, לג). בַּעֲוֹן פּוֹסְקֵי צְדָקָה בָּרַבִּים וְאֵינָן נוֹתְנִין מִנַּיִן? ״נְשִׂיאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אָיִן אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַּת שָׁקֶר״ (מִשְׁלֵי כה, יד).

בָּדַק דָּוִד בְּכָל דּוֹרוֹ, וְלֹא מָצָא אֶחָד מֵהֶן. הִתְחִיל שׁוֹאֵל בְּאוּרִים וְתוּמִּים. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, א): ״וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי יְיָ״ – בְּאוּרִים וְתוּמִּים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כְּתִיב (צְפַנְיָה ב, ג): ״בַּקְּשׁוּ אֶת יְיָ כָּל עַנְוֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ פָּעָלוּ״. מָהוּ ״אֲשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ פָּעָלוּ״? שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּפָעֲלוֹ כְּאַחַת. ״וַיֹּאמֶר יְיָ: אֶל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים״ (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, א). עַל שָׁאוּל – שֶׁלֹּא עֲשִׂיתֶם עִמּוֹ חֶסֶד. וְעַל בֵּית הַדָּמִים – עַל אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַגִּבְעוֹנִים.

שָׁלַח דָּוִד וְקָרָא לָהֶם: מַה לָכֶם וּלְבֵית שָׁאוּל? אָמְרִין לֵיהּ: עַל אֲשֶׁר הֵמִית מִמֶּנּוּ שִׁבְעָה אֲנָשִׁים: שְׁנֵי חוֹטְבֵי עֵצִים, וּשְׁנֵי שׁוֹאֲבֵי מַיִם, וְחַזָּן, וְסוֹפֵר, וְשַׁמָּשׁ. אֲמַר לוֹן: מָה אַתּוּן בָּעוּ כְּדוֹן? אָמְרוּ לֵיהּ (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, ו): ״יִתַּן לָנוּ שִׁבְעָה אֲנָשִׁים מִבָּנָיו וְהוֹקַעֲנוּם לַיְיָ בְּגִבְעַת שָׁאוּל בְּחִיר יְיָ״. אֲמַר לוֹן: וּמָה הֲנָיָה לְכוֹן וְאִנּוּן מִתְקַטְּלִין? סְבוּ לְכוֹן כְּסַף וּדְהַב! וַהֲווֹן אָמְרִין: ״אֵין לָנוּ כֶּסֶף עִם שָׁאוּל וְעִם בֵּיתוֹ״. אֲמַר: דִּילְמָא דְּאִנּוּן בָּהֲתִין פְּלַגּוֹן מִן פְּלַג, נְסַב כָּל חַד מִינְּהוֹן וַהֲוָה מְפַיֵּס לֵיהּ קֳמֵי גַּרְמֵיהּ. וַהֲוָה אֲמַר לֵיהּ: מָה הֲנָיָה אִית לָךְ דְּאִנּוּן מִתְקַטְּלִין? סַב לָךְ דְּהַב וּכְסַף! וְהוּא אָמַר: ״אֵין לָנוּ כֶּסֶף עִם שָׁאוּל וְעִם בֵּיתוֹ״ – ״אֵין לִי״ כְּתִיב.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר דָּוִד: שָׁלֹשׁ מַתָּנוֹת טוֹבוֹת נָתַן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל: רַחֲמָנִין וּבוּיְשָׁנִין וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים. רַחֲמָנִין מִנַּיִן? ״וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים״ (דְּבָרִים יג, יח). בוּיְשָׁנִין מִנַּיִן? ״וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם״ (שְׁמוֹת כ, ז) – זֶה סִימָן לְבוּיְשָׁן שֶׁאֵינוֹ חוֹטֵא. וְכָל שֶׁאֵין לוֹ בּוּשֶׁת פָּנִים – דָּבָר בָּרִיא שֶׁלֹּא עָמְדוּ אֲבוֹתָיו עַל הַר סִינַי. וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים מִנַּיִן? ״וְשָׁמַר ה׳ אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד״ (דְּבָרִים ז, יב). וְאֵלּוּ אֵין בָּהֶן אֶחָד מֵהֶן. מִיָּד עָמַד וְרִיחֲקָן, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, ב): ״וְהַגִּבְעֹנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה״. אַף עֶזְרָא רִיחֲקָן, שֶׁנֶּאֱמַר (נְחֶמְיָה יא, כא): ״וְהַנְּתִינִים יֹשְׁבִים בָּעֹפֶל״. אַף לְעָתִיד לָבוֹא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְרַחֲקָן, דִּכְתִיב (יְחֶזְקֵאל מח, יט): ״וְהָעֹבֵד הָעִיר יַעַבְדוּהוּ״.

כְּתִיב (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, ו): ״וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲנִי אֶתֵּן״. ״וַיַּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת שְׁנֵי בְּנֵי רִצְפָּה בַת אַיָּה אֲשֶׁר יָלְדָה לְשָׁאוּל, אֶת אַדְמוֹנִי וְאֶת מְפִבֹשֶׁת״ וְגוֹ׳ (שָׁם, ח). ״וּלְמִיכַל בַּת שָׁאוּל לֹא הָיָה לָהּ וָלָד עַד יוֹם מוֹתָהּ״ (שְׁמוּאֵל ב׳ ו, כג) – וְאַתְּ אָמַר אָכֵן? אֱמֹר מֵעַתָּה: בְּנֵי מֵירַב הָיוּ, וְגִידְּלָתָן מִיכַל, וְנִקְרְעוּ עַל שְׁמָהּ.

״וַיִּתְּנֵם בְּיַד הַגִּבְעֹנִים וַיֹּקִיעֵם בָּהָר לִפְנֵי ה׳ וַיִּפְּלוּ שִׁבְעָתָם יָחַד״ (שָׁם כא, ט) – חָסֵר יו״ד. זֶה מְפִיבוֹשֶׁת בֶּן יְהוֹנָתָן בֶּן שָׁאוּל שֶׁהוּא אָדָם גָּדוֹל בַּתּוֹרָה, וְנָתַן דָּוִד עֵינָיו בּוֹ לְהַצִּילוֹ מִיָּדָם. אָמַר דָּוִד: הֲרֵינִי מַעֲבִירָן לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ, וְכָל מִי שֶׁהַמִּזְבֵּחַ קוֹלְטוֹ הֲרֵי הוּא שֶׁלִּי. וְהֶעֱבִירָן לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ וְנִתְפַּלֵּל עָלָיו, וְהָלַךְ הַמִּזְבֵּחַ וְקִלְקְטוֹ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תְּהִלִּים נז, ג):

״אֶקְרָא אֶל אֱלֹהִים עֶלְיוֹן לָאֵל גֹּמֵר עָלָי״ – שֶׁהִסְכִּים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עִם דָּוִד.

״וְהֵמָּה הֻמְתוּ בִּימֵי קָצִיר בָּרִאשֹׁנִים״ (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, ט) כְּתִיב תְּחִלַּת קְצִיר שְׂעוֹרִים. ״וַתִּקַּח רִצְפָּה בַּת אַיָּה אֶת הַשַּׂק וַתַּטֵּהוּ לָהּ עַל הַצּוּר״. מָהוּ ״עַל הַצּוּר״? אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: שֶׁהָיְתָה אוֹמֶרֶת (דְּבָרִים לב, ד): ״הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ״.

רַבִּי אַבָּא בַּר זְמִינָא בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: גָּדוֹל הוּא קִידּוּשׁ הַשֵּׁם מֵחִילּוּל הַשֵּׁם. בְּחִילּוּל הַשֵּׁם כְּתִיב (דְּבָרִים כא, כג): ״לֹא תָלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ״. וּבְקִידּוּשׁ הַשֵּׁם כְּתִיב (שְׁמוּאֵל ב׳ כא, י): ״מִתְּחִלַּת הַקָּצִיר עַד נִתַּךְ מַיִם עֲלֵיהֶם״ – מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ תְלוּיִין מִשִּׁשָּׁה־עָשָׂר בְּנִיסָן עַד שִׁבְעָה־עָשָׂר בְּמַרְחֶשְׁוָן. וְהָיוּ הָעוֹבְרִים וְהַשָּׁבִים אוֹמְרִים: מַה חָטְאוּ אֵלּוּ שֶׁנִּשְׁתַּנִּית עֲלֵיהֶן מִדַּת הַדִּין? וְהָיוּ אוֹמְרִים: עַל שֶׁפִּשְׁטוּ יְדֵיהֶן בְּגֵרִים גְּרוּרִין. אָמְרוּ: מָה אִם אֵלּוּ

[מג.]

שֶׁלֹּא נִתְגַּיְּרוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם – רְאוּ הֵיאַךְ תָּבַע הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת דָּמָן, הַמִּתְגַּיֵּר לְשֵׁם שָׁמַיִם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! ׳אֵין אֱלוֹהַּ כֵּאלֹהֵיכֶם וְאֵין אוּמָּה כְּאוּמַּתְכֶם, וְאֵין לָנוּ לְהִידָּבֵק אֶלָּא בָּכֶם׳!

הַרְבֵּה גֵּרִים נִתְגַּיְּרוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (דִּבְרֵי הַיָּמִים ב׳ ב, א): ״וַיִּסְפֹּר שְׁלֹמֹה אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים הַגֵּרִים... וַיִּעַשׂ מֵהֶם שִׁבְעִים אֶלֶף נוֹשֵׂא סַבָּל וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף חוֹצֵב בָּהָר״.

רַב הוּנָא אָמַר: בִּימֵי רַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בִּיקְּשׁוּ לְקָרְבָן. רַבִּי אַבָּהוּ מַפִּיק לִישְׁנָא: בִּימֵי רַבִּי לָעְזָר אָמְרוּ: ׳מִי מְטַהֵר חֶלְקוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ׳? הֲדָא אָמְרָה יְהוֹשֻׁעַ רִיחֲקָן. אֲפִילוּ תֵּימָא יְהוֹשֻׁעַ רִיחֲקָן – כְּלוּם רִיחֲקָן אֶלָּא פְּסוּלֵי מִשְׁפָּחָה. אֵין תֵּימַר מִשּׁוּם פְּסוּלֵי עֲבֵירוֹת – מֵעַתָּה הַבָּא עַל הַנְּתִינָה לֹא יְהֵא לָהּ קְנָס? וְהָתְנִינַן: הַבָּא עַל הַנְּתִינָה יֵשׁ לָהּ קְנָס!

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֵירָן כַּנָּחָשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (יְהוֹשֻׁעַ ט, כג): ״וְעַתָּה אֲרוּרִים אַתֶּם״. וּכְתִיב (שָׁם, ז): ״וַיֹּאמֶר אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל הַחִוִּי״ – וְכִי חִוִּי הָיוּ? אֶלָּא שֶׁעָשׂוּ מַעֲשֵׂה חִוִּי. אָמַר: יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא (בראשית ב, יז): ״כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת״, אֶלָּא הֲרֵינִי הוֹלֵךְ וּמְרַמֶּה בָּהֶן, וְהֵן אוֹכְלִין וְנֶעֱנָשִׁין, וַאֲנִי יוֹרֵשׁ אֶת הָאָרֶץ לְעַצְמִי! כָּךְ עָשׂוּ אֵלּוּ: אָמְרוּ: יוֹדְעִין אֲנַחְנוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אָמַר לְיִשְׂרָאֵל (דְּבָרִים כ, יז): ״כִּי הַחֲרֵם תַּחֲרִימֵם הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ״. וּכְתִיב (שָׁם ז, ב): ״לֹא תִכְרֹת לָהֶם בְּרִית״. הֲרֵי אָנוּ הוֹלְכִין וּמְרַמִּין בָּהֶן, וְהֵם כּוֹרְתִין עִמָּנוּ בְּרִית. מַה נַּפְשָׁךְ – יַהַרְגוּ אוֹתָנוּ, עָבְרוּ עַל הַשְּׁבוּעָה. יְקַיְּמוּ אוֹתָנוּ, עָבְרוּ עַל הַגְּזֵירָה. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ הֵן נֶעֱנָשִׁין וְאָנוּ יוֹרְשִׁין הָאָרֶץ.

רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב אָמַר: מְקַבְּלִין גֵּרִים מִן הַקַּרְדּוּיִים וּמִן הַתַּדְמוֹרִיִּים. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן, שֶׁגִּירֵי תַדְמוֹר כְּשֵׁירִין. דְּתַנִּינַן תַּמָּן: כָּל הַכְּתָמִים הַבָּאִין מֵרֶקֶם – טְהוֹרִים; הָא גֵּרֵי תַדְמוֹר כְּשֵׁירִין. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא אָמַר שְׁמוּעָתָא: רַבִּי חֲנִינָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי – חַד מַכְשִׁיר וְחַד מְקַבֵּל. מַאן דְּמַכְשִׁיר – מְקַבֵּל, וּמַאן דְּמְקַבֵּל – לֹא מַכְשִׁיר.

רַבִּי יוֹסָה בְּרַבִּי בוּן בְּשֵׁם רַב נַחְמָן: בָּבֶל לְיוּחֲסִין עַד נְהַר יָזֵק. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן אָמַר: רַב וּשְׁמוּאֵל: חַד אָמַר עַד נְהַר יָזֵק, וְחַד אָמַר עַד נְהַר יוֹאָנִי. אָמַר רַב יְהוּדָה: בֵּין הַנְּהָרוֹת כַּגּוֹלָה לְיוּחֲסִין. אָמַר רַבִּי חֲנִינָה בֶּן בְּרוֹקָא בְּשֵׁם רַב יְהוּדָה: בְּנֵי מֵישָׁא לֹא חָשׁוּ לָהֶם, אֶלָּא מְשׁוּם סְפֵק חֲלָלוֹת, כֹּהֲנִים שֶׁשָּׁם לֹא הִקְפִּידוּ עַל הַגְּרוּשׁוֹת. תַּמָּן אָמְרִין: מֵישָׁא ׳מַתָּה׳, מָדַי ׳חוֹלָה׳, אֵילָם וּגְבָבַיי ׳גּוֹסְסוֹת׳. חֲבִיל יַמָּא תְּכֶילְתָּא[פא] דְּבָבֶל. שַׁנְיָא וּגְבָבְיָא וּצְרָרְיָא תְּכֶילְתָּא דַּחֲבִיל יַמָּא.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יאשִׁיָּה: דּוֹר אַחַד עָשָׂר שֶׁבְּמַמְזֵר כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן - כָּשֵׁר, דִּלְא דָרַשׁ "עֲשִׁירִי עֲשִׁירִי". תָּנֵי: רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: דּוֹר אַחַד עָשָׂר שֶׁבְּמַמְזֵר, זְכָרִים אֲסוּרִין וּנְקֵיבוֹת מוּתָּרוֹת. רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: אַתְיָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן כְּרַבִּי מֵאִיר. כְּמָה דְּרַבִּי מֵאִיר אָמַר: גְּזֵירָה שָׁוָה בְּמָקוֹם שֶׁבָּאתָ, כֵּן רַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר: גְּזֵירָה שָׁוָה בְּמָקוֹם שֶׁבָּאתָ. מַה לְהַלָּן זְכָרִים אֲסוּרִין וּנְקֵיבוֹת מוּתָּרוֹת - אוֹף הָכָא זְכָרִים אֲסוּרִין וּנְקֵיבוֹת מֻתָּרוֹת. מֵעַתָּה אֲפִילוּ מִיָּד?

[מג:]

וּבִלְבַד מֵעֲשִׁירִי וּלְמַעֲלָה.

שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי אֶלְיעֶזֶר: דּוֹר אַחַד עָשָׂר שֶׁבְּמַמְזֵר, מַהוּ? אָמַר לָהֶן: הָבִיאוּ לִי דּוֹר שְׁלִישִׁי וַאֲנִי מְטַהֲרוֹ! מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר? דִּלְא חָיֵי.

וְאָתְיָא דְּרַבִּי לִיעֶזֶר כְּרַבִּי חֲנִינָה, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָה: אַחַת לְשִׁשִּׁים לְשִׁבְעִים שָׁנָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵבִיא דֶּבֶר בָּעוֹלָם וּמְכַלֶּה אֶת הַמַּמְזֵרִים, וְנוֹטֵל עִמָּהֶן כְּשִׁירִים, שֶׁלֹּא לְפַרְסֵם לַחַטָּאִים. וְאַתְיָא כְּהַהִיא דְּאָמַר רַבִּי לֵוִי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ (וַיִּקְרָא ו, יח): "בִּמְקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְיָ" - שֶׁלֹּא לְפַרְסֵם אֶת הַחַטָּאִים.

"וְגַם הוּא חָכָם וַיָּבֵא רָע" (יְשַׁעְיָה לא, ב) - לֹא מִסְתַּבְּרָה דְּלָא "וְגַם הוּא חָכָם וַיָּבֵא טוֹב"! אֶלָּא לְלַמֶּדְךָ שֶׁאֲפִילוּ רָעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵבִיא לָעוֹלָם, בְּחָכְמָה הוּא מְבִיאָהּ, "וְאֶת דְּבָרָיו לֹא הֵסִיר, וְקָם עַל בֵּית מְרֵעִים וְעַל עֶזְרַת פֹּעֲלֵי אָוֶן".

רַב הוּנָה אָמַר: אֵין מַמְזֵר חַיֵּי יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם. רַבִּי זְעִירָא כַּד סְלַק לְהָכָא, שָׁמַע קָלִין קָרַיי: ׳מַמְזֵרָא וּמַמְזֵרְתָּא׳. אָמַר לוֹן: מַהוּ כֵן? הָא אָזְלָא הַהִיא דְּרַב הוּנָא, דְּרַב הוּנָא אָמַר: אֵין מַמְזֵר חָיֶה יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם! אָמַר לֵיהּ רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא: עִמָּךְ הָיִיתִי כַּד אָמַר רַבִּי אַבָּא, רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַב: אֵין מַמְזֵר חַי יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ מְפוּרָסָם, הָא אִם הָיָה מְפוּרְסָם - חַיֵּי הוּא.

רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן. אַף לְעָתִיד לָבוֹא אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִזְקָק, אֶלָּא לְשֵׁבֶט לֵוִי. מָה טַעְמָא? "וְיָשַׁב מְצָרֵף וּמְטַהֵר כֶּסֶף וְטִהַר אֶת בְּנֵי לֵוִי וְזִקַּק אֹתָם" וְגוֹ׳ (מַלְאָכִי ג, ג). אָמַר רַבִּי זְעִירָא: כְּאָדָם שֶׁהוּא שׁוֹתֶה בְּכוֹס נָקִי. אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: בְּגִין דַּאֲנַן לְוָיִים, נַפְסִיד? אָמַר רַבִּי חֲנִינָה בְּרֵיהּ

[פא] כְּלִילָה וְתִפְאַרְתָּהּ שֶׁל בָּבֶל לְעִנְיַן יוּחֲסִין.

דְּרַבִּי אַבָּהוּ: אַף לְעָתִיד לָבוֹא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה עִמָּהֶן צְדָקָה. מַה טַּעַם? "וְהָיוּ לַיְיָ מַגִּישֵׁי מִנְחָה בְּצְדָקָה" (שָׁם).

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל־מִשְׁפָּחָה שֶׁנִּשְׁתַּקְּעָה בָּהּ פְּסוּל, אֵין מְדַקְדְּקִין אַחֲרֶיהָ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן: מִשְׁפַּחַת בְּנֵי צְרִיפָה הָיְתָה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן, וְרִיחֲקָהּ בֶּן צִיּוֹן בִּזְרוֹעַ. וְעוֹד אֲחֶרֶת הָיְתָה שָׁם, וְקֵרְבוּהָ בְּנֵי צִיּוֹן בִּזְרוֹעַ, וְלֹא בִקְּשׁוּ חֲכָמִים לְפַרְסְמָן. אֲבָל חֲכָמִים מוֹסְרִין אוֹתָן לִבְנֵיהֶן וְתַלְמִידֵיהֶן פַּעֲמַיִם בְּשָׁבוּעַ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָעֲבוֹדָה שֶׁאֲנִי מַכִּירָן! וּמַה נַּעֲשֶׂה וְנִשְׁתַּקְּעוּ בָהֶן גְּדוֹלֵי הַדּוֹר.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים עֲבָדִים הָיוּ לְפַשְׁחוּר בֶּן אִמֵּר, וְכֻלָּם נִשְׁתַּקְּעוּ בִּכְהֻנָּה. הֵן הֵן עַזֵּי פָּנִים שֶׁבִּכְהוּנָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: עִיקַּר טְרוּנְיָא שֶׁלָּהֶן, "וְעַמְּךָ כְּמְרִיבֵי כֹהֵן" (הוֹשֵׁעַ ד, ד).

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה עֲיָרוֹת נִשְׁתַּקְּעוּ בַּכּוּתִים בִּימֵי שִׁמְד. אָמְרִין, הֲדָא עִירוֹ דְּמוּשְׁהַן מִינְהוֹן.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: מַתְנִיתָא דְּלֹא כְּרַבִּי יוּדָה. דְּרַבִּי יוּדָה אָמַר: אַרְבַּע "קְהִילוֹת" הֵן – קְהַל כֹּהֲנִים, קְהַל לְוִיִּים, קְהַל יִשְׂרָאֵל, קְהַל גֵּרִים. מֵתִיבִין לְרַבִּי יְהוּדָה: וְהָכְתִיב (דִּבְרִים כג, ב): "לֹא יָבֹא פְצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה בִּקְהַל יְיָ"! פְּסוּלֵי גוּף אִנּוּן. וְהָכְתִיב (שָׁם, ט): "בָּנִים אֲשֶׁר יִוָּלְדוּ לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל יְיָ"! בַּעֲשֵׂה אִנּוּן.

וְרַבָּנִין אָמְרִין: שְׁלֹשָׁה "קְהִילוֹת" הֵן – קְהַל כֹּהֲנִים, קְהַל לְוִיִּים, קְהַל יִשְׂרָאֵל. "לֹא יָבֹא", "לֹא יָבֹא", "לֹא יָבֹא".

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: וְאֵי זֶהוּ שְׁתוּקִי? כָּל־שֶׁהוּא מַכִּיר אֶת אִמּוֹ וְאֵינוֹ מַכִּיר אֶת אָבִיו. וַאֲסוּפִי? כָּל־שֶׁנֶּאֱסַף מִן הַשּׁוּק וְאֵינוֹ מַכִּיר לֹא אֶת אָבִיו וְלֹא אֶת אִמּוֹ. אַבָּא שָׁאוּל הָיָה קוֹרֵא לִשְׁתוּקִי: 'בְּדוּקִי'.

גְּמָרָא: מַהוּ בְּדוּקִי? 'בְּדֹק אַחֲרָיו'.

אָחוֹי דְּרַבִּי יְהוּדָה בַּר זַבְדִּי בְּשֵׁם רַבִּי: תִּינוֹק, כָּל־זְמַן שֶׁהוּא מוּשְׁלָךְ בַּשּׁוּק – אוֹ אָבִיו אוֹ אִמּוֹ

[מד.]

מֵעִידִין עָלָיו. נֶאֱסַף מִן הַשּׁוּק – צָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים. אָבִיו וְאִמּוֹ כְּשְׁנֵי עֵדִים הֵן. רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא: הֲדָא דְּאַתְּ אָמַר, בְּתִינוֹק שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּיעַ[פב]. אֲבָל בְּתִינוֹק שֶׁהוּא מַרְגִּיעַ – צָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים. וְאָבִיו וְאִמּוֹ כְּשְׁתֵּי עֵדִים הֵן. וְאָתְיָא כְּהַהִיא דְּאָמַר רַבִּי יַנַּאי: עֲגָלִים וְסַיָּחִין הַמְקַפְּצִין, אֵין לָהֶן חֲזָקָה.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא. שְׁלֹשָׁה הֵן שֶׁהֵן נֶאֱמָנִין עַל אֲתַר: חַיָּה, וּשְׁיָרָה, וְהַמְטַהֶרֶת חֲבֵרוֹתֶיהָ.

חַיָּה – "וַתִּקַּח הַמְיַלֶּדֶת וַתִּקְשֹׁר עַל יָדוֹ שָׁנִי לֵאמֹר זֶה יָצָא רִאשֹׁנָה" (בְּרֵאשִׁית לח, כח).

וּשְׁיָרָה: כְּהַהִיא דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא אָחוֹי דְּיהוּדָה בַּר זַבְדִּי בְּשֵׁם רַב: תִּינוֹק כָּל־זְמַן שֶׁהוּא מוּשְׁלָךְ לַשּׁוּק – אוֹ אָבִיו אוֹ אִמּוֹ מֵעִידִין עָלָיו. נֶאֱסַף מִן הַשּׁוּק – צָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים. אָבִיו וְאִמּוֹ כְּשְׁנֵי עֵדִים הֵן.

[פב] תִּינוֹק שֶׁיָּכוֹל לָלֶכֶת, שֶׁבְּרֵגַע זֶה הוּא כָּאן וּבְרֵגַע הַבָּא הוּא כְּבָר בְּמָקוֹם אַחֵר.

וְהַמְטַהֶרֶת חֲבֵרוֹתֶיהָ: כְּהַהִיא דְתְנִינַן תַּמָּן: שָׁלֹשׁ נָשִׁים יְשֵׁנוֹת בְּמִטָּה אַחַת, נִמְצָא דָם תַּחַת אַחַת מֵהֶן – כֻּלָּן טְמֵאוֹת. בָּדְקָה אַחַת מֵהֶן וְנִמְצֵאת טְמֵאָה – הִיא טְמֵאָה וּשְׁתַּיִם טְהוֹרוֹת. אָמַר רַבִּי בָּא: וּבִלְבַד מֵעֵת לְעֵת.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: כָּל־הָאֲסוּרִין לָבוֹא בְּקָהָל, מוּתָּרִין לָבוֹא זֶה בָּזֶה, וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: וַדָּאן בְּוַדָּאן – מוּתָּר. וַדָּאן בִּסְפֵיקָן, וּסְפֵיקָן בְּוַדָּאן, וּסְפֵיקָן בִּסְפֵיקָן – אָסוּר. וְאֵלּוּ הֵן הַסְּפֵיקוֹת: שְׁתוּקִי, אֲסוּפִי וְכוּתִי.

גְּמָרָא: כָּל־הָאֲסוּרִין לָבוֹא בְּקָהָל וְכוּ׳. רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: כְּלָלָא – פְּצוּעַ דַּכָּא יִשְׂרָאֵל, מוּתָּר לוֹ לִישָּׂא מַמְזֶרֶת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וּבִלְבַד פְּסוּל מְשְׁפָּחָה, הָא פְּסוּל גּוּף – לֹא. חֵילֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי מִן הָדָא דְאָמַר רַבִּי חִלְקִיָּה, רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא פְּצוּעַ דַּכָּא יִשְׂרָאֵל, אֲבָל פְּצוּעַ דַּכָּא כֹּהֵן – לֹא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר תַּמָּן כֹּהֵן בָּרוּר, אָסוּר לוֹ לִישָּׂא גִּיּוֹרֶת, אַף הָכָא יִשְׂרָאֵל בָּרוּר, אָסוּר לוֹ לִישָּׂא מַמְזֶרֶת.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוּדָה, מַמְזֵר לֹא יִשָּׂא מַמְזֶרֶת? נִישְׁמְעִינַהּ מִן הָדָא דַּאֲמַר רַבִּי אִימִּי: תָּנֵי רַבִּי יַעֲקֹב גְּבוּלָיֵיא קָמֵי רַבִּי יוֹחָנָן, רַבִּי יִצְחָק בַּר טַבְלַיי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, מַמְזֵר לֹא יִשָּׂא מַמְזֶרֶת,

[מד:]

כְּדֵי שֶׁיִּכָּלוּ מַמְזִירִין מִן הָעוֹלָם. וְדִכְוָותַהּ: עַמּוֹנִי לֹא יִשָּׂא עַמּוֹנִית? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: עַל דְּרַבָּנִין צְרִיכָה. אֵין יִסְבּוֹר רַבִּי יְהוּדָה גֵּרִים פְּסוּלִים בִּקְהַל יְיָ אִנּוּן, לִישָּׂא עַמּוֹנִית אֵינוֹ יָכוֹל, שֶׁהִיא קְהַל יְיָ אֶצְלוֹ. לִישָּׂא מִצְרִית אֵינוֹ יָכוֹל, שֶׁהוּא קְהַל יְיָ אֶצְלָהּ. אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה: מַשִּׂיאִין לוֹ שִׁפְחָה. וְדִכְוָותַהּ מִצְרִי לֹא יִשָּׂא מִצְרִית? נִישְׁמְעִינַהּ מִן הָדָא: תָּנֵי רַבִּי אַבָּהוּ קַמֵּי רַבִּי יוֹחָנָן: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בִּנְיָמִין גֵּר מִצְרִי הָיָה מִתַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָה. אָמַר: ׳אֲנִי גֵּר מִצְרִי נָשׂוּי גִּיּוֹרֶת מִצְרִית, בְּנִי בֵּן גֵּר מִצְרִי, וַאֲנִי מַשִּׂיאוֹ לְגִיּוֹרֶת מִצְרִית, וְנִמְצָא בֵּן בְּנִי כָּשֵׁר לָבֹא בְּקָהָל׳. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: ׳לֹא בְּנִי! אֶלָּא אַף אַתָּה הַשִּׂיאוֹ לְבַת גִּיּוֹרֶת מִצְרִית, כְּדֵי שֶׁיִּהוּ שִׁלְשָׁה דּוֹרוֹת מִיכָּן, וּשְׁלשָׁה דּוֹרוֹת מִיכָּן׳.

רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי לְעֶזֶר. דִּבְרֵי חֲכָמִים? רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק (דְּבָרִים כג, ג): ״לֹא יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל יְיָ״ – בְּקָהָל בָּרוּר אֵינוֹ בָא, בָּא הוּא בְּקָהָל סָפֵק.

תַּמָּן תְּנִינַן: סָפֵק בֶּן תִּשְׁעָה לָרִאשׁוֹן, סָפֵק בֶּן שִׁבְעָה לָאַחֲרוֹן – יוֹצִיא וְהַוָּלָד כָּשֵׁר, וְחַיָּבִין אָשָׁם תָּלוּי. תָּנֵי: הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר לִהְיוֹת כֹּהֵן, וְהַשֵּׁנִי מַמְזֵר בְּסָפֵק. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֵין מַמְזֵר בְּסָפֵק. מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב בְּסָפֵק כּוּתִים וּבְסָפֵק חֲלָלִים. כְּהַהִיא דְתְנִינַן תַּמָּן: עֲשָׂרָה יוּחֲסִין עָלוּ מִבָּבֶל. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב – שְׁמוֹנָה. עַל דַּעְתִּין דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר – תִּשְׁעָה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבָּנִין – עֲשָׂרָה.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה כֹּהֶנֶת, צָרִיךְ לִבְדּוֹק אַחֲרֶיהָ אַרְבַּע אִימָּהוֹת שֶׁהֵן שְׁמוֹנָה: אִמָּהּ, וְאִם אִמָּהּ; וְאֵם אָבִי אִמָּהּ,

וְאִמָּהּ; וְאֵם אָבִיהָ, וְאִמָּהּ; וְאֵם אֲבִי אָבִיהָ, וְאִמָּהּ. לְוִיִּים וְיִשְׂרְאֵלִים מוֹסִיפִין עוֹד אַחַת.

גְּמָרָא: הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה כֹּהֶנֶת וְכוּ׳. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דְּרַבִּי מֵאִיר הִיא.

[מה.]

דְּתָנֵי: אֵי זוֹ הִיא עִיסָּה כְּשֵׁרָה? כָּל־שֶׁאֵין בָּהּ לֹא חָלָל וְלֹא מַמְזֵר וְלֹא נָתִין. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל־שֶׁאֵין בָּהּ אַחַת מִכָּל־אֵלּוּ, בִּתָּהּ כְּשֵׁרָה לִכְהוּנָּה. אֲבָל מִשְׁפָּחָה שֶׁנִּשְׁתַּקְּעָה בָּהּ פְּסוּל – רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בּוֹדֵק עַד אַרְבַּע אִמָּהוֹת וּמַשְׁיֵא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בּוֹדֵק לְעוֹלָם.

רַב אָמַר: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: בּוֹדֵק מֵאֵי זוֹ מִשְׁפָּחָה מַשְׁיְאִין לִכְהוּנָּה, וּמַשְׁיֵא. בְּיַד מִי הוּא בּוֹדֵק? רַבִּי חַגַּי בְּשֵׁם רַבִּי יאשִׁיָּה: בּוֹדֵק בְּיַד קְרוֹבוֹתָיו.

רַבִּי חָמָא אַתָּא סָבָא. אָמַר לֵיהּ: מַשְׁיְאִין לִכְהוּנָּה מִן הָדָא זַרְעִיתָא? אָמַר לֵיהּ: אִין. וְאַסִּיב עַל פּוּמֵיהּ.

רַב אָמַר לְחִיָּה בְּרֵיהּ: נְחוֹת דְּרַג וְסַב אִיתָּא[פּג]. אָמַר רַבִּי אִידִי: שְׁכִיחָא הָא מִילְתָא בְּפוּמְהוֹן דְּרַבָּנָן (בַּמִּדְבָּר ה, כח): "וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהֹרָה הִיא"; מִכְּיוָן שֶׁלֹּא נִטְמְאָה – טְהוֹרָה. וְלֹא כִיהוּדָה בֶן פַּפּוּס, שֶׁנּוֹעֵל דֶּלֶת בִּפְנֵי אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לֵיהּ: נְהוֹגִין הֲווֹן אַבְהָתָךְ עֲבִדִין כֵּן? !

חַד כֹּהֵן אֲתָא לְגַבֵּי רַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר לֵיהּ: עַבְדִית מַתְנִיתָא. נָשָׂאתִי אִשָּׁה כֹּהֶנֶת, וּבָדַקְתִּי אַחֲרֶיהָ אַרְבָּעָה אִמָּהוֹת שֶׁהֵן שְׁמוֹנָה. אֲמַר לֵיהּ: אֵין הוּא עִיקָּרָא לָקֵי מִן רֵאשָׁה, מַאן מוֹדַע לָךְ?

לְוִיִּים וְיִשְׂרְאֵלִים מוֹסִיפִין עָלֶיהָ עוֹד אַחַת. וְלֹא נִמְצֵאתָ מַחְמִיר בְּיִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִן הַכֹּהֲנִים? ! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בּוּן: אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ, קֶנֶס קָנְסוּ חֲכָמִים בָּהֶן, שֶׁיְּהֵא אָדָם דָּבֵק בְּשִׁבְטוֹ וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: אֵין בּוֹדְקִין מִן הַמִּזְבֵּחַ וּלְמַעְלָה, וְלֹא מִן הַדּוּכָן וּלְמַעְלָה. וְלֹא מִן הַסַּנְהֶדְרִין וּלְמַעְלָה. וְכָל־מִי שֶׁהוּחְזְקוּ אֲבוֹתָיו מְשׁוֹטְרֵי הָרַבִּים, וְגַבָּאֵי צְדָקָה – מַשְׁיְאִין לִכְהוּנָּה, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִבְדֹּק אַחֲרֵיהֶן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר:

[מה:]

אַף מִי שֶׁהָיָה חָתוּם בְּאַרְכֵי הַיְשָׁנָה שֶׁל צִיפּוֹרִי. רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן אַנְטִיגּוֹנוֹס אוֹמֵר: אַף מִי שֶׁהָיָה מוּכְתָּב בְּאִיסְטְרַטָּא שֶׁל מֶלֶךְ.

גְּמָרָא: אֵין בּוֹדְקִין לֹא מִן הַמִּזְבֵּחַ וּלְמַעְלָה וְכוּ׳. כְּתִיב (דְּבָרִים יז, טו): "שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ". אֵין לִי אֶלָּא מֶלֶךְ, מִנַּיִן לְרַבּוֹת שׁוֹטְרֵי הָרַבִּים וְגַבָּאֵי צְדָקָה וְסוֹפְרֵי דַּיָּנִין וּמַכִּין בִּרְצוּעָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): "מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ" – כָּל־שֶׁתְּמַנְיֵהוּ עָלֶיךָ לֹא יְהֵא אֶלָּא מִן הַבְּרוּרִין שֶׁבְּאַחֶיךָ.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: כְּתִיב (דִּבְרֵי הַיָּמִים א׳ ז, מ): "וְהִתְיַחְשָׁם בַּצָּבָא בַּמִּלְחָמָה" – זְכוּת יַחֲסֵיהֶם עוֹמֶדֶת לָהֶם בַּמִּלְחָמָה. עַד כְּדוֹן מִן הַקַּבָּלָה. מִדִּבְרֵי

[פג] תִּתְחַתֵּן עִם אִשָּׁה אֲפִלּוּ מִמִּשְׁפָּחָה פְּחוֹת מֵיֻחֶסֶת מִמְּךָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְעַכֵּב בְּשִׁדּוּכִים וְתָבוֹא לִידֵי חֵטְא. וְקָרְבַּן־הָעֵדָה מְפָרֵשׁ: תִּקַּח אִשָּׁה מִמִּשְׁפָּחָה שֶׁהִיא פְּחוֹת מִמִּשְׁפַּחְתְּךָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּשְׂתָּרֵר עָלֶיךָ.

תוֹרָה? ״לֹא יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל יְיָ״ (דְּבָרִים כג, ג), ״לֹא יָבֹא פְּצוּעַ דַּכָּא״ וְגוֹ׳ (שָׁם, ב). מַה כְּתִיב בַּתְּרֵיהּ? ״כִּי תֵצֵא מַחֲנֶה עַל אֹיְבֶיךָ״ וְגוֹ׳ (שָׁם, י).

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: בַּת חָלָל זָכָר פְּסוּלָה לִכְהוּנָה לְעוֹלָם. יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשָּׂא חֲלָלָה – בִּתּוֹ כְּשֵׁרָה לִכְהוּנָה. חָלָל שֶׁנִּשָּׂא בַּת יִשְׂרָאֵל – בִּתּוֹ פְּסוּלָה לִכְהוּנָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּת גֵּר זָכָר כְּבַת חָלָל זָכָר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשָּׂא גִּיּוֹרֶת, בִּתּוֹ כְּשֵׁרָה לִכְהוּנָה, וְגֵר שֶׁנִּשָּׂא בַּת יִשְׂרָאֵל, בִּתּוֹ כְּשֵׁרָה לִכְהוּנָה. אֲבָל גֵּר שֶׁנִּשָּׂא גִּיּוֹרֶת, בִּתּוֹ פְּסוּלָה לִכְהוּנָה. אֶחָד גֵּרִים וְאֶחָד עֲבָדִים מְשׁוּחְרָרִין, וַאֲפִלּוּ עַד עֲשָׂרָה דּוֹרוֹת, עַד שֶׁתְּהֵא אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל. רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר: אַף גֵּר שֶׁנִּשָּׂא גִּיּוֹרֶת, בִּתּוֹ כְּשֵׁרָה לִכְהוּנָה.

גְּמָרָא: בַּת חָלָל זָכָר וְכוּ׳. רַב הַמְנוּנָא בְּשֵׁם רַב: בַּת, בַּת בַּת, לְעוֹלָם. רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: ״בְּעַמָּיו״ – מַה ״בְּעַמָּיו״ שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן, זְכָרִים אֲסוּרִין וּנְקֵיבוֹת מוּתָּרוֹת, אַף ״בְּעַמָּיו״ שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן, זְכָרִים אֲסוּרִין וּנְקֵיבוֹת מוּתָּרוֹת.

מַה נָפַק מִבֵּינֵיהוֹן? כֹּהֵן שֶׁבָּא עַל הַגְּרוּשָׁה וְהוֹלִיד בֵּן, וְהָלַךְ הַבֵּן וְהוֹלִיד בֵּן וּבַת. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב: בֵּין בַּת בֵּן וּבֵין בַּת בַּת, אֲסוּרָה; עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: בַּת בֵּן אֲסוּרָה וּבַת בַּת מוּתֶּרֶת.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב: ׳יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשָּׂא חֲלָלָה, בִּתּוֹ כְּשֵׁרָה לִכְהוּנָה׳. פְּתַר לָהּ: חֲלָלָה מִכַּנָּהּ. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן: ׳רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. בַּת גֵּר זָכָר כְּבַת חָלָל זָכָר׳. פְּתַר לָהּ, לֹא בָּא רַבִּי יוּדָה אֶלָּא לְהוֹסִיף. אִלּוּ אָמַר: בַּת חָלָל כְּבַת גֵּר, יָאוּת.

דָּלְמָא: רַבִּי הוֹשַׁעְיָה רַבָּא וְרַבִּי יוּדָה נְשִׂיָא הֲווֹן יָתְבִין. רָהִיט רַבִּי יוֹחָנָן וּלְחִישׁ לְרַבִּי הוֹשַׁעְיָה בְּאוּדְנֵיהּ: פְּצוּעַ דַּכָּא כֹּהֵן מַהוּ שֶׁיִּשָּׂא בַּת גֵּרִים? אָמַר לֵיהּ: מָה אָמַר לָךְ? אָמַר לֵיהּ: אָמַר לִי מִילָּה דְּנַגָּר בַּר נַגָּרִין לָא מְפָרֵק לַהּ. לָא אָמַר לִי:

[מו.]

גִּיּוֹרֶת, שֶׁהִיא כְּזוֹנָה אֶצְלוֹ, וְלֹא בַּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא מֻחֲלָלָה. לָא אָמַר לִי אֶלָּא: בַּת גֵּרִים. וּבַת גֵּרִים לָא כְּיִשְׂרְאֵלִית הִיא? פְּתַר לָהּ כְּרַבִּי יוּדָה, אָמַר: בַּת גֵּר זָכָר כְּבַת חָלָל זָכָר.

כֹּהֵן שֶׁבָּא עַל הַגְּרוּשָׁה וְהוֹלִיד בַּת, בַּת בַּת מָה הִיא? רַבִּי חֲנַנְיָה וְרַבִּי מָנָא – חַד אָמַר: כְּשֵׁרָה. וְחַד אָמַר: פְּסוּלָה. מֵתִיב מַאן דְּאָמַר כְּשֵׁרָה לְמַאן דְּאָמַר פְּסוּלָה: בַּת חָלָל זָכָר אֵינָהּ פְּסוּלָה, וַחֲלָלָה מִכַּנָּהּ אֵינָהּ פְּסוּלָה, מִשָּׁם מָה הִיא פְּסוּלָה?

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר וְכוּ׳. תַּמָּן תְּנִינַן: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הָאִשָּׁה בַּת גֵּרִים לֹא תִינָּשֵׂא לְכְהוּנָה, עַד שֶׁתְּהֵא אִמָּהּ מִיִּשְׂרָאֵל.

וְכוּלְּהוּ מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ (יְחֶזְקֵאל מד, כב): ״כִּי אִם בְּתוּלֹת מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל״. רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁיִּהְיֶה אָבִיהָ מִיִּשְׂרָאֵל. רַבִּי לִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: עַד שֶׁיִּהְיֶה אוֹ אָבִיהָ אוֹ אִמָּהּ מִיִּשְׂרָאֵל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עַד שֶׁיִּוָּלְדוּ בִּקְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד שֶׁיִּבָּנוּ בְּתוּלִים בִּקְדוּשַּׁת יִשְׂרָאֵל.

תַּנֵּי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן: גִּיּוֹרֶת שֶׁנִּתְגַּיְּרָה פְּחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד כְּשֵׁרָה לְכְהוּנָּה. מַה טַּעַם? "וְכֹל הַטַּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֲיוּ לָכֶם" (בַּמִּדְבָּר לא, יח) – וּפִינְחָס עִמָּהֶן. מָה עַבְדִּין לֵיהּ רַבָּנִין? "הַחֲיוּ לָכֶם" – לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת.

רַבִּי יוֹסָה, רַבִּי יָסָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן, רַבִּי יוֹנָה, רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסָה. חָנִין בַּר בָּא בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, וְהַכֹּהֲנִים נָהֲגוּ כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב.

חַד כֹּהֵן נְסַב בַּת גֵּרִים. אֲתָא עוֹבְדָא קֳמֵי רַבִּי אַבָּהוּ, וְאַרְבְּעֵיהּ אֲסַפְסָלֵיהּ[פד]. אָמַר לֵיהּ רַבִּי בִּיבִי: לָא כֵן אַלְפַּן רַבִּי: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי?! אָמַר לֵיהּ: וְלֹא נָהֲגוּ הַכֹּהֲנִים כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב? אָמַר לֵיהּ: רַבִּי, וְעַל הַמִּנְהָג לוֹקִין? אָמַר לֵיהּ: אִין כֵּינִי אַתְּ חָמֵי מְפַיֵּס, וַאֲנָא מוֹקִים לֵיהּ. מִן דְּקַיְמֵי, אָמַר לֵיהּ: רַבִּי, הוֹאִיל וְהוּתְּרָה הָרְצוּעָה, אַף אֲנִי מֻתָּר בָּהּ.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַעֲשֶׂה בְּמִשְׁפָּחָה בַּדָּרוֹם שֶׁהָיוּ קוֹרִין עָלֶיהָ עֶרֶר. וְשָׁלַח רַבִּי אֶת רוֹמִינוֹס לְבוֹדְקָהּ, וּבָדַק וּמָצָא שֶׁנִּתְגַּיְּרָה זְקֵינָתָהּ פְּחוּתָה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. וְהִכְשִׁירָהּ לְכְהוּנָּה. רַב הוֹשַׁעְיָה אָמַר: כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִכְשִׁירוּהָ. אָמַר רַבִּי זְעִירָא: דִּבְרֵי הַכֹּל הֵיא הָכָא. דַּאֲמַר רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב אָדָא בַּר אַחֲוָה, רַבִּי יוּדָן מַטֵּי בָּהּ בְּשֵׁם רַב, רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: וְלַד בּוֹגֶרֶת – כָּשֵׁר, שֶׁהוּא בְּלֹא תַעֲשֶׂה שֶׁהוּא מִכֹּחַ עֲשֵׂה. "וְהוּא אִשָּׁה בִּבְתוּלֶיהָ יִקָּח" (וַיִּקְרָא כא, יג) – לֹא בּוֹגֶרֶת. כָּל־לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁהוּא בָּא מִכֹּחַ עֲשֵׂה – עֲשֵׂה הוּא. וְדִכְוָותַהּ: "כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה" – לֹא גִּיּוֹרֶת. כָּל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁהוּא בָּא מִכֹּחַ עֲשֵׂה – עֲשֵׂה הוּא!

הָתִיב רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: הֲרֵי דּוֹר שֵׁנִי שֶׁל מִצְרִי, הֲרֵי הוּא בְּלֹא תַעֲשֶׂה שֶׁהוּא בָּא מִכֹּחַ עֲשֵׂה, עֲשֵׂה הוּא! חֲזַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָה וַאֲמַר: לֹא דוֹמֶה עֲשֵׂה שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל לַעֲשֵׂה שֶׁבְּכֹהֲנִים. עֲשֵׂה שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל – אָסוּר בַּכֹּל, עֲשֵׂה שֶׁבְּכֹהֲנִים – אָסוּר בְּכֹהֲנִים, וּמֻתָּר בְּלִוִּיִם וּבְיִשְׂרְאֵל.

[מו:]

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: הָאוֹמֵר 'בְּנִי זֶה מַמְזֵר' – אֵינוֹ נֶאֱמָן. וַאֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶן אוֹמְרִין עַל הָעֶבֶר שֶׁבְּמֵעֶיהָ 'מַמְזֵר הוּא' – אֵינָן נֶאֱמָנִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נֶאֱמָנִין.

גְּמָרָא: הָאוֹמֵר 'בְּנִי זֶה מַמְזֵר' – אֵינוֹ נֶאֱמָן וְכוּ'. תַּמָּן תְּנִינַן: הָאוֹמֵר 'בְּנִי זֶה' – נֶאֱמָן. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לָתֵת לוֹ, אֲבָל לֹא לְיקַח מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְלָא מַתְנִיתָא הִיא? **אֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶן אוֹמְרִין עַל הָעֶבֶר שֶׁבְּמֵעֶיהָ 'מַמְזֵר הוּא' – אֵינָן נֶאֱמָנִין!** דִּילְמָא עַל דְּרַבִּי יְהוּדָה אִיתְאֲמַרַת, דְּרַבִּי יוּדָה אָמַר: נֶאֱמָנִין עָלֶיהָ. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לָתֵת לוֹ, אֲבָל לֹא לְיקַח מִמֶּנּוּ.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה. עוֹד הִיא מַתְנִיתָא (דִּבְרִים כא, יז): "כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר". הָיוּ מַחֲזִיקִים בּוֹ שֶׁהוּא בְּנוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר: אֵינוֹ בְּנִי – אֵינוֹ נֶאֱמָן. שֶׁאֵינוֹ

[פד] הֲרְכִינוֹ עַל הַסַּפְסָל לְהַלְקוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת.

בְּנוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר: ׳בְּנִי הוּא׳ – נֶאֱמָן. אִית תַּנַּיי תָּנֵי: עַל קַדְמִיתָא ׳נֶאֱמָן׳. רַבִּי חִזְקִיָּה, רַבִּי זְרִיקָן בְּשֵׁם רַבִּי הוֹנָא: הָיוּ מַחֲזִיקִין אוֹתוֹ שֶׁהוּא מִשְׁפָּחָתוֹ – נֶאֱמָן.

הָיָה עוֹמֵד בְּצַד הַמּוֹכְסִין וְאָמַר: ׳בְּנִי הוּא׳, וְחָזַר וְאָמַר: ׳עַבְדִּי הוּא׳ – נֶאֱמָן. ׳עַבְדִּי הוּא׳, וְחָזַר וְאָמַר: ׳בְּנִי הוּא׳ – אֵינוֹ נֶאֱמָן. אִית תַּנַּיי תָּנֵי: נֶאֱמָן. אָמַר רַבִּי מָנָא: בְּגִין אִילֵּין כּוּתָאֵי דִּינּוּן מְשַׁעְבְּדִין בִּבְנֵיהֶן.

תָּנֵי: נֶאֱמָן עַל הַקָּטָן וְאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַגָּדוֹל. אֵי זֶהוּ גָּדוֹל? רַבִּי זְעִירָא אָמַר: כָּל־שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל־שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי אַבָּהוּ: גֵּר שֶׁמָּל וְלֹא טָבַל, וְהָיוּ לוֹ בָּנִים, וְאָמַר: ׳מַלְתִּי וְלֹא טָבַלְתִּי׳ – נֶאֱמָן, וּמַטְבִּילִין אוֹתוֹ בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם מַה נַכְּיֵיהּ, דִּבְרֵי רַב יְהוּדָה. מָה עָבַד לָהּ רַבִּי אַבָּהוּ? פָּתַר לָהּ: מִשּׁוּם מַה בְּכָךְ.

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: מִי שֶׁנָּתַן רְשׁוּת לִשְׁלוּחוֹ לְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ, וְהָלַךְ הוּא וְקִדְּשָׁהּ – אִם שֶׁלּוֹ קָדְמוּ – קִידּוּשָׁיו קִידּוּשִׁין. וְאִם שֶׁל שְׁלוּחוֹ קָדַם – קִידּוּשָׁיו קִידּוּשִׁין. וְאִם אֵין יָדוּעַ – שְׁנֵיהֶן נוֹתְנִין

[מז.]

גֵּט. וְאִם רָצוּ, אֶחָד נוֹתֵן גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס.

גְּמָרָא: וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁנָּתְנָה רְשׁוּת וְכוּ׳. וְלֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן? דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אָדָם מְבַטֵּל שְׁלִיחוּתוֹ בִּדְבָרִים! פְּתַר לָהּ: מִשּׁוּם חוּמְרָא דַּעֲרָיוֹת. רַבִּי יוֹסָה בְּרַבִּי בּוּן שְׁמַע לָהּ מִן דְּבַתְרָהּ: וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁנָּתְנָה רְשׁוּת לִשְׁלוּחָהּ לְקַדְּשָׁהּ, וְהָלְכָה הִיא וְקִידְּשָׁהּ אֶת עַצְמָהּ. וְלֵית הָדָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן? דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אָדָם מְבַטֵּל שְׁלִיחוּתוֹ בִּדְבָרִים! פְּתַר לָהּ, מִשּׁוּם חוּמְרָא הוּא בַּעֲרָיוֹת.

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: מִי שֶׁיָּצָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ לִמְדִינַת הַיָּם, וּבָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, וְאָמַר: ׳אִשָּׁה שֶׁיָּצָאת עִמִּי לִמְדִינַת הַיָּם, הֲרֵי הִיא זוֹ וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ׳ – אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה לֹא עַל הָאִשָּׁה וְלֹא עַל הַבָּנִים. אָמַר ׳אֵלּוּ בָּנֶיהָ׳ – צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הַבָּנִים, וְאֵינוֹ מֵבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה.

גְּמָרָא: רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ עָשׂוּ אוֹתָן כִּשְׁנֵי עֵדִים, חֲזָקָה אֵין אִשָּׁה שׁוֹתֶקֶת עַל בְּנֵי חֲבֶירְתָּהּ. רַבִּי אָבוּן שְׁמַע לָהּ מִן דְּבַתְרָהּ: ׳אִשָּׁה נָשָׂאתִי בִּמְדִינַת הַיָּם, הֲרֵי זוֹ וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ׳. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ עָשׂוּ אוֹתָן כִּשְׁנֵי עֵדִים, חֲזָקָה אֵין אִשָּׁה שׁוֹתֶקֶת עַל בְּנֵי חֲבֶירְתָּהּ.

הֲלָכָה י: מַתְנִיתִין: ׳אִשָּׁה נָשָׂאתִי בִּמְדִינַת הַיָּם, הֲרֵי הִיא זוֹ וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ׳ – מֵבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הַבָּנִים. ׳מֵתָה וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ׳ – צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה וְעַל הַבָּנִים.

גְּמָרָא: תָּנֵי: אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁבָּאוּ מִמְּדִינַת הַיָּם, הוּא אוֹמֵר: ׳אִשְׁתִּי הִיא׳, וְהִיא אוֹמֶרֶת ׳בַּעֲלִי הוּא׳ – אֵין הוֹרְגִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ. הוּחְזְקוּ – הוֹרְגִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם אֵשֶׁת אִישׁ. עַד כַּמָּה הִיא חֲזָקָה? רַבִּי יוֹנָה, רַבִּי בָּא, רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם.

תַּמָּן תְּנִינַן: תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִסָּה וּבָצֵק בְּיָדוֹ. רַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין, שֶׁדֶּרֶךְ תִּינוֹק לְטַפֵּחַ בָּעִסָּה. וְשׁוֹרְפִין עַל הַחֲזָקוֹת? רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא. אִיתְפַּלְגוּן רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: הוֹרְגִין עַל הַחֲזָקוֹת. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: אֵין הוֹרְגִין עַל הַחֲזָקוֹת. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא: כָּל־עַמָּא מוֹדַיי, שֶׁהוֹרְגִין עַל הַחֲזָקוֹת. מַה פְּלִיגִין? בִּשְׂרָפָה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: הוֹרְגִין עַל הַחֲזָקוֹת, וְאֵין שׂוֹרְפִין עַל הַחֲזָקוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: כְּשֵׁם שֶׁהוֹרְגִין עַל הַחֲזָקוֹת, כָּךְ שׂוֹרְפִין עַל הַחֲזָקוֹת.

וּמִנַּיִן שֶׁהוֹרְגִין עַל הַחֲזָקוֹת? רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן אָמַר: כָּתוּב (שְׁמוֹת כא, טו): "וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת". וְכִי דָּבָר בָּרִיא הוּא שֶׁזֶּה הוּא אָבִיו? וַהֲלֹא חֲזָקָה הִיא שֶׁהוּא אָבִיו! וְאַתְּ אָמַר הוֹרְגִין, אַף הָכָא הוֹרְגִין.

תָּנֵי: הֵבִיא רְאָיָה עַל הַגְּדוֹלִים, יָבִיא רְאָיָה עַל הַקְּטַנִּים. לַיְדָא מִילָּה? אָמַר רַבִּי יוֹנָה: אֲנִי אוֹמֵר שֶׁמָּה נִתְגָּרְשָׁה בִּנְתַיִם.

[מז:]

הֲלָכָה יא: מַתְנִיתִין: לֹא יִתְיַחֵד אִישׁ אֶחָד עִם שְׁתֵּי נָשִׁים, אֲבָל אִשָּׁה אַחַת מִתְיַחֶדֶת עִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִתְיַחֵד עִם שְׁתֵּי נָשִׁים בִּזְמַן שֶׁאִשְׁתּוֹ עִמּוֹ וְיָשֵׁן עִמָּהֶן בְּפוּנְדָּקִי, מִפְּנֵי שֶׁאִשְׁתּוֹ מְשַׁמַּרְתּוֹ. מִתְיַחֵד אָדָם עִם אִמּוֹ וְעִם בִּתּוֹ, וְיָשֵׁן עִמָּהֶן בְּקֵרוֹב בָּשָׂר. וְאִם הִגְדִּילוּ, זֶה יָשֵׁן בִּכְסוּתוֹ וְזֶה יָשֵׁן בִּכְסוּתוֹ. וְלֹא יְלַמֵּד רַוָּק סוֹפְרִים, וְלֹא תְּלַמֵּד אִשָּׁה סוֹפְרִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַף מִי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה לֹא יְלַמֵּד סוֹפְרִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יִרְעֶה רַוָּק אֶת הַבְּהֵמָה. וְלֹא יִישְׁנוּ שְׁנֵי רַוָּקִים בְּטַלִּית אֶחָד; וַחֲכָמִים מַתִּירִים. כָּל־שֶׁעִסְקוֹ עִם הַנָּשִׁים, לֹא יִתְיַחֵד עִם הַנָּשִׁים לְעוֹלָם. וְלֹא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת בֵּין הַנָּשִׁים.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לְעוֹלָם יִשְׁתַּדֵּל אָדָם לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת נְקִיָּה, וְיִתְפַּלֵּל לְמִי שֶׁהָעוֹשֶׁר שֶׁלּוֹ. לְפִי שֶׁאֵין לְךָ אֻמָּנוּת שֶׁאֵין בָּהּ עָנְיוּת וַעֲשִׁירוּת, שֶׁאֵין עָנְיוּת מִן הָאֻמָּנוּת, וְאֵין עֲשִׁירוּת מִן הָאֻמָּנוּת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: רָאִיתָ מִימֶיךָ חַיָּה וְעוֹף שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אֻמָּנוּת? וְהֵן מִתְפַּרְנְסִין שֶׁלֹּא בְצַעַר. וַהֲלֹא לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא לְשַׁמְּשֵׁנִי, כָּךְ מִתְפַּרְנְסִין שֶׁלֹּא בְצַעַר, וַאֲנִי נִבְרֵאתִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנִי, אֵינוֹ דִּין שֶׁאֶתְפַּרְנֵס שֶׁלֹּא בְצַעַר?! אֶלָּא שֶׁהֲרַעְתִּי אֶת מַעֲשַׂיי וְקִפַּחְתִּי אֶת פַּרְנָסָתִי.

אַבָּא גּוּרְיוֹן אִישׁ צַיְדָן אוֹמֵר מִשּׁוּם אַבָּא שָׁאוּל: לֹא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ חַמָּר, גַּמָּל, סַפָּר, סַפָּן, קַדָּר, רוֹעֶה וְחֶנְוָנִי, שֶׁאֻמָּנוּתָן אֻמָּנוּת לִיסְטִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ: הַחַמָּרִים, רֻבָּן רְשָׁעִים. הַגַּמָּלִים, רֻבָּן כְּשֵׁרִים. הַסַּפָּנִין, רֻבָּן חֲסִידִים. טוֹב שֶׁבְּרוֹפְאִים לְגֵיהִנֹּם. כָּשֵׁר שֶׁבְּטַבָּחִים שֶׁתָּפוּ שֶׁל עֲמָלֵק.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי אָבִין: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּכְשֵׁירִין. אֲבָל בִּפְרוּצִין – לֹא תִּתְיַחֵד אֲפִילוּ בְּמֵאָה אִישׁ.

תָּנֵי: בֵּן יוֹמוֹ שֶׁמֵּת, הֲרֵי הוּא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וּלְכָל קְרוֹבָיו כְּחָתָן שָׁלֵם. לֹא סוֹף דָּבָר בֵּן יוֹמוֹ חַי, אֶלָּא אֲפִילוּ יָצָא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ

בַּחַיִּים. וְיוֹצֵא בַּחֵיק, וְנִקְבַּר בְּאִשָּׁה אַחַת וּבִשְׁנֵי אֲנָשִׁים. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף בְּאִישׁ אֶחָד וּבִשְׁתֵּי נָשִׁים. מִסְתַּבְּרָא רַבִּי שִׁמְעוֹן מוֹדֵיי לְאַבָּא שָׁאוּל, אַבָּא שָׁאוּל לֹא מוֹדֵי לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁאֵין יֵצֶר הָרָע מָצוּי בְּבֵית הַקְּבָרוֹת.

רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי (דְּבָרִים יג, ז): "כִּי יְסִיתְךָ אָחִיךָ בֶּן אִמֶּךָ אוֹ בִנְךָ אוֹ בִתְּךָ אוֹ אֵשֶׁת חֵיקֶךָ"; אִמְּךָ בַּסֵּתֶר,

[מח.]

בִּתְּךָ בַּסֵּתֶר. מִתְיַחֵד אָדָם עִם אִמּוֹ וְדָר עִמָּהּ, עִם בִּתּוֹ וְדָר עִמָּהּ. עִם אֲחוֹתוֹ וְאֵינוֹ דָר עִמָּהּ.

וְיָשֵׁן עִמָּהֶן בְּקֵירוּב בָּשָׂר. תָּנֵי רַבִּי חֲלַפְתָּא בֶּן שָׁאוּל: הַבַּת אֵצֶל הָאָב, עַד בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. הַבֵּן אֵצֶל הָאֵם, עַד בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. הִגְדִּילוּ, זֶה יָשֵׁן בִּכְסוּתוֹ וְזֶה יָשֵׁן בִּכְסוּתוֹ.

תָּנֵי: שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ יְשֵׁינִים בְּמִטָּה אַחַת, זֶה מִתְכַּסֶּה בִּכְסוּת עַצְמוֹ וְקוֹרֵא, וְזֶה מִתְכַּסֶּה בִּכְסוּת עַצְמוֹ וְקוֹרֵא. אִם הָיוּ בְנוֹ וּבִתּוֹ קְטַנִּים, מוּתָּר. תַּמָּן אָמְרִין: אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ מֻתָּר. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: לְאִישׁ וְאִשָּׁה נִצְרְכָה.

וְלֹא יְלַמֵּד רַוָּק סוֹפְרִים, וְלֹא תְּלַמֵּד אִשָּׁה סוֹפְרִים וְכוּ׳. תָּנֵי: רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים וְאֵינָן עִמּוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, לֹא יְלַמֵּד סוֹפְרִים. רַבִּי יוּדָן בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל עֲבַד חַד מַתְנְיִין הָכֵן.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יִרְעֶה רַוָּק אֶת הַבְּהֵמָה. וְלֹא יִישְׁנוּ שְׁנֵי רַוָּקִים בְּטַלִּית אֶחָד; וַחֲכָמִים מַתִּירִים. יָאוּת אָמַר רַבִּי יוּדָה! מַה טַּעֲמָא דְרַבָּנִין? חַס וְשָׁלוֹם! לֹא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל לֹא עַל הַזְּכוּר וְלֹא עַל הַבְּהֵמָה. וְהָתְנִינַן: לֹא יְלַמֵּד רַוָּק סוֹפְרִים! מִשֶּׁם שֶׁאִמּוֹ בָּאָה עִמּוֹ, אֲחוֹתוֹ בָּאָה עִמּוֹ

לֹא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת בֵּין הַנָּשִׁים וְכוּ׳. תָּנֵי: לֹא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ חַמָּר, וְגַמָּל, וְסַפָּן, קַדָּר, קָרָר[פה], רוֹעֶה, חֲנָוָנִי, מִפְּנֵי שֶׁאֻמָּנוּתָן אֻמָּנוּת לִיסְטִין.

אַבָּא אוּרְיָן אִישׁ צַיְדָן אוֹמֵר מִשּׁוּם אַבָּא שָׁאוּל וְכוּ׳. רוֹב חַמָּרִים רְשָׁעִים, רוֹב גַּמָּלִין כְּשֵׁירִין, רוֹב סַפָּנִין חֲסִידִים. רוֹב מַמְזֵירִין פִּקְחִין; רוֹב עֲבָדִים גֵּאִים; רוֹב בְּנֵי אָבוֹת בּוּשָׁנִים; רוֹב בָּנִים דּוֹמִין לַאֲחֵי הָאֵם; כָּשֵׁר שֶׁבְּרוֹפְאִים לְגֵיהִנֹּם; הַכָּשֵׁר שֶׁבַּטַּבָּחִים שׁוֹתֵף עֲמָלֵק. תָּנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: הַכָּשֵׁר שֶׁבַּגּוֹיִם - הָרוֹג. הַטּוֹב שֶׁבְּנָחָשִׁים - רַצֵּץ אֶת מֹחוֹ. הַכְּשֵׁרָה שֶׁבַּנָּשִׁים - בַּעֲלַת כְּשָׁפִים. אַשְׁרֵי מִי שֶׁעוֹשֶׂה רְצוֹן הַמָּקוֹם.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִכָּל־מָקוֹם אָדָם מִתְפַּרְנֵס. אַשְׁרֵי מִי שֶׁרוֹאֶה אֶת הוֹרָיו בְּאֻמָּנוּת מְעֻלָּה, אוֹי לוֹ לְמִי שֶׁרוֹאֶה אֶת הוֹרָיו בְּאֻמָּנוּת פְּגוּמָה.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לְעוֹלָם יִשְׁתַּדֵּל אָדָם לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת נְקִיָּה וְכוּ׳. מַה יַּעֲשֶׂה אָדָם? יִשְׁתַּדֵּל וִילַמֵּד אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת קְטַנָּה, וְיִתְפַּלֵּל וִיבַקֵּשׁ רַחֲמִים מִמִּי שֶׁהָעוֹשֶׁר שֶׁלּוֹ, שֶׁאֵין לְךָ אֻמָּנוּת שֶׁאֵין בָּהּ עֲנִיִּים וַעֲשִׁירִים, אֶלָּא הַכֹּל לְפִי זְכוּת הָאָדָם.

[פה] מַסִּיעַ קְרוֹנוֹת

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: רָאִיתָ מִימֶיךָ אֲרִי סַבָּל? צְבִי קַיָּץ? שׁוּעַל חֲנָנִי? וְהֵן מִתְפַּרְנְסִין בְּלֹא צַעַר. וְלָמָּה נִבְרְאוּ? לְשַׁמְּשֵׁנִי. וַאֲנִי נִבְרֵאתִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנִי. וַהֲרֵי הַדְּבָרִים קַל וָחֹמֶר! וּמָה אִם אֵלּוּ שֶׁנִּבְרְאוּ לְשַׁמְּשֵׁנִי, כָּךְ הֵן מִתְפַּרְנְסִין בְּלֹא צַעַר, אֲנִי שֶׁנִּבְרֵאתִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנִי אֵינוֹ דִין שֶׁאֶהֱא מִתְפַּרְנֵס בְּלֹא צַעַר?! וּמִי גָּרַם לִי לִהְיוֹת מִתְפַּרְנֵס בְּצַעַר? הֱוֵי אוֹמֵר, חֲטָאַי, עַל שֶׁהֵרַעְתִּי מַעֲשַׂי, קִיפַּחְתִּי פַּרְנָסָתִי.

הֲלָכָה יב: מַתְנִיתִין: רַבִּי נְהוֹרַאי אוֹמֵר: מַנִּיחַ אֲנִי כָּל־אֻמָּנִיּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וְאֵינִי מְלַמֵּד אֶת בְּנִי אֶלָּא תוֹרָה. שֶׁאָדָם אוֹכֵל מִשְׁכָּרָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא. וּשְׁאָר אֻמָּנִיּוֹת אֵינָן כֵּן, שֶׁאִם נִכְנַס אָדָם לִידֵי חוֹלִי, אוֹ לִידֵי זִקְנָה, אוֹ לִידֵי מִדָּה שֶׁל יִסּוּרִין, וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲסֹק בִּמְלַאכְתּוֹ, הֲרֵי הוּא מֵת וּמֻטָּל בְּרָעָב; אֲבָל הַתּוֹרָה אֵינָהּ כֵּן, אֶלָּא מְשַׁמַּרְתּוֹ מִכָּל־רַע בְּנַעֲרוּתוֹ, וְנוֹתֶנֶת לוֹ אַחֲרִית וְתִקְוָה בְּזִקְנוּתוֹ.

בְּנַעֲרוּתוֹ מָה הוּא אוֹמֵר? "וְקוֵי יְיָ יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים יָרוּצוּ וְלֹא יִיגְעוּ יֵלְכוּ וְלֹא יִיעָפוּ" (יְשַׁעְיָה מ, לא). בְּזִקְנוּתוֹ מָה הוּא אוֹמֵר? "עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ" (תְּהִלִּים צב, טו). וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּאַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (בְּרֵאשִׁית כד, א): "וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל". מְצִינוּ שֶׁעָשָׂה אַבְרָהָם אָבִינוּ אֶת כָּל־הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ עַד שֶׁלֹּא נִתְּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם כו, ה): "עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי".

גְּמָרָא: רַבִּי נְהוֹרַיי אוֹמֵר: מַנִּיחַ אֲנִי כָּל־אֻמָּנִיּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וְאֵינִי מְלַמֵּד אֶת בְּנִי אֶלָּא תוֹרָה, שֶׁכָּל אֻמָּנוּת אֵינוֹ עוֹמֶדֶת לוֹ לְאָדָם אֶלָּא בִּימֵי נַעֲרוּת, בִּזְמַן שֶׁכֹּחוֹ עָלָיו. אֲבָל אִם בָּא לִידֵי חוֹלִי, אוֹ נִכְנָס לִידֵי זִקְנָה, אוֹ לִידֵי מִדָּה שֶׁל יִסּוּרִין, וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה - הֲרֵי הוּא מֵת בְּרָעָב. אֲבָל הַתּוֹרָה אֵינָהּ כֵּן; אֶלָּא מְכַבַּדְתּוֹ וּמְשַׁמַּרְתּוֹ מִכָּל־רַע בְּנַעֲרוּתוֹ, וְנוֹתֶנֶת לוֹ אַחֲרִית וְתִקְוָה בְּזִקְנוּתוֹ. בְּנַעֲרוּתוֹ מַהוּ אוֹמֵר? "וְקוֵי יְיָ יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים יָרוּצוּ וְלֹא יִיגְעוּ יֵלְכוּ וְלֹא יִיעָפוּ". בְּזִקְנוּתוֹ מַהוּ אוֹמֵר? "עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ". וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בְּאָבִינוּ

[מח:]

אַבְרָהָם, שֶׁשִּׁמֵּר אֶת הַתּוֹרָה עַד שֶׁלֹּא בָּאת לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כו, ה): "עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי". אַף גִּידְּלוֹ וּבֵירְכוֹ בְּנַעֲרוּתוֹ, וְנָתַן לוֹ אַחֲרִית וְתִקְוָה בְּזִקְנוּתוֹ. בְּנַעֲרוּתוֹ מַהוּ אוֹמֵר? "וְאַבְרָהָם כָּבֵד מְאֹד בַּמִּקְנֶה בַּכֶּסֶף וּבַזָּהָב" (בְּרֵאשִׁית יג, ב). וּבְזִקְנוּתוֹ מַהוּ אוֹמֵר? "וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל" (שָׁם כד, א).

רַבִּי חִזְקִיָּה, רַבִּי כֹּהֵן בְּשֵׁם רַב: אָסוּר לָדוּר בְּעִיר שֶׁאֵין בָּהּ לֹא רוֹפֵא, וְלֹא מֶרְחָץ, וְלֹא בֵּית דִּין מַכִּין וְחוֹבְשִׁין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: אַף אָסוּר לָדוּר בְּעִיר שֶׁאֵין בָּהּ גִּנּוֹנִיתָא שֶׁל יָרָק.

רַבִּי חִזְקִיָּה, רַבִּי כֹּהֵן בְּשֵׁם רַב: עָתִיד אָדָם לִיתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן עַל כָּל מַה שֶּׁרָאָת עֵינוֹ

וְלֹא אָכַל. רַבִּי לָעְזָר חֲשַׁשׁ לַהֲדָא שְׁמוּעָתָא, וּמְצַמֵּית לֵיהּ פְּרִיטִין, וַאֲכִיל בְּהוֹן מִכָּל מִילָּה חָדָא בְּשַׁתָּא[פו].

הַדְרָן עֲלָךְ פֶּרֶק עֲשָׂרָה יוֹחֲסִין

וְכֹלָּא מַסֶּכְתָּא דְּקִדּוּשִׁין

וְכֹלָּא סִדְרָא דְּנָשִׁים

[פו] הָיָה חוֹסֵךְ פְּרוּטוֹת וְקוֹנֶה מִכָּל פְּרִי חָדָשׁ בַּשָּׁנָה[פו]

הַדְּרָן עָלָךְ מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין (וְסֵדֶר נָשִׁים) וְהַדְּרָךְ עָלָן, דַּעְתָּן עָלָךְ מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין (וְסֵדֶר נָשִׁים) וְדַעְתָּךְ עָלָן, לָא נִתְנַשֵּׁי מִנָּךְ מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין (וְסֵדֶר נָשִׁים) וְלָא תִתְנַשֵּׁי מִנָּן, לָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי:

יאמר כן שלש פעמים ואחר כך יאמר זה:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא תּוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא. חֲנִינָא בַּר פַּפָּא, רָמֵי בַּר פַּפָּא, נַחְמָן בַּר פַּפָּא, אַחַאי בַּר פַּפָּא, אַבָּא מָרִי בַּר פַּפָּא, רַפְרָם בַּר פַּפָּא, רָכִישׁ בַּר פַּפָּא, סוּרְחַב בַּר פַּפָּא, אַדָּא בַּר פַּפָּא, דָּרוּ בַּר פַּפָּא:

הַעֲרֶב נָא, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפְיוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי צֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לִשְׁמָהּ. מֵאֵיבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשָּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים, אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים, אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שָׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר: וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי, כְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לִסַּיֵּם מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין (וְסֵדֶר נָשִׁים), כֵּן תַּעַזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם, לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה, וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם, וְיִתְקַיֵּם בִּי: בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ: כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם:

תוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת יוֹמָא פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. בָּא לוֹ לְהַקְרִיחַ אֶת הַמִּזְבֵּחַ, מֵהֵיכָן הוּא מַתְחִיל? מִקֶּרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מַעֲרָבִית, מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, דְּרוֹמִית מִזְרָחִית, מָקוֹם שֶׁמַּתְחִיל בַּחַטָּאת עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, מִשָּׁם הָיָה גּוֹמֵר עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּמָקוֹמוֹ הָיָה עוֹמֵד וּמְחַטֵּא. וְעַל כֻּלָּן הָיָה נוֹתֵן מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, חוּץ מֵאוֹתָהּ שֶׁבָּאֲלַכְסוֹן שֶׁנּוֹתֵן מִמַּטָּה לְמַעְלָה. רַבִּי יְהוּדָה מִשֵּׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: בְּמָקוֹמוֹ הָיָה עוֹמֵד וּמְחַטֵּא, וְעַל כֻּלָּן הָיָה נוֹתֵן מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, חוּץ מִזּוֹ שֶׁהָיָה לְפָנָיו, שֶׁכְּנֶגֶד אֲלַכְסוֹן, שֶׁהָיָה נוֹתֵן מִלְמַעְלָה לְמַטָּה.

ב. הִזָּה עַל טָהֳרוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים, לֹא הָיָה מַזֶּה, לֹא עַל הָאֵפֶר וְלֹא עַל גַּבֵּי הַגֶּחָלִים, אֶלָּא עַל גַּגּוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ. וְהִיא יוֹרֶדֶת עַל הַקִּיר, עַל כָּל הַזָּיָה - טְבִילָה. נָתַן עַל הַקֶּרֶן מִכָּאן וּמִכָּאן - כָּשֵׁר. מִן הַקֶּרֶן וְלִפְנִים - פָּסוּל.

ג. שְׁנָּה מַתַּן קָרְנוֹת - פָּסוּל. אִם חִסַּר אֲפִלּוּ אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת - פָּסוּל. הִקְדִּים מַתַּן שֶׁבַע לְמַתַּן אַרְבַּע - יַחֲזֹר וְיִתֵּן. מִדַּם מַתָּנוֹת שֶׁבַע אַחַר מַתַּן אַרְבַּע, עַד שֶׁלֹּא גָּמַר אֶת הַמַּתָּנוֹת שֶׁבִּפְנִים - יָצָא וְשָׁפַךְ שְׁיָרֵי הַדָּם לִיסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, וְשֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן הָיָה שׁוֹפֵךְ אֶל יְסוֹד דְּרוֹמִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵלּוּ וְאֵלּוּ לִיסוֹד מַעֲרָבִי, אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְעָרְבִין לָאַמָּה וְיוֹצְאִין לְנַחַל קִדְרוֹן, וְנִמְכָּרִין לַגַּנָּנִין לְזַבֵּל, וּמוּעָלִין בָּהֶם; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵין מְעִילָה בַּדָּמִים.

ד. כָּל מַעֲשֶׂה יוֹם הַכִּפּוּרִים הָאֲמוּרִים עַל הַסֵּדֶר, אִם הִקְדִּים מַעֲשֶׂה לַחֲבֵרוֹ - לֹא עָשָׂה כְּלוּם, חוּץ מִן הוֹצָאַת כַּף וּמַחְתָּה, שֶׁאִם הִקְדִּים מַעֲשֶׂה לַחֲבֵרוֹ - מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי? בְּדָבָרִים הַנַּעֲשִׂים בְּבִגְדֵי לָבָן מִבַּחוּץ, אַף עַל פִּי שֶׁאִם הִקְדִּים מַעֲשֶׂה לַחֲבֵרוֹ מִכָּל הַנַּעֲשִׂים - מַה שֶּׁעָשָׂה

הַשָּׁלֵם

עָשׂוּי. נָתַן מִקְצָת הַמַּתָּנוֹת מִבִּפְנִים, וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם - יָבִיא דָּם אַחֵר וְיַתְחִיל בַּתְּחִלָּה, כְּמַתָּנוֹת שֶׁבִּפְנִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק. נָתַן מִקְצָת מַתָּנוֹת שֶׁבַּהֵיכָל, וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם - יָבִיא דָּם אַחֵר, וְיַתְחִיל בַּתְּחִלָּה בַּהֵיכָל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק. גָּמַר מַתָּנוֹת שֶׁבַּהֵיכָל, וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם - יָבִיא דָּם אַחֵר וְיַתְחִיל בַּתְּחִלָּה. מַתָּנוֹת שֶׁבַּמִּזְבֵּחַ - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק. נָתַן מִקְצָת הַמַּתָּנוֹת שֶׁבַּמִּזְבֵּחַ, וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם - יָבִיא דָּם אַחֵר וְיַתְחִיל בַּתְּחִלָּה בְּמַתָּנוֹת הַמִּזְבֵּחַ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק יַתְחִיל. גָּמַר מַתָּנוֹת שֶׁבַּמִּזְבֵּחַ וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם - אֵין מַתָּן יְסוֹד מְעַכֵּב, וְכֻלָּן מְטַמְּאִין בְּגָדִים וְנִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְטַמְּאִין בְּגָדִים, וְאֵין נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן הוֹאִיל וְגָמַר בּוֹ כַּפָּרָה.

ה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: זֶה סִימָן, כָּל הַיּוֹצֵא מִבִּפְנִים לְהִנָּתֵן בַּחוּץ - נוֹטֵל מִן הַסָּמוּךְ לִפְנִים. וְכָל הַנּוֹטֵל מִבִּפְנִים לְהִנָּתֵן בַּחוּץ - נוֹתֵן עַל הַסָּמוּךְ לִפְנִים. נָתַן מִדַּם הַפָּר בִּפְנִים וּבַחוּץ, מִדַּם הַשָּׂעִיר בִּפְנִים וּבַחוּץ - הַפְּנִימִים עָלוּ לוֹ וְהַחִיצוֹנִים לֹא עָלוּ לוֹ. נָתַן מִקְצָת הַמַּתָּנוֹת שֶׁבִּפְנִים, וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם - יָבִיא אַחֵר וְיַתְחִיל בַּתְּחִלָּה עַל הַפָּרֹכֶת. נָתַן מִקְצָת הַמַּתָּנוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד - יָצָא, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא טז, כ): "וְכִלָּה מִכַּפֵּר"; אִם כִּפֶּר - כִּלָּה, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם כִּלָּה - כִּפֶּר, אֵין מַתַּן הַיְסוֹד מְעַכֵּב, וְכֻלָּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד - יָצְאוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא טז, כ): "וְכִלָּה מִכַּפֵּר".

ו. פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁהִפְרִישׁ אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָן עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הָרִאשׁוֹנִים - יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ וְיִמָּכְרוּ, וְיִפְּלוּ דְּמֵיהֶן לִנְדָבָה - שֶׁאֵין חַטָּאת הַצִּבּוּר מֻתָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תְּמוּת. וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: נִשְׁפַּךְ הַדָּם - יָמוּת

תּוֹסֶפְתָּא

הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, מֵת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ - יִשָּׁפֵךְ הַדָּם. שְׁנֵי שְׂעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים - מִצְוָתָן בְּהַגְרָלָה, עַד שֶׁלֹּא הִגְרִיל עֲלֵיהֶן - רַשַּׁאי לְשַׁנּוֹתָן בְּדָבָר אַחֵר, מִשֶּׁהִגְרִיל עֲלֵיהֶן - אֵין רַשַּׁאי לְשַׁנּוֹתָן בְּדָבָר אַחֵר. פֶּסַח שֶׁלֹּא קָרַב בָּרִאשׁוֹן - יִקְרַב בַּשֵּׁנִי. לֹא קָרַב בַּשֵּׁנִי - יִקְרַב לְשָׁנָה הַבָּאָה. מָעוֹת שֶׁלֹּא קָרְבוּ בָּרִאשׁוֹן - יִקְרְבוּ בַּשֵּׁנִי. לֹא קָרְבוּ בַּשֵּׁנִי - יִקְרְבוּ לְשָׁנָה הַבָּאָה. חֲגִיגָה שֶׁלֹּא קָרְבָה בָּרִאשׁוֹנָה - תִּקְרַב בַּשֵּׁנִיָּה, לֹא קָרְבָה בַּשֵּׁנִי - תִּקְרַב בַּשְּׁלִישִׁי, לֹא קָרְבָה בַּשְּׁלִישִׁי - תִּקְרַב בְּשָׁנָה הַבָּאָה. שְׂעִירֵי הָרֶגֶל שֶׁלֹּא קָרְבוּ בָּרֶגֶל - יִקְרְבוּ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. לֹא קָרַב בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ - יִקְרְבוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. לֹא קָרְבוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים - יִקְרְבוּ לָרֶגֶל הַבָּא. וְשֶׁמִּתְחִלָּה לֹא הֻקְרְבוּ לְקָרְבְּנוֹת צִבּוּר אֶלָּא עַל מְנָת לִקָּרֵב עַל הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן.

ז. מֵת שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ עַד שֶׁלֹּא זָרַק דָּם שֶׁל הָרִאשׁוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִתְוַדָּה עָלָיו - יָצָא, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז, י): "יָעֳמַד חַי", עַד מָתַי יְהֵא זָקוּק לִהְיוֹת חַי? עַד "וְכִלָּה מְכַפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ"; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד שְׁעַת וִדּוּי.

ח. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּךְ הוּא אוֹמֵר: "חָטְאוּ עָווּ פָּשְׁעוּ לְפָנֶיךָ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל". כֶּבֶשׁ עוֹשִׁין, מִפְּנֵי אֲלֶכְסַנְדְּרִין, שֶׁהָיוּ מְתַלְשִׁין בִּשְׂעָרוֹ, וְאוֹמְרִין לוֹ: 'טוֹל וָצֵא! טוֹל וָצֵא!' יַקִּירֵי יְרוּשָׁלַיִם מְלַוִּין אוֹתוֹ עַד סְפָה רִאשׁוֹנָה. עֶשֶׂר סְכוֹת בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר מִילִין הָיוּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תֵּשַׁע סְכוֹת בְּתוֹךְ עֶשְׂרָה מִילִין הָיוּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: חָמֵשׁ סְכוֹת בְּתוֹךְ עֶשְׂרָה מִילִין, הָיוּ מְעָרְבִין מִזּוֹ לְזוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה: יָכוֹלְנִי אֲנִי לַעֲשׂוֹתָן שְׁתֵּי סְכוֹת.

ט. שָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הֲרֵי שֶׁחָלָה שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, מַהוּ לְהַרְכִּיבוֹ? אָמַר לָהֶם: יָכוֹל הוּא לְהַרְכִּיב אֶת אֲחֵרִים, חָלָה מְשֻׁלָּחוֹ, מַהוּ לְשַׁלְּחוֹ בְּיַד אַחֵר? אָמַר לָהֶם: כָּךְ תִּהְיוּ בְּשָׁלוֹם אֲנִי וְאַתֶּם, דָּחְאוּהוּ וְלֹא מֵת, מַהוּ שֶׁיֵּרֵד אַחֲרָיו וִימִיתֶנּוּ? אָמַר לָהֶם? כֵּן יֹאבְדוּ כָּל אוֹיְבֶיךָ ה' (שופטים ה, לא). וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חָלָה שָׂעִיר - מַרְכִּיבוֹ, חָלָה מְשֻׁלָּחוֹ בְּיַד אַחֵר, דָּחְאוּהוּ וְלֹא מֵת - יֵרֵד אַחֲרָיו וִימִיתֶנּוּ.

י. שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְטַמֵּא בְּגָדִים - מְטַמֵּא אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְטַמֵּא אוֹכְלִים וּמַשְׁקִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חַי, וְאֵין חַי מְטַמֵּא אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין. מֵאֵימָתַי מְטַמֵּא בְּגָדִים? מִשֶּׁיֵּצֵא מֵחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשָּׁעָה שֶׁמַּגִּיעַ לַצּוּק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִשְּׁעַת דְּחִיָּתוֹ לַצּוּק.

יא. פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְטַמְּאִין בְּגָדִים - מְטַמְּאִין אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ - אֵין מְטַמֵּא אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חַי, וְאֵין חַי מְטַמֵּא אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין. מֵאֵימָתַי מְטַמְּאִין בְּגָדִים? מִשֶּׁיֵּצְאוּ מֵחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשֶּׁיַּצִּית הָאוּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִשֶּׁיַּצִּית הָאוּר בְּרֻבָּן.

יב. הֵיכָן שׂוֹרְפִין אוֹתָן? בְּבֵית הַדֶּשֶׁן הַגָּדוֹל, חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, לִצְפוֹנָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם חוּץ לִשְׁלֹשׁ מַחֲנוֹת, וּמִזְקִיפִין שָׁם כֹּהֲנִים הָיוּ מַעֲמִידִין סְבִיבוֹת הַמַּעֲרָכָה, מִפְּנֵי דֹּחַק הָעָם - כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ קוֹפְצִים לְרָאוֹת, וְנוֹפְלִין לְתוֹךְ הַמְּדוּרָה. אֶחָד הַשּׂוֹרֵף וְאֶחָד הַמְסַיֵּעַ בִּשְׁעַת שְׂרֵפָה - מְטַמְּאִין בְּגָדִים, אֲבָל הַמְסַדֵּר אֶת הַמַּעֲרָכָה וּמַצִּית אֶת הָאוּר לְאַלְתַּר - אֵין מְטַמֵּא בְּגָדִים.

יג. שְׁמוֹנָה בְּרָכוֹת מְבָרֵךְ בְּאוֹתוֹ יוֹם, עַל הַתּוֹרָה - כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּבָרְכִין עַל הַתּוֹרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, עַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַהוֹדָאָה, וְעַל מְחִילַת הָעָוֹן כְּסִדְרָן, וְעַל הַמִּקְדָּשׁ - בְּרָכָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְעַל הַכֹּהֲנִים - בְּרָכָה בִּפְנֵי עַצְמָן, וְעַל יִשְׂרָאֵל בְּרָכָה בִּפְנֵי עַצְמָן, וּשְׁאָר תְּפִלָּה תְּחִנָּה וּבַקָּשָׁה, שֶׁעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

לְהִוָּשַׁע מִלְּפָנֶיךָ, וְחוֹתֵם בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. כָּל הָעָם קוֹרִין בְּשָׁלֶהֶם - כְּדֵי לְהַרְאוֹת חֲזִיתָן לָרַבִּים.

יד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: סֵדֶר הַקָּרְבָּנוֹת כָּךְ הָיוּ מַקְרִיבִין, פַּר הָעוֹלָה וְשָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ הָיוּ קְרֵבִין עִם תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר, וְאַחַר כָּךְ פַּר וְשָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בִּפְנִים, וְאַחַר כָּךְ אֵילוֹ וְאֵיל הָעָם, וְאַחַר כָּךְ שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִים. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: פַּר הָעוֹלָה וְשִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִים הָיוּ קְרֵבִין עִם תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר כח, כג): "מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד" וְגוֹ'; וְאַחַר כָּךְ פַּר וְשָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בִּפְנִים, וְאַחַר כָּךְ שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר כט, יא): "מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפֻּרִים וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם", וְאַחַר כָּךְ אֵילוֹ וְאֵיל הָעָם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֶחָד קָרֵב עִם תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר, וְשִׁשָּׁה קְרֵבִין עִם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם.

טו. וְיוֹם-טוֹב עָשָׂה לְאוֹהֲבָיו. וּמַעֲשֶׂה בְּיִשְׁמָעֵאל בֶּן קְמְחִית, שֶׁיָּצָא לְדַבֵּר עִם הַמֶּלֶךְ עֲרָבִי, וְנִתְּזָה צִינּוֹרָא מִפִּיו, וְנָפְלָה עַל בְּגָדָיו, נִכְנַס אֶחָיו וְשִׁמֵּשׁ תַּחְתָּיו בְּכָהוּנָה גְּדוֹלָה, רָאֲתָה אִמָּן שֶׁל אֵלּוּ שְׁנֵי כֹהֲנִים גְּדוֹלִים בְּיוֹם אֶחָד.

מַסֶּכֶת יוֹמָא פֶּרֶק רְבִיעִי

א. יוֹם הַכִּפּוּרִים אָסוּר בַּאֲכִילָה, בִּרְחִיצָה, וּבִשְׁתִּיָּה, וּבְסִיכָה, וּבִנְעִילַת הַסַּנְדָּל, וּבְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, אֲפִלּוּ בְּאַנְפִּילְיָא שֶׁל בֶּגֶד. קְטַנִּים מֻתָּרִין בְּכֻלָּן, וַאֲסוּרִין בִּנְעִילַת הַסַּנְדָּל מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן.

ב. תִּינוֹקוֹת סָמוּךְ לְפִרְקָן - מְחַנְּכִין אוֹתָן בְּפְנֵי שָׁנָה וּבְפְנֵי שְׁתַּיִם, בִּשְׁבִיל שֶׁיְּהוּ רְגִילִין בְּמִצְוֹת. רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה מַפְטִיר בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, בִּשְׁבִיל תִּינוֹקוֹת שֶׁיַּאֲכִילוּם אֲבוֹתֵיהֶם. מַעֲשֶׂה בְּשַׁמַּאי הַזָּקֵן שֶׁלֹּא רָצָה לְהַאֲכִיל אֶת בְּנוֹ, וְגָדְרוּ עָלָיו חֲכָמִים וְהֶאֱכִילָהוּ בְּיָדוֹ.

הַשָּׁלֵם

ג. הָאוֹכֵל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים כַּכּוֹתֶבֶת הַגַּסָּה, כָּמוֹהָ, וּכְגַרְעִינָתָהּ שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - חַיָּב. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ כַּכּוֹתֶבֶת [1]הַנִּמְרִית[2]. אָכַל עֵלֵה קְנִים, עֵלֵה גְּפָנִים, עֵלֵה תְּאֵנִים, וַעֲלֵה חֲרוּבִין, וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין רָאוּי לַאֲכִילָה - פָּטוּר. עֵלֵה חַזָּרִים, עֵלֵה כְּרִשִּׁין, עֵלֵה בְּצָלִים, עֵלֵה יְרָקוֹת, וְכָל דָּבָר שֶׁרָּאוּי לַאֲכִילָה - חַיָּב.

ד. אָכַל וְחָזַר וְאָכַל, וְחָזַר וְאָכַל, אִם יֵשׁ מִתְּחִלַּת אֲכִילָה רִאשׁוֹנָה עַד סוֹף אֲכִילָה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס - מִצְטָרְפִין. וְאִם לָאו - אֵין מִצְטָרְפִין. שָׁתָה, וְחָזַר וְשָׁתָה, וְחָזַר וְשָׁתָה, אִם יֵשׁ מִתְּחִלַּת שְׁתִיָּה רִאשׁוֹנָה עַד סוֹף שְׁתִיָּה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס - מִצְטָרְפִין, וְאִם לָאו - אֵין מִצְטָרְפִין. כֵּיצַד? שֶׁאֲכִילָה בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס, כָּךְ שְׁתִיָּה בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס, הַשּׁוֹתֶה צִיר וּמוֹרְיָס - פָּטוּר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כַּמָּה יִשְׁתֶּה וִיהֵא חַיָּב? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: רְבִיעִית. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מְלֹא לֻגְמָיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כִּמְלֹא לֻגְמָיו. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: כְּדֵי גְמִיעָה.

ה. מִי שֶׁאָחָזוֹ בַּלְמוּס - מַאֲכִילִין אוֹתוֹ הַקַּל הַקַּל. כֵּיצַד? הָיוּ לְפָנָיו טֶבֶל וּשְׁבִיעִית - מַאֲכִילִין אוֹתוֹ שְׁבִיעִית. טֶבֶל וּנְבֵלָה - מַאֲכִילִין אוֹתוֹ נְבֵלָה. טֶבֶל וּתְרוּמָה - מַאֲכִילִין אוֹתוֹ תְּרוּמָה. תְּרוּמָה וּשְׁבִיעִית - מַאֲכִילִין אוֹתוֹ שְׁבִיעִית, עַד שֶׁיֵּאוֹרוּ עֵינָיו, מִנַּיִן הָיוּ יוֹדְעִין שֶׁיֵּאוֹרוּ עֵינָיו? כְּדֵי שֶׁיַּכִּיר בֵּין יָפֶה לְרַע.

ו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עֲבָרָהּ שֶׁהֵרִיחָה שְׁבִיעִית - תּוֹחֲבִין לָהּ בְּכוּשׁ. הֵרִיחָה תְּרוּמָה - תּוֹחֲבִין לָהּ בְּכוּשׁ. לֹא יִנְעוֹל אָדָם

---

[1] מוּגָה עַל פִּי הַיְרוּשַׁלְמִי.

[2] מָקוֹם הוּא בְּאֶרֶץ מוֹאָב, וְהַכּוֹתֶבֶת הַבָּאָה מִשָּׁם אֵינָהּ גְּדוֹלָה כְּמוֹ הַכּוֹתֶבֶת שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

תּוֹסֶפְתָּא

מִנְעָל מְסָמָּר וִיטַיֵּיל בְּתוֹךְ הַבַּיִת, אֲפִלּוּ מִמְּטָה לְמִטָּה; דִּבְרֵי רַבִּי. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר מַתִּיר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם הָיוּ יָדָיו מְלֻכְלָכוֹת בְּטִיט וּבְצוֹאָה - מְדִיחָן בְּמַיִם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטָּנְפוּ כֵּלָיו. הָיָה הוֹלֵךְ לְהַקְבִּיל פְּנֵי אָבִיו, פְּנֵי רַבּוֹ, פְּנֵי תַלְמִידוֹ - עוֹבֵר כְּדַרְכּוֹ, אֲפִלּוּ עַד צַוָּארוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

ז. הַזָּבִין וְהַזָּבוֹת - טוֹבְלִין בְּלֵילֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים. הַנִּדּוֹת וְהַיּוֹלְדוֹת - טוֹבְלוֹת כְּדַרְכָּן בְּלֵילֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים. בַּעֲלֵי קְרָיִין - טוֹבְלִין כְּדַרְכָּן בְּלֵילֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה לֹא יִטְבֹּל אֶלָּא עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כֹּהֲנִים טוֹבְלִין כְּדַרְכָּן עִם חֲשֵׁכָה, כְּדֵי שֶׁיֹּאכְלוּ בַּתְּרוּמָה לָעֶרֶב.

ח. חַטָּאת וְאָשָׁם וַדַּאי מְכַפְּרִין עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה. מִיתָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפְּרִין עִם הַתְּשׁוּבָה, תְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת עַל עֲבֵרוֹת קַלּוֹת, עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה, חוּץ מִ"לֹא תִשָּׂא" (שְׁמוֹת כ, ז) . וְאֵלּוּ הֵן עֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת: כְּרִיתוּת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, וְ'לֹא תִשָּׂא' עִמָּהֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא מִ'לֹא תִשָּׂא' וּלְמַטָּה - תְּשׁוּבָה מְכַפֶּרֶת. וְכָל שֶׁהוּא מִ'לֹא תִשָּׂא' וּלְמַעְלָה, וְ'לֹא תִשָּׂא' עִמָּהֶן - תְּשׁוּבָה תּוֹלָה, וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר.

ט. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, אַרְבָּעָה חִלּוּקֵי כַּפָּרָה הֵן: עָבַר עַל מִצְוַת עֲשֵׂה וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה - אֵין זָז מִמְּקוֹמוֹ עַד שֶׁמּוֹחֲלִין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה ג, יד): "שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים אֶרְפָּא מְשׁוּבוֹתֵיכֶם"; עָבַר עַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה, וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה - תְּשׁוּבָה תּוֹלָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא טז, ל): "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם" וְגוֹ'. עָבַר עַל כְּרִיתוּת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, מֵזִיד וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה - תְּשׁוּבָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים תּוֹלִין, וְיִסּוּרִין שֶׁבְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה מְמָרְקִין, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים פט, לג): "וּפָקַדְתִּי בְשֵׁבֶט פִּשְׁעָם" וְגוֹ'. אֲבָל מִי שֶׁנִּתְחַלֵּל בּוֹ שֵׁם שָׁמַיִם מֵזִיד, וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה - אֵין כֹּחַ בִּתְשׁוּבָה לְתָלוֹת, וְלֹא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְכַפֵּר, אֶלָּא תְּשׁוּבָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפְּרִין שְׁלִישׁ, וְיִסּוּרִין מְכַפְּרִין שְׁלִישׁ, וּמִיתָה מְמָרֶקֶת עִם הַיִּסּוּרִין, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (יְשַׁעְיָה כב, יד): "אִם יְכֻפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תְּמֻתוּן", מְלַמֵּד שֶׁיּוֹם הַמִּיתָה מְמָרֵק.

הַשָּׁלֵם

ד,י חַטַּאת אָשָׁם וּמִיתָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים - כֻּלָּן אֵין מְכַפְּרִין, אֶלָּא עִם הַתְּשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כג, כז): "אַךְ בֶּעָשׂוֹר" וְגוֹ', אִם שָׁב - מִתְכַּפֵּר לוֹ, וְאִם לָאו - אֵין מִתְכַּפֵּר לוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר (שְׁמוֹת לד, ז): "וְנַקֵּה" - 'מְנַקֶּה הוּא לַשָּׁבִים וְאֵין מְנַקֶּה לְשֶׁאֵינָם שָׁבִים'. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִיתָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפְּרִין עִם הַתְּשׁוּבָה רַבִּי אוֹמֵר: יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר בְּלֹא תְשׁוּבָה, וְיוֹם הַמִּיתָה הֲרֵי הוּא כִּתְשׁוּבָה.

יא. כָּל הַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים - אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲבוֹר עֲבֵרָה, שֶׁלֹּא יְהוּ תַּלְמִידָיו נוֹחֲלִין אֶת הָעוֹלָם, וְהוּא יוֹרֵד לִשְׁאוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים טז, י): "כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל" וְגוֹ'. וְכָל הַמַּחְטִיא אֶת הָרַבִּים - אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, שֶׁלֹּא יְהוּ תַּלְמִידָיו יוֹרְדִין לִשְׁאוֹל, וְהוּא נוֹחֵל אֶת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כח, יז): "אָדָם עָשֻׁק בְּדַם נָפֶשׁ" וְגוֹ'; מְגַלְגְּלִין זְכוּת עַל יְדֵי זַכַּאי לַעֲמֹד הֵימֶנּוּ פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל זְכוּת הָרַבִּים הָרְאוּיוֹת לַעֲמֹד הֵימֶנּוּ. וְחוֹבָה עַל יְדֵי חַיָּב לַעֲמֹד פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל חוֹבָה הָרְאוּיוֹת לַעֲמֹד הֵימֶנּוּ.

יב. מְפַרְסְמִין אֶת הַחֲנֻפִּין מִפְּנֵי חִלּוּל הַשֵּׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל ג, כ): "וּבְשׁוּב צַדִּיק מִצִּדְקוֹ וְעָשָׂה עָוֶל וְנָתַתִּי מִכְשׁוֹל לְפָנָיו הוּא יָמוּת", לְפַרְסְמוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: חוֹטֵא אָדָם פַּעַם, שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ - מוֹחֲלִין לוֹ. אַרְבַּע - אֵין מוֹחֲלִין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לד, ז): "נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה"; עַד כָּאן מְנַקֶּה, מִכָּאן וָאֵילָךְ - אֵין מְנַקֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (עָמוֹס ב, א): "כֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל" וְגוֹ', וְאוֹמֵר (אִיּוֹב לג, כט): "הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ״ וְגוֹ׳. וְאוֹמֵר (מִשְׁלֵי כה, יז): ״הַקַּר רַגְלְךָ מִבֵּית רֵעֶךָ״ וְגוֹ׳.

יג. מִצְוַת וִדּוּי עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים עִם חֲשֵׁכָה, אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים: מִתְוַדֶּה אָדָם קֹדֶם שֶׁיֹּאכַל וְיִשְׁתֶּה, שֶׁמָּא תִּטְרַף דַּעְתּוֹ קֹדֶם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִתְוַדָּה קֹדֶם שֶׁאָכַל וְשָׁתָה - צָרִיךְ שֶׁיִּתְוַדֶּה לְאַחַר אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, שֶׁמָּא אֵרַע דָּבָר קַלְקָלָה בַּסְּעוּדָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִתְוַדָּה לְאַחַר שֶׁאָכַל וְשָׁתָה - צָרִיךְ שֶׁיִּתְוַדֶּה עַרְבִית. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִתְוַדָּה עַרְבִית - צָרִיךְ שֶׁיִּתְוַדֶּה שַׁחֲרִית, וְאַף עַל פִּי שֶׁהִתְוַדָּה שַׁחֲרִית - צָרִיךְ שֶׁיִּתְוַדֶּה בְּמוּסָף. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִתְוַדָּה בְּמוּסָף - צָרִיךְ שֶׁיִּתְוַדֶּה בְּמִנְחָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִתְוַדָּה בַּמִּנְחָה - צָרִיךְ שֶׁיִּתְוַדֶּה בִּנְעִילָה. שֶׁמָּא יֵאָרַע בּוֹ דָּבָר קַלְקָלָה, כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ.

יד. הֵיכָן הוּא אוֹמְרוֹ? בַּתְּפִלָּה. וְהָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה - אוֹמְרָהּ בָּרְבִיעִית. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִתְפַּלֵּל שֶׁבַע וְחוֹתֵם בְּוִדּוּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִתְפַּלֵּל שֶׁבַע. וְאִם רָצָה לַחְתֹּם בְּוִדּוּי - חוֹתֵם. וְצָרִיךְ לִפְרֹט אֶת הַחֵטְא; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לב, לא): ״אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדֹלָה״ וְגוֹ׳. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵין צָרִיךְ, אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר ״וְיַעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב״? אֶלָּא כָּךְ אָמַר הַמָּקוֹם: מִי גָּרַם לָהֶם שֶׁיַּעֲשׂוּ לָהֶם? אֱלֹהֵי זָהָב! - אֲנִי הוּא שֶׁהִרְבֵּיתִי לָהֶם זָהָב.

טו. דְּבָרִים שֶׁהִתְוַדָּה עֲלֵיהֶן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁעָבַר - אֵין צָרִיךְ לְהִתְוַדּוֹת עֲלֵיהֶן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים הַבָּא, אֶלָּא אִם כֵּן עָשָׂה כְּנֶגְדָּן, עָבַר עֲלֵיהֶן - צָרִיךְ שֶׁיִּתְוַדֶּה עֲלֵיהֶן, לֹא עָבַר עֲלֵיהֶן וְהִתְוַדָּה עֲלֵיהֶן, עַל זֶה נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי כו, יא): ״כְּכֶלֶב שָׁב עַל קֵאוֹ״ וְגוֹ׳. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הָרֵי זֶה מְשֻׁבָּח, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים נא, ה): ״כִּי פְשָׁעַי אֲנִי אֵדָע״ וְגוֹ׳. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חָמֵר בְּשָׁעִיר שֶׁאֵין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְחָמֵר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁאֵין בְּשָׁעִיר, שֶׁיּוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר בְּלֹא שָׁעִיר, וְשָׁעִיר אֵין מְכַפֵּר אֶלָּא עַד יוֹם הַכִּפּוּרִים. חָמֵר בְּשָׁעִיר שֶׁהַשָּׁעִיר מְכַפֵּר מִיָּד, וְיוֹם הַכִּפּוּרִים עִם חֲשֵׁכָה.

מַסֶּכֶת סָכָּה פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. סֻכָּה שֶׁהִיא גְּבוֹהָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה - פְּסוּלָה, וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר עַד אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים אַמָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּהֵילְנִי הַמַּלְכָּה בִּלּוּד, שֶׁהָיְתָה סֻכָּתָהּ גְּבוֹהָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה, וְהָיוּ זְקֵנִים נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין בָּהּ, וְלֹא אָמְרוּ לָהּ דָּבָר, אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? אִשָּׁה הָיְתָה וּפְטוּרָה מִן הַסֻּכָּה. אָמַר לָהֶם: וַהֲלֹא שִׁבְעָה בָּנִים הָיוּ לָהּ! וְעוֹד, כָּל מַעֲשֶׂיהָ לֹא עָשְׂתָה אֶלָּא עַל פִּי חֲכָמִים.

ב. סֻכָּה שֶׁחַמָּתָהּ מְרֻבָּה מִצִּלָּתָהּ - פְּסוּלָה, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? מִלְמַעְלָה, אֲבָל מִן הַצְּדָדִין, אֲפִלּוּ כָּלָהּ מִלֹּאָה חַמָּה - כְּשֵׁרָה. מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ חַמָּתָהּ מֻחֶמֶת סְכוּךְ, וְלֹא מֻחֶמֶת דְּפָנוֹת. רַבִּי יֹאשִׁיָּה אוֹמֵר: אַף מֻחֶמֶת דְּפָנוֹת. סְכַךְ עַל גַּבֵּי מִטָּה, וְעַל גַּבֵּי אִילָן שֶׁהֵן גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים, אִם הָיְתָה צִלָּתָהּ מְרֻבָּה מֵחַמָּתָהּ - כְּשֵׁרָה. וְאִם לָאו - פְּסוּלָה. סֻכַּת רַקֵּב״שׁ: סֻכַּת **ר**וֹעִים, סֻכַּת **ק**ַיָּצִים, סֻכַּת **בַּ**רְגָנִין, סֻכַּת **שׁ**וֹמְרֵי פֵּרוֹת, סֻכָּה מִכָּל מָקוֹם - כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא מְסוֹכֶכֶת כְּהִלְכָתָהּ. סְכָכָהּ כְּהִלְכָתָהּ, וְעִטְּרָהּ בַּקְּרָמִים וּסְדִינִין הַמְצוּיָרִין, וְתָלָה בָּהּ אֲגוּזִין, שְׁקֵדִין, אֲפַרְסְקִין וְרִמּוֹנִים, פַּרְכִּילֵי עֲנָבִים וַעֲטָרוֹת שֶׁל שִׁבֳּלִין, יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת - אָסוּר לְהִסְתַּפֵּק מֵהֶן עַד מוֹצָאֵי יוֹם-טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג, וְאִם הִתְנָה עֲלֵיהֶן - הַכֹּל לְפִי תְּנָאוֹ.

ג. סְכָכָהּ בַּחֲבָלִים, וּבִפְקִיעֵי עָמִיר - כְּשֵׁרָה, סְכָכָהּ בְּהוּצָנֵי פִשְׁתָּן - כְּשֵׁרָה. בַּאֲנִיצֵי פִשְׁתָּן - פְּסוּלָה. בַּקָּנִים וּבַדּוֹקְרָנִים - כְּשֵׁרָה, אַף עַל פִּי שֶׁדִּבְקָן זֶה בָּזֶה - כְּשֵׁרָה. סוֹכֵי תְּאֵנִים וּבָהֶן תְּאֵנִים, פַּרְכִּילִין וּבָהֶן עֲנָבִים, קָשִׁין וּבָהֶן שִׁבֳּלִים, מַכְבְּדוֹת וּבָהֶן תְּמָרִים, כָּלָן: אִם פְּסֹלֶת מְרֻבָּה עַל הָאוֹכְלִין - כְּשֵׁרָה וְאִם לָאו - פְּסוּלָה. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיִּהְיֶה קַשִּׁין מְרֻבִּין עַל הַיָּדוֹת

תּוֹסֶפְתָּא

וְעַל הָאוֹכְלִין. סְכָכָהּ בִּבְלָאֵי כֵלִים – פְּסוּלָה. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר.

ד. סְכָכָהּ בְּנְסָרִים שֶׁל אֶרֶז, שֶׁאֵין בָּהֶם אַרְבָּעָה - דִּבְרֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה. יֵשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה - רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל, וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בִּשְׁעַת הַסַּכָּנָה שֶׁהֵבִאנוּ נְסָרִים שֶׁהָיָה בָּהֶן אַרְבָּעָה, וְסִכַּכְנוּ עַל גַּבֵּי מִרְפֶּסֶת, וְיָשַׁבְנוּ תַּחְתֵּיהֶן, אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? אֵין שְׁעַת הַסַּכָּנָה רְאָיָה, אֲבָל הַכֹּל מוֹדִים, שֶׁאִם יֵשׁ בַּנֶּסֶר אַרְבָּעָה טְפָחִים, שֶׁיִּהֵא בֵּינוֹ לְבֵין חֲבֵרוֹ כְּמִלּוּאוֹ. תָּלָה בָּהּ אֱגוֹזִים, אַפַּרְסְקָאוֹת, וְרִמּוֹנִים, וּגְלוּסְקָאוֹת, פַּרְכִּילֵי עֲנָבִים וַעֲטָרוֹת שֶׁל שְׁבֻלִּים - כְּשֵׁרָה. לֹא יֹאכַל מֵהֶן אֶפְלוּ בְּיוֹם-טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג, וְאִם הִתְנָה עֲלֵיהֶן שֶׁיֹּאכַל מֵהֶן בֶּחָג - מֻתָּר.

ה. חָצֵר גְּדוֹלָה שֶׁמְּקֻפֶּפֶת עַמּוּדִין - הֲרֵי עַמּוּדִין כִּדְפָנוֹת. עוֹשֶׂה אָדָם אֶת חֲבֵרוֹ דֹּפֶן כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל וְיִשְׁתֶּה וְשֶׁיִּישַׁן, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאָדָם זוֹקֵף אֶת הַמִּטָּה וּפוֹרֵס עָלֶיהָ סָדִין, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּכָּנֵס הַחַמָּה, לֹא עַל הָאוֹכְלִים וְלֹא עַל הַמֵּת. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שֶׁאֵין עוֹשִׂין אֹהֶל אַרְעַי בַּתְּחִלָּה בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּשַּׁבָּת, לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא לְהוֹסִיף, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֵין מוֹסִיפִין בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּשַּׁבָּת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מוֹסִיפִין בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁשָּׁבַת בַּגְּלִיל הָעֶלְיוֹן בְּסֻכָּה שֶׁל יוֹחָנָן בְּרַבִּי אִלְעַי בְּקֶסָרִי, וְאָמְרִי לָהּ בְּקֵיסָרִין, וְהִגִּיעָה חַמָּה לַסֻּכָּה, אָמַר לוֹ: מַהוּ שֶׁאֶפְרוֹס עָלֶיהָ סָדִין? אָמַר לוֹ: אֵין לְךָ כָּל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הֶעֱמִיד מִמֶּנּוּ שׁוֹפֵט. הִגִּיעָה חַמָּה לַחֲצִי הַסֻּכָּה, אָמַר לוֹ: מַהוּ שֶׁאֶפְרוֹס עָלֶיהָ סָדִין? אָמַר לוֹ: אֵין לְךָ כָּל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יָצְאוּ מִמֶּנּוּ נְבִיאִים, שֵׁבֶט יְהוּדָה וּבִנְיָמִין הֶעֱמִידוּ מְלָכִים, עַל פִּי נְבִיאִים. הִגִּיעָה חַמָּה לְמַרְגְּלוֹתָיו שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, נָטַל יוֹחָנָן סָדִין וּפֵרַשׂ עָלֶיהָ, הִפְשִׁיל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר טַלִּיתוֹ לַאֲחוֹרָיו, וְיָרַד,

הַשָּׁלֵם

לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִפְלִיגוּ בִּדְבָרִים, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא אָמַר דָּבָר שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ לְעוֹלָם.

ו. הָעוֹשֶׂה סֻכָּתוֹ כְּמִין צְרִיף, אוֹ שֶׁסְּמָכָהּ אֶל הַכֹּתֶל, מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שֶׁאִם הִגְבִּיהַּ מִן הַקַּרְקַע טֶפַח, אוֹ שֶׁהִפְלִיגָה מִן הַכֹּתֶל טֶפַח - שֶׁהִיא כְּשֵׁרָה.

ז. מַחְצֶלֶת שֶׁל שִׁיפָּה וְשֶׁל גֶּמִי גְּדוֹלָה - מְסַכְּכִין בָּהּ. קְטַנָּה - אֵין מְסַכְּכִין בָּהּ. שֶׁל קָנִים וְשֶׁל חָלָף[3], גְּדוֹלָה - מְסַכְּכִין בָּהּ. אֲרֻכָּה - אֵין מְסַכְּכִין בָּהּ. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אָמַר מִשָּׁם אָבִיו: אֶחָד זוֹ וְאֶחָד זוֹ - מְסַכְּכִין בָּהּ, וְכֵן הָיָה רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר כִּדְבָרָיו.

ח. סִכֵּךְ עַל גַּבֵּי עֲגָלָה שֶׁהִיא גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה אוֹ בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה, רַבָּן גַּמְלִיאֵל פּוֹסֵל וְרַבִּי עֲקִיבָא מַכְשִׁיר. מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיוּ בָּאִין בַּסְּפִינָה, עָמַד רַבִּי עֲקִיבָא וְעָשָׂה סֻכָּה בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה, לְמָחָר נִשְׁבָּה הָרוּחַ וַעֲקָרַתְהּ, אָמַר לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: עֲקִיבָא! הֵיכָן סֻכָּתְךָ? רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי: הַיָּשֵׁן תַּחַת הָעֲגָלָה כְּיָשֵׁן תַּחַת הַמִּטָּה.

ט. הֶעֱמִיד אַרְבַּע קוֹרוֹת וְסִכֵּךְ עַל גַּבֵּיהֶן, רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: רוֹאִין אוֹתָן, כְּלִי שֶׁיְּחָקְקוּ וְיִחְלְקוּ, וְיֵשׁ בָּהֶן טֶפַח לְכָאן, וְטֶפַח לְכָאן - נִדּוֹן מִשּׁוּם דִּיּוֹמָד, שֶׁהָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: דִּיּוֹמְדֵי סֻכָּה טֶפַח. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שְׁתַּיִם כְּהִלְכָתָן, שְׁלִישִׁית אֲפִלּוּ טֶפַח. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ כְּהִלְכָתָן, וּרְבִיעִית אֲפִלּוּ טֶפַח. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: שְׁתַּיִם בִּידֵי אָדָם, וְאַחַת בְּאֵילָן - כְּשֵׁרָה, וְעוֹלִין לָהּ בְּיוֹם-טוֹב.

מַסֶּכֶת סֻכָּה פֶּרֶק שֵׁנִי

א. שְׁלוּחֵי מִצְוָה - פְּטוּרִין מִן הַסֻּכָּה, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: אֵין שִׁבְחוֹ שֶׁל אָדָם לְהַנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ בָּרֶגֶל. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אִלְעַי, שֶׁהָלַךְ

[3] מִין עֲרָבָה שֶׁקּוֹלְעִים וְסוֹרְגִים מִמֶּנָּה מַחְצְלָאוֹת.

תּוֹסֶפְתָּא

לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר רַבּוֹ בְּלוּד, בָּרֶגֶל. אָמַר לוֹ? מַה זֶּה אֶלָּעִי? אֵינְךָ מְשׁוּבָתִי רֶגֶל? שֶׁהָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הָעַצְלָנִים, שֶׁאֵין יוֹצְאִין מִבָּתֵּיהֶם בָּרֶגֶל, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים טז, יד): "וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ".

ב. חוֹלִין וּמְשַׁמְּשֵׁיהֶן - פְּטוּרִין מִן הַסֻּכָּה. וְלֹא חוֹלֶה מְסֻכָּן, אֶלָּא אֲפִלּוּ חָשׁ בְּרֹאשׁוֹ, אֲפִלּוּ חָשׁ בְּעֵינָיו. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: פַּעַם חָשְׁתִּי בְּעֵינַי בְּקֵיסָרִין, וְהִתִּיר לִי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי לִישׁן, אֲנִי וּמְשַׁמְּשַׁי, חוּץ לַסֻּכָּה. אָמַר רַבִּי: כְּשֶׁהָיִינוּ בָּאִין אֲנִי וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לְבֵית שְׁעָרִים, וְהָיִינוּ אוֹכְלִים תְּאֵנִים וַעֲנָבִים חוּץ לַסֻּכָּה. וְכֵן הָיָה רַבִּי אוֹמֵר: כָּל סֻכָּה שֶׁאֵין בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת - פְּסוּלָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מַחֲזֶקֶת אֶלָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בִּלְבַד - כְּשֵׁרָה. מַעֲשֶׂה בְּאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהָיוּ מְשַׁלְשְׁלִין מִטּוֹתֵיהֶן בְּחַלּוֹנוֹת שֶׁגְּבוֹהִין עֲשָׂרָה, וּמְסַכְּכִין עַל גַּבֵּיהֶם וְיוֹשְׁנִים תַּחְתֵּיהֶן, פָּסַל הַיּוֹצֵא חוּץ לַסֻּכָּה - נִדּוֹן כְּסֻכָּה.

ג. שׁוֹמְרֵי הָעִיר בַּיּוֹם - פְּטוּרִים מִן הַסֻּכָּה בַּיּוֹם, וְחַיָּבִין בַּלַּיְלָה. שׁוֹמְרֵי הָעִיר בַּלַּיְלָה - פְּטוּרִין מִן הַסֻּכָּה בַּלַּיְלָה, וְחַיָּבִין בַּיּוֹם. שׁוֹמְרֵי הָעִיר בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה - פְּטוּרִין מִן הַסֻּכָּה בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה. הוֹלְכֵי דְרָכִים - פְּטוּרִין בַּיּוֹם וְחַיָּבִין בַּלַּיְלָה. שׁוֹמְרֵי גְּנוֹת וּפַרְדֵּסִין - פְּטוּרִים בֵּין בַּיּוֹם וּבֵין בַּלַּיְלָה. אוֹכְלִין אֲכִילַת עֲרַאי חוּץ לַסֻּכָּה, וְאֵין יְשֵׁנִים שֵׁינַת עֲרַאי חוּץ לַסֻּכָּה. אָמַר רַבִּי: כְּשֶׁהָיִינוּ בָּאִין, אֲנִי וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק, אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן לְבֵית שְׁעָרִים, וְהָיִינוּ אוֹכְלִים תְּאֵנִים וַעֲנָבִים חוּץ לַסֻּכָּה, וְכֵן הָיָה רַבִּי אוֹמֵר: כָּל סֻכָּה שֶׁאֵין בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת - פְּסוּלָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מַחֲזֶקֶת אֶלָּא רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ בִּלְבַד - כְּשֵׁרָה. מַעֲשֶׂה בְּאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהָיוּ מְשַׁלְשְׁלִין מִטּוֹתֵיהֶן בַּחַלּוֹנוֹת שֶׁגְּבוֹהִין עֲשָׂרָה, וּמְסַכְּכִין עַל גַּבֵּיהֶם, וְיוֹשְׁנִים תַּחְתֵּיהֶם.

הַשָּׁלֵם

ד. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק: כְּשֶׁהָיִיתִי לָמֵד תּוֹרָה אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן הַחוֹרְנִי, רָאִיתִי, שֶׁהָיָה אוֹכֵל פַּת חַרְבָּה בְּמֶלַח בִּשְׁנֵי בַצֹּרֶת, בָּאתִי וְהוֹדַעְתִּי אֶת אַבָּא, אָמַר לִי: לֵךְ וֶאֱמֹר לוֹ, חֲבִית נְקוּבָה הָיְתָה אֶלָּא שֶׁסְּתָמוּהָ שְׁמָרִים, וְאַף עַל פִּי שֶׁתַּלְמִיד שַׁמַּאי הָיָה - כָּל מַעֲשָׂיו לֹא עָשָׂה אֶלָּא כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל, לְעוֹלָם הֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל, וְהָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי - עוֹשֶׂה, מִקּוּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמִקּוּלֵי בֵּית הִלֵּל - רָשָׁע. מֵחוּמְרֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל - עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (קֹהֶלֶת ב, יד): "הַכְּסִיל בַּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ", אֶלָּא כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, כְּקוּלֵיהֶן וּכְחוּמְרֵיהֶן, אוֹ כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל כְּקוּלֵיהֶן וּכְחוּמְרֵיהֶן.

ה. הָיָה אוֹכֵל בַּסֻּכָּה וְיָרְדוּ עָלָיו גְּשָׁמִים, וְהָלַךְ לוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁפָּסְקוּ הַגְּשָׁמִים - אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לַחֲזֹר עַד שֶׁיִּגְמֹר סְעֻדָּתוֹ. הָיָה יָשֵׁן בַּסֻּכָּה וְיָרְדוּ עָלָיו גְּשָׁמִים, וְהָלַךְ לוֹ - אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לַחֲזֹר עַד שֶׁיֵּאוֹר.

ו. מִפְּנֵי אַרְבָּעָה דְּבָרִים מְאוּרוֹת לוֹקִין: מִפְּנֵי כוֹתְבֵי פְלַסְתֵּר, וּמְעִידֵי עֵדוּת שֶׁקֶר, וּמִפְּנֵי מְגַדְּלֵי בְהֵמָה דַּקָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִפְּנֵי קוֹצְצֵי אִילָנוֹת טוֹבוֹת. וּמִפְּנֵי אַרְבָּעָה דְּבָרִים נִכְסֵי בַּעֲלֵי בָּתִּים יִשְׂרָאֵל נִמְסָרִין לַמַּלְכוּת: מִפְּנֵי כוֹבְשֵׁי שְׁטָרוֹת פְּרוּעִין, וּמִפְּנֵי מַלְוֵי בְרִבִּית, וּמִפְּנֵי שֶׁפּוֹסְקִין צְדָקָה בָּרַבִּים וְאֵין נוֹתְנִין, וּמִפְּנֵי שֶׁסִּפֵּק לִמְחוֹת וְאֵין מְמַחִין.

ז. בִּזְמַן שֶׁהַמְּאוּרוֹת לוֹקִין - סִימָן רַע לָעוֹלָם. מָשָׁל לְמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם שֶׁבָּנָה פַּלְטֵרִין וְשִׂכְלְלָם, וְהִתְקִין סְעוּדָה לַעֲבָדָיו, וְהִנִּיחַ פָּנָס לִפְנֵיהֶם. כָּעַס עֲלֵיהֶן, וְאָמַר לְעַבְדּוֹ: טוֹל הַנֵּר מִפְּנֵיהֶן, וְנִמְצְאוּ כֻלָּן יוֹשְׁבִין בַּחֲשֵׁכָה. הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בִּזְמַן שֶׁהַמְּאוּרוֹת לוֹקִין - סִימָן רַע לְשׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁמַּלְמָדִין בְּמַכּוֹת. מָשָׁל לְסוֹפֵר שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַסֵּפֶר, וְאָמַר: הָבִיאוּ לִי רְצוּעָה! מִי הוּא דּוֹאֵג? מִי שֶׁלָּמוּד לִהְיוֹת לוֹקֶה. בִּזְמַן שֶׁהַחַמָּה לוֹקָה -

תּוֹסֶפְתָּא

סִימָן רַע לָעַכּוּ״ם, לְבָנָה לוֹקָה - סִימָן רַע לְשׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָעַכּוּ״ם מוֹנִין לַחַמָּה וְיִשְׂרָאֵל מוֹנִין לַלְּבָנָה. בִּזְמַן שֶׁלּוֹקָה בַּמִּזְרָח - סִימָן רַע לִיוֹשְׁבֵי מִזְרָח. בַּמַּעֲרָב - סִימָן רַע לְיוֹשְׁבֵי מַעֲרָב. בְּאֶמְצַע רָקִיעַ - סִימָן רַע לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, בִּזְמַן שֶׁנֶּהְפְּכוּ זִיוָהּ כְּמִין דָּם - פְּרְעָנוּת שֶׁל חֶרֶב בָּא לָעוֹלָם; לְשַׁק - חִצֵּי רָעָב בָּא לָעוֹלָם. לָזוֹ וְלָזוֹ - חִצֵּי חֶרֶב וְחִצֵּי רָעָב בָּאִין לָעוֹלָם. בִּכְנִיסָתָן - פְּרְעָנוּת שׁוֹהָה לָבוֹא בָּעוֹלָם, בִּיצִיאָתָן - פְּרְעָנוּת, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: חִלּוּף הַדְּבָרִים, וְאֵין לְךָ כָּל אֻמָּה וְאֻמָּה שֶׁלּוֹקָה שֶׁאֵין אֱלוֹהַּ שֶׁלָּהּ לוֹקֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, יב): ״וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים״ וְגוֹ׳; בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עֲסוּקִין בַּתּוֹרָה - אֵין הַוּאֲגִין מִכָּל, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה י, ב): ״כֹּה אָמַר ה׳ אֶל דֶּרֶךְ הַגּוֹיִם אַל תִּלְמָדוּ״ וְגוֹ׳.

ח. לוּלֵב כָּפוּף, כָּווּץ, סָדוּק, עָקֹם, דּוֹמֶה לְמַגָּל - פָּסוּל. חָרוּת - פָּסוּל. דּוֹמֶה לְחָרוּת - כָּשֵׁר. עַרְבֵי נַחַל, אֵין לִי אֶלָּא עַרְבֵי נַחַל, שֶׁל בַּעַל וְשֶׁל הָרִים מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״עַרְבֵי נַחַל״ מִכָּל מָקוֹם, אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר (וַיִּקְרָא כג, מ): ״עַרְבֵי נַחַל״? פָּרַט לְצַפְצָפָה.

ט. אֵיזֶהוּ עֲרָבָה וְאֵיזֶהוּ צַפְצָפָה? עֲרָבָה - קָנֶה שֶׁלָּהּ אָדֹם, וְעָלֶה שֶׁלָּהּ מָשׁוּךְ, וּפִיָּהּ חָלָק. צַפְצָפָה - קָנֶה שֶׁלָּהּ לָבָן, וְעָלֶה שֶׁלָּהּ עָגוֹל, וּפִיָּהּ דּוֹמֶה לְמַגָּל, הֲדַס וַעֲרָבָה שֶׁנִּקְטְמוּ רֹאשָׁן, וְעָלְתָה בָּהֶן תְּמָרוֹת, הָעוֹלוֹת מִתּוֹכָן - כְּשֵׁרוֹת, שִׁעוּר הֲדַס וַעֲרָבָה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְלוּלָב אַרְבָּעָה טְפָחִים. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: בָּאַמָּה שֶׁל חֲמִשָּׁה טְפָחִים.

י. אַרְבָּעָה מִינִין הַלָּלוּ, כְּשֵׁם שֶׁאֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶם, כָּךְ אֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם, לֹא מָצָא אֶתְרוֹג - לֹא יָבִיא, לֹא פָּרִישׁ וְלֹא רִמּוֹן, וְלֹא דָּבָר אַחֵר. הָיוּ כְּמוּשִׁין - כְּשֵׁרִין. יְבֵשִׁין - פְּסוּלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף אִם הָיוּ יְבֵשִׁין - כְּשֵׁרִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּאַנְשֵׁי כְּרַכִּין שֶׁהָיוּ מוֹרִישִׁין לוּלְבֵיהֶן לִבְנֵי בְנֵיהֶן בְּשְׁעַת הַדְּחַק. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? אֵין שְׁעַת הַדְּחַק רְאָיָה.

יא. לוּלָב, בֵּין אָגוּד בֵּין שֶׁאֵינוֹ אָגוּד - כָּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אָגוּד - כָּשֵׁר, וְשֶׁאֵינוֹ אָגוּד - פָּסוּל. לֹא יְאַגְּדֶנּוּ בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל נוֹטֵל הֵימֶנּוּ שַׁרְבִּיט וְאוֹגְדוֹ. אֵין אוֹגְדִין אֶת הַלּוּלָב אֶלָּא בְּמִינוֹ; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ בְּחוּט בְּמִשִּׁיחָה. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מַעֲשֶׂה בְּיַקִּירֵי יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהָיוּ אוֹגְדִין אֶת לוּלְבֵיהֶן בְּגִימוֹנִיּוֹת שֶׁל זָהָב. אָמְרוּ לוֹ: הֵם בְּמִינוֹ הָיוּ אוֹגְדִין אוֹתוֹ בְּמִינוֹ, מִלְמַטָּה.

יב. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי צָדוֹק: כָּךְ הָיָה מִנְהָגָן שֶׁל אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם - אָדָם יוֹצֵא מִבֵּיתוֹ וְלוּלָבוֹ בְּיָדוֹ, קוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע וּמִתְפַּלֵּל וְלוּלָבוֹ בְּיָדוֹ, קוֹרֵא בַּתּוֹרָה וְנוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו, מַנִּיחוֹ עַל גַּבֵּי קַרְקַע. הוֹלֵךְ לְבַקֵּר חוֹלִים וּלְנַחֵם אֲבֵלִים - לוּלָבוֹ בְּיָדוֹ. נִכְנַס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ - מְשַׁגֵּר לוּלָב בְּיַד בְּנוֹ, וּבְיַד עַבְדּוֹ, וּבְיַד שְׁלוּחוֹ.

יג. אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג בְּלוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ אֶלָּא אִם כֵּן נְתָנוֹ לוֹ בְּמַתָּנָה. וּמַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, וְרַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁהָיוּ בָּאִין בִּסְפִינָה, וְלֹא הָיָה לוּלָב אֶלָּא לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל בִּלְבַד, שֶׁלְּקָחוֹ בְּאֶלֶף זוּז. נְטָלוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְיָצָא בוֹ, וּנְתָנוֹ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּמַתָּנָה. נְטָלוֹ רַבִּי יְהוּדָה וְיָצָא בוֹ, וּנְתָנוֹ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בְּמַתָּנָה. נְטָלוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְיָצָא בוֹ, וּנְתָנוֹ בְּמַתָּנָה לְרַבִּי עֲקִיבָא וְיָצָא בוֹ, וְהֶחֱזִירוֹ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל.

מַסֶּכֶת סֻכָּה פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. לוּלָב דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת בִּתְחִלָּתוֹ וַעֲרָבָה בְּסוֹפוֹ. פַּעַם אַחַת חָל שְׁבִיעִי שֶׁל עֲרָבָה בַּשַּׁבָּת, וְהֵבִיאוּ מֵרְבִיּוֹת שֶׁל עֲרָבָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת וְהִנִּיחוּם בָּעֲזָרָה, וְהִכִּירוּ בָּהֶם בֵּיתוֹסִין, וּנְטָלוּם, וּכְבָשׁוּם תַּחַת אֲבָנִים. לְמָחָר, הִכִּירוּ בָּהֶן עַמֵּי הָאָרֶץ, שִׁמְּטוּם

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

מִתַּחַת הָאֲבָנִים, וֶהֱבִיאוּם הַכֹּהֲנִים וּזְקֵפוּם בְּצִדֵּי הַמִּזְבֵּחַ, לְפִי שֶׁאֵין בַּיִּתּוֹסִין מוֹדִים שֶׁחִבּוּט עֲרָבָה דּוֹחֶה שַׁבָּת.

ב. עֲרָבָה - הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כג, מ): "וְעַרְבֵי נַחַל" - שְׁתַּיִם, אַחַת לַלּוּלָב וְאַחַת לַמִּזְבֵּחַ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כָּךְ הָיוּ אוֹמְרִין: "לְיָהּ וָלָךְ מִזְבֵּחַ". רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: שְׁמוֹנָה עָשָׂר יָמִים בַּשָּׁנָה יָחִיד גּוֹמֵר בָּהֶן אֶת הַהַלֵּל, וְאֵלּוּ הֵן: שְׁמוֹנַת יְמֵי הֶחָג, וּשְׁמוֹנַת יְמֵי הַחֲנֻכָּה, וְיוֹם-טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וְיוֹם-טוֹב שֶׁל עֲצֶרֶת, וּבַגּוֹלָה עֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם, תִּשְׁעַת יְמֵי הֶחָג, וּשְׁמוֹנָה יְמֵי הַחֲנֻכָּה, וּשְׁנֵי יָמִים שֶׁל פֶּסַח, וּשְׁנֵי יָמִים שֶׁל עֲצֶרֶת.

ג. לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ 'שַׁעַר הַמַּיִם'? שֶׁבּוֹ מַכְנִיסִין צְלוֹחִית שֶׁל מַיִם שֶׁל נִסּוּךְ בֶּחָג. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בּוֹ "מַיִם מְפַכִּים" (יְחֶזְקֵאל מז, ב) - מְלַמֵּד שֶׁמְּפַכְּפְּכִין וְיוֹצְאִין כְּמוֹ הַפַּךְ הַזֶּה, וַעֲתִידִין לִהְיוֹת יוֹצְאִין מִתַּחַת מִפְתַּן הַבַּיִת. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (שָׁם מז, ג): "בְּצֵאת הָאִישׁ קָדִים וְקָו בְּיָדוֹ וַיָּמָד אֶלֶף בָּאַמָּה וַיַּעֲבִרֵנִי בַּמַּיִם מֵי אָפְסִים" - מִכָּאן שֶׁמַּתָּר לַעֲבֹר עַד בִּרְכַּיִם. "וַיָּמָד אֶלֶף וַיַּעֲבִרֵנִי בְּמַיִם מֵי מָתְנַיִם" - מִכָּאן שֶׁמַּתָּר לַעֲבֹר עַד מָתְנַיִם. מִכָּאן וָאֵילָךְ: "וַיָּמָד אֶלֶף נַחַל אֲשֶׁר לֹא אוּכַל לַעֲבֹר". דָּבָר אַחֵר: מֵי בִרְכַּיִם - שֶׁמִּתְבָּרְכִין וְהוֹלְכִין, יָכוֹל לֹא יַעַבְרֻנּוּ בָּרֶגֶל אֲבָל יַעַבְרֻנּוּ בְּסִיחוֹן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּי גָאוּ הַמַּיִם מֵי שָׂחוּ", יָכוֹל לֹא יַעַבְרֻנּוּ בְּסָחוּ אֲבָל יַעַבְרֻנּוּ בִּסְפִינָה קְטַנָּה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּי גָאוּ הַמַּיִם מֵי שָׂחוּ" - מִלְּשׁוּט. יָכוֹל לֹא יַעַבְרֻנּוּ בִּסְפִינָה קְטַנָּה, אֲבָל יַעַבְרֻנּוּ בִּסְפִינָה גְּדוֹלָה? תַּלְמוּד לוֹמַר (יְשַׁעְיָה לג, כא): "בַּל תֵּלֵךְ בּוֹ אֳנִי שַׁיִט". יָכוֹל לֹא יַעַבְרֻנּוּ בִּסְפִינָה גְּדוֹלָה אֲבָל יַעַבְרֻנּוּ בִּבּוֹרְנִי גְּדוֹלָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְצִי אַדִּיר לֹא יַעַבְרֶנּוּ". וְאוֹמֵר (זְכַרְיָה יד, ח): "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם חַיִּים מִירוּשָׁלַיִם" וְגוֹ'. יָכוֹל יִתְעָרְבוּ בָּם מַעְיָנוֹת

הַשָּׁלֵם

אֲחֵרִים? תַּלְמוּד לוֹמַר (זְכַרְיָה יג, א): "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מָקוֹר נִפְתָּח" וְגוֹ' - מָקוֹם אֶחָד - "לְחַטַּאת וּלְנִדָּה". וּלְאָן הוֹלְכִין? לַיָּם הַגָּדוֹל, וּלְיַמָּהּ שֶׁל טְבֶרְיָא, וּלְיַמָּהּ שֶׁל סְדוֹם - כְּדֵי לְרַפְּאוֹת אֶת מֵימָן, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל מז, ח): **"וַיֹּאמֶר אֵלַי הַמַּיִם הָאֵלֶּה יוֹצְאִים אֶל הַגְּלִילָה הַקַּדְמוֹנָה וְיָרְדוּ עַל הָעֲרָבָה וּבָאוּ הַיָּמָּה אֶל הַיָּמָּה"** וְגוֹ'. **הַמַּיִם הָאֵלֶּה יוֹצְאִים אֶל הַגְּלִילָה הַקַּדְמוֹנָה** - זֶה יַמָּהּ שֶׁל סְדוֹם. **"וְיָרְדוּ עַל הָעֲרָבָה"** - זֶה יַמָּהּ שֶׁל טְבֶרְיָא. **וּבָאוּ הַיָּמָּה אֶל הַיָּמָּה הַמּוֹצְאִים וְנִרְפְּאוּ הַמַּיִם** - זֶה הַיָּם הַגָּדוֹל. וְאוֹמֵר (יְחֶזְקֵאל מז, ט): "[וְהָיָה] כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר יִשְׁרֹץ אֶל כָּל אֲשֶׁר יָבוֹא שָׁם נַחֲלַיִם יִחְיֶה וְהָיָה הַדָּגָה רַבָּה מְאֹד כִּי בָאוּ שָׁמָּה הַמַּיִם הָאֵלֶּה וְיֵרָפְאוּ וְחַי כֹּל אֲשֶׁר יָבוֹא שָׁמָּה הַנָּחַל". וְאוֹמֵר (שָׁם, שָׁם יא): "וְהָיָה וְעָמְדוּ עָלָיו דַּוְּגִים". וְאוֹמֵר: "בְּצֹאתָו וּגְבָאָיו" וְגוֹ'. וְאוֹמֵר (שָׁם, שָׁם יא): "וְעַל הַנַּחַל יַעֲלֶה עַל שְׂפָתוֹ" וְגוֹ' - מְלַמֵּד שֶׁכָּל מֵימֵי בְּרֵאשִׁית עֲתִידִין לִהְיוֹת יוֹצְאִין כְּמִפִּי הַפַּךְ הַזֶּה. וְכָךְ הָיְתָה הַבְּאֵר שֶׁהָיְתָה עִם יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר דּוֹמָה, לְסֶלַע מָלֵא נְקָבִים כִּכְבָרָה, מִפַּרְפֶּרֶת וְעוֹלָה כְּמִפִּי הַפַּךְ הַזֶּה, עוֹלָה עִמָּהֶן לָהָרִים וְיוֹרֶדֶת עִמָּהֶן לְגֵאָיוֹת, מָקוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל שׁוֹרִין - הִוא שׁוֹרָה כְּנֶגְדָּן, בְּמָקוֹם גְּבוֹהָה כְּנֶגֶד פִּתְחוֹ שֶׁל אֹהֶל מוֹעֵד, נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל בָּאִין וְסוֹבְבִין אוֹתָהּ בְּמַקְלוֹתֵיהֶן, וְאוֹמְרִים עָלֶיהָ אֶת הַשִּׁירָה (בַּמִּדְבָּר כא, יז): "עֲלִי בְּאֵר עֲנוּ לָהּ, עֲלִי בְּאֵר". וְהַמַּיִם מְבַעְבְּעִין וְעוֹלִין כְּעַמּוּד לְמַעְלָה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מוֹשֵׁךְ בְּמַקְלוֹ, אִישׁ לְשִׁבְטוֹ וְאִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר כא, יח): "בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים" וְגוֹ'. וְגַם הִיא סוֹבֶבֶת אֶת כָּל מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, וּמַשְׁקָה אֶת כָּל הַיְשִׁימוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר כא, כ): "וְנִשְׁקָפָה עַל פְּנֵי הַיְשִׁימֹן" וְהִיא נַעֲשֶׂה נְחָלִים, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים עח, כ): "וַיִּנְחָלִים יִשְׁטֹפוּ". הֵן יוֹשְׁבִין בְּאִיסְפַּקְאוֹת, וּבָאִין זֶה אַצֶל זֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קה, מא): "הָלְכוּ בַצִּיּוֹת נָהָר". הָעוֹלָה דֶּרֶךְ יָמִין - עוֹלֶה דֶּרֶךְ יָמִין. הָעוֹלָה דֶּרֶךְ שְׂמֹאל - עוֹלֶה דֶּרֶךְ שְׂמֹאל. כֵּן הָעַמּוּד שֶׁל מַיִם - מִתְמַצִּין אֵלָיו

תּוֹסֶפְתָּא

וְהוּא נַעֲשֵׂית נַחַל גָּדוֹל, וְהוֹלְכִין לַיָּם הַגָּדוֹל, וּמְבִיאִין מֵהֶן כָּל חֲמִדַּת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ב, ז): ״זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה ה׳ אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ לֹא חָסַרְתָּ דָּבָר״.

ד. שְׁנֵי סְפָלִים שֶׁל כֶּסֶף הָיוּ בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ: אֶחָד שֶׁל מַיִם וְאֶחָד שֶׁל יַיִן, מִזְרָחִי שֶׁל יַיִן מַעֲרָבִי שֶׁל מַיִם, וְדֶרֶךְ הָרְגִילָה שֶׁל יַיִן לְמִזְרָחוֹ, עֵרָה שֶׁל מַיִם בְּתוֹךְ שֶׁל יַיִן, אוֹ שֶׁל יַיִן בְּתוֹךְ שֶׁל מַיִם – יָצָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁל סִיד הָיוּ, אֶלָּא שֶׁמִּשְׁחָרִין מִפְּנֵי הַיַּיִן, וּמְנָקְבִין כְּמִין שְׁנֵי חוֹטְמִין דַּקִּין, שֶׁבָּהֶן יוֹרְדִין לַשִּׁיתִין וְנִבְלָעִין בְּתוֹכוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר כח, ז): ״בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ״ – שֶׁעָשָׂה לוֹ מָקוֹם שֶׁיִּבָּלַע בְּקֹדֶשׁ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שִׁיתִּין מְחוֹלָלִין וְיוֹרְדִין עַד הַתְּהוֹם, וְנִבְרָאוּ מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית, וַעֲלֵיהֶן כָּרָה דָּוִד שִׁשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף אַמָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה ה, א-ב): **אָשִׁירָה נָּא לִידִידִי שִׁירַת דּוֹדִי לְכַרְמוֹ וְגוֹ׳, וַיְעַזְּקֵהוּ וַיְסַקְּלֵהוּ** וגו׳, **וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ** – זֶה הֵיכָל. **וְקֶב חָצֵב בּוֹ** – זֶה מִזְבֵּחַ. **וְגַם יֶקֶב** – אֵלּוּ הַשִּׁיתִין. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: לוּל קָטָן הָיָה בֵּין הַכֶּבֶשׁ וְלַמִּזְבֵּחַ, בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ. אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה – פִּרְחֵי כְהוּנָּה יוֹרְדִין לְשָׁם וּמְלַקְּטִין מִשָּׁם יַיִן קָרוּשׁ, שֶׁדּוֹמֶה לְעִגּוּלֵי דְּבֵלָה, וּבָאִין וְשׁוֹרְפִין אוֹתוֹ בְּקֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר כח, ז): ״בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַה׳״; כְּשֵׁם שֶׁנִּסּוּכוֹ בְּקֹדֶשׁ – כָּךְ שְׂרֵפָתוֹ בְּקֹדֶשׁ.

ה. מֵאֵימָתַי מְנַסְּכִין אוֹתָן עִם אֵיבְרֵי הַתָּמִיד? מַעֲשֶׂה בְּצָדוֹקִי אֶחָד שֶׁנִּסֵּךְ עַל גַּבֵּי רַגְלָיו, וּרְגָמוּהוּ כָּל הָעָם בְּאֶתְרוֹגֵיהֶן, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם נִפְגְּמָה קֶרֶן הַמִּזְבֵּחַ, וּבָטְלָה עֲבוֹדָה, וְהֵבִיאוּ בּוּל שֶׁל מֶלַח וּסְתָמוּהוּ, לֹא מִפְּנֵי שֶׁהֻכְשַׁר לַעֲבוֹדָה, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה מִזְבֵּחַ פָּגוּם, שֶׁכָּל מִזְבֵּחַ, שֶׁאֵין לוֹ, לֹא כֶּבֶשׁ, וְלֹא יְסוֹד, וְלֹא רִבּוּעַ – פָּסוּל. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַסּוֹבֵב.

ו. נִסּוּךְ הַמַּיִם – כָּל שִׁבְעָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שְׁמוֹנָה, אֶלָּא שֶׁרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּלוּג הָיָה מְנַסֵּךְ כָּל שְׁמוֹנָה. וַחֲכָמִים

הַשָּׁלֵם

אוֹמְרִים: שִׁלְשָׁה לוֹגִין. נִמְצֵאתָ אוֹמֵר: הַמַּרְבֶּה בַּמַּיִם – מְמַעֵט בַּיָּמִים, וְהַמַּרְבֶּה בַּיָּמִים – מְמַעֵט בַּמַּיִם.

ז. מֵי הֶחָג – חַיָּבִין עֲלֵיהֶן: מִשּׁוּם לָן, יוֹצֵא וְטָמֵא. לְפִיכָךְ, אִם לָנוּ אוֹ שֶׁיָּצְאוּ, אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ – יוֹצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. אֲבָל חָבִית וּצְלוֹחִית עַצְמָן – מוּעָלִין בָּהֶן, מִפְּנֵי שֶׁגּוּפָן הֶקְדֵּשׁ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: מִפְּנֵי מַה אָמְרָה תּוֹרָה הָבִיאוּ עֹמֶר בְּפֶסַח? מִפְּנֵי שֶׁהַפֶּסַח זְמַן תְּבוּאָה הִיא. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: ׳הַקְרִיבוּ לְפָנַי עֹמֶר בַּפֶּסַח, כְּדֵי שֶׁתִּתְבָּרֵךְ לָכֶם תְּבוּאָה שֶׁבַּשָּׂדוֹת׳. וּמִפְּנֵי מַה אָמְרָה תּוֹרָה: ׳הָבִיאוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בַּעֲצֶרֶת׳? מִפְּנֵי שֶׁעֲצֶרֶת זְמַן פֵּרוֹת הָאִילָן הוּא. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: ׳הַקְרִיבוּ לְפָנַי שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בַּעֲצֶרֶת, כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּרְכוּ לָכֶם פֵּרוֹת הָאִילָן׳. וּמִפְּנֵי מַה אָמְרָה תּוֹרָה: ׳נִסְכּוּ מַיִם לְפָנַי בֶּחָג? כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּרְכוּ לָכֶם גִּשְׁמֵי שָׁנָה׳. וְאוֹמֵר (זְכַרְיָה יד, יז-יח): **וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפְּחוֹת הָאָרֶץ אֶל יְרוּשָׁלַם לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ ה׳ צְבָאוֹת וְלֹא עֲלֵיהֶם יִהְיֶה הַגָּשֶׁם; וְאִם מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְלֹא עֲלֵיהֶם.**

מַסֶּכֶת סֻכָּה פֶּרֶק רְבִיעִי

א. בְּרֹאשׁוֹנָה הָיוּ נָשִׁים מִבִּפְנִים וַאֲנָשִׁים מִבַּחוּץ, וְהָיוּ בָּאִין לִידֵי קַלּוּת רֹאשׁ, הִתְקִינוּ, שֶׁיִּהוּ נָשִׁים יוֹשְׁבוֹת מִבַּחוּץ וַאֲנָשִׁים מִבִּפְנִים, וְעָשׂוּ גְּזוּזְטְרָאוֹת בָּעֲזָרָה, כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ רוּחוֹת, וַעֲדַיִן הָיוּ בָּאִין לִידֵי קַלּוּת רֹאשׁ, הִתְקִינוּ, שֶׁיִּהְיוּ נָשִׁים יוֹשְׁבוֹת מִלְמַעְלָה וַאֲנָשִׁים מִלְמַטָּה.

ב. חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה הָיוּ מְרַקְּדִין לִפְנֵיהֶם בַּאֲבוּקוֹת, וְהָיוּ אוֹמְרִים דִּבְרֵי תִּשְׁבָּחוֹת. מַה הָיוּ אוֹמְרִים? אַשְׁרֵי מִי שֶׁלֹּא חָטָא! וְכָל מִי שֶׁחָטָא – יְמָחֵל לוֹ. וְיֵשׁ מֵהֶן שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: אַשְׁרֵי יַלְדוּתֵנוּ שֶׁלֹּא בִּישָּׁה אֶת זְקֻנוּתֵנוּ, אֵלּוּ חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה. וְיֵשׁ מֵהֶן שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: אַשְׁרֵי זְקֻנוּתֵנוּ שֶׁכִּפְּרָה עַל יַלְדוּתֵנוּ, אֵלּוּ בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה.

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

אֵלּוּ וְאֵלּוּ אוֹמְרִים: אַשְׁרֵי מִי שֶׁלֹּא חָטָא, וּמִי שֶׁחָטָא - יָשׁוּב וְיִמָּחֵל לוֹ. אָמְרוּ עָלָיו עַל הִלֵּל הַזָּקֵן, כְּשֶׁהָיָה שָׂמֵחַ בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, אָמַר כֵּן: אִם אֲנִי כָּאן - הַכֹּל כָּאן, וְאִם אֵין אֲנִי כָּאן - מִי כָּאן? הוּא הָיָה אוֹמֵר: לְמָקוֹם שֶׁאֲנִי אוֹהֵב - שָׁם רַגְלַי מוֹלִיכוֹת אוֹתִי, אִם תָּבוֹא לְבֵיתִי - אֲנִי אָבֹא אֶל בֵּיתְךָ. אִם אַתָּה לֹא תָּבֹא אֶל בֵּיתִי - לֹא אָבוֹא אֶל בֵּיתְךָ. הִלֵּל הַזָּקֵן אוֹמֵר: לְמָקוֹם שֶׁלִּבִּי אוֹהֵב - לְשָׁם רַגְלַי מוֹלִיכוֹת אוֹתִי. אִם אַתָּה תָּבֹא לְבֵיתִי - אֲנִי אָבֹא לְבֵיתְךָ, אִם אַתָּה לֹא תָּבֹא לְבֵיתִי - אֲנִי לֹא אָבֹא לְבֵיתְךָ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כ, כא): "בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ".

ג. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, כְּשֶׁהָיָה שָׂמֵחַ בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, הָיָה נוֹטֵל שְׁמוֹנָה אֲבוּקוֹת שֶׁל אוּר, וְזוֹרֵק אוֹתָן, וְאֵין נוֹגְעוֹת זוֹ בְּזוֹ, וּכְשֶׁהוּא מִשְׁתַּחֲוֶה, נוֹעֵץ שְׁנֵי גוּדָלָיו בָּאָרֶץ, וְשׁוֹחֶה וְנוֹשֵׁק אֶת הָרִצְפָּה וְזוֹקֵף, וְאֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת כֵּן. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא בֶּן חֲנַנְיָא: כְּשֶׁהָיִינוּ שְׂמֵחִים בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה - לֹא רָאִינוּ שֵׁנָה בְּעֵינֵינוּ, כֵּיצַד? שָׁעָה רִאשׁוֹנָה, תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר, מִשָּׁם לִתְפִלָּה, מִשָּׁם לְקָרְבָּן מוּסָף, מִשָּׁם לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, מִשָּׁם לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, מִשָּׁם לִתְפִלַּת הַמִּנְחָה, מִשָּׁם לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, מִכָּאן וָאֵילָךְ לְשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה.

ד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל מִי שֶׁלֹּא רָאָה דִּיּוֹפְלוֹסְטִין[4] שֶׁל אֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא שֶׁל מִצְרַיִם - לֹא רָאָה כְּבוֹדָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אָמְרוּ: כְּמִין בָּסִילִקִין[5] גְּדוֹלָה הָיָה, סְטָיו לִפְנִים מִסְּטָיו, פְּעָמִים שֶׁהָיָה בָּהּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא עַל שִׁשִּׁים רִבּוֹא, כִּפְלַיִם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם. וְהָיוּ בָהּ קָתֶדְרָאוֹת שֶׁל זָהָב, כְּנֶגֶד שִׁבְעִים וְאֶחָד זְקֵנִים שֶׁל סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה, כָּל אַחַת וְאַחַת אֵינָהּ פְּחוּתָה מֵעֶשְׂרִים וְאֶחָד רִבּוֹא כִּכְרֵי זָהָב, וּבְמָה שֶׁל עֵץ בְּאֶמְצָעוּתָהּ, וְחַזָּן הַכְּנֶסֶת עוֹמֵד עָלֶיהָ, וְהַסּוֹדְרִין בְּיָדוֹ, וְכֵיוָן שֶׁהִגִּיעַ לַעֲנוֹת "אָמֵן", הַלָּה מֵנִיף בְּסוּדָר, וְכָל הָעָם עוֹנִים "אָמֵן". וְלֹא הָיוּ יוֹשְׁבִין מְעֹרָבִין, אֶלָּא זָהָבִים בִּפְנֵי עַצְמָן, וְכַסָּפִים בִּפְנֵי עַצְמָן, וְנַפָּחִים בִּפְנֵי עַצְמָן, טַרְסִיִּים בִּפְנֵי עַצְמָן, וְגַרְדִיִּים בִּפְנֵי עַצְמָן, וּכְשֶׁעָנִי נִכְנָס לְשָׁם - הָיָה מַכִּיר בַּעֲלֵי אֻמָּנוּתוֹ וְנִפְנָה לְשָׁם, וּמִשָּׁם פַּרְנָסָתוֹ וּפַרְנָסַת אַנְשֵׁי בֵּיתוֹ.

ה. וּלְוִיִּם בְּכִנּוֹרוֹת, וּנְבָלִים וְכָל כְּלֵי שִׁיר, מֵהֵן אוֹמְרִים (תְּהִלִּים קלד, א): "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה בָּרְכוּ" וְגוֹ'. וּמֵהֵן הָיָה שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים (שָׁם, שָׁם ב): "שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ" וְגוֹ'. וּכְשֶׁנִּפְטָרִין זֶה מִזֶּה, הָיוּ אוֹמְרִים (שָׁם, שָׁם ג): "יְבָרֶכְךָ ה' מִצִּיּוֹן וְגוֹ', וּרְאֵה בָנִים" וְגוֹ'. שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת בְּיָדָם, קָרָא הַגֶּבֶר, תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ, הִגִּיעוּ לְשַׁעַר הַמַּיִם, תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין פָּחוֹת מִשֶּׁבַע, וְלֹא יוֹתֵר עַל עֲשָׂרָה. שָׁלֹשׁ לִפְתִיחַת שְׁעָרִים. הָאוֹמֵר עַל פְּתִיחָתָן - אֵינוֹ אוֹמֵר עַל נְעִילָתָן. הָאוֹמֵר עַל נְעִילָתָן - אֵינוֹ אוֹמֵר עַל פְּתִיחָתָן. שָׁלֹשׁ לַמַּעֲלָה הָעֲשִׁירִית. הָאוֹמֵר לַמַּעֲלָה עֲשִׁירִית - אֵינוֹ אוֹמֵר עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, הָאוֹמֵר עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ - אֵינוֹ אוֹמֵר לַמַּעֲלָה עֲשִׁירִית.

ו. שָׁלֹשׁ לְהַבְטִיל אֶת הָעָם מִן הַמְּלָאכָה, כֵּיצַד? חַזַּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל חֲצוֹצְרוֹת, וְעוֹלֶה לְרֹאשׁ הַגָּג גָּבוֹהַּ שֶׁבָּעִיר, הִתְחִיל לִתְקוֹעַ תְּקִיעָה רִאשׁוֹנָה, הַסְּמוּכִין לָעִיר בְּטֵלִין. הַסְּמוּכִין לַתְּחוּם מִתְכַּנְסִין וּבָאִין לְתוֹךְ הַתְּחוּם, וְלֹא הָיוּ נִכְנָסִין מִיָּד, אֶלָּא מַמְתִּינִין עַד שֶׁיָּבוֹאוּ כֻּלָּן וְיִתְכַּנְסוּ כֻּלָּן בְּבַת אַחַת, וַעֲדַיִן חֲנֻיּוֹת פְּתוּחִין וּתְרִיסִין מֻנָּחִין, הִתְחִיל לִתְקוֹעַ תְּקִיעָה שְׁנִיָּה, נִסְתַּלְּקוּ הַתְּרִיסִין וְנִנְעֲלוּ הַחֲנֻיּוֹת, וַעֲדַיִן חַמִּין עַל גַּבֵּי הַכִּירָה וּקְדֵרוֹת מֻנָּחוֹת עַל גַּבֵּי כִּירָה. הִתְחִיל לִתְקוֹעַ תְּקִיעָה שְׁלִישִׁית - סִלֵּק הַמְסַלֵּק, וְהִטְמִין הַמַּטְמִין, וְהִדְלִיק הַמַּדְלִיק, וְשׁוֹהֶה כְּדֵי צְלִיַּת דָּג קָטָן, אוֹ כְּדֵי לְהַדְבִּיק פַּת בַּתַּנּוּר.

---

[4] אוּלָם וְאַכְסַדְרָה כְּפוּלָה.

[5] פַּלְטְרִין.

תּוֹסֶפְתָּא

ז. שָׁלֹשׁ לְהַבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל, כֵּיצַד? חַזַּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל חֲצוֹצְרֹת, וְעוֹלֶה לְגַג גָּבוֹהַּ שֶׁבָּעִיר, נָטַל לִקְרוֹת, מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ תַּבְשִׁיל מֵעַל גַּבֵּי הַכִּירָה, וְטוֹמְנִין לוֹ מֵיחַם, וּמַדְלִיקִין לוֹ אֶת הַנֵּר, גָּמַר מִלְּקְרוֹת, אֲפִלּוּ מֵיחַם בְּיָדוֹ - אֵין טוֹמְנוֹ, אֶלָּא מַנִּיחוֹ עַל הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי חֲנִינָא: שָׁמַעְתִּי, שֶׁאִם בָּא לְהַדְלִיק אַחַר שֵׁשׁ תְּקִיעוֹת - מַדְלִיק, שֶׁהֲרֵי נָתְנוּ חֲכָמִים שִׁעוּר לְחַזַּן בֵּית הַכְּנֶסֶת לְהוֹלִיךְ שׁוֹפָרוֹ לְבֵיתוֹ. אָמַר לוֹ: אִם כֵּן, נָתַתָּ דְּבָרֶיךָ לְשִׁעוּרִין! אֶלָּא מָקוֹם צָנוּעַ יֵשׁ לוֹ לְחַזַּן בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּרֹאשׁ הַגָּג, שָׁשָׁם מֵנִיחַ שׁוֹפָרוֹ, לְפִי שֶׁאֵין מְטַלְטְלִין לֹא אֶת הַשּׁוֹפָרוֹת וְלֹא אֶת הַחֲצוֹצְרוֹת.

ח. יוֹם-טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת - תּוֹקְעִין וְלֹא מַבְדִּילִין, מוֹצָאֵי שַׁבָּת - מַבְדִּילִין וְלֹא תּוֹקְעִין, יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת - לֹא הָיוּ תּוֹקְעִין. וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת - לֹא הָיוּ מַבְדִּילִין, כֵּיצַד תּוֹקְעִין? תּוֹקֵעַ פְּשׁוּטָה וְאֵינוֹ מֵרִיעַ, הֶחָלִיל דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת בִּתְחִלָּתוֹ; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אַף יוֹם-טוֹב אֵינוֹ דּוֹחֶה.

ט. כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת שׁוֹנוֹת וּמְשַׁלְּשׁוֹת בְּפָרִים, חוּץ מִשְּׁתַּיִם אַחֲרוֹנוֹת, שֶׁשּׁוֹנוֹת וְלֹא מְשַׁלְּשׁוֹת. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פַּרְטָא וְרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמְרוּ: לֹא הָיָה פַּיִס לְחֶלְבֵי שָׁעִיר, אֶלָּא מִי שֶׁמַּעֲלֶה אֶבְרֵי הַכֶּבֶשׁ הוּא מַעֲלֶה אֶת חֶלְבֵי שָׁעִיר. אַבָּא יוֹסֵי בֶּן חָנָן אוֹמֵר: לֹא הָיָה פַּיִס אֶלָּא לְרָאשֵׁי מִשְׁמָרוֹת, וּשְׁאָר כָּל מִשְׁמָרוֹת חוֹזְרוֹת חֲלִילָה. רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: לֹא הָיָה פַּיִס אֶלָּא לְיוֹם-טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג בִּלְבַד, וּשְׁאָר כָּל יְמֵי הֶחָג חוֹזְרוֹת חֲלִילָה. כֵּיצַד מְפִיסִין? נִכְנָסִין לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית, וּכְמִין בָּסִילְקֵי גְּדוֹלָה הָיְתָה, פַּיִס בְּמִזְרָחָהּ, וְזָקֵן יוֹשֵׁב בְּמַעֲרָבָהּ, וְהַכֹּהֲנִים מוֹקְפִין וְעוֹמְדִין כְּמִין כּוֹלְיָאר, וְהַמְמֻנֶּה בָּא וְנוֹטֵל מִצְנֶפֶת מֵרֹאשׁוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם, וְיוֹדְעִין שֶׁמִּמֶּנּוּ פַּיִס מַתְחִיל. וְלֹא הָיוּ מוֹצִיאִין שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם, אֶלָּא אֶחָד אֶחָד בִּלְבַד, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּבָרִיא, אֲבָל בְּחוֹלֶה, אֲפִלּוּ שְׁנַיִם מוֹצִיאִין, וְהַיְחִידִים מוֹצִיאִין שְׁתַּיִם, וְאֵין מוֹנִין לָהֶן אֶלָּא אַחַת.

י. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה פַּיִס לַמַּחְתָּה אֶלָּא כֹּהֵן שֶׁזָּכָה בַּקְּטֹרֶת אוֹמֵר לָזֶה שֶׁעִמּוֹ: 'זְכֵה עִמִּי בַּמַּחְתָּה'. יוֹם-טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל חָג: פַּיִס לְעַצְמוֹ, זְמַן לְעַצְמוֹ, רֶגֶל לְעַצְמוֹ, קָרְבָּן לְעַצְמוֹ, שִׁיר לְעַצְמוֹ, בְּרָכָה לְעַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-א ח, סו): "בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁלַּח אֶת הָעָם וַיְבָרְכוּ אֶת הַמֶּלֶךְ", יָכוֹל לֹא הָיוּ טְעוּנִין לִינָה? תַּלְמוּד לוֹמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים-ב ז, י): **"וּבְיוֹם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי שִׁלַּח אֶת הָעָם לְאָהֳלֵיהֶם"**. הָא כֵּיצַד? נִפְטְרוּ מִבְּעוֹד יוֹם וְהִשְׁכִּימוּ וְהָלְכוּ לָהֶם.

יא. הַתְּמִידִין, וְהַנְּדָרִים, וְהַנְּדָבוֹת, וְהַבְּכוֹרוֹת, וְהַמַּעֲשְׂרוֹת, וּמוֹסְפֵי שַׁבָּת, חַטָּאת הַצִּבּוּר, וְעוֹלוֹתֵיהֶן, וְעוֹלוֹת חוֹבָה שֶׁל יָחִיד - עֲבוֹדָתָן וַאֲכִילָתָן בְּמִשְׁמַר הַקָּבוּעַ. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם - עֲבוֹדָתָן וַאֲכִילָתָן בְּכָל הַמִּשְׁמָרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בָּאִין חוֹבַת הָרֶגֶל. לֶחֶם הַפָּנִים - עֲבוֹדָתָן בְּמִשְׁמַר הַקָּבוּעַ, וַאֲכִילָתוֹ בְּכָל הַמִּשְׁמָרוֹת. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נוֹתֵן חֲצִי חַלָּה לְכָל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר, וְהֵן מִתְחַלְּקִין בֵּינֵיהֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַמְחַלֵּק עוֹמֵד עַל הָרֹבֶד שֶׁבָּאוּלָם, מַפְרִישׁ וּמַנִּיחַ, מַפְרִישׁ וּמַנִּיחַ, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד בָּא וְנוֹטֵל חֶלְקוֹ, וּלְבַעֲלֵי מוּמִין שֶׁבַּכְּהוּנָּה - מוֹצִיאִין לָהֶם חֶלְקָם בַּחוּץ, מִפְּנֵי שֶׁאֵין יְכוֹלִין לְהִכָּנֵס בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ.

יב. מִשְׁמָר הַיּוֹצֵא - מַקְרִיב תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר וּמוֹסְפִין, הַנִּכְנָס -מַקְרִיב תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם. וּבְזֵיכִין - אַרְבָּעָה כֹּהֲנִים הָיוּ נִכְנָסִים, שְׁנַיִם מִמִּשְׁמָר זוֹ וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁמָר זוֹ. וְלֶחֶם הַפָּנִים - מִפְּנֵי מַה מִּשְׁמָר הַנִּכְנָס חוֹלֵק בַּצָּפוֹן? מִפְּנֵי שֶׁקָּרוֹב לַעֲבוֹדָה! עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע טַבָּעוֹת הָיוּ שָׁם, כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִשְׁמָרוֹת כְּהוּנָּה, עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע חֲלוֹנוֹת הָיוּ שָׁם כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִשְׁמָרוֹת כְּהוּנָּה.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

יג. בִּלְגָּה - לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בַּדָּרוֹם וְטַבַּעְתָּהּ קְבוּעָה, וְחַלּוֹנָהּ סְתוּמָה, מִפְּנֵי מְרָיָם בַּת בִּלְגָּה, שֶׁהֶמִירָה דָּתָהּ וְנִשֵּׂאת לְסַרְדִּיוֹט - אֶחָד מִמַּלְכֵי נָכְרִים, וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ נָכְרִים לַהֵיכָל, הָיְתָה מְבַעֶטֶת עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְאָמְרָה: לוּקִיס! לוּקִיס! אַתָּה הֶחְרַבְתָּ מָמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מִשְׁמַרְתּוֹ שׁוֹהָה לָבוֹא, וְנִכְנַס יְשֵׁבָב אָחִיו עִמּוֹ, וְשִׁמֵּשׁ תַּחְתָּיו, אַף עַל פִּי שֶׁשִּׁכְּנֵי רָעִים לֹא נִשְׁתַּכְּרוּ, שִׁכְּנֵי בִלְגָּה נִשְׁתַּכְּרוּ! וְהִלְכָךְ, לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בַּדָּרוֹם וְיִשֵּׁבָב אַחֲרָיו בַּצָּפוֹן.

מַסֶּכֶת יוֹם-טוֹב (בֵּיצָה) פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם-טוֹב, אֲחֵרִים אוֹמְרִים מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: תֵּאָכֵל הִיא וְאִמָּהּ. נוֹלְדָה בְּשַׁבָּת - תֵּאָכֵל בְּיוֹם-טוֹב, נוֹלְדָה בְּיוֹם-טוֹב - תֵּאָכֵל בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עֲדַיִן הִיא מַחֲלֹקֶת, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: תֵּאָכֵל, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: לֹא תֵאָכֵל. כְּשֵׁם שֶׁאֲסוּרָה לֵאָכֵל - כָּךְ אֲסוּרָה לְטַלְטֵל, וּכְשֵׁם שֶׁסְּפֵקָהּ אֲסוּרָה - כָּךְ כָּל סָפֵק מוּכָן אָסוּר. נִתְעָרְבוּ בְּמֵאָה - כֻּלָּן אֲסוּרוֹת. אֶפְרוֹחַ שֶׁנּוֹלַד בְּיוֹם-טוֹב - מֻתָּר. עֵגֶל שֶׁנּוֹלַד בְּיוֹם-טוֹב - מֻתָּר. זֶה מוּכָן אַגַּב אִמּוֹ, וְזֶה מַתִּיר עַצְמוֹ בִּקְדֵרָה. אֶפְרוֹחַ שֶׁנּוֹלַד בְּיוֹם-טוֹב - מֻתָּר לְשָׁחֳטוֹ בְּיוֹם-טוֹב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַתִּיר אֶת עַצְמוֹ.

ב. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתַּרְנְגֹלֶת, וּמָצָא בָהּ בֵּיצִים גְּמוּרוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרוֹת לְאָכְלָן בְּיוֹם-טוֹב. בֵּיצָה שֶׁיְּצָאָה רֻבָּהּ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב - מֻתֶּרֶת לְאָכְלָהּ בְּיוֹם-טוֹב. נוֹלְדָה בַּשַּׁבָּת - תֵּאָכֵל בְּיוֹם-טוֹב, בְּיוֹם-טוֹב - תֵּאָכֵל בַּשַּׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּשֵׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עֲדַיִן מַחֲלֹקֶת בְּמִקּוֹמָהּ, כְּשֵׁם שֶׁאֲסוּרָה לֵאָכֵל - כָּךְ אֲסוּרָה לְטַלְטֵל, כְּשֵׁם שֶׁסְּפֵקָהּ אָסוּר - כָּךְ כָּל סָפֵק מוּכָן אָסוּר, נִתְעָרְבָה בְּמֵאָה - כֻּלָּם אֲסוּרוֹת.

ג. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁאוֹר בִּכְזַיִת וְחֹמֶץ בְּכַכּוֹתֶבֶת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: זֶה וָזֶה

הַשָּׁלֵם

בִּכְזַיִת. אֵיזֶהוּ שְׁאוֹר? הַמְחַמֵּץ אֶת אֲחֵרִים. אֵיזֶהוּ חָמֵץ? הַמִּתְחַמֵּץ מֵאֲחֵרִים. מֵאֵימָתַי קָרוּי שְׁאוֹר? מִשֶּׁיִּפְסֹל מֵאֲכִילַת כֶּלֶב. אֶפֶר שֶׁהִסִּיקוֹ בְּיוֹם-טוֹב - אֵין מְכַסִּין בּוֹ בְּיוֹם-טוֹב, לְפִי שֶׁאֵינוֹ מִן הַמּוּכָן. הָיָה לוֹ עָפָר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ לְהָטִיחַ בּוֹ גַּגּוֹ, סִיד לָסוּד בּוֹ בֵּיתוֹ - אֵין מְכַסִּין בּוֹ.

ד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כּוֹי אֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּיוֹם-טוֹב מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק, וְאִם שְׁחָטוֹ - אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ, מִקַּל וָחֹמֶר מִמִּילָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וּמַה מִּילָה שֶׁוַּדָּאָהּ דּוֹחָה שַׁבָּת, אֵין סְפֵקָהּ דּוֹחֶה אֶת יוֹם-טוֹב, כּוֹי שֶׁדָּמוֹ סָפֵק אֵין וַדָּאוֹ דּוֹחֶה שַׁבָּת - אֵינוֹ דִּין שֶׁאֵין סְפֵקָהּ דּוֹחֶה אֶת יוֹם-טוֹב? אָמְרוּ לוֹ: תְּקִיעַת שׁוֹפָר שֶׁבַּגְּבוּלִין תּוֹכִיחַ! שֶׁאֵין וַדָּאָהּ דּוֹחֶה שַׁבָּת, אֲפִלּוּ הָכִי סְפֵקָן דּוֹחֶה אֶת יוֹם-טוֹב, הֵן יוֹכִיחוּ לְכַסּוּי הַדָּם, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין וַדָּאוֹ דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת - שֶׁיְּהֵא סְפֵקוֹ דּוֹחֶה אֶת יוֹם-טוֹב. הֵשִׁיב רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר בְּרַבִּי תְּשׁוּבָה: מַה לְּמִילָה, שֶׁכֵּן אֵינָהּ נוֹהֶגֶת בְּלֵילֵי יָמִים טוֹבִים, תֹּאמַר בְּכַסּוּי שֶׁנּוֹהֵג בְּלֵילֵי יוֹם-טוֹב? אָמַר רַבִּי אַבָּא: זֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁאָמַר רַבִּי חִיָּא - אֵין לִי עֲלֵיהֶם תְּשׁוּבָה, וְהֵשִׁיב רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר בְּרַבִּי תְּשׁוּבָה.

ה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל שֶׁמּוֹלִיכִין אֶת הַסֶּלָּם מִשּׁוּבָךְ לְשׁוּבָךְ, לֹא נֶחְלְקוּ, אֶלָּא לְהַחֲזִיר, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מַחֲזִירִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אַף מַחֲזִירִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עֲזָרְיָה אוֹמֵר: מְטַלְטְלִין אֶת הַסֶּלָּם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּסֶלָּם שֶׁל שׁוּבָךְ, אֲבָל בְּסֶלָּם שֶׁל עֲלִיָּה - דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר לְטַלְטֵל, אֲפִלּוּ בָּעֲלִיָּה. רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר: מַטֶּהוּ מֵחַלּוֹן לְחַלּוֹן. אֲחֵרִים אוֹמְרִים מִשּׁוּם רַבִּי דּוֹסָא: אַף מְדַדִּין בּוֹ.

ו. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יִטּוֹל אָדָם גּוֹזָל עַד שֶׁיְּקַשֵּׁר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: עַד שֶׁיְּנַעְנֵעַ, וְהַמְקַשְּׁרִין

תוֹסֶפְתָּא

וְהַמְנוּעָנְעִין, בַּבּוּרוֹת וּבַבָּתִּים וּבַשִּׁיחִין וּבַמְּעָרוֹת - מְתָּרִין. וּבָאִילָנוֹת - אֲסוּרִים, מִשּׁוּם שֶׁמָּא יַעֲלֶה וְיִתְלֹשׁ. וְהַמְקֻשָּׁרִין וְהַמְנוּעָנְעִין, בְּכָל מָקוֹם - אֲסוּרִין מִשּׁוּם גְּזֵל.

ז. זִמֵּן בְּתוֹךְ הַקֵּן וּמָצָא לְפָנֶיהָ - אֲסוּרִין. עַל פִּתְחָהּ - מֻתָּרִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, עַל שֶׁהִזְמִינָן בְּתוֹךְ הַקֵּן וּמָצָא לִפְנֵי הַקֵּן שֶׁהֵן אֲסוּרִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּיוֹנֵי שׁוֹבָךְ וְיוֹנֵי עֲלִיָּה, וְצִפָּרִים שֶׁקִּנְּנוּ בַּטְּפִיחִים וּבַבִּירָה, אֲבָל אַוָּזִין, וְתַרְנְגוֹלִין, וְיוֹנֵי הַרְדְּסִיאוֹת, וְחַיָּה שֶׁקִּנְּנָה בַּפַּרְדֵּס - מֻתָּרִין וְאֵין צְרִיכִין זְמוּן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּת אָדָם. וְצִפּוֹר דְּרוֹר - צְרִיכָה לְקַשֵּׁר בִּכְנָפֶיהָ שֶׁלֹּא תַחֲלִיף בְּאִמָּהּ. וְשָׁוִים, שֶׁאִם קָצַב עָלָיו בָּשָׂר - שֶׁאָסוּר לְטַלְטְלוֹ. וְשָׁוִין, שֶׁאֵין מוֹלְחִין עָלָיו בָּשָׂר בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל מוֹלְחִין עָלָיו בָּשָׂר לִצְלִי. וְחַיָּה שֶׁקִּנְּנָה בַּפַּרְדֵּס - צְרִיכָה זְמוּן, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּת אָדָם.

ח. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, שֶׁמְּסַלְּקִין אֶת הַתְּרִיסִין בְּיוֹם-טוֹב. לֹא נֶחְלְקוּ, אֶלָּא לְהַחְזִיר, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מַחֲזִירִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַחֲזִירִין; בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁיֵּשׁ לָהֶם צִיר, אֲבָל אֵין לָהֶם צִיר, דִּבְרֵי הַכֹּל: מָתָר. דֶּלֶת שֶׁיֵּשׁ לָהּ צִיר - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִים בָּהּ בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּשַּׁבָּת.

ט אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, שֶׁמּוֹלִיכִין כֵּלִים מְלֵאִים לְצָרְכָּן, וְרֵיקָנִין לְמִלְאוֹתָן, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל רֵיקָנִים שֶׁלֹּא לְצָרְכָּן, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹסְרִין, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין. יוֹצֵא אָדָם בְּמַפְתֵּחַ שֶׁבְּאֶצְבָּעוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. דֶּלֶת שֶׁיֵּשׁ לָהּ צִיר - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהּ בְּשַׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. נִשְׁבַּר צִירָהּ - אֵין פּוֹתְחִין וְאֵין נוֹעֲלִין בָּהּ בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּשַּׁבָּת.

הַשָּׁלֵם

י. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, עַל מַתָּנוֹת שֶׁמּוֹלִיכִין כְּשֶׁהוּרְמוּ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב עִם הַמַּתָּנוֹת שֶׁהוּרְמוּ בְּיוֹם-טוֹב מֵהַיּוֹם. עַל מַה נֶּחְלְקוּ? לְהוֹלִיכָם בִּפְנֵי עַצְמָן, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מוֹלִיכִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין. וְכָךְ הָיוּ בֵּית שַׁמַּאי דָּנִין: חַלָּה וּמַתָּנוֹת מַתָּנָה לַכֹּהֵן, וּתְרוּמָה מַתָּנָה לַכֹּהֵן, כְּשֵׁם שֶׁאֵין מוֹלִיכִין אֶת הַתְּרוּמָה - כָּךְ אֵין מוֹלִיכִין אֶת הַמַּתָּנוֹת. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל: לֹא! אִם אָמַרְתֶּם בַּתְּרוּמָה שֶׁאֵינוֹ זַכַּאי בַּהֲרָמָתָהּ, תֹּאמְרוּ בַּמַּתָּנוֹת שֶׁזַּכַּאי בַּהֲרָמָתָן? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הַמַּתָּנוֹת שֶׁמּוֹלִיכִין, לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא עַל הַתְּרוּמָה, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מוֹלִיכִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין. וְכָךְ הָיוּ בֵּית הִלֵּל דָּנִין: חַלָּה וּמַתָּנוֹת מַתָּנָה לַכֹּהֵן, וְהַתְּרוּמָה מַתָּנָה לַכֹּהֵן, כְּשֵׁם שֶׁמּוֹלִיכִין אֶת הַמַּתָּנוֹת - כָּךְ מוֹלִיכִין אֶת הַתְּרוּמָה, אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: לֹא! אִם אָמַרְתֶּם בַּמַּתָּנוֹת שֶׁזַּכַּאי אֲנִי בַּהֲרָמָתָן, תֹּאמְרוּ בַּתְּרוּמָה שֶׁאֵינוֹ זַכַּאי בַּהֲרָמָתָהּ? אֲחֵרִים אוֹמְרִים: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הַתְּרוּמָה שֶׁאֵין מוֹלִיכִין, לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא עַל הַמַּתָּנוֹת, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מוֹלִיכִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין.

יא. הַלָּשׁ עִסָּה בְּיוֹם-טוֹב, בֵּין טְמֵאָה בֵּין טְהוֹרָה - מָתָר לְטַלְטְלָהּ, וּמָתָר לְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּהּ חַלָּה. לָשָׁהּ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְשָׁכַח וְלֹא הִפְרִישׁ מִמֶּנָּהּ חַלָּה - אָסוּר לְטַלְטְלָהּ, וְאָסוּר לְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּהּ חַלָּה.

יב. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, שֶׁהַתִּבְלִין נִדּוֹכִין בְּמְדוֹךְ שֶׁל עֵץ וּמֶלַח עִמָּהֶן, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל הַמֶּלַח בִּפְנֵי עַצְמוֹ, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּפַךְ וּבְעֵץ פָּרוּר לְצָלִי, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: לְכָל דָּבָר. וְהַפִּלְפְּלִין - הֲרֵי הֵן כְּתַבְלִין. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין תַּבְלִין וּמְדוֹךְ אֲצָלָן, וְלֹא מְדוֹכָה אֲצָלָן. וּבֵית הִלֵּל

תּוֹסֶפְתָּא

אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין זֶה אֵצֶל זֶה, וְזֶה אֵצֶל זֶה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין.

יג. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין סַכִּין וְטַבָּח אֵצֶל בְּהֵמָה, וְלֹא בְּהֵמָה אֶצְלוֹ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין זֶה אֵצֶל זֶה, וְזֶה אֵצֶל זֶה וְאֵין חוֹשְׁשִׁין. אֵין עוֹשִׁין טִיסְנִי[6], וְאֵין כּוֹתְשִׁין בְּמַכְתֶּשֶׁת בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין כּוֹתְשִׁין אֶת הַמֶּלַח בְּמָדוֹךְ שֶׁל עֵץ, אֲבָל מְרַסֵּק הוּא בְּיַד שֶׁל סַכִּין, וּבְעֵץ הַפָּרוּר, וְאֵין חוֹשְׁשׁ. אֵין מְרַסְּקִין דְּבֵלָה וּגְרוֹגָרוֹת וְחָרוּבִין לִפְנֵי הַזְּקֵנִים בַּשַּׁבָּת, אֲבָל מְרַסֵּק הוּא בְּיַד שֶׁל סַכִּין וּבְעֵץ הַפָּרוּר וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. הַמּוֹלֵל מְלִילוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת - מְנַפֵּחַ מִיַּד לְיַד וְאוֹכֵל, אֲבָל לֹא בַּקֶּנוֹן וּבַתַּמְחוּי. הַמּוֹלֵל מְלִילוֹת מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב - לְמָחָר מְנַפֵּחַ עַל יַד עַל יַד וְאוֹכֵל, אֲפִלּוּ בַּקֶּנוֹן, אֲפִילוּ בַּתַּמְחוּי, אֲבָל לֹא בַּטַּבְלָא וְלֹא בַּנָּפָה וְלֹא בַּכְּבָרָה כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשֶׂה בַּחוֹל. הַמּוֹלֵל מְלִילוֹת בַּשַּׁבָּת - מְנַפֵּחַ עַל יָד עַל יָד וְאוֹכֵל, אֲבָל לֹא בַּקֶּנוֹן וְלֹא בַּתַּמְחוּי.

יד. הַבּוֹרֵר קְטָנִית בְּיוֹם-טוֹב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אִם הָיוּ צְרוּרוֹת מְרֻבִּין עַל הָאוֹכְלִין - בּוֹרֵר אֶת הָאוֹכְלִין, וּמַנִּיחַ אֶת הַפְּסֹלֶת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: בּוֹרֵר אֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל, שֶׁהַתַּבְלִין נְדוֹכִין כְּדַרְכָּן וְמֻלָּח עִמָּהֶם בְּמָדוֹךְ שֶׁל עֵץ, לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא לְדוֹכָן בִּפְנֵי עַצְמָן, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מֻלָּח בַּפָּךְ וּבָעֵץ הַפָּרוּר לְצָלִי אֲבָל לֹא לִקְדֵרָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: לְכָל דָּבָר. וְהַפִּלְפְּלִין - הֲרֵי הֵן כְּתַבְלִין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק: שֶׁל בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ מְבִיאִין דְּלִי מָלֵא עֲדָשִׁים, וְהָיוּ נִצּוֹפִין עָלָיו מַיִם, וְנִמְצָא אוֹכֶל מִלְמַטָּה וּפְסֹלֶת מִלְמַעְלָה. וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בַּשָּׁחֹר

הַשָּׁלֵם

וְאוֹסֵר בַּלָּבָן, מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ בֵּיצַת הַגִּיר[7]. רַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר בַּשָּׁחֹר, מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לְצַחְצְחוֹ.

טו. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מוֹלִיכִין מִנְעָל שָׁחוֹר וְלֹא מִנְעָל לָבָן, מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ אוּמָן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מְשַׁלְחִין חִטִּין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַאֲכַל עֲסִיסִיוֹת. פּוּל, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַאֲכָל לְדֵיוֹת. שְׁעוֹרִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רְאוּיִן לַבְּהֵמָה. אֵין עוֹשִׁין טִיסְנִי, וְאֵין כּוֹתְשִׁין בַּמַּכְתֶּשֶׁת בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין כּוֹתְשִׁין אֶת הַמֶּלַח בְּמָדוֹךְ שֶׁל עֵץ, אֲבָל מְרַסֵּק הוּא בְּיַד שֶׁל סַכִּין וּבְעֵץ הַפָּרוּר וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מוֹלִיכִין טַבָּח וְסַכִּין אֵצֶל בְּהֵמָה, וְלֹא בְּהֵמָה אֵצֶל טַבָּח וְסַכִּין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין זֶה אֵצֶל זֶה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מוֹלִיכִין תַּבְלִין וּמָדוֹךְ אֵצֶל מְדוֹכָה, וְלֹא מְדוֹכָה אֵצֶל תַּבְלִין וּמָדוֹךְ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין זֶה אֵצֶל זֶה וְאֵין חוֹשְׁשִׁין.

---

[6] הַיְנוּ שֶׁכּוֹתֵשׁ אֶת הַחִטָּה עַד שֶׁנֶּחְלֶקֶת לְאַרְבָּעָה, וּלְפִי שֶׁכְּתִישָׁה זוֹ הִיא טִרַח גָּדוֹל – אֵין עוֹשִׂים אוֹתָהּ בְּיוֹם–טוֹב אֲפִלּוּ בְּמַכְתֶּשֶׁת קְטַנָּה.

[7] גִּיר – מִין קַרְקַע הַמַּשְׁחִיר (רַשִׁ"י בֵּיצָה טו ע"א).

דברי הימים א פרק יב

א וְאֵלֶּה הַבָּאִים אֶל־דָּוִיד לְצִיקְלַג עוֹד עָצוּר מִפְּנֵי
שָׁאוּל בֶּן־קִישׁ וְהֵמָּה בַּגִּבּוֹרִים עֹזְרֵי
הַמִּלְחָמָה: **ב** נֹשְׁקֵי קֶשֶׁת מַיְמִינִים וּמַשְׂמְאִלִים
בָּאֲבָנִים וּבַחִצִּים בַּקֶּשֶׁת מֵאֲחֵי שָׁאוּל
מִבִּנְיָמִן: **ג** הָרֹאשׁ אֲחִיעֶזֶר וְיוֹאָשׁ בְּנֵי הַשְּׁמָעָה
הַגִּבְעָתִי ויזואל וְיִזִיאֵל וָפֶלֶט בְּנֵי עַזְמָוֶת וּבְרָכָה
וְיֵהוּא הָעַנְּתֹתִי: **ד** וְיִשְׁמַעְיָה הַגִּבְעוֹנִי גִּבּוֹר
בַּשְּׁלֹשִׁים וְעַל־הַשְּׁלֹשִׁים: **ה** וְיִרְמְיָה וְיַחֲזִיאֵל
וְיוֹחָנָן וְיוֹזָבָד הַגְּדֵרָתִי: {ס} **ו** אֶלְעוּזַי וְיָרִימוֹת
וּבְעַלְיָה וּשְׁמַרְיָהוּ וּשְׁפַטְיָהוּ
הַחֲרִיפִי הַחֲרוּפִי: **ז** אֶלְקָנָה וְיִשִּׁיָּהוּ וַעֲזַרְאֵל
וְיוֹעֶזֶר וְיָשָׁבְעָם הַקָּרְחִים: **ח** וְיוֹעֵאלָה וּזְבַדְיָה בְּנֵי
יְרֹחָם מִן־הַגְּדוֹר: **ט** וּמִן־הַגָּדִי נִבְדְּלוּ אֶל־דָּוִיד
לַמְצָד מִדְבָּרָה גִּבֹּרֵי הַחַיִל אַנְשֵׁי צָבָא לַמִּלְחָמָה
עֹרְכֵי צִנָּה וָרֹמַח וּפְנֵי אַרְיֵה פְּנֵיהֶם וְכִצְבָאִים עַל־
הֶהָרִים לְמַהֵר: **י** עֵזֶר הָרֹאשׁ עֹבַדְיָה הַשֵּׁנִי
אֱלִיאָב הַשְּׁלִשִׁי: **יא** מִשְׁמַנָּה הָרְבִיעִי יִרְמְיָה
הַחֲמִשִּׁי: **יב** עַתַּי הַשִּׁשִּׁי אֱלִיאֵל הַשְּׁבִעִי: **יג** יוֹחָנָן
הַשְּׁמִינִי אֶלְזָבָד הַתְּשִׁיעִי: **יד** יִרְמְיָהוּ הָעֲשִׂירִי
מַכְבַּנַּי עַשְׂתִּי עָשָׂר: {ס} **טו** אֵלֶּה מִבְּנֵי־גָד רָאשֵׁי
הַצָּבָא אֶחָד לְמֵאָה הַקָּטָן וְהַגָּדוֹל לְאָלֶף: **טז** אֵלֶּה
הֵם אֲשֶׁר עָבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וְהוּא
מְמַלֵּא עַל־כָּל־גדיתיו גְּדוֹתָיו וַיַּבְרִיחוּ אֶת־כָּל־
הָעֲמָקִים לַמִּזְרָח וְלַמַּעֲרָב: {פ}
יז וַיָּבֹאוּ מִן־בְּנֵי בִנְיָמִן וִיהוּדָה עַד־לַמָּצָד
לְדָוִיד: **יח** וַיֵּצֵא דָוִיד לִפְנֵיהֶם וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לָהֶם
אִם־לְשָׁלוֹם בָּאתֶם אֵלַי לְעָזְרֵנִי יֶהְיֶה־לִּי עֲלֵיכֶם
לֵבָב לְיָחֵד וְאִם־לְרַמּוֹתַנִי לְצָרַי בְּלֹא חָמָס בְּכַפָּי
יֵרֶא אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וְיוֹכַח: {ס} **יט** וְרוּחַ לָבְשָׁה
אֶת־עֲמָשַׂי רֹאשׁ השלושים הַשְּׁלִישִׁים לְךָ דָוִיד
וְעִמְּךָ בֶּן־יִשַׁי שָׁלוֹם | שָׁלוֹם לְךָ וְשָׁלוֹם לְעֹזְרֶךָ כִּי
עֻזְּרְךָ אֱלֹהֶיךָ וַיְקַבְּלֵם דָּוִיד וַיִּתְּנֵם בְּרָאשֵׁי
הַגְּדוּד: {פ}
כ וּמִמְּנַשֶּׁה נָפְלוּ עַל־דָּוִיד בְּבֹאוֹ עִם־פְּלִשְׁתִּים
עַל־שָׁאוּל לַמִּלְחָמָה וְלֹא עֲזָרָם כִּי בְעֵצָה שִׁלְּחוּהוּ
סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים לֵאמֹר בְּרֹאשֵׁינוּ יִפּוֹל אֶל־אֲדֹנָיו
שָׁאוּל: **כא** בְּלֶכְתּוֹ אֶל־צִיקְלַג נָפְלוּ עָלָיו |
מִמְּנַשֶּׁה עֹדְנַח וְיוֹזָבָד וִידִיעֵאל וּמִיכָאֵל וְיוֹזָבָד
וֶאֱלִיהוּא וְצִלְּתַי רָאשֵׁי הָאַלְפִים אֲשֶׁר
לִמְנַשֶּׁה: **כב** וְהֵמָּה עָזְרוּ עִם־דָּוִיד עַל־הַגְּדוּד כִּי־
גִבּוֹרֵי חַיִל כֻּלָּם וַיִּהְיוּ שָׂרִים בַּצָּבָא: **כג** כִּי לְעֵת־
יוֹם בְּיוֹם יָבְאוּ עַל־דָּוִיד לְעָזְרוֹ עַד־לְמַחֲנֶה גָּדוֹל
כְּמַחֲנֵה אֱלֹהִים: {פ}
כד וְאֵלֶּה מִסְפְּרֵי רָאשֵׁי הֶחָלוּץ לַצָּבָא בָּאוּ עַל־
דָּוִיד חֲבֻרוֹנָה לְהָסֵּב מַלְכוּת שָׁאוּל אֵלָיו כְּפִי
יְהוָה: {ס} **כה** בְּנֵי יְהוּדָה נֹשְׂאֵי צִנָּה וָרֹמַח שֵׁשֶׁת
אֲלָפִים וּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת חֲלוּצֵי צָבָא: {ס} **כו** מִן־
בְּנֵי שִׁמְעוֹן גִּבֹּרֵי חַיִל לַצָּבָא שִׁבְעַת אֲלָפִים
וּמֵאָה: {ס} **כז** מִן־בְּנֵי הַלֵּוִי אַרְבַּעַת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ
מֵאוֹת: {ס} **כח** וִיהוֹיָדָע הַנָּגִיד לְאַהֲרֹן וְעִמּוֹ
שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּשְׁבַע מֵאוֹת: {ס} **כט** וְצָדוֹק נַעַר
גִּבּוֹר חָיִל וּבֵית־אָבִיו שָׂרִים עֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם:
{ס} **ל** וּמִן־בְּנֵי בִנְיָמִן אֲחֵי שָׁאוּל שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
וְעַד־הֵנָּה מַרְבִּיתָם שְׁמֻרִּים מִשְׁמֶרֶת בֵּית שָׁאוּל:
{ס} **לא** וּמִן־בְּנֵי אֶפְרַיִם עֶשְׂרִים אֶלֶף וּשְׁמוֹנֶה
מֵאוֹת גִּבֹּרֵי חַיִל אַנְשֵׁי שֵׁמוֹת לְבֵית אֲבוֹתָם:
{ס} **לב** וּמֵחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה שְׁמוֹנֶה עָשָׂר אָלֶף

אֲשֶׁר נִקְבוּ בְּשֵׁמוֹת לָבוֹא לְהַמְלִיךְ אֶת־דָּוִיד׃ {ס} **לג** וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לַעִתִּים לָדַעַת מַה־יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁיהֶם מָאתַיִם וְכָל־אֲחֵיהֶם עַל־פִּיהֶם׃ {ס} **לד** מִזְּבֻלּוֹן יוֹצְאֵי צָבָא עֹרְכֵי מִלְחָמָה בְּכָל־כְּלֵי מִלְחָמָה חֲמִשִּׁים אָלֶף וְלַעְדֹר בְּלֹא־לֵב וָלֵב׃ {ס} **לה** וּמִנַּפְתָּלִי שָׂרִים אָלֶף וְעִמָּהֶם בְּצִנָּה וַחֲנִית שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה אָלֶף׃ {ס} **לו** וּמִן־הַדָּנִי עֹרְכֵי מִלְחָמָה עֶשְׂרִים־וּשְׁמוֹנָה אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ {ס} **לז** וּמֵאָשֵׁר יוֹצְאֵי צָבָא לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה אַרְבָּעִים אָלֶף׃ {ס} **לח** וּמֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן מִן־הָרְאוּבֵנִי וְהַגָּדִי וַחֲצִי | שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בְּכֹל כְּלֵי צָבָא מִלְחָמָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף׃ {ס} **לט** כָּל־אֵלֶּה אַנְשֵׁי מִלְחָמָה עִדְרֵי מַעֲרָכָה בְּלֵבָב שָׁלֵם בָּאוּ חֶבְרוֹנָה לְהַמְלִיךְ אֶת־דָּוִיד עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְגַם כָּל־שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֵב אֶחָד לְהַמְלִיךְ אֶת־דָּוִיד׃ **מ** וַיִּהְיוּ־שָׁם עִם־דָּוִיד יָמִים שְׁלוֹשָׁה אֹכְלִים וְשׁוֹתִים כִּי־הֵכִינוּ לָהֶם אֲחֵיהֶם׃ **מא** וְגַם הַקְּרוֹבִים־אֲלֵיהֶם עַד־יִשָּׂשכָר וּזְבֻלוֹן וְנַפְתָּלִי מְבִיאִים לֶחֶם בַּחֲמוֹרִים וּבַגְּמַלִּים וּבַפְּרָדִים | וּבַבָּקָר מַאֲכָל קֶמַח דְּבֵלִים וְצִמּוּקִים וְיַיִן־וְשֶׁמֶן וּבָקָר וְצֹאן לָרֹב כִּי שִׂמְחָה בְּיִשְׂרָאֵל׃ {פ}

דברי הימים א פרק יג

א וַיִּוָּעַץ דָּוִיד עִם־שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת לְכָל־נָגִיד׃ **ב** וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכָל | קְהַל יִשְׂרָאֵל אִם־עֲלֵיכֶם טוֹב וּמִן־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נִפְרְצָה נִשְׁלְחָה עַל־אַחֵינוּ הַנִּשְׁאָרִים בְּכֹל אַרְצוֹת יִשְׂרָאֵל וְעִמָּהֶם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם בְּעָרֵי מִגְרְשֵׁיהֶם וְיִקָּבְצוּ אֵלֵינוּ׃ **ג** וְנָסֵבָּה אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ כִּי־לֹא דְרַשְׁנֻהוּ בִּימֵי שָׁאוּל׃ **ד** וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַקָּהָל לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי־יָשָׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי כָּל־הָעָם׃ **ה** וַיַּקְהֵל דָּוִיד אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל מִן־שִׁיחוֹר מִצְרַיִם וְעַד־לְבוֹא חֲמָת לְהָבִיא אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים מִקִּרְיַת יְעָרִים׃ **ו** וַיַּעַל דָּוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל בַּעֲלָתָה אֶל־קִרְיַת יְעָרִים אֲשֶׁר לִיהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֵת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים | יְהוָה יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים אֲשֶׁר־נִקְרָא שֵׁם׃ **ז** וַיַּרְכִּיבוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עַל־עֲגָלָה חֲדָשָׁה מִבֵּית אֲבִינָדָב וְעֻזָּא וְאַחְיוֹ נֹהֲגִים בָּעֲגָלָה׃ **ח** וְדָוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל מְשַׂחֲקִים לִפְנֵי הָאֱלֹהִים בְּכָל־עֹז וּבְשִׁירִים וּבְכִנֹּרוֹת וּבִנְבָלִים וּבְתֻפִּים וּבִמְצִלְתַּיִם וּבַחֲצֹצְרוֹת׃ **ט** וַיָּבֹאוּ עַד־גֹּרֶן כִּידֹן וַיִּשְׁלַח עֻזָּא אֶת־יָדוֹ לֶאֱחֹז אֶת־הָאָרוֹן כִּי שָׁמְטוּ הַבָּקָר׃ **י** וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּעֻזָּא וַיַּכֵּהוּ עַל אֲשֶׁר־שָׁלַח יָדוֹ עַל־הָאָרוֹן וַיָּמָת שָׁם לִפְנֵי אֱלֹהִים׃ **יא** וַיִּחַר לְדָוִיד כִּי־פָרַץ יְהוָה פֶּרֶץ בְּעֻזָּא וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַהוּא פֶּרֶץ עֻזָּא עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ **יב** וַיִּירָא דָוִיד אֶת־הָאֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר אֵיךְ אָבִיא אֵלַי אֵת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים׃ **יג** וְלֹא־הֵסִיר דָּוִיד אֶת־הָאָרוֹן אֵלָיו אֶל־עִיר דָּוִיד וַיַּטֵּהוּ אֶל־בֵּית עֹבֵד־אֱדֹם הַגִּתִּי׃ **יד** וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עִם־בֵּית עֹבֵד אֱדֹם בְּבֵיתוֹ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת־בֵּית עֹבֵד־אֱדֹם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ׃ {ס}

דברי הימים א פרק יד

א וַיִּשְׁלַח חִירָם מֶלֶךְ־צֹר מַלְאָכִים אֶל־דָּוִיד וְעֵצֵי אֲרָזִים וְחָרָשֵׁי קִיר וְחָרָשֵׁי עֵצִים לִבְנוֹת לוֹ בָּיִת׃ **ב** וַיֵּדַע דָּוִיד כִּי־הֱכִינוֹ יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־

יִשְׂרָאֵל כִּי־נִשֵּׂאת לְמַעְלָה מַלְכוּתוֹ בַּעֲבוּר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: {ס} **ג** וַיִּקַּח דָּוִיד עוֹד נָשִׁים בִּירוּשָׁלִָם וַיִּוָּלֶד דָּוִיד עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת: **ד** וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַיִלוּדִים אֲשֶׁר הָיוּ־לוֹ בִּירוּשָׁלִָם שַׁמּוּעַ וְשׁוֹבָב נָתָן וּשְׁלֹמֹה: **ה** וְיִבְחָר וֶאֱלִישׁוּעַ וְאֶלְפָּלֶט: **ו** וְנֹגַהּ וְנֶפֶג וְיָפִיעַ: **ז** וֶאֱלִישָׁמָע וּבְעַלְיָדָע וֶאֱלִיפָלֶט: {פ} **ח** וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים כִּי־נִמְשַׁח דָּוִיד לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ כָל־פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִיד וַיִּשְׁמַע דָּוִיד וַיֵּצֵא לִפְנֵיהֶם: **ט** וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ וַיִּפְשְׁטוּ בְּעֵמֶק רְפָאִים: **י** וַיִּשְׁאַל דָּוִיד בֵּאלֹהִים לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה עַל־פלשתיים פְּלִשְׁתִּים וּנְתַתָּם בְּיָדִי וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה עֲלֵה וּנְתַתִּים בְּיָדֶךָ: **יא** וַיַּעֲלוּ בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיַּכֵּם שָׁם דָּוִיד וַיֹּאמֶר דָּוִיד פָּרַץ הָאֱלֹהִים אֶת־אֹיְבַי בְּיָדִי כְּפֶרֶץ מָיִם עַל־כֵּן קָרְאוּ שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בַּעַל פְּרָצִים: **יב** וַיַּעַזְבוּ שָׁם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם וַיֹּאמֶר דָּוִיד וַיִּשָּׂרְפוּ בָּאֵשׁ: {פ} **יג** וַיֹּסִפוּ עוֹד פְּלִשְׁתִּים וַיִּפְשְׁטוּ בָּעֵמֶק: **יד** וַיִּשְׁאַל עוֹד דָּוִיד בֵּאלֹהִים וַיֹּאמֶר לוֹ הָאֱלֹהִים לֹא תַעֲלֶה אַחֲרֵיהֶם הָסֵב מֵעֲלֵיהֶם וּבָאתָ לָהֶם מִמּוּל הַבְּכָאִים: **טו** וְיִהִי כְּשָׁמְעֲךָ אֶת־קוֹל הַצְּעָדָה בְּרָאשֵׁי הַבְּכָאִים אָז תֵּצֵא בַּמִּלְחָמָה כִּי־יָצָא הָאֱלֹהִים לְפָנֶיךָ לְהַכּוֹת אֶת־מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים: **טז** וַיַּעַשׂ דָּוִיד כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ הָאֱלֹהִים וַיַּכּוּ אֶת־מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים מִגִּבְעוֹן וְעַד־גָּזֶרָה: **יז** וַיֵּצֵא שֵׁם־דָּוִיד בְּכָל־הָאֲרָצוֹת וַיהוָה נָתַן אֶת־פַּחְדּוֹ עַל־כָּל־הַגּוֹיִם:

דברי הימים א פרק טו

א וַיַּעַשׂ־לוֹ בָּתִּים בְּעִיר דָּוִיד וַיָּכֶן מָקוֹם לַאֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֶּט־לוֹ אֹהֶל: **ב** אָז אָמַר דָּוִיד לֹא לָשֵׂאת אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים כִּי אִם־הַלְוִיִּם כִּי־בָם | בָּחַר יְהוָה לָשֵׂאת אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וּלְשָׁרְתוֹ עַד־עוֹלָם: {פ}

ג וַיַּקְהֵל דָּוִיד אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְרוּשָׁלִָם לְהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן יְהוָה אֶל־מְקוֹמוֹ אֲשֶׁר־הֵכִין לוֹ: **ד** וַיַּאֲסֹף דָּוִיד אֶת־בְּנֵי אַהֲרֹן וְאֶת־הַלְוִיִּם: {ס} **ה** לִבְנֵי קְהָת אוּרִיאֵל הַשָּׂר וְאֶחָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים: {ס} **ו** לִבְנֵי מְרָרִי עֲשָׂיָה הַשָּׂר וְאֶחָיו מָאתַיִם וְעֶשְׂרִים: {ס} **ז** לִבְנֵי גֵּרְשׁוֹם יוֹאֵל הַשָּׂר וְאֶחָיו מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים: {ס} **ח** לִבְנֵי אֱלִיצָפָן שְׁמַעְיָה הַשָּׂר וְאֶחָיו מָאתָיִם: {ס} **ט** לִבְנֵי חֶבְרוֹן אֱלִיאֵל הַשָּׂר וְאֶחָיו שְׁמוֹנִים: {ס} **י** לִבְנֵי עֻזִּיאֵל עַמִּינָדָב הַשָּׂר וְאֶחָיו מֵאָה וּשְׁנֵים עָשָׂר: {פ}

יא וַיִּקְרָא דָּוִיד לְצָדוֹק וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם לְאוּרִיאֵל עֲשָׂיָה וְיוֹאֵל שְׁמַעְיָה וֶאֱלִיאֵל וְעַמִּינָדָב: {ס} **יב** וַיֹּאמֶר לָהֶם אַתֶּם רָאשֵׁי הָאָבוֹת לַלְוִיִּם הִתְקַדְּשׁוּ אַתֶּם וַאֲחֵיכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֵת אֲרוֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הַכִּינוֹתִי לוֹ: **יג** כִּי לְמַבָּרְאשׁוֹנָה לֹא אַתֶּם פָּרַץ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בָּנוּ כִּי־לֹא דְרַשְׁנֻהוּ כַּמִּשְׁפָּט: **יד** וַיִּתְקַדְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: **טו** וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־הַלְוִיִּם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה כִּדְבַר יְהוָה בִּכְתֵפָם בַּמּטֹוֹת עֲלֵיהֶם: {פ}

טז וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְשָׂרֵי הַלְוִיִּם לְהַעֲמִיד אֶת־אֲחֵיהֶם הַמְשֹׁרְרִים בִּכְלֵי־שִׁיר נְבָלִים וְכִנֹּרוֹת וּמְצִלְתָּיִם מַשְׁמִיעִים לְהָרִים־בְּקוֹל לְשִׂמְחָה: {פ} **יז** וַיַּעֲמִידוּ הַלְוִיִּם אֶת הֵימָן בֶּן־יוֹאֵל וּמִן־אָחָיו אָסָף בֶּן־בֶּרֶכְיָהוּ {ס} וּמִן־בְּנֵי מְרָרִי אֲחֵיהֶם אֵיתָן

בֶּן־קוּשָׁיָהוּ: **יח** וְעִמָּהֶם אֲחֵיהֶם הַמִּשְׁנִים זְכַרְיָהוּ
בֶּן וַיַּעֲזִיאֵל וּשְׁמִרָמוֹת וְיִחִיאֵל | וְעֻנִּי אֱלִיאָב
וּבְנָיָהוּ וּמַעֲשֵׂיָהוּ וּמַתִּתְיָהוּ וֶאֱלִיפְלֵהוּ וּמִקְנֵיָהוּ
וְעֹבֵד אֱדֹם וְיִעִיאֵל הַשֹּׁעֲרִים: **יט** וְהַמְשֹׁרְרִים
הֵימָן אָסָף וְאִיתָן בִּמְצִלְתַּיִם נְחֹשֶׁת
לְהַשְׁמִיעַ: **כ** וּזְכַרְיָה וַעֲזִיאֵל וּשְׁמִרָמוֹת וִיחִיאֵל
וְעֻנִּי וֶאֱלִיאָב וּמַעֲשֵׂיָהוּ וּבְנָיָהוּ בִּנְבָלִים עַל־
עַלָמוֹת: **כא** וּמַתִּתְיָהוּ וֶאֱלִיפְלֵהוּ וּמִקְנֵיָהוּ וְעֹבֵד
אֱדֹם וְיִעִיאֵל וַעֲזַזְיָהוּ בְּכִנֹּרוֹת עַל־הַשְּׁמִינִית
לְנַצֵּחַ: **כב** וּכְנַנְיָהוּ שַׂר־הַלְוִיִּם בְּמַשָּׂא יָסֹר
בַּמַּשָּׂא כִּי מֵבִין הוּא: **כג** וּבֶרֶכְיָהוּ וְאֶלְקָנָה
שֹׁעֲרִים לָאָרוֹן: **כד** וּשְׁבַנְיָהוּ וְיוֹשָׁפָט וּנְתַנְאֵל
וַעֲמָשַׂי וְזִכְרְיָהוּ וּבְנָיָהוּ וֶאֱלִיעֶזֶר הַכֹּהֲנִים
מחצצרים מַחְצְרִים בַּחֲצֹצְרוֹת לִפְנֵי אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים וְעֹבֵד אֱדֹם וְיחִיָּה שֹׁעֲרִים
לָאָרוֹן: **כה** וַיְהִי דָוִיד וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים
הַהֹלְכִים לְהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה מִן־בֵּית
עֹבֵד־אֱדֹם בְּשִׂמְחָה: {פ}
כו וַיְהִי בְּעֶזֹר הָאֱלֹהִים אֶת־הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי אֲרוֹן
בְּרִית־יְהוָה וַיִּזְבְּחוּ שִׁבְעָה־פָרִים וְשִׁבְעָה
אֵילִים: **כז** וְדָוִיד מְכֻרְבָּל | בְּמְעִיל בּוּץ וְכָל־
הַלְוִיִּם הַנֹּשְׂאִים אֶת־הָאָרוֹן וְהַמְשֹׁרְרִים וּכְנַנְיָה
הַשַּׂר הַמַּשָּׂא הַמְשֹׁרְרִים וְעַל־דָּוִיד אֵפוֹד
בָּד: **כח** וְכָל־יִשְׂרָאֵל מַעֲלִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־
יְהוָה בִּתְרוּעָה וּבְקוֹל שׁוֹפָר וּבַחֲצֹצְרוֹת
וּבִמְצִלְתַּיִם מַשְׁמִעִים בִּנְבָלִים וְכִנֹּרוֹת: **כט** וַיְהִי
אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה בָּא עַד־עִיר דָּוִיד וּמִיכַל בַּת־
שָׁאוּל נִשְׁקְפָה | בְּעַד הַחַלּוֹן וַתֵּרֶא אֶת־הַמֶּלֶךְ
דָּוִיד מְרַקֵּד וּמְשַׂחֵק וַתִּבֶז לוֹ בִּלִבָּהּ: {פ}

דברי הימים א פרק טז

א וַיָּבִיאוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיַּצִּיגוּ אֹתוֹ בְּתוֹךְ
הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה־לוֹ דָּוִיד וַיַּקְרִיבוּ עֹלוֹת וּשְׁלָמִים
לִפְנֵי הָאֱלֹהִים: **ב** וַיְכַל דָּוִיד מֵהַעֲלוֹת הָעֹלָה
וְהַשְּׁלָמִים וַיְבָרֶךְ אֶת־הָעָם בְּשֵׁם יְהוָה: **ג** וַיְחַלֵּק
לְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה לְאִישׁ כִּכַּר־
לֶחֶם וְאֶשְׁפָּר וַאֲשִׁישָׁה: **ד** וַיִּתֵּן לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה
מִן־הַלְוִיִּם מְשָׁרְתִים וּלְהַזְכִּיר וּלְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל
לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: {ס} **ה** אָסָף הָרֹאשׁ
וּמִשְׁנֵהוּ זְכַרְיָה יְעִיאֵל וּשְׁמִרָמוֹת וִיחִיאֵל
וּמַתִּתְיָה וֶאֱלִיאָב וּבְנָיָהוּ וְעֹבֵד אֱדֹם וְיעִיאֵל בִּכְלֵי
נְבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת וְאָסָף בַּמְצִלְתַּיִם
מַשְׁמִיעַ: **ו** וּבְנָיָהוּ וְיַחֲזִיאֵל הַכֹּהֲנִים בַּחֲצֹצְרוֹת
תָּמִיד לִפְנֵי אֲרוֹן בְּרִית־הָאֱלֹהִים: **ז** בַּיּוֹם הַהוּא
אָז נָתַן דָּוִיד בָּרֹאשׁ לְהֹדוֹת לַיהוָה בְּיַד־אָסָף
וְאָחָיו: {ש}
ח הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ {ס} הוֹדִיעוּ בָעַמִּים
עֲלִילֹתָיו: {ר}
ט שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ {ס} שִׂיחוּ בְּכָל־נִפְלְאֹתָיו: {ר}
י הֻתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ {ס} יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי
יְהוָה: {ר}
יא דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֻזּוֹ {ס} בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד: {ר}
יב זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה {ס} מֹפְתָיו
וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ: {ר}
יג זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ {ס} בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו: {ר}
יד הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ {ס} בְּכָל־הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו:
{ר}
טו זִכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ {ס} דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר:
{ר}

טז אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם {ס} וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק: {ר}
יז וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק {ס} לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: {ר}
יח לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ־כְּנָעַן {ס} חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם: {ר}
יט בִּהְיוֹתְכֶם מְתֵי מִסְפָּר {ס} כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ: {ר}
כ וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי {ס} וּמִמַּמְלָכָה אֶל־עַם אַחֵר: {ר}
כא לֹא־הִנִּיחַ לְאִישׁ לְעָשְׁקָם {ס} וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: {ר}
כב אַל־תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי {ס} וּבִנְבִיאַי אַל־תָּרֵעוּ: {ר}{ש}
כג שִׁירוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ {ס} בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־אֶל־יוֹם יְשׁוּעָתוֹ: {ר}
כד סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ {ס} בְּכָל־הָעַמִּים נִפְלְאֹתָיו: {ר}
כה כִּי גָדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד {ס} וְנוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים: {ר}
כו כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים {ס} וַיהוָה שָׁמַיִם עָשָׂה: {ר}
כז הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו {ס} עֹז וְחֶדְוָה בִּמְקֹמוֹ: {ר}
כח הָבוּ לַיהוָה מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים {ס} הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: {ר}
כט הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ {ס} שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְפָנָיו {ר}
הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: {ס} **ל** חִילוּ מִלְּפָנָיו כָּל־הָאָרֶץ {ר}
אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: {ס} **לא** יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ {ר}
וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ: {ס} **לב** יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ {ר}
יַעֲלֹץ הַשָּׂדֶה וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ: {ס} **לג** אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר {ר}
מִלִּפְנֵי יְהוָה כִּי־בָא לִשְׁפּוֹט אֶת־הָאָרֶץ: {ס} **לד** הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב {ר}
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: {ס} **לה** וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ {ר}
וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם {ס} לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ {ר}
לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: {ס} **לו** בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל {ר}
מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעֹלָם וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן {ס} וְהַלֵּל לַיהוָה: {ר}{ש}
לז וַיַּעֲזָב־שָׁם לִפְנֵי אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה לְאָסָף וּלְאֶחָיו לְשָׁרֵת לִפְנֵי הָאָרוֹן תָּמִיד לִדְבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ: **לח** וְעֹבֵד אֱדֹם וַאֲחֵיהֶם שִׁשִּׁים וּשְׁמוֹנָה {ס} וְעֹבֵד אֱדֹם בֶּן־יְדִיתוּן וְחֹסָה לִשְׁעָרִים: **לט** וְאֶת | צָדוֹק הַכֹּהֵן וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה בַּבָּמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן: **מ** לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת לַיהוָה עַל־מִזְבַּח הָעֹלָה תָּמִיד לַבֹּקֶר וְלָעֶרֶב וּלְכָל־הַכָּתוּב בְּתוֹרַת יְהוָה אֲשֶׁר צִוָּה עַל־יִשְׂרָאֵל: **מא** וְעִמָּהֶם הֵימָן וִידוּתוּן וּשְׁאָר הַבְּרוּרִים אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמוֹת לְהֹדוֹת לַיהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: **מב** וְעִמָּהֶם הֵימָן וִידוּתוּן חֲצֹצְרוֹת וּמְצִלְתַּיִם לְמַשְׁמִיעִים וּכְלֵי שִׁיר

הָאֱלֹהִים וּבְנֵי יְדוּתוּן לְשַׁעֵר: **מג** וַיֵּלְכוּ כָל־הָעָם
אִישׁ לְבֵיתוֹ וַיָּשָׁב דָּוִיד לְבָרֵךְ אֶת־בֵּיתוֹ: {פ}

דברי הימים א פרק יז

א וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָשַׁב דָּוִיד בְּבֵיתוֹ וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־
נָתָן הַנָּבִיא הִנֵּה אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית הָאֲרָזִים וַאֲרוֹן
בְּרִית־יְהוָה תַּחַת יְרִיעוֹת: **ב** וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־דָּוִיד
כֹּל אֲשֶׁר בְּלְבָבְךָ עֲשֵׂה כִּי הָאֱלֹהִים עִמָּךְ:
{ס} **ג** וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיְהִי דְּבַר־אֱלֹהִים אֶל־
נָתָן לֵאמֹר: **ד** לֵךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־דָּוִיד עַבְדִּי כֹּה
אָמַר יְהוָה לֹא אַתָּה תִּבְנֶה־לִּי הַבַּיִת
לָשָׁבֶת: **ה** כִּי לֹא יָשַׁבְתִּי בְּבַיִת מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר
הֶעֱלֵיתִי אֶת־יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה וָאֶהְיֶה מֵאֹהֶל
אֶל־אֹהֶל וּמִמִּשְׁכָּן: **ו** בְּכֹל אֲשֶׁר־הִתְהַלַּכְתִּי בְּכָל־
יִשְׂרָאֵל הֲדָבָר דִּבַּרְתִּי אֶת־אַחַד שִׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר צִוִּיתִי לִרְעוֹת אֶת־עַמִּי לֵאמֹר לָמָּה לֹא־
בְנִיתֶם לִי בֵּית אֲרָזִים: **ז** וְעַתָּה כֹּה־תֹאמַר לְעַבְדִּי
לְדָוִיד {ס} כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי לְקַחְתִּיךָ
מִן־הַנָּוֶה מֵאַחֲרֵי הַצֹּאן לִהְיוֹת נָגִיד עַל עַמִּי
יִשְׂרָאֵל: **ח** וָאֶהְיֶה עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר הָלַכְתָּ
וָאַכְרִית אֶת־כָּל־אוֹיְבֶיךָ מִפָּנֶיךָ וְעָשִׂיתִי לְךָ שֵׁם
כְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ: **ט** וְשַׂמְתִּי מָקוֹם
לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל וּנְטַעְתִּיהוּ וְשָׁכַן תַּחְתָּיו וְלֹא יִרְגַּז
עוֹד וְלֹא־יוֹסִיפוּ בְנֵי־עַוְלָה לְבַלֹּתוֹ כַּאֲשֶׁר
בָּרִאשׁוֹנָה: **י** וּלְמִימֵּים אֲשֶׁר צִוִּיתִי שֹׁפְטִים עַל־
עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְהִכְנַעְתִּי אֶת־כָּל־אוֹיְבֶיךָ וַאֲגִד לְךָ
וּבַיִת יִבְנֶה־לְּךָ יְהוָה: **יא** וְהָיָה כִּי־מָלְאוּ יָמֶיךָ
לָלֶכֶת עִם־אֲבֹתֶיךָ וַהֲקִימוֹתִי אֶת־זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ
אֲשֶׁר יִהְיֶה מִבָּנֶיךָ וַהֲכִינוֹתִי אֶת־מַלְכוּתוֹ: **יב** הוּא
יִבְנֶה־לִּי בָּיִת וְכֹנַנְתִּי אֶת־כִּסְאוֹ עַד־עוֹלָם: **יג** אֲנִי
אֶהְיֶה־לּוֹ לְאָב וְהוּא יִהְיֶה־לִּי לְבֵן וְחַסְדִּי לֹא־
אָסִיר מֵעִמּוֹ כַּאֲשֶׁר הֲסִירוֹתִי מֵאֲשֶׁר הָיָה
לְפָנֶיךָ: **יד** וְהַעֲמַדְתִּיהוּ בְּבֵיתִי וּבְמַלְכוּתִי עַד־
הָעוֹלָם וְכִסְאוֹ יִהְיֶה נָכוֹן עַד־עוֹלָם: **טו** כְּכֹל
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּכְכֹל הֶחָזוֹן הַזֶּה כֵּן דִּבֶּר נָתָן אֶל־
דָּוִיד: {פ}

טז וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִיד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר מִי־
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהִים וּמִי בֵיתִי כִּי הֲבִיאֹתַנִי עַד־
הֵלֹם: **יז** וַתִּקְטַן זֹאת בְּעֵינֶיךָ אֱלֹהִים וַתְּדַבֵּר עַל־
בֵּית־עַבְדְּךָ לְמֵרָחֹק וּרְאִיתַנִי כְּתָוֹר הָאָדָם
הַמַּעֲלָה יְהוָה אֱלֹהִים: **יח** מַה־יּוֹסִיף עוֹד דָּוִיד
אֵלֶיךָ לְכָבוֹד אֶת־עַבְדֶּךָ וְאַתָּה אֶת־עַבְדְּךָ
יָדָעְתָּ: **יט** יְהוָה בַּעֲבוּר עַבְדְּךָ וּכְלִבְּךָ עָשִׂיתָ אֵת
כָּל־הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת לְהוֹדִיעַ אֶת־כָּל־
הַגְּדֻלּוֹת: **כ** יְהוָה אֵין כָּמוֹךָ וְאֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ
בְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ בְאָזְנֵינוּ: **כא** וּמִי כְּעַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ אֲשֶׁר הָלַךְ הָאֱלֹהִים
לִפְדּוֹת לוֹ עָם לָשׂוּם לְךָ שֵׁם גְּדֻלּוֹת וְנֹרָאוֹת לְגָרֵשׁ
מִפְּנֵי עַמְּךָ אֲשֶׁר־פָּדִיתָ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם: **כב** וַתִּתֵּן
אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל | לְךָ לְעָם עַד־עוֹלָם וְאַתָּה יְהוָה
הָיִיתָ לָהֶם לֵאלֹהִים: **כג** וְעַתָּה יְהוָה הַדָּבָר אֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ עַל־עַבְדְּךָ וְעַל־בֵּיתוֹ יֵאָמֵן עַד־עוֹלָם וַעֲשֵׂה
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: **כד** וְיֵאָמֵן וְיִגְדַּל שִׁמְךָ עַד־עוֹלָם
לֵאמֹר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים
לְיִשְׂרָאֵל וּבֵית־דָּוִיד עַבְדְּךָ נָכוֹן לְפָנָיו: **כה** כִּי |
אַתָּה אֱלֹהַי גָּלִיתָ אֶת־אֹזֶן עַבְדְּךָ לִבְנוֹת לוֹ בָּיִת
עַל־כֵּן מָצָא עַבְדְּךָ לְהִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ: **כו** וְעַתָּה
יְהוָה אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים וַתְּדַבֵּר עַל־עַבְדֶּךָ
הַטּוֹבָה הַזֹּאת: **כז** וְעַתָּה הוֹאַלְתָּ לְבָרֵךְ אֶת־בֵּית

עַבְדְּךָ֙ לִֽהְיוֹת֙ לְעוֹלָ֔ם לְפָנֶ֖יךָ כִּֽי־אַתָּ֣ה יְהוָ֔ה בֵּרַ֖כְתָּ
וּמְבֹרָ֥ךְ לְעוֹלָֽם׃ {פ}

דברי הימים א פרק יח

א וַיְהִ֣י אַחֲרֵי־כֵ֗ן וַיַּ֤ךְ דָּוִיד֙ אֶת־פְּלִשְׁתִּ֔ים וַיַּכְנִיעֵ֖ם
וַיִּקַּ֥ח אֶת־גַּ֖ת וּבְנֹתֶ֑יהָ מִיַּ֖ד פְּלִשְׁתִּֽים׃ **ב** וַיַּ֖ךְ אֶת־
מוֹאָ֑ב וַיִּֽהְיוּ֙ מוֹאָ֣ב עֲבָדִ֔ים לְדָוִ֖יד נֹשְׂאֵ֥י
מִנְחָֽה׃ **ג** וַיַּ֤ךְ דָּוִיד֙ אֶת־הַדַּדְעֶ֔זֶר מֶ֖לֶךְ־צוֹבָ֑ה
חֲמָ֣תָה בְּלֶכְתּ֔וֹ לְהַצִּ֥יב יָד֖וֹ בִּנְהַר־פְּרָֽת׃ **ד** וַיִּלְכֹּ֤ד
דָּוִיד֙ מִמֶּ֣נּוּ אֶ֔לֶף רֶ֖כֶב וְשִׁבְעַ֣ת אַלְפִ֑ים פָּרָשִׁ֗ים
וְעֶשְׂרִ֤ים אֶ֙לֶף֙ אִ֣ישׁ רַגְלִ֔י וַיְעַקֵּ֣ר דָּוִ֔יד אֶת־כָּל־
הָרֶ֖כֶב וַיּוֹתֵ֣ר מִמֶּ֑נּוּ מֵאָ֖ה רָֽכֶב׃ **ה** וַיָּבֹ֣א אֲרַ֗ם
דַּרְמֶ֙שֶׂק֙ לַעְזֹ֣ר לַהֲדַדְעֶ֔זֶר מֶ֖לֶךְ צוֹבָ֑ה וַיַּ֤ךְ דָּוִיד֙
בַּאֲרָ֔ם עֶשְׂרִ֥ים־וּשְׁנַ֖יִם אֶ֥לֶף אִֽישׁ׃ **ו** וַיָּ֤שֶׂם דָּוִיד֙
בַּאֲרָ֣ם דַּרְמֶ֔שֶׂק וַיְהִ֥י אֲרָ֖ם לְדָוִ֣יד עֲבָדִ֑ים נֹשְׂאֵ֥י
מִנְחָ֗ה וַיּ֤וֹשַׁע יְהוָה֙ לְדָוִ֔יד בְּכֹ֖ל אֲשֶׁ֥ר הָלָֽךְ׃ **ז** וַיִּקַּ֗ח
דָּוִיד֙ אֶת֙ שִׁלְטֵ֣י הַזָּהָ֔ב אֲשֶׁ֥ר הָי֖וּ עַל֙ עַבְדֵ֣י
הַֽדַּדְעֶ֔זֶר וַיְבִיאֵ֖ם יְרוּשָׁלִָֽם׃ **ח** וּמִטִּבְחַ֤ת וּמִכּוֹנֹ֙ עָרֵ֣י
הַֽדַּדְעֶ֔זֶר לָקַ֖ח דָּוִ֑יד נְחֹ֣שֶׁת רַבָּ֗ה מְאֹד֙ בָּ֣הּ | עָשָׂ֔ה
שְׁלֹמֹ֖ה אֶת־יָ֣ם הַנְּחֹ֑שֶׁת וְאֶת־הָעַמּוּדִ֖ים וְאֶת כְּלֵ֣י
הַנְּחֹ֔שֶׁת׃ {פ}

ט וַיִּשְׁמַ֣ע תֹּעוּ֮ מֶ֣לֶךְ חֲמָת֒ כִּ֣י הִכָּ֗ה דָּוִיד֙ אֶת־כָּל־
חֵ֣יל הֲדַדְעֶ֔זֶר מֶ֖לֶךְ־צוֹבָֽה׃ **י** וַיִּשְׁלַ֞ח אֶת־הֲדוֹרָ֤ם־
בְּנוֹ֙ אֶל־הַמֶּ֣לֶךְ־דָּוִ֔יד לשאול־ לִשְׁאָ֖ל־ לוֹ֑ לְשָׁל֣וֹם
וְלִבָרְכוֹ֙ עַל֙ אֲשֶׁ֣ר נִלְחַ֔ם בַּהֲדַדְעֶ֖זֶר וַיַּכֵּ֣הוּ כִּי־אִ֣ישׁ
מִלְחֲמ֔וֹת תֹּעוּ֙ הָיָ֣ה הַֽדַּדְעֶ֔זֶר וְכֹ֖ל כְּלֵ֣י זָהָ֑ב וְכֶ֖סֶף
וּנְחֹֽשֶׁת׃ **יא** גַּם־אֹתָ֞ם הִקְדִּ֣ישׁ הַמֶּ֣לֶךְ דָּוִיד֮ לַיהוָה֒
עִם־הַכֶּ֣סֶף וְהַזָּהָ֔ב אֲשֶׁ֥ר נָשָׂ֖א מִכָּל־הַגּוֹיִ֑ם מֵֽאֱד֔וֹם
וּמִמּוֹאָ֖ב וּמִבְּנֵ֣י עַמּ֑וֹן וּמִפְּלִשְׁתִּ֖ים
וּמֵֽעֲמָלֵֽק׃ **יב** וְאַבְשַׁ֞י בֶּן־צְרוּיָ֤ה הִכָּה֙ אֶת־אֱד֔וֹם
בְּגֵ֥יא הַמֶּ֖לַח שְׁמוֹנָ֣ה עָשָׂ֑ר אָֽלֶף׃ **יג** וַיָּ֤שֶׂם בֶּאֱדוֹם֙
נְצִיבִ֔ים וַיִּֽהְיוּ֙ כָּל־אֱד֔וֹם עֲבָדִ֖ים לְדָוִ֑יד וַיּוֹשַׁ֥ע יְהוָ֖ה
אֶת־דָּוִ֥יד בְּכֹ֖ל אֲשֶׁ֥ר הָלָֽךְ׃ **יד** וַיִּמְלֹךְ֙ דָּוִ֔יד עַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵ֑ל וַיְהִ֣י עֹשֶׂ֔ה מִשְׁפָּ֖ט וּצְדָקָ֥ה לְכָל־
עַמּֽוֹ׃ **טו** וְיוֹאָ֥ב בֶּן־צְרוּיָ֖ה עַל־הַצָּבָ֑א וִיהוֹשָׁפָ֥ט בֶּן־
אֲחִילוּ֖ד מַזְכִּֽיר׃ **טז** וְצָד֤וֹק בֶּן־אֲחִיטוּב֙ וַאֲבִימֶ֣לֶךְ
בֶּן־אֶבְיָתָ֔ר כֹּהֲנִ֖ים וְשַׁוְשָׁ֥א סוֹפֵֽר׃ **יז** וּבְנָיָ֖הוּ בֶּן־
יְהוֹיָדָ֑ע עַל־הַכְּרֵתִ֖י וְהַפְּלֵתִ֑י וּבְנֵי־דָוִ֥יד הָרִאשֹׁנִ֖ים
לְיַ֥ד הַמֶּֽלֶךְ׃ {פ}

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

הודפס לזכות

ליאל ז׳אן בן אהובה
וחנה בת לאה מרים הי״ו

אור בן חנה ותהילה בת
אזמרלדה הי״ו

וכל נשמות ישראל הזקוקים להפקד
בדבר ישועה ורחמים שיפקדו בזרע
של קיימא בקרוב, אמן כן יהי רצון!

ולהבדיל לעילוי נשמת:

יהודה ליאון בן יעקב
וקוטה ז״ל

נפ׳ ח״י ניסן תשפ״ו

ת.נ.צ.ב.ה.

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת אמור

ט	יום ראשון	כ"ד לעומר עלות השחר (72 דק') ... 4:44 | סו"ז תפילה ..... 10:23 נץ החמה ..... 5:56 | חצות היום ..... 12:36 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:27 | שקיעה ..... 7:15 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:16 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:28	**ליומד יומי:** **בבלי:** מנחות קה **ירושלמי:** קידושין מב **תוספתא:** יומא ג **נ"ך:** דברי הימים א יב **משניות:** יבמות ו **זהר:** שמות א עמ' קלג-קלד	**26**
י	יום שני	תענית שני קמא, כ"ה לעומר עלות השחר (72 דק') ... 4:43 | סו"ז תפילה ..... 10:22 נץ החמה ..... 5:55 | חצות היום ..... 12:36 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:26 | שקיעה ..... 7:16 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:15 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:29	**ליומד יומי:** **בבלי:** מנחות קו **ירושלמי:** קידושין מג **תוספתא:** יומא ד **נ"ך:** דברי הימים א יג **משניות:** יבמות ז **זהר:** שמות א עמ' קלה-קלו	**27**
יא	יום שלישי	כ"ו לעומר עלות השחר (72 דק') ... 4:42 | סו"ז תפילה ..... 10:22 נץ החמה ..... 5:54 | חצות היום ..... 12:36 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:25 | שקיעה ..... 7:16 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:15 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:29	**ליומד יומי:** **בבלי:** מנחות קז **ירושלמי:** קידושין מד **תוספתא:** סוכה א **נ"ך:** דברי הימים א יד **משניות:** יבמות ח **זהר:** שמות א עמ' קלו-קלח	**28**
יב	יום רביעי	כ"ז לעומר עלות השחר (72 דק') ... 4:41 | סו"ז תפילה ..... 10:21 נץ החמה ..... 5:53 | חצות היום ..... 12:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:25 | שקיעה ..... 7:17 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:14 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:30	**ליומד יומי:** **בבלי:** מנחות קח **ירושלמי:** קידושין מה **תוספתא:** סוכה ב **נ"ך:** דברי הימים א טו **משניות:** יבמות ט **זהר:** שמות א עמ' קלט-קמ	**29**
יג	יום חמישי	תענית חמישי, כ"ח לעומר עלות השחר (72 דק') ... 4:40 | סו"ז תפילה ..... 10:21 נץ החמה ..... 5:52 | חצות היום ..... 12:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:24 | שקיעה ..... 7:18 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:14 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:31	**ליומד יומי:** **בבלי:** מנחות קט **ירושלמי:** קידושין מו **תוספתא:** סוכה ג **נ"ך:** דברי הימים א טז **משניות:** יבמות י **זהר:** שמות א עמ' קמא-קמב	**30**
יד	יום ששי הדלקת נרות (40 דק'): 6:39 (20 דק'): 6:59	פסח שני, כ"ט לעומר עלות השחר (72 דק') ... 4:39 | סו"ז תפילה ..... 10:20 נץ החמה ..... 5:51 | חצות היום ..... 12:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:23 | שקיעה ..... 7:19 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:13 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:32	**ליומד יומי:** **בבלי:** מנחות קי **ירושלמי:** קידושין מז **תוספתא:** סוכה ד **נ"ך:** דברי הימים א יז **משניות:** יבמות יא **זהר:** שמות א עמ' קמג-קמד	**1**
טו	שב"ק מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:32	שבת קודש פרשת אמור, ל' לעומר עלות השחר (72 דק') ... 4:38 | סו"ז תפילה ..... 10:20 נץ החמה ..... 5:50 | חצות היום ..... 12:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:22 | שקיעה ..... 7:19 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:13 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:32	**ליומד יומי:** **בבלי:** חולין ב **ירושלמי:** קידושין מח **תוספתא:** יום טוב (ביצה) א **נ"ך:** דברי הימים א יח **משניות:** יבמות יב **זהר:** שמות א עמ' קמה-קמו	**2**

לְכָל אֶחָד יֵשׁ אֶת הָעִנְיָן שֶׁלּוֹ, הַבְּחִינָה שֶׁלּוֹ, הַתַּכְלִית שֶׁלּוֹ, פֹּה בְּזֶה הָעוֹלָם, וְכָל אֶחָד צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ אֶת הַנְּקֻדָּה הַשַּׁיֶּכֶת לְלִבּוֹ, וְלֹא לְהִסְתַּכֵּל עַל אֲחֵרִים כְּלָל וּכְלָל; אַל תִּתְעָרֵב בְּעִנְיָנִים שֶׁלֹּא שַׁיָּכִים לְךָ!

תִּסְתַּכֵּל אַךְ וְרַק עַל הַנְּקֻדָּה שֶׁלְּךָ! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)